

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ MÜLTECİLERİN
AB ALGISI-KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Übeydullah PİLATİN

Danışman
Doç. Dr. Murat CİHANGİR

Ağustos 2022
BATMAN
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Übeydullah Pilatin tarafından hazırlanan “Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin AB Algısı-Karşılaştırmalı Bir Analiz” adlı tez çalışması 01/08/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Doç. Dr. Mehmet KAYA

Danışman

Doç. Dr. Murat CİHANGİR

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Sadullah ÖZEL

İmza

.....

.....

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Osman PAKMA
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdür V.

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Übeydullah Pilatin

Tarih: 01.08.2022

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin AB Algısı-Karşılaştırmalı Bir Analiz

Übeydullah PİLATİN

**Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı**

Danışman: Doç. Dr. Murat CİHANGİR

2022, 127 Sayfa

Jüri

Doç. Dr. Murat CİHANGİR

Doç. Dr. Mehmet KAYA

Dr. Öğr. Üyesi Sadullah ÖZEL

Göç olgusunun aktörleri olan sığınmacılarla ilgili birçok disiplinde araştırmalar yapılmıştır. Konusu insan olan her çalışmanın doğasında disiplinler arası bir yön muhakkak vardır. Uluslararası ilişkiler ve Siyaset alanında özellikle Suriye savaşı sonrası sığınmacıların yaşadığı problemler ve sığınmacıların hedefindeki ülkeler önemli bir çalışma alanı olmuştur. Bu bakımdan AB ülkelerinin sığınmacıları kabulü ve sığınmacıların yol güzergâhında aldığı tedbirler önemli bir gündem maddesi olmuştur. Sığınmacılarla ilgili olarak hem AB ülkelerinde hem de Türkiye’ de birçok çalışmanın hem resmi kurumlar hem de akademik kurumlar tarafından yapıldığı görülmüştür. Bu araştırmalar genel olarak sığınmacı merkezli olmamıştır ve sığınmacılığın sebep olduğu durumlar ortaya konmuştur.

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin AB algısını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmış ve 20 araştırma sorusu çerçevesinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda Suriyeli mültecilerin AB ile ilgili algıları ortaya çıkmıştır.

Araştırma verilerine göre katılımcıların önemli bir kısmı (%44.2) AB’yi tanımlarken “bir birlik” cevabı vermiştir. Ancak bu birliğin siyasi, ekonomik, güvenlik vb. yönünden bahsedilmemiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%76,9) savaş öncesi Avrupa’ya gitmek istemediği yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Kendi

ülkelerinde yerleşik bir düzene sahip olmaları, huzurlu ve mutlu bir şekilde yaşamaları da Avrupa'yı düşünmemelerinin nedenleri olarak açıklanmıştır. Katılımcıların 21'i (%40) savaş öncesi Suriye'de iken de Avrupa'ya gitmek istemediklerini ve Türkiye'ye geldikten sonra da gitmek istemediklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların 12'si (23,1) Avrupa'yı savaş öncesi istememesine rağmen savaş sonrası Avrupa'ya gitme isteklerinin oluştuğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %55,6'sı AB ile ilgili pozitif duygu merhamet olmuştur. Katılımcıların %28,5'i, AB'ye karşı sevgi duygusuna sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu duygunun temelinde AB'nin Suriyeli sığınmacılara yardım etmesi ve onları kendi ülkelerinde yerleştirme çabası vardır. AB ile ilgili negatif duyguları nelerdir sorusuna herhangi bir negatif duygu belirtmeyenlerin sayısı %26,7'dir. Bu katılımcıların hepsinin AB ile ilgili pozitif duygu besledikleri tespit edilmiştir. Bir cevap veremem diyenlerin sayısı %3,8'dir. Katılımcıların AB karşısındaki duyguları içerisinde kalp kırıklığı en fazla beslenen duygu olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların %48'i AB'ye karşı kalp kırıklığı duygusunu yaşadığı tespit edilmiştir. Bu duyguyu üzüntü takip etmektedir. Katılımcıların %28,8'i üzüntü duygusunu yaşamaktadır. AB'ye karşı hiddetli olduğunu söyleyenler %13,4, ırkçılık duygusunu yaşayanlar %5,7 ve nefret duygusunu yaşayanların %3,8 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %3,8'i AB'nin Müslüman karşıtı olduğu belirtirken diğer katılımcıların tümü kendilerinde oluşan negatif duygunun sebebinin sınır olayları ve AB'nin sığınmacılara karşı uyguladığı katı kurallar olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların 47'si (%90,2) ise AB ile ilgili düşüncelerinde ekonominin büyük bir etkisinin olduğunu belirtmiştir. AB toplumun Suriyelileri sevdiğini söyleyen katılımcı 24'tür (%46,8). AB toplumunun Suriyelileri sevmediğini söyleyen katılımcı sayısı ise 1'dir (%1,9). Katılımcıların 25'i (%48) Almanya'ya gitmek istediğini belirtmiştir. Katılımcıların yaklaşık yarısı 25'i (% 48) Almanya'nın AB'ye layık davrandığını ifade etmiştir. Katılımcıların 25'i (%48) Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan, Macaristan ülkelerinin sığınmacılar ve mülteciler bağlamında AB'ye layık davranmadığını ifade etmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların çoğunun AB ile ilgili algılarının pozitif olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: AB, Algı, Göçmen Politikaları, Mülteci

ABSTRACT

MS THESIS

Perception of Syrian Refugees Who Live in Turkey About European Union: Comparative Analysis

Übeydullah PİLATİN

**INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES
OF BATMAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE POLITICAL SCIENCE AND
INTERNATIONAL RELATIONS**

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Murat CİHANGİR

2022, 127 Pages

Jury

Assoc. Prof. Dr. Murat CİHANGİR

Assoc. Prof. Dr. Mehmet KAYA

Dr. Lecturer Sadullah ÖZEL

A lot of studies have been carried out in many disciplines on asylum seekers, who are the actors of the phenomenon of migration. There is definitely an interdisciplinary aspect in the nature of every work whose subject is human. The problems experienced by the asylum seekers and the countries targeted by the asylum seekers have been an important field of study in the field of international relations and politics, especially after the Syrian war. In this respect, the acceptance of asylum seekers and the measures taken against asylum seekers along the way by EU countries have become an important agenda topic.

It has been observed that many studies on asylum seekers are carried out by both official and academic institutions both in EU countries and in Turkey. These studies were not generally refugee-centred and the occasions caused by asylum were revealed.

The aim of this research is to reveal the EU perception of Syrian refugees who live in Turkey. For this purpose, semi-structured interview method was used and interviews were conducted within the framework of 20 research questions. As a result of the analysis of the data obtained, the perceptions of the Syrian refugees about the EU have been emerged.

According to the research data, a significant part of the participants (44.2%) gave the answer of "unity" when describing the EU. However, this union's political, economic, security etc. aspects were not mentioned. It was understood from the interviews that the majority of the participants (76.9%) did not want to go to Europe before the war. The fact that they have a settled order in their own country and live peacefully and happily are also explained as the reasons why they do not think about Europe. Twenty-one of the participants (40%) stated that they did not want to go to Europe while they were in Syria before the war and they did not want to go after they came to Turkey too.

Twelve of the participants (23.1 %) stated that desire to go to Europe started to occur after the war although they did not want Europe before the war. The positive feeling about the EU was compassion for 55.6% of the participants. 28.5% of the participants stated that they have a feeling of love towards the EU. The basis of this feeling is the EU's efforts to help Syrian refugees and resettle them in their own countries. The number of those who did not express any negative feelings to the question of what are their negative feelings about the EU is 26.7%. It was determined that all of these participants had positive feelings about the EU. The number of those who say they cannot give an answer is 3.8%.

Broken heart was found to be the most prevalent emotion among the participants' feelings towards the EU. It was determined that 48% of the participants experienced the feeling of broken heart towards the EU. This emotion is followed by sadness. 28.8% of the participants experience the feeling of sadness. It was also determined that 13.4% of the participants said they were angry towards the EU, 5.7% of the participants experienced the feeling of racism and 3.8% of the participants experienced the feeling of hatred. While 3.8% of the participants stated that the EU is anti-Muslim, all of the other participants stated that the reason for their negative feeling was the border incidents and the strict rules that the EU applied against refugees.

Forty-seven (90.2%) of the participants expressed that the economy had a great impact on their thoughts about the EU. Twenty-four (46.8%) respondents say that the EU society loves Syrians. The number of respondents stating that the EU society does not like Syrians is one (1.9%). Twenty-five (48%) of the participants stated that they wanted to go to Germany. About half of the participants, twenty-five (48%) stated that Germany behaved worthy of the EU. Twenty-five (48%) of the participants stated that Greece, Bulgaria, Serbia, Hungary did not behave worthy of the EU in the context of asylum seekers and refugees.

Keywords: EU, Migrant Policy, Perception, Refugee

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın ortaya çıkma sürecinde desteklerini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Sayın Murat CİHANGİR başta olmak üzere tüm hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca görüşme sürecinde bana büyük destek veren, görüşmelerin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için çaba harcayan Süleyman BULUT' a teşekkür ederim. Tez üzerinde çalışmam için bana imkân sağlayan ve bana büyük destek veren eşim Çidem' e teşekkür ederim.

Übeydullah PİLATİN
BATMAN-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xii
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1
1. BİRİNCİ BÖLÜM: SURİYE SİYASİ TARİHİ.....	5
1.1. Suriye Tarihine Kısa Bir Bakış.....	5
1.2. I. Dünya Savaşından Sonra Suriye	7
1.3. Fransa-Suriye İlişkileri	9
1.4. Baas Dönemi Suriye	10
1.5. Esad Dönemi Suriye	11
1.6. Suriye Savaşı.....	11
1.7. Suriye Savaşının Dünyaya Etkisi: Göç.....	13
1.8. Suriye’den Türkiye’ye Yapılan Göç.....	14
2. İKİNCİ BÖLÜM: SURİYELİ SİĞİNMACILAR, ALGI VE TÜRKİYE.....	17
2.1. Mültecilik Kavramı Ve Suriyeli Mülteciler.....	17
2.2. Mülteciler Ve Algı.....	18
2.3. Suriyeli Mültecilerin Türkiye ve Türk Toplumuna Karşı Algısı.....	20
2.4. Medyada Suriyeli Mülteciler.....	30
2.5. Türkiye’nin Mültecilere Karşı Algısı	38
3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SURİYE SAVAŞI, SİĞİNMACILAR VE AB.....	49
3.1. AB ve Suriye Savaşı	49
3.2. AB’nin Suriye Savaşı Politikasına Genel Bir Bakış.....	49
3.3. Suriyeli Sığınmacılar Ve AB	51
3.4. AB’nin Mülteci Politikası	54
3.5. AB’nin Mülteci Algısı	57
3.6. AB Medyasında Mülteci Algısı	62
4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ, BULGULARI VE TARTIŞMA.....	67
4.1. Araştırma Alanı.....	67

4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	67
4.3. Araştırma Modeli ve Örneklemi	68
4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	70
4.5. Araştırma Soruları	70
4.6. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	71
4.6.1. Demografik Bilgiler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.6.2. Suriyeli Sığınmacıların AB İle İlgili Genel Algıları	78
4.6.3. AB İle İlgili Algının Dini Faktörleri	86
4.6.4. AB İle İlgili Algının Duygusal Faktörleri	89
4.6.5. AB İle İlgili Algının Ekonomik Faktörleri	93
4.6.6. AB İle İlgili Algının Toplumsal Faktörleri	96
4.6.7. AB İle İlgili Algının Göçmen Politikası İle İlgili Faktörleri	98
4.6.8. AB İle İlgili Algının Medya İle İlgili Faktörleri	105
4.6.9. AB İle İlgili Algının Oluşuma Etki Eden AB Ülkeleri Faktörleri	109
4.6.10. Katılımcıların Medeni Durumu, Yaşı ve Cinsiyetlerine Göre Bazı Karşılaştırmalar	115

5. BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUC VE ÖNERİLER	119
KAYNAKLAR	128
EKLER	140
ÖZGEÇMİŞ	142

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Suriye Haritası.	8
Tablo 2: Türkiye’deki Suriyelilerin şehirlere Dağılışı.....	20
Tablo 3: Suriyeli Mültecilerin Türkiye ve Türk Toplumuna karşı Algısı.....	37
Tablo 4: Türkiye’nin Mültecilere Karşı Algısını Gösteren Tablo.	48
Tablo 5: Avrupa’nın Mülteciler Konusundaki Pozitif Ve Negatif Tweet Sonuçları	63
Tablo 6: Avrupa Basınında Sığınmacı Ve Mülteci Haberlerinin Kategorileri	65
Tablo 7: Avrupa Basınında Sığınmacı Ve Mülteci Haberlerinde Sığınmacı ve Mültecileri Suçlu olarak gösterilmesine Yönelik Grafik	66

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1: Suriyeli Sığınmacıların Buldukları Ülkeler	18
Grafik 2: Suriyelilerin Türkiye'ye Bağlılıklarına İlişkin Anketlerin Sonuçları.....	30
Grafik 3: Türkiye'deki Gazetelerin Siyasi Duruşlarına Göre Suriyeli Mültecilerle İlgili Haber Sayısı	36
Grafik 4: Mültecilere/Göçmenlere Yönelik Ayrımcı Grafiği.....	48
Grafik 5: Katılımcıların Yaş Grafiği.	71
Grafik 6: Katılımcıların Cinsiyete Göre Katılım Oranı.....	72
Grafik 7: Ergen, Genç ve Orta Yaşlı Katılımcıların Oranı.....	72
Grafik 8: Katılımcıların Medeni Durumları Grafiği	73
Grafik 9: Doğum Yerlerine Göre Katılımcıların Durumu	74
Grafik 10: Katılımcıların Eğitim Durumları	75
Grafik 11: Katılımcıların Batman'da Kaldıkları Zaman	75
Grafik 12: Katılımcıların Batmandaki Mesleki/İş Durumları 74	76
Grafik 13: Katılımcıların Dil Durumları	77
Grafik 14: Katılımcıların Hangi Dili Bildikleri İle İlgili Grafik	78
Grafik 15: Katılımcıların AB 'yi Tanımlaması İle İlgili Grafik	80
Grafik 16: Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etmeden Önce AB İle İlgili Düşünceleri ..	81
Grafik 17: Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etikten Sonra AB İle İlgili Düşünceleri.....	82
Grafik 18: Katılımcıların AB İle İlgili Düşüncelerinde Dinin Etkisi	86
Grafik 19: Katılımcıların 'AB'nin Oluşumunda Dinin Rolü' İle İlgili Fikirleri	88
Grafik 20: Katılımcıların AB İle İlgili Pozitif Duyguları.....	89
Grafik 21: Katılımcıların AB İle İlgili Negatif Duyguları	91
Grafik 22: Katılımcıların AB İle İlgili Düşüncelerinde AB'nin Ekonomik Durumunun Etkisi	93
Grafik 23: Katılımcıların AB İle İlgili Düşüncelerinde Ekonomik Beklentilerin Etkisi	94
Grafik 24: Katılımcıların AB İle İlgili Düşüncelerinde AB Toplumunun Etkisi	96
Grafik 25: Katılımcıların Toplumunun Mültecilere Nasıl Baktığı İle İlgili Sonuçlar ..	97
Grafik 26: AB İle İlgili Algının Göçmen Politikası İle İlgili Sonuçları	98
Grafik 27: AB'nin Göçmenlerle İlgili Politikalarından Rahatsız Olma Nedenleri	101
Grafik 28: Hangi AB Politikasının Beğenildiği İle İlgili Grafik	103
Grafik 29: Hangi AB Politikasının Beğenilmediği İle İlgili Grafik	104
Grafik 30: AB İle İlgili Hangi Haber, Görsel Veya Sosyal Medya İçeriğinden Etkilenildiği İle İlgili Grafik.....	105
Grafik 31: Alan Kurdi ve Macar Kameramanı Konu Edinen Karikatür	107
Grafik 32: AB İle İlgili Düşüncede AB İle İlgili Hangi Gazete Veya Yazılı Yayın İçeriğinden Etkilenildiği İle İlgili Grafik	108
Grafik 33: Eğer AB'ye Göç Ederseniz Hangi Ülkeye Gitmek İstersiniz Grafiği	109

Grafik 34. Eğer AB'ye Göç Ederseniz Hangi Ülkeye Gitmek İstemezsiniz Grafiği...110	
Grafik 35. Hangi AB Ülkesinin AB'ye Layık Davrandığı İle İlgili Grafik..... 112	
Grafik 36. Hangi AB Ülkesinin AB'ye Layık Davranmadığı İle İlgili Grafik..... 114	
Grafik 37. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre AB Toplumuna Bakışı..... 116	
Grafik 38. Katılımcıların Cinsiyetine Göre AB Toplumuna Bakışı İle İlgili Grafik .. 116	
Grafik 39. Katılımcıların Yaşına Göre AB Toplumuna Bakışı İle İlgili Grafik 117	

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
MÖ	Milattan Önce
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihinin geçmişi çeşitli nedenlerden dolayı ortaya çıkan göçlerle doludur. İster gönüllü ister zorla olsun göçün hem insan hem toplum hem de devletler üzerinde göçün büyük etkilerinin olduğu bilinmektedir. Tarihte destanlara konu olan göçler yaşanmıştır. Örnek olarak Uyguların Göç Destanı, vatandan ayrılma ve yeni bir yere göç etme serüvenini konu almaktadır. Göç ve Ergenekon Destanları'nı ortak noktada birleştiren dağ/toprak ana sembolünün yanı sıra ata/ana yurttan ayrılış/göç ve kimlik arayışı da önemli bir ortak değerdir” (Şenocak, 2013, s.2529). Savaş, dini baskılar, kuraklık gibi nedenler başta olmak üzere ortaya çıkan göç hareketleri kimi zaman kitlesel olmuştur. O dönemin koşullarına göre dünya nüfusu, nüfus istatistiği, yerleşim yerleri, dönemin ihtiyaçları ve yeryüzündeki devlet sınırlarının günümüzdeki gibi olmayışı gibi nedenlerden dolayı göç hareketlerinin etkileri günümüzden farklı olmuştur. Büyük göç hareketleri kimi zaman bölgenin demografik yapısını değiştirecek büyüklükte olmuştur. Ortadoğu geçmişten beri tarihi, dini, stratejik vs. öneminden dolayı tarihte göç alan bir merkez olmuştur. “MÖ. 4. Binyıl ortalarında Suriye-Filistin bölgesine Asyalı kavimler, MÖ. 2500'lerden itibaren de Sami orijinli kavimler gelmeye başlamışlardır (Memiş, 2011, s.4). Daha sonraki dönemlerde de Ortadoğu ve dünyanın diğer bölgelerinde göç hareketlerine rastlanmıştır. “MÖ 600 ve 400 arası dönem, İsrail tarihi açısından da değişim çağları olmuştur. Bu yüzyıllarda Yahudiler açısından çok önemli olaylar yaşanmıştır. Yahudi yaşamı ve düşüncesinde iz bırakan Asur ve Babil sürgünleri bu dönemde meydana gelmiştir” (Kurt, 2006, s.1). Tarihi süreç içerisinde Ortadoğu toplumları birçok savaş ve baskı ile karşı karşıya kalmıştır. Tarihsel bağlamı olan ırk, din, mezhep kaynaklı problemler çözüme kavuşmadan daha karmaşık problemlerle yüz yüze kalan Ortadoğu, belirsiz bir süre boyunca çatışmanın ve istikrarsızlığın merkezi olmaya devam edecek gibi görünmektedir.

Suriye coğrafi, siyasi ve stratejik açıdan değerlendirildiğine Ortadoğu'nun önemli bir ülkesi konumuna sahip olmuştur. On yıllar boyunca siyasi istikrar arayışında olan bu ülke, 2011 yılından itibaren çatışma ve büyük bir iç savaşa sahne olmuştur. Milyonlarca Suriyeli vatandaş komşu ülkeler başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerine sığınmak zorunda kalmıştır. Ancak sayıları milyonları bulması ve savaşın ne zaman biteceği konusundaki belirsizlik ayrıca sığınmacı statüsünün uzun süre devam etmesi nedeniyle sığınmacıların kendi ülkelerine geri gitme isteğinin zamanla azalması nedeniyle AB

ülkeleri ve komşu ülkeler Suriyeli sığınmacıları merkeze alan göç politikaları oluşturmuştur. Bu politikaların başarıyla uygulanıp uygulanmaması zamana bağlı olmakla birlikte Suriyeli sığınmacılarla ilgili Türkiye ve AB ülkelerinde birçok araştırma yapılmıştır. Araştırmanın geneli sığınmacılarla ilgili sağlık, barınma, eğitim sorunları ve toplumsal entegrasyonla ilgilidir. Ayrıca Suriyeli sığınmacılara karşı algının medya boyutu, politika boyutu, dini ve toplumsal boyutu da birçok araştırma ile ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Bu araştırma, Suriyeli sığınmacıların AB ile ilgili algılarının ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Bu yönüyle alan yazına katkı sunacak bir perspektife sahiptir. Ayrıca konu ile ilgili araştırmaların az olması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Türkiye’de sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun Avrupa’ya sığınmak istediği bilinen bir gerçektir. Bu sığınma isteği ve onların AB algısı konusundaki düşüncelerinin karşılaştırılması hem sosyolojik, hem psikolojik hem de uluslararası bağlamda çeşitli veriler sağlamaktadır. Uluslar arası göçün öznesi konumunda olan Suriyeli sığınmacıların AB hakkında ne düşündükleri ve AB algılarının bilinmesi ile göç ve yerleşme olguları daha iyi analiz edilebilir. Ayrıca gelecekte oluşacak göçlerin hangi ülkelere doğru olacağı konusunda bir fikir verebilir.

Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Suriye’nin siyasi tarihi konusunda genel bir çerçevede bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Suriyeli sığınmacılar ve sığınmacılara karşı oluşmuş olan algı ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Üçüncü bölümde Suriye savaşı, sığınmacılar ve Avrupa konusu ele alınmış, AB ülkelerinin ve AB’nin sığınmacı politikaları ve sığınmacılara karşı bakışları ele alınmıştır. Dördüncü bölüm alan araştırmasını kapsamaktadır. Araştırmanın modeli, amacı, önemi ve sınırlılıkları belirtilmiştir. Veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmış ve Kartopu tekniği ile katılımcılara ulaşılmıştır. Bu bölümde demografik bilgiler, Suriyeli sığınmacıların AB ile ilgili genel algıları, AB ile ilgili algının dini faktörleri, AB ile ilgili algının duygusal faktörleri, AB ile ilgili algının ekonomik faktörleri, AB ile ilgili algının toplumsal faktörleri, AB ile ilgili algının göçmen politikası ile ilgili faktörleri, AB ile ilgili algının medya ile ilgili faktörleri ve AB ile ilgili algının oluşuma etki eden AB ülkeleri faktörleri açıklanmıştır. Beşinci bölümde ise çalışmada elde edilen verilerden elde edilen sonuçlar açıklanmış ve önerilerle birlikte yazılmıştır.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmanın temel konusu, Suriyeli sığınmacıların AB ile ilgili algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Türkiye ve AB ülkelerinin sığınmacılara bakış açısı ile ilgili birçok çalışma mevcuttur. Bu konunun seçilmesinin nedeni sığınmacıların AB ile ilgili düşüncelerini ve algılarını konu edinen çalışmaların sınırlı olmasıdır. Sığınmacıların hangi AB ülkesine göç etmek istediği, AB' ye göç etme nedenleri, AB'ye yönelik algının oluşmasındaki dini, siyasi, ekonomik ve toplumsal faktörler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Suriyeli sığınmacıların AB ile ilgili algılarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla Suriyeli 52 sığınmacı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede katılımcıların AB ile ilgili algılarının ortaya çıkarılması için sorular sorulmuştur. Sorular dinsel, duygusal, toplumsal, ekonomik ve politik unsurları içermiştir.

Çalışmanın Önemi

İlgili literatür incelendiğinde hem Türkiye hem de Avrupa'da sığınmacıları konu edinen birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalar genel olarak yerli halkın sığınmacılara bakış açısı, sığınmacıların yaşam koşulları, sığınmacıların barınma, sağlık ve mesleki koşulları, sığınmacıların eğitim sorunları gibi başlıklar altında sınıflandırılabilir. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların AB ülkelerine gitmek istediği bilinen bir gerçektir. Bu isteğin ardındaki nedenleri ortaya koymak ve genel olarak sığınmacıların AB algısını ortaya çıkarmak, alana katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu bağlamda yapılan araştırmaların sınırlı oluşu da çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Batman'da yaşayan 52 Suriyeli sığınmacı ile yapılan 20 görüşme sorusu ile sınırlıdır. Araştırmaya katılan katılımcıların kişisel görüşlerini belirtmeleri nedeniyle araştırmanın tam anlamıyla genellenebilir olduğu söylenemez. Ayrıca katılımcıların çeşitli sebeplerden dolayı sorulara samimi ve doğru cevap vermeme ihtimali de araştırmaya yönelik bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir.

Çalışmadaki Varsayım

Bu çalışmadaki hipotez Suriyeli sığınmacıların çoğunluğunun AB ile ilgili genel olarak olumlu bir bakış açısına sahip olduğudur.

1. BİRİNCİ BÖLÜM: SURİYE SİYASİ TARİHİ

1.1. Suriye Tarihine Kısa Bir Bakış

Mezopotamya bölgesi içerisinde yer alan Suriye'nin milattan önce de birçok uygarlığın merkezi konumunda olduğu bilinmektedir. Ayrıca Tevrat, İncil gibi kutsal kitaplarda ve antik dönem eserlerinde de Suriye topraklarından bahsedilmektedir. Suriye, Eski Babil'lerin kullandığı "Suri" teriminin kökeni, Kuzey Mezopotamya anlamına gelmektedir ki bu bölge Ermenistan ve Toros sıra dağları arasındadır (Paton, 1901, s.1). Akdeniz'e kıyısının olmasından dolayı Ortadoğu'yu Avrupa'ya bağlayabilen bir konuma sahip olan Suriye, bir anlamda Doğu medeniyeti ile Batı medeniyetinin bulunduğu bir nokta olarak değerlendirilebilir. Eski medeniyetlere ev sahipliği yapmasından dolayı Suriye terimi birçok tarihi belge ve kitaplarda geçmektedir. Suriye terimi ilke defa Mısır kayıtlarında Luden veya Ruten başlıklı belgelerde geçmiştir (Conder, 1889, s.1). Hitti'ye göre (1959) Suriye terimi eski, verdiği coğrafi duygusuyla ve benzersiz bir yer olarak dünyanın yıllıklarında yer almaktadır. Çünkü Suriye toprakları insanlığın moral ve manevi gelişimine dünyanın diğer topraklarıyla karşılaştırıldığında daha fazla katkı yapmıştır. Hem maddi hem de manevi açıdan tarihte önemli bir yer edinen bu kadim topraklar tarihte özgün bir yere sahip olmuştur. Antik dönemde filozofların uğradığı yerlerden biri olmuştur. O dönemde Suriye, Babil toprakları arasında yer almıştır. Örneğin Pisagor "Mısır ve Babil'deki bilginlerle çalışmıştır" (Kaya, 2009, s.11). Ayrıca Suriye Yunan felsefesi ve biliminin de Arap dünyasına aktarılmasında bir nevi köprü görevini görmüştür. "Yunan felsefesi ve biliminin de Arap dünyasına iletilmesinde Suriye Hıristiyanları öncülük etmiştir. Süryanice dili, Yunan ilmini Arap dünyasına taşınmasında bir vasıta olmuştur" (Hitti, 1959, s.1).

Suriye, dünyada coğrafi olarak stratejik bir yerde bulunmaktadır. Hem geçmişte hem de günümüzde bu konum, önemini hala korumaktadır. Akdeniz kıyısının olması, Mısır, İsrail gibi tarihi eski olan toplumlarla ilişkisi, İran, Basra Körfezi, Kızıl deniz vb. önemli geçiş alanlarına yakın olması gibi nedenlerden dolayı Suriye her zaman adından söz ettiren bir ülke olmuştur. Ünal'a göre de "Suriye, Ortadoğu'da önemli bir coğrafya adıdır. Bu coğrafyanın ifade ettiği harita kadim dönemlerle karşılaştırıldığında

günümüzde bazı değişikliklere uğramıştır. Ancak Suriye, stratejik olarak önemini hâlâ muhafaza etmektedir” (Ünal, 2020, s.85). Tarihte ve günümüzde Suriye’de Hourani, bu durumu şöyle açıklamaktadır:

Eğer Suriye halkı olmasaydı bile Suriye problemi var olacaktı. Suriye politik önemini, kendi nüfusunun niteliğinden çok coğrafi konumuna borçludur. Suriye’nin tarihi tam olarak anlaşılmadan önce, o toprakların doğasını ve dünyanın çevresi ile ilişkisini kavramak gereklidir (Hourani, 1946, s.6).

Tarihte Suriye topraklarında birçok devletin var olduğu tarih kitaplarından anlaşılmaktadır. Klengel’in milattan önce Suriye’de Kurulan devletleri incelediği araştırmasında Amurriler, Hititler, Mitani, Asur, Pers ve Babil gibi devletlerin Suriye topraklarına hâkim olduğu görülmektedir (Klengel, 1992). Her bir devletin bir kültür ve yaşantı izi bıraktığı düşünülüğünde bu günün Suriye’sinin çok dilli, çok kültürlü, çok dinli olmasına şaşırılmamak gerekir. 634 yılında İslam topraklarına dahil olduktan sonra bu ülkede hem Türk hem de İslam kültürünün yerleştiği bilinmektedir. “634’te İslam topraklarına katılan Suriye, 1150’li yıllardan sonra Türk devletlerinin hâkimiyeti altına girdi ve 1516’da Osmanlı’nın Şam eyaleti oldu” (Yılmaz, 2003, s.1). Eyalet olarak uzun süre idari konumunu koruyan Şam, ticaret, yönetim ve kültürel açıdan merkezi bir konuma geldi. 1516 yılında “Mericidabık Savaşı’nda Yavuz Sultan Selim’in Memlûk ordusunu yenip Suriye’yi Osmanlı topraklarına katmasıyla bölgede 1918 yılına kadar yaklaşık dört asır sürecek olan Osmanlı egemenliği başlamıştır” (Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2013, s.3). Osmanlı arşivlerinde bulunan belgeler incelendiğinde Suriye topraklarında Osmanlı himayesinin olduğu asırlar boyunca, halkın ihtiyaçlarının ve beklentilerinin karşılanması ile ilgili birçok belge bulunmaktadır. Bu durumla ilgili Osmanlı arşivlerinden bazı örnekler verilebilir: “1689 yılında Şam eyaletinde bulunan Vali ve mütesellimlerin, mevcut vergilerini ödemekte güçlük çeken fakir ve muhtaçlardan, farklı isimler altında zorla fazla vergi talep ettikleri haber alındığından, bu gibi uygulamalarla halkın rencide edilmemesi ve istenen fazla vergilerin kaldırılması hakkında Şam’daki idarecilere hüküm gönderilmesi (Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2013, s.35). Şam’da bulunan Rum, Melkit, Maruni, Süryani ve Ermeni reayadan, güçlerinin üzerinde yıllık vergi istenmesi mağduriyetlerine sebep olduğundan, vergilerin emlak üzerinden veya nüfus sayımı sonuçlarına göre düzenlenmesi hakkında verilen hükümler (Osmanlı Belgelerinde Suriye, 2013, s.44). Halep’te yapılan isyana müdahale

ile ilgili hükümler Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2013, s.49). Yapılacak ıslahatlarla ilgili raporlar (Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2013, s.63). Bu raporlar incelendiğinde Osmanlı Devleti'nin Suriye halkı üzerindeki baskı ve zorlukları bertaraf etmek amacıyla mücadele ettiği ve halkın beklenti ve ihtiyaçlarına göre bir yönetim için çabaladığı görülmektedir.

Suriye, tarihi süreç içerisinde birçok devletin hâkimiyeti altında olmasından dolayı bu devletin ismi birçok tarih kitaplarında geçmektedir. Bu ülkede yaşayan halkın farklı din, dil ve kültüre sahip olduğu bilinmektedir. Suriye, Akdeniz'deki konumundan dolayı ticari bir güzergaha da sahip olmuştur. Bu nedenle her dönem için stratejik bir konuma sahip olmuştur. Bu durum XIX. asırda da devam etmiştir. Suriye, Osmanlı devletinin Birinci Dünya savaşı sonrasında kaybettiği bir toprak parçası oldu. Yenilen tarafta olmasından dolayı bir çok toprak kaybı yaşayan Osmanlı Devleti'nin geleceği, başta Batılı ülkeler olmak üzere bir çok devletin üzerinde kafa yorduğu ve bir çok devletin Osmanlı Devleti topraklarına hakim olmak istediği, özellikle yapılan gizli antlaşmalardan anlaşılmaktadır. “Osmanlı Devleti'nin Anadolu, Güney-Güneydoğu Anadolu ve Suriye'deki toprakları Fransa'ya ve güneyinde kalan Irak bölgesi ise İngiltere'ye kalmıştı” (Yamaç, 2018, s. 1153-1174). Bu antlaşmalar çerçevesinde politika yürüten İngiltere ve Fransa, Ortadoğu'yu şekillendiren ve bu bölge üzerinde kendi nüfuzlarının devamını sağlayan bir stratejiyi takip etmiştir.

1.2. I. Dünya Savaşından Sonra Suriye

Osmanlı devletinin I. Dünya Savaşı'ndaki yenilgisi ve sonrasındaki antlaşmalar sonucunda Suriye toprakları Fransa himayesinde kalmıştır. Kurtuluş savaşında da doğal olarak Türkiye'nin muhatabı Fransa olmuştur. Yamaç, bu durumla ilgili şu açıklamayı yapmıştır:

“Türkiye-Suriye sınırı meselesi, Ortadoğu'da sınırların nasıl çizildiğini gösteren en iyi örneklerden birisidir. “Türkiye-Suriye Sınırı” sorununun çözüme ulaşmasında; Türkiye'nin Kurtuluş Savaşında kazandığı başarı, Atatürk'ün kararlı tutumu, o dönemdeki dünya konjonktürünün iyi takip edilmesi ve Türk tarafının uluslararası politikada diplomasiyi ustaca kullanması etkili olmuştur” (Yamaç, 2018, s. 1153).

Fransa'nın Suriye topraklarına hâkim olma çabasının ardında birçok nedenin olduğu bilinmekle beraber Suriye'nin Akdeniz'deki limanlarının ve bu limanlarla Ortadoğu'ya açılmanın ticari bir yönü olduğu söylenebilir. “Selanik, İzmir gibi limanların yanında, Suriye-Lübnan limanları da yeni endüstri çağı ticaretinin yoğunlaştığı ve geliştiği merkezler durumuna geldiler” (Ortaylı, 1984, s.90). Bu durumun farkında olan Fransa'nın ticaret merkezlerini ellerinde tutarak kendi devletini zenginleştirecek potansiyele sahip olmak istemiştir. Suriye limanlarının bu önemi sadece belirli bir döneme özgü olmadığını vurgulayan Ortaylı'ya göre (Ortaylı, 1984, s.96), Suriye bölgesinin bütün tarih boyu olduğu üzere, 19. Yüzyılda da kozmopolit bir ticaret hayatına sahip olduğu belirtilmiştir.

Tablo 1: Suriye Haritası (nationsonline.org, 2021).

Suriye'nin komşu ülkelerle tarihi bir bağı vardır. Bu durum komşu ülkelerle olan ilişkileri etkilemiştir. Suriye'nin Lübnan ile olan ilişkileri örnek olarak gösterilebilir. Kor'a göre (2009):

Yüzyıllardan beri ilk kez, Fransa'nın izlediği “böl ve yönet” siyaseti çerçevesinde birbirinden koparılan Suriye ve Lübnan, bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından dahi iktisadi ve siyasi birlikteliklerini

sürdürmüşlerdir. Öyle ki, uzun süre para birimleri ortaktı ve aralarında gümrük birliği vardı. Hatta iki ülke, aralarında herhangi bir diplomatik temsilcilik açmaya gerek bile duymamıştı...(Kor, 2009, s.130).

Gerek Suriye'nin komşu ülkelerle tarihsel bağı ve gerekse dini ve ırksal yakınlık nedeniyle Suriye'de siyasi iktidarların Arap Birliği ve komşu ülkelerle yaptığı gümrük birliği anlaşmaları siyasi ve ekonomik bir güce dönüşme amacı taşımaktaydı. Ancak daha sonraki gelişmeler bu durumu pek mümkün kılmamıştır.

1.3. Fransa Suriye İlişkileri

Başta İngiltere olmak üzere Fransa Ortadoğu'ya hâkimiyet kurmak istemiştir. Bu durum Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra da devam etmiştir. Fransa özellikle “ Suriye ve Lübnan bölgesini kontrol etmek istemiştir” (Mchugo, 2015, s.71). “İngiltere ile Fransa 1920'de San Remo Konferansı'nda bir araya gelerek Sykes-Picot anlaşmasında paylaşmış oldukları Arap dünyasını bölmek için eyleme geçtiler. Bu iki müttefik, bahsi geçen bu bölgede birbirinden farklı 4 değişik devlet oluşturdular. Bu devletlerden Suriye ile Lübnan, Fransa'nın denetimine; Irak ile Filistin ise İngiltere'nin denetimine verilmiştir” (Özenir, 2020, s.22). Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti ile şartları görüşmek ve Ortadoğu durumunu ele almak üzere hazırlanan San Remo Konferansı'nda Suriye, Fransa'nın mandası olmuştur. “San Remo Konferansı'nda Fransa'nın mandası altına bırakılan Suriye'nin bu durumu 24 Temmuz 1922'de Milletler Cemiyeti tarafından da onaylanmıştır” (Kodaz, 2016, s.213). Bu karardan sonra Fransa Suriye toprakları üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışmıştır. “Fransa Suriye'de kontrolü sağlayabilmek için yaklaşık 90.000 kişiden oluşan bir orduyu sevk etmek zorunda kalmıştır. Bunun nedeni, San Remo kararları ile Suriye halkı hayal kırıklığına uğraması ve Fransız manda yönetimine karşı mücadeleye girişmesidir” (Erkmen, 2019, s.254). Bu durumda Suriye'nin bağımsız bir devlet olarak var olması zorlaşmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında, kısa bir bağımsızlık deneyimi yaşayan Suriye 1920'de Fransız manda yönetimine girmiştir (Çeviker, 2011, s.1).

On yıllar boyunca Fransa'nın kontrolü altında olan Suriye'de, dini ve mezhepsel farklılıklar kullanılarak daha kolay yönetilmesi amaçlanmıştır. “1920-1946 yılları arasında Fransız mandası olarak yönetilen Suriye'de” (Demirel, 2019, s. 69) toplumsal yapının farklı oluşu, bu bölge üzerinde hâkimiyet kurmak isteyen devletler tarafından

kullanılmıştır. Toplumsal farklılıkları kullanarak bölgede hâkimiyet kurma isteği Birinci Dünya Savaşı sonrasında da devam etmiştir. “Fransa, burada hüküm sürmenin en kolay yolu olarak “böl-yönet” politikasını görmüş ve uygulamaya çalışmıştır. Bu politikası doğrultusunda da etnik, dinî ve mezhebi farklılıklara göre böldüğü Suriye’de, kendine bağlı olmak üzere, Lübnan Devleti, Dürzi Devleti ve Alevi Devleti ile Şam ve Halep Devletlerini kurmuş ve bu devletleri bölgedeki çıkarlarına ulaşmak için kullandığı birer araç haline dönüştürmüştür” (Bolat, 2020, s.143). Böylece Suriye ile ilgili kararlar Fransa tarafından daha kolay ve sorunsuz bir şekilde alınmıştır. Tekdal Fildiş’ e göre Fransa mandası güdümünde olan Suriye herhangi bir karar Fransa onayı olmadan alınamamıştır. Yaklaşık 20 yıl Fransa mandacılığında sonra da Suriye bağımsız olamamış, herhangi bir öz yönetim kurumu olmamış ve bölgesel bir birleşme olmamıştır (Tekdal Fildiş, 2018, s.7). “20. yüzyılın başında Avrupa emperyalizminin büyük oranda Osmanlı hâkimiyetindeki toprakları içeren Ortadoğu bölgesini yeniden şekillendirme projesinin üzerinden yüz yıl geçtikten sonra Suriye’nin bugün yeniden parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu görülmektedir” (Odabaşı, 2018,174).

1.4 Baas Döneminde Suriye

Suriye, Fransa himayesinden sonra da siyasi otorite konusunda sorunlar yaşamıştır. 1940’ lı yıllarda Suriye’nin bağımsızlığını yakın zamanda kazanması göstermiştir ki yaşayabilir bir devletin kurulması muazzam bir zorlukta idi (Krokowska, 2011, s.81). Siyasi karışıklıklar ve darbeler yaşayan ülkenin 1946 yılında bağımsızlığından sonra da bu sorunları yaşadığı söylenebilir. “Bağımsızlığını 1946 yılından kazandıktan sonra 1970 yılına kadar Suriye birçok darbe ve karşı darbeye şahit olmuştur ki bu darbeler Suriye’yi istikrarsızlık ve dalgalanma dönemine sokmuştur” (Sertel ve Mengirkaon, 2016, s.223). Son dönem Suriye siyasi tarihinde Baas Partisi önemli bir yer tutmuştur. “Baas Partisi’nin kökenleri Fransız manda dönemine kadar gider. Baas’ın kelime anlamı diriliş canlanmadır” (Aksu, 2011, s.38). “1940 yılında Ortadoğu’da tek bir Arap devleti kurarak, dağıntık Arap nüfusunu ve coğrafyasını diriliş, tekrar toplanış teorisiyle bir araya getirmeyi amaç edinen ideoloji, yeniden başlangıç anlamına gelen ‘Baas’ terimiyle bütünleşik bir yapıya dönüşmüştür” (İnce, 2017,s. 262). “Baas Partisi, Suriye’de özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra siyasi açıdan oldukça büyük bir öneme sahip olmuştur” (Özenir, 2020, s.1). Daha sonra

ülkedeki muhalifleri kontrol altına alarak devletin de kontrolünü ele geçirmiştir. “Baas partisi şimdiki Suriye rejiminin doğmasında belirleyici bir rol oynamıştır (Hinnebusch, 2011, s.110).

1.5. Esad Dönemi Suriye

1970’li yıllar Suriye tarihi için önemli bir dönem olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde iktidara gelen Hafız Esad, Suriye toplumu ve devletini ulusal bir karaktere çevirmek ve Arap Birliğini sağlamak için mücadele vermiştir. “1970’te Hafız Esad’ın iktidara gelmesiyle bölgesel bir güç olarak ortaya çıkan ve Ortadoğu’nun neredeyse bütün ihtilafı meselelerinde kilit konumda bulunan Suriye’nin geleceği hem bölgesel hem de küresel dengeler açısından büyük önem arz etmektedir” (Salık, 2011, s.21). “Esad, Arap milliyetçiliği yanında Suriye ulusçuluğu noktasında da adımlar atmıştır. Esad dönemi Suriye’inde ülke, bir toparlanma sürecine girmiş ve sürekli darbelerin olduğu zayıf ülke imajı silinerek, dirayetli bir yönetim ortaya konmuştur” (Koyuncu, 2017, s.21). Hafız Esad uyguladığı katı kurallar ve amacını gerçekleştirme yönündeki kararlığı ile ülkeyi 30 yıl boyunca yöneterek iktidarını güçlendirmiştir:

Ülke 1970 yılında Hafız Esad’ın yönetime el koyması ile birlikte farklı bir siyasi yapılanmaya giderek günümüze kadar ulaşan bir siyasal rejim ile yönetilmektedir. Hafız Esad otuz yıllık iktidarı boyunca hem etnik hem dini açıdan parçalı bir yapıda olan Suriye’yi görel olarak tek bir çatı altında birleştirme “maharetini” gösteren bir lider olmuştur. Tamamen kendisine bağlı, sadakatine güvendiği ve askerler ve bürokratlardan oluşturduğu üç ana eksenli sistemde Esad’ın güçlü kişiliği zamanla Baas Partisi’nin bile önüne geçmiş, hatta bir süre sonra tamamen kişiselleştirdiği, kendine has (unique) bir egemenlik sistemi oluşturmuştur. Söz konusu bu siyasal sistem Hafız Esad’ın ölümüyle birlikte oğlu Beşar Esad’a geçmiş ve bir şekilde günümüze kadar ulaşmıştır (Çomak, Sancaktar ve Yıldırım, 2016: s.39).

1.6. Suriye Savaşı

‘Arap Baharı’ olarak adlandırılan ve Arap dünyasında halkın gösteri ve diriliş hareketleri olarak ortaya çıkan büyük değişim başta Tunus, Libya, Mısır vb. Arap ülkesini etkilemiştir. Hükümet değişimlerine neden olan bu ayaklanmalar Suriye’de ise daha farklı ve derin izler bırakmıştır. Suriye halkının demokrasi ve hak talepleri ile başlayan isyanlar, sonrasında şekil değiştirerek uluslararası bir sorun olmuştur. Suriye toprakları birçok devletin gizli veya açıktan birbiri ile mücadele eden bir savaş alanı olmuştur. “Suriye’de Mart 2011’de Ürdün sınırındaki Dera’da başlayan gösteriler, güvenlik güçlerinin göstericilere sert ve ölümcül tepki vermesiyle ülke sathine yayıldı” (Ulutaş, Kanat, vd., 2010, s. 7). Bu gösteri ve eylemlerde birçok insan hayatını kaybetmiş ve milyonlarca insan Suriye içindeki güvenli görünen bir yere ve Suriye dışına göç etmiştir.

Büyük bir kargaşa ve istikrarsızlığın yaşandığı Suriye topraklarında başta Amerika ve Rusya olmak üzere birçok devletin istihbarat servisleri savaşın sonuçları üzerinde etkili olmak için çaba sarf etmiştir. Daha sonra Soğuk savaş döneminin iki süper gücü Amerika ve Rusya, Suriye toprakları üzerinde bir mücadele içerisinde olduğu görülmüştür. Simura’ya göre (2015) Ortadoğu, Amerika ve Rusya için bir çekişme bölgesi olarak kalmaya devam etmiş, her iki güç Arap baharı döneminde Ortadoğu’da bulunan kendi etki alanlarını korumaya çalışmıştır (Simura, 2015: 68). Bu durum, Suriye savaşının daha da uzamasına neden olmuştur. Ayrıca Ortadoğu’daki diğer ülkelerin Suriye savaşının sonuçlarını kendi lehlerine çevirme düşüncesi Suriye’nin askeri, siyasi, sosyal ve ekonomik durumunu daha karmaşık bir hale dönüşmesine neden olmuştur.

Suriye ve Irak’ta önemli bir güç haline gelen Işid örgütü (Irak ve Şam İslam Devleti), dünyanın güvenliği için temel bir sorun olarak görülmüş, Avrupa ve Amerika’nın oluşturduğu koalisyon gücü ile bu örgüte karşı askeri bir mücadele başlamıştır. Bu örgütün temeli kimi araştırmacılara göre 1980’li yıllara dayanmaktadır (Abubaker ve Ilgıt, 2019, s.528). Işid’in dünya tarafından tanınması ve örgütün büyük bir tehdit olarak algılanmasının temelinde Irak ve Suriye’de Halifelik ilan edip devlet yönetimini ele geçirmesi ihtimali vardır. “Irak Şam İslam Devleti adıyla bilinen örgüt uluslararası dikkati 29 Haziran 2014’te çekmiştir. Bu tarih, Ebu Bekir El-Bağdadi tarafından kendi kendini Halifelik ilan eden hilafetin ilan edildiği tarihtir” (Rajkowska,

2017: s.4). Bu tarihten iki sene önce Işid örgütü, Suriye’de iç savaşa 2012 yılında katılmıştır (Karakaya, 2019, s.158). Bu tarihten sonra Işid örgütü, Suriye topraklarında büyük operasyonlar yaparak ve insanların katlettiği video ve resimleri paylaşarak birçok devletin ve uluslararası toplumun tepkisi ile karşılaşmıştır. Suriye’nin sınırları içerisinde olan birçok tarihi yapı Işid örgütüne yıkılmıştır. Bu durumun en büyük örneklerinden birisi de tüm dünyaca tanınan, Unesco’nun Dünya Kültür Mirası listesinde yer alan ve Roma Döneminin önemli bir antik kenti olan Palmira, Mayıs 2015’te Işid tarafından ele geçirilmiştir. Bölge içersinde yer alan eserlerin bir kısmını (Örneğin Palmir Zafer Takı) IŞİD tarafından Ekim 2015’te bombalarla patlatılmıştır (BBC, 2016). Radikal selefi örgütler arasından öne çıkarak özellikle Suriye ve Irak’ta büyük bir güç elde eden Işid, sosyal medya ve diğer medya araçları ile tüm dünyada tanınmıştır. “Sosyal paylaşım sitelerinden yayınladığı işkence ve propaganda videoları ile de dünyada büyük ses getirmiştir” Erdin, 2017, s.124).

Suriye savaşın nedenleri ve bu savaşın uzun süre devam etmesinin ardında birçok neden sayılmaktadır. Özdemir’e göre (2016) Suriye’de savaşın nedenleri arasında ekonomik krizden kaynaklı sorunlar, mezhepsel sorunlar arasında olan Alevi-Sünni çatışması, rejimin politik baskıları, bölgesel ve küresel güçlerin etkileri sayılmaktadır. (Özdemir, 2016). Yani iç ve dış nedenlerin birbirini tetiklemesi ile bu savaş başlamış ve uzun süre devam etmiştir. Bu savaşın en büyük etkisi Suriye halkı üzerinde olmuştur. Tüm savaşlarda olduğu gibi halk, savaşın kurbanı olmuştur. Suriye savaşının sonucu olarak yüz binlerce ölü ve yaralı kaybın yanında milyonlarca insan ülke içine ve ülke dışına göç etmek zorunda kalmıştır.

1.7. Suriye Savaşının Dünyaya Etkisi: Göç

Tüm dünyanın gündemine yerleşen Suriye savaşı ve sonrasında gerçekleşen göçler belirsiz bir zamana yayılmıştır. Bu durumun nedeni savaşın iç ve dış dinamiklerinin olması ve bu dinamiklerin çatışmasının ne zaman son bulacağına bilinmemesidir. Demir ve Rijnoveanu’va göre Suriye krizi aynı zamanda karmaşık ve belirsiz dinamiklerin merkezi konumunda olup bu dinamiklerin bölgesel oyuncular arasında bir mücadelesi söz konusudur (Demir ve Rijnoveanu, 2013, s.60). Dolayısıyla belirsizlik içeren bu savaşın en büyük sonuçlarından birisi de göç olgusu olmuştur. Göç olgusunun birçok sebebinin var olmasına karşın savaş ve kargaşa kaynaklı göçün bir

anlamda zorunlu göç kategorisine girdiği bilinmektedir. Suriye halkının hem ülke içine daha güvenli gördükleri bir yere hem de ülke dışına göç etmeleri zorunlu bir hal almıştır. Ancak genel olarak bu göçün nedeni ortadan kalktıktan sonra göç eden kimselerin tekrar ülkelerine geri dönme eğilimi vardır. Özellikle savaşın uzun sürmemesi ve ülkelerinin hızlı bir toparlanma sürecine girmesi, sığınmacıların geri dönme oranlarını arttırmaktadır. “Tarihsel olarak mültecilik geçici olarak düşünülmüştür. Mülteciler iç çatışmadan veya zorla kendi ülkelerinden çıkmaya zorlanırlar ancak umulur ki problemlerin ortadan kaybolmasıyla beraber kendi ülkelerine geri dönerler” (Yenilmez, 2017, s.184). Savaşın uzun sürmesi ve ülkenin toprakları üzerinde farklı yönetimlerin devreye girmesi, tahribatların fazla olması, aile ve çevredeki kayıpların olması, gidilen ülkelerin sosyo-ekonomik durumu ve demokratik durumu gibi nedenler geçici göçün kalıcı olmasına neden olduğu bilinmektedir.

Suriye savaşının dünyada yarattığı en büyük problemlerden birisi de göç olarak değerlendirilmektedir. Başta Birleşmiş Milletler ve Avrupa olmak üzere birçok ülke Suriye’den göç eden mültecilerin mevcut durumu ve gelecekteki durumları ile ilgili çalışmalar yapmakta ve raporlar yayınlamaktadır. Suriye krizinin dünya kamuoyu tarafından yakından takip edilmesinin ve tartışılmasının bir diğer sebebi ise kısa sürede yol açtığı insan zayıyatı ve geniş bir coğrafyaya dağılan mülteci göçünün boyutlarıdır (Samur ve Cihangir, 2019, s. 219).

1.8. Suriye’den Türkiye’ye Yapılan Göç

Türkiye’nin Suriye sınırı 1921 Ankara Antlaşması ile belirlenmesine karşın bu bölgedeki sorunlar nedeniyle (örneğin Hatay) 1939 yılına kadar tartışmalar yaşanmıştır. “2 Eylül 1938’de kurulan Hatay Devleti bir yıl kadar bağımsız kalmıştır” (Dayı, 2002, s.339). Bu dönemde Hatay heyeti ile yapılan görüşmeler ve halkın isteği, Hatay’ın Türkiye’ye katılmasına büyük bir etkisi olmuştur. “23 Temmuz 1939’da TBMM adına Hatay’a gelen heyetin önünde Anavatan’a katılma töreni gerçekleştirilmiştir (Dayı, 2002, s.340). Bu tarihten günümüze kadar birçok defa Türkiye-Suriye arasında su ve terör örgütünü destekleme gibi konularda ciddi sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Kökçam’ın belirttiğine göre (2018), 2004 tarihinde Erdoğan’ın Aralık 2004 yılında gerçekleştirdiği Suriye ziyareti, Türkiye-Suriye arasındaki yakınlaşmayı sağlamlaştırmıştır. Bu tarihte

iki ülke arasında ticaret ve vize işlemlerinin kolaylaştırılmasına dönük antlaşmalar, sınırdaki mayınlı bölgelerin temizlenmesi ve iki ülke arasında serbest ticaret antlaşmasının kararlaştırılmasını içeren antlaşmalar imzalanmıştır (Kökçam, 2018).

Suriye’de 2010 tarihinden sonra toplumsal kargaşa ve sonrasında 2011 yılında Suriye iç savaşın başlaması nedeniyle Suriye hükümetinin tepkisi sert olmuştur. Gösteri ve protestolara karşı orantısız güç kullanan hükümet, birçok devletin tepkisi ile karşılaşmıştır. Türkiye’nin ayaklanma ve protestolara karşı Suriye Hükümetine bazı tavsiyeleri olmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde bu tavsiyelerin demokratikleşme ve hukuksal reformlara vurgu yaptığı bilinmektedir. Savaşın şiddetlenerek devam etmesi ve Suriye’de can kayıplarının artması neticesinde, Türkiye’nin en uzun sınırının olduğu Suriye sınırına milyonlarca Suriyeli kaçmıştır. Bu durumda Türkiye, tüm Suriyelilere sınırı açmış ve Türkiye’de Suriyelilerin sığınmasına yeşil ışık yakmıştır. “Türkiye; açık kapı politikası gereği Suriyelileri ülkeye kabul etmiş, ilk gelenlerden itibaren barınma merkezlerine yönlendirmiş, kitle göçü haline geldiğinde ise ülkede istedikleri yerlere yerleşmelerine izin vermiştir” (Tunca ve Karadağ, 2018, s.50). Bu durum ülke içinde ve dışında önemli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Sayıları milyonları bulan Suriyelilerin sınır hattında mülteci kamplarında tutarak barınmalarını sağlamak üstelik bu barınma sorununu kısa sürede çözmek mümkün olmadığından dolayı ayrıca milyonlar için düzenlenecek bir kampın siyasi, ekonomik ve toplumsal şartlar nedeniyle pek de mümkün olmaması, Suriyelilerin ülke içine dağılmalarına izin verilmiştir. Gerçekten de Suriyeliler Türkiye’nin 7 bölgesine, başta büyük şehir, şehir ve ilçelere olmak üzere yerleşmiştir. Bugün için Suriyeliler Türkiye’nin her yerine yayılmıştır. Esen bu konu ile ilgili açıklaması önemlidir:

Suriye’deki iç savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan “misafirlere” “geçici koruma” sağlanmış ve “açık kapı politikası” uygulamaya konulmuştur. Göçmenlerin esas olarak kamplara yerleşmesine çalışılmış, ancak yüksek oranda büyük kentlere düzensiz göç akımları olmuştur, hatta bunun az yoğunluklu da olsa sürdüğü görülmektedir. Zorunlu yerleşim öngörülmekle beraber, fiilen göçmenin gideceği yer uygulamada kendi tercihinin bırakılmıştır (Ed. Esen, A. ve Duman, M., 2019, s. 151).

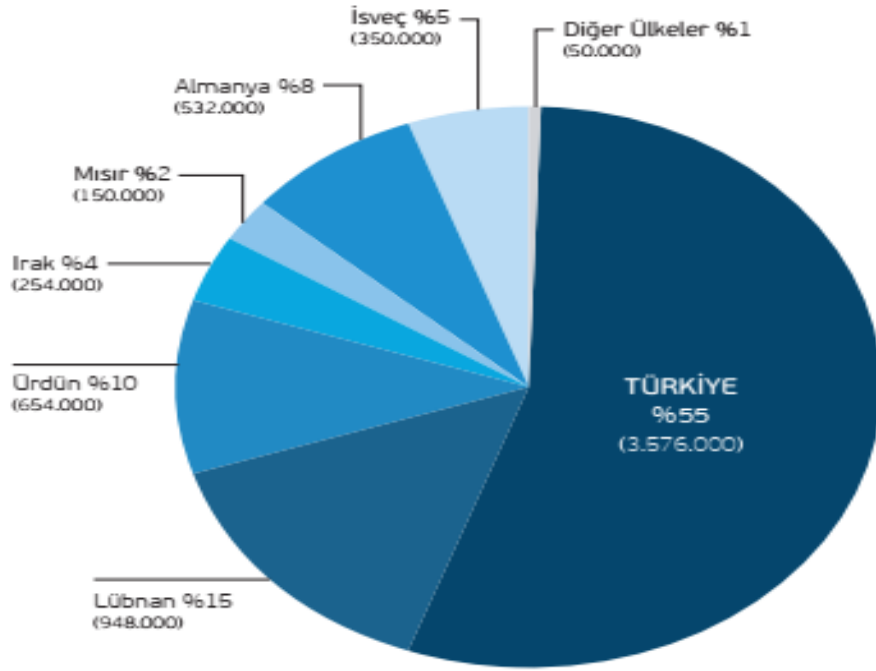
Türkiye’de yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı, 23 Haziran 2022 tarihi itibarıyla 3 milyon 684 bin 488 kişi olmuştur. (mülteciler.org, 2022). Başta İstanbul olmak üzere Türkiye’nin şehirlerine yerleşen Suriyelilerin sayısının yüksek

olması ve geri dönme eğilimlerinin her geçen gün azalması, Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve toplumsal alanda yaşadığı sorunlara ek olarak milyonlarca Suriyeli sığınmacının da eklenmesi, sığınmacı sorunun ülke siyasetinde hep güncel olmasına neden olmuştur. 2023 yılında yapılması planlanan seçim öncesinde sığınmacı konusu hem hükümetin hem de muhalefet partilerinin gündeminde yer almıştır. Muhalefetin sığınmacı konusunu bir beka sorunu olarak ele alması, Türkiye'nin demografik yapısına zarar vereceği, ekonomik ve sosyal bir kargaşanın yaşanacağı gibi kaygıları ön plana çıkarması, Türkiye göçmen politikasını eleştirmesi ve seçim vaadi olarak sığınmacıların ülkelerine geri gönderilmesi vaadi son dönemde en çok konuşulan konu olmuştur. Muhalefetin bu tutumu karşısında Hükümet, bir yıl içinde Suriye' de briket evler yapılarak bir milyon Suriyeli sığınmacıyı, gönüllük esasına göre göndermeyi planladığını açıklamıştır. Tüm bu gelişmeler yaşanırken Suriyeli sığınmacıların hepsini ilgilendiren bir kararın henüz verilmemiş olması, Türkiye toplumunun başta ekonomi kaynaklı sorunları daha fazla yaşamaya başlaması, enflasyon ve konut sıkıntısı gibi nedenlerden dolayı sığınmacılar gelecek seçimde meydanlarda en fazla konuşulacak konu olarak görünmektedir.

2. BÖLÜM: SURİYELİ SİĞINMACILAR, ALGI VE TÜRKİYE

2.1 Sığınmacı Kavramı ve Suriyeli Mülteciler

Göç ile yakından ilişkili olan sığınmacı kavramını kısaca yaşadığı yerden zorunlu sebeplerden dolayı ülke içinde veya ülke dışına başka bir yere giden kimseler için kullanıldığı söylenebilir. Bu kavramdaki vurgu baskı, şiddet, savaş vb. nedenlerden dolayı zorunlu göçtür. Genel olarak sözlüklerde mültecinin tanımı şöyledir: “Baskı, zulüm veya tehlikeden dolayı yabancı ülkelere kaçan kimse” (Allen, 2000, s.743). Başka bir sözlükte de “iltica eden, ilticacı, sığınan, himaye isteyen, sığınmacı” şeklinde tanımlanmıştır (Doğan, 2014, s.1257). Geçmişten günümüze değin dünyanın farklı yerlerinde savaşlar, dini, mezhepsel, etnik vb. nedenlerden dolayı ortaya çıkan çatışmalar nedeniyle birçok kişi kendi memleketinden veya ülkesinden başka ülkelere çıkmak zorunda kalmıştır. Savaş dönemlerinde mültecilerin sayısı milyonlara ulaşmıştır. “Şu anda (2019) tüm dünyada zulüm, çatışma, yaygın şiddet ve insan hakları ihlalleri yüzünden yaklaşık 80 milyon insan yerinden edilmiş durumdadır (Erdoğan, M., M., 2020). UNHCR 2021 verilerine göre dünyada 84 milyon kişi zorla yerlerinden edilmiştir (UNHCR, 2022). Dünyada yaşanan savaş ve çatışmalar döneminde ise bu sayının hızla arttığı görülmektedir. Dolayısıyla dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen savaşın komşu ülkeler ve diğer ülkeleri bir şekilde etkilediği söylenebilir. Bu durumda BM ve uluslararası kuruluşların başta olmak üzere savaş ve tehdit ortamlarını kaldırmaya yönelik çabaları anlamlıdır ve tüm ülkeler için bir anlamda önemlidir. Suriye topraklarında başta protestolarla başlayan kargaşa ve tehdit ortamı, daha sonra kimsenin tahmin edemeyeceği bir uluslararası probleme ve bir trajediye dönüşmüştür. Ülkeden kaçamayan insanlar çatışmanın ortasında kalmış, kadınlar ve çocuklar hayatını kaybetmiştir. Basında görülen savaş görüntüleri ve katliamlar tüm dünyanın dikkatini Suriye’ye çekmiştir. İstikrarsızlıkla beraber Suriyeli insanlar sonucu belli olmayan bir yolculuğa çıkmıştır. Sayıları milyonlarla ifade edilen sığınmacılar için dünyanın pek de hazır olmadığı sonradan anlaşılmıştır. 2011 yılından bu yana Suriye savaşının dünyaya büyük etkisinden birisi de, sayıları milyonları bulan mültecilerin Ortadoğu ve AB ülkeleri başta olmak üzere göç etmesidir. İstatistikler dikkate alındığında Türkiye, Lübnan, Ürdün, Almanya, İsveç, Irak, Mısır vb. ülkeye Suriyeli mültecilerin sığındığı görülmektedir.

Grafik 1: Suriyeli Sığınmacıların Buldukları Ülkeler (Erdoğan, M., M. (2020, s.3).

2.2. Mülteciler ve Algı

Algı sözlükte idrak, anlayış karşılığı olarak kullanılmaktadır (Doğan, 2014, s.55). Psikoloji sözlüğünde şu şekilde tanımlanmıştır: “Nesnel dünyaya ilişkin duygusal uyarıların anlamlı deneyimlere çevrilme süreci; idrak. Algılama deneyimi, uyarım ile sürecin ortak ürünüdür” (Bakırcıoğlu, 2012, s.48). Eğitim sözlüğünde ise “Dış ve iç çevrede bilgi edinme ve alınan duygusal verileri yorumlayarak bunların bilincine varma süreci” olarak geçmektedir (Öncül, 2000, s.29). Ayrıca bu tanımın devamında algılama işinin yalnız dış duylara bağlı olmadığı, kendi içimizden gelen uyaranların da (iç algı) da algılamayı etkilediği belirtilmiştir. Algılamanın bilgi edinme yanı olduğu gibi duygusal ve davranışsal yanının da olduğu karmaşık bir süreç olarak belirtilmiştir (Öncül, 2000). Tanımlardan da anlaşıldığı üzere duylar yoluyla elde edilen verileri bir sistem haline getirip bu sistemden çıkarımlar ortaya koyma işi aslında bir algılama sürecini belirtmektedir. Algı, tutumdan farklıdır. Tutum, bir konu veya mesele karşısında tutulan yol, tavır olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2014, s.1726). Tutumda algılarımızın sonucunda kişi, nesne veya olaylara karşı gösterdiğimiz eğilim, inanç veya

duygusal yanıtlar vardır. Tutumda güçlü bir yön vardır ve kolaylıkla değişmemektedir. Bir anlamda algılarımız sonucunda kişi, olay veya nesnelere karşı sabit bir karar, inanç, eğilim gösterilir. Algıda ise dışsal ve içsel etkileşimlerle olay, nesne veya kişilere karşı bir anlam yaratma süreci ve yorumlama süreci bulunmaktadır. Algısal sürecin beş temel özelliği şöyle sıralanabilir:

1-Anlık olma: Algısal yaşantımız gözümüzü, kulağımızı açar açmaz başlar, ayrıntılı değerlendirme ve yorumlamaya fırsat tanımadan anında oluşur.

2-Yapı: Nesnelere tümüyle yapılandırılarak algılanır. Nesnenin elemanları ondan ayrı değil, nesneyle bütünleştirilerek algılanır.

3-Durağanlık: Nesnelere hareket halindeyken bile durağan şekilde algılanır.

4-Anlam: Nesnelere onlarla ilgili deneyimlerimizden ve diğer nesnelere ilgili sıralanışlarından hareket ederek anlamlı bütünler halinde algılarız.

5-Seçicilik: Bir anda algılayabileceğimiz bir sürü nesne olduğu halde belirli uyarıcı ve nesnelere ilgi gösteririz. Bu ilgi etkin bir seçme sürecidir (Akyıldız, 1988, s. 110).

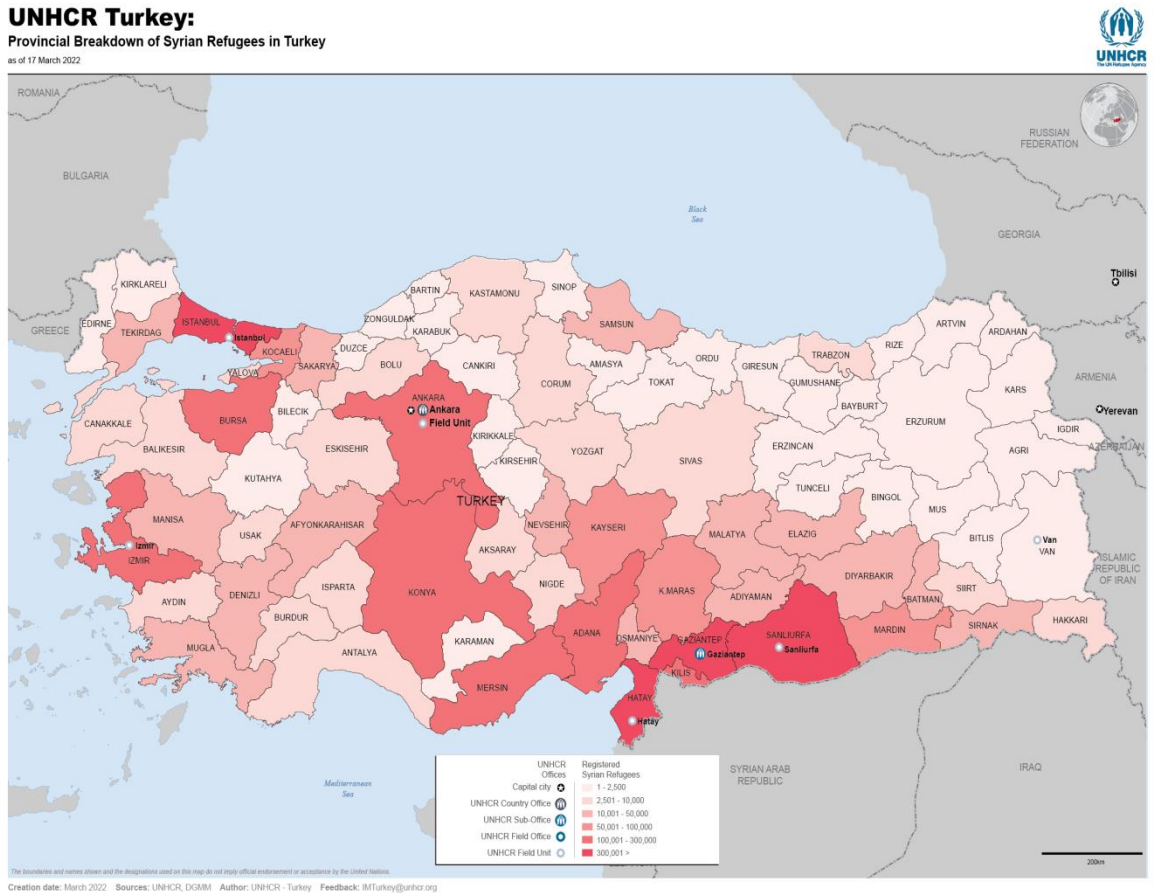
Algı sürecinde insanın düşünceleri, kültürü, geçmiş tecrübeleri, umutları, kişisel özellikleri vb. önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca “algı ile duygular arasında da bir bağlantı vardır” (Hesselgren, 1975, s.116). Hem dış faktörler hem de iç faktörlerin bir araya gelmesi ile insanlar belirli bir nesne, olay veya kimseye karşı bir çıkarımda bulunurlar. Bu çıkarım olumlu, olumsuz veya nötr olabilmektedir. Ancak bu çıkarımlar zaman içinde bir inanç ve tutuma dönüşmektedirler.

Suriye savaşından sonra başlayan ve tüm dünyaya yayılan göç hareketleri sonucunda mültecilere karşı bir algının geliştiği söylenebilir. Bu algının çeşitli faktörlerin (haberler, olaylar, etnik, dini, kültürel özellikler, kişisel özellikler, eğitim vs.) etkisi ile oluştuğu bilinmektedir. Ancak bu algı zaman içerisinde de değişebilmektedir. Bu araştırmada Suriyeli mültecilerin yaşadıkları ülkeye ve insanlarına algısı, Suriyeli mültecilerin yaşadıkları ülkenin insanlarının Suriyeli mültecilere karşı algısı, AB'nin mülteci algısı ve Suriyeli mültecilerin AB algısı incelenmiştir.

2.3. Suriyeli Mültecilerin Türkiye ve Türk Toplumuna karşı Algısı

Türkiye-Suriye ilişkilerinde belirli dönemlerde bazı sorunlar belirleyici olmuştur. Sınır sorunu, terör, su vb. sorunlar nedeniyle iki ülke arasında problemlerin var olduğu bilinmektedir. Ancak savaş öncesi dönemde Türkiye-Suriye ilişkilerinde bir iyileşme görülmüştür. Suriye savaşının başladığı dönemde ve savaşın dönem dönem şiddetlendiği zamanlarda Türkiye'nin koşulsuz ve şartsız Suriyeli insanlar için sınır kapılarını açması, gelen insanlar için her türlü yardım için bir irade ortaya koyması, tüm dünyada takdirle karşılanmıştır. İlk başta sınır bölgelerinde mülteciler için kamplar hazırlanmıştır. Ancak sayıları milyonları bulan mültecilerin bu kamplarda tutulamayacağından mültecilerin ülke içerisinde yerleşmelerine izin verilmiştir. Suriyeli mültecilerin başta sınır şehirlerine olmak üzere yıllar içerisinde tüm şehirlere doğru bir yerleşmenin gerçekleştiği bilinmektedir.

Tablo 2: Türkiye'deki Suriyelilerin şehirlere Dağılışı (ecoi.net, 2022)

Türkiye, hem devlet olarak hem de milleti ile Suriyeli mültecilere karşı misafirlik görevini yerine getirmek için hem uluslararası platformlarda hem de ülke içinde sivil toplum kuruluşları ve devlet kuruluşlarıyla mültecilerin ihtiyaçlarını gidermek için uğraşmıştır. Mülteci çocukların eğitimi için de gerekli önlemleri almaya çalışmıştır. Kızıl'a göre (2017) Türkiye, İnsan Hakları İzleme Örgütü ve diğer uluslararası örgütlerin mültecilerin eğitimi konusunda, Suriyeli sığınmacılara sağladığı eğitim imkânlarına ve hizmetlerine bakıldığında sunulan bu önerilerin pek çoğunu yerine getirdiği ve getirmekte olduğu söylenebilir (Kızıl, 2017, s.211). Bu durumda Suriyeli mültecilerin Türkiye ve Türk milletine karşı ne düşündükleri ve Türkiye'ye karşı algılarının nasıl olduğu ile ilgili bazı araştırmalar yapılmıştır. Savaşın ilk zamanlarında ve mültecilerin gelmeye başladığı dönemde mülteciler ve Türkler arasında karşılıklı bir olumlu algının var olduğu bilinmektedir. Ancak zaman içerisinde bu algının değişip değişmediği üzerine yapılan çalışmalar belirleyici olmaktadır. 2019 yılında İnsan Hakları Derneği bünyesinde olan İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, "Türklerle Suriyeliler Arasındaki Gerilimin Nedenleri, Etkileri ve Çözümü" başlıklı bir rapor yazmıştır. Bu raporun varlığı aslında Türkler ile Suriyeliler arasında zaman zaman ciddi gerilimlerin yaşandığını belgelemektedir. Rapora göre Türk vatandaşlarının %83'ü, Suriyelilerin şehirlerine gelmesinden sonra güvenlik seviyesinin düştüğünü belirtmiştir. Güney sınır kentlerinde ikamet eden Türk vatandaşlarının %71'i, Suriyeli sığınmacıların gelişinden sonra toplumda huzursuzluk ve endişe durumunun arttığını ve bu şehirlerde kültürel yapının etkilendiğini, işsizlik oranının yükseldiğini ifade etmiştir (İnsamer, 2019, s.4). Bu rapora göre Suriyeliler, iki taraf arasında çıkan gerginliklerle ilgili olarak sorumluluğun büyük bölümünü üstlenmektedir. Onlar yaşadıkları sorunların kültürler arasındaki farklılıklar, dil farkı ve bunun sonucu etkili iletişim kuramamaktan kaynaklandığını kabullenmektedir. Ancak Suriyeli mültecilerin Türkler ile kendileri arasındaki gerilimin sebepleri dikkat çekicidir. Onlara göre bu gerilimin sebepleri şu şekilde sıralanmıştır:

1. Suriyelilere yönelik bazı "ırkçı" tutumlar
2. Suriyelilerin bazı yaşam tercihlerine Türklerin tepkiler göstermesi
3. Savaşın toplumda yol açtığı olumsuzluklar
4. Resmi işlemler sırasında yaşanan bürokratik engeller (İnsamer, 2019).

Suriyeli mültecilerin Türklere karşı bakış açısı ve algısı üzerine bazı araştırmaların yapıldığı görülmektedir. İnce, ve Shiko, (2021), Suriyeli mültecilerin

Türkiye’de entegrasyon sürecinde yaşadıkları problemler üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya göre “entegrasyon kaynaklı bazı sorunların var olduğu, özellikle mültecilerin yoğun bir şekilde bulunduğu sınıra yakın bölgelerde ve büyük şehirlerde sosyal uyum problemleri daha fazla kendini göstermiştir. Elde edilen bulgulara göre bazı Türklerin Suriyelileri -burada- kabul etmek istemedikleri için onlarla ilişkiler geliştirmedikleri bu yaklaşımın iki halk arasındaki kaynaşmayı engellediği görüşü ortaya çıkmıştır. Entegrasyon sürecinde aşağıdaki problemler belirmiştir:

- 1- Bazı milliyetçi yaklaşımlar.
- 2- Araplara karşı yerleşik önyargı.
- 3- Çalışma konusundaki güçlükler.
- 4- Farklı gelenek-görenekler ve yaşam tarzı.
- 5- Bazı kanuni düzenlemelerin yapılmamış olması.
- 6- Sosyal medyada ve internet medyasında yer alan olumsuz paylaşımlar/haberler.
- 7- Ülkedeki ekonomik sorunların sebebi olarak Suriyelilerin görülmesi.
- 8- Suriyeliler hakkında toplumda yayılan olumsuz ve yanlış kanaat -bilgi kirliliği- gibi nedenler (İnce, ve Shiko, 2021).

Mültecilerin Türkiye halkına karşı algıları ve onlarla ilgili görüşleri konusunda yapılan literatür araştırmasında, Afyon’da şartlı mültecilerin yerel halkla ilgili görüşlerini konu alan bir araştırma dikkat çekmektedir. Nasirova’nın (2014) yaptığı araştırmaya göre şartlı mültecilerin (büyük çoğunluğu Irak ve İran’dan gelen) yaklaşık $\frac{2}{3}$ ’si yerel halkın kendilerine karşı tutumunu genel anlamda olumsuz olarak nitelemiştir. Araştırma sonucuna göre:

- 1- Yerel halkla ilişki düzeyinin esasen olumsuz olduğu,
- 2-Yerel halkla aralarında daha çok dini ahlaki benzerlik ve yaşam tarzından kaynaklanan farklılık olduğunu düşündükleri,
- 3-Yerel halkla uyum sorununun çözümünde dil eğitiminin çok yararlı olacağını düşündükleri,
- 4-Yerel halkın kendilerine karşı tutumunu daha çok ilgisiz olarak değerlendirdikleri,
- 5-Yerel halktan beklentilerinin anlaşılacak ve kültürlerine saygı duyulması olduğu,

6- Üçüncü bir ülkeye yerleşecekleri durumda daha iyi bir yaşamla karşılaşacaklarını düşündükleri ve çoğunun Türkiye’de kalmak gibi bir düşüncesi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Nasirova, 2014).

Yukarıdaki sonuçlar göstermektedir ki araştırma yapılan yerin, mültecilerin durumunun (şartlı mülteci, mülteci, ikincil koruma), mültecilerin ülkelerinin, mültecilerin eğitim ve mesleki durumlarının vs. yaşadıkları ülkenin insanlarına karşı algılarını etkileyen önemli faktörler olduğu söylenebilir.

Suriyeli mültecilerin Türk kültürü ve dili üzerine yapılan başka bir araştırmada (Biçer, 2017) dil farklılığının hem mülteci hem de ülke vatandaşları için probleme neden olduğu vurgulanmıştır. Biçer’in Kilis şehrinde yaptığı araştırmaya göre Suriyelilerin kıyafet, yemek ve gelenekler açısından kendilerini güvende hissettikleri görülmüştür (Biçer, 2017). Aslında bu durumun Türkiye’nin tüm bölge ve şehirlerinde yaşayan mülteciler için geçerli olamayacağı söylenebilir. Çünkü Türkiye-Suriye sınır şehirlerinde yaşayan insanların sosyo-kültürel açıdan birbirine daha benzer olduğu ve Türkiye’nin sınır şehirlerinde (Urfa, Gaziantep, Kilis, Hatay) Arapça bilen vatandaşların var olduğu ve bu şehirlerde yaşayan vatandaşların bir kısmının Suriye topraklarında yaşayan akrabalarının olduğu bilinmektedir. Bu durum Suriyeli mültecilerin bu şehirlerde kültürel, sosyal ve dilsel açıdan kendilerine yakın gördüğü sonucunu doğurmaktadır. Araştırmaya göre mülteciler, Türkiye’nin gelişmiş bir ülke olduğunu, halkının iyi insan ilişkilerine sahip olduğunu ve eğitim fırsatları açısından ülkenin elverişli olduğunu belirtmiştir. Ancak geçim masrafının yüksek olması, yaşam tarzı farklılıkları, resmi işlemlerin sıkıntılı oluşu ve kültürel farklılıkları olumsuz olarak değerlendirmişlerdir (Biçer, 2017). Burada dikkat çeken husus, kültür faktörüdür. Kültürel farklılıkların, mültecilerin entegrasyon ve uyum sürecini zorlaştırdığını ancak kültürel yakınlığın da tersine entegrasyon ve uyum sürecini kolaylaştırdığı söylenebilir.

Suriyeli mültecilerin Türkçe dili konusunda olumlu bir bakışa sahip olduğu yapılan birçok araştırma (Topal, Özer ve Dokuzlu, 2017; Erdoğan, 2014) sonucu ile teyit edilmiştir. Mültecilerin Türkçe dilini öğrenmek istediklerini, bu dili öğrenmeyi kolay gördükleri ve toplumla uyumu sağlamak amacıyla hem kendilerinin hem de çocuklarının bu dili öğrenmeye çalıştıkları (Erdoğan, 2014) görülmüştür. Mültecilerin huzurlu olmadığını, Avrupa ülkelerine sığınmak istedikleri ve Türkiye’yi bir transit geçiş olarak gördükleri yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır (Topal, Özer, ve Dokuzlu, 2017). Bu durum mültecilerin adaptasyon ve toplumla uyumlu bir şekilde

yaşama sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Çünkü kendilerini bu ülkede geçici olarak görmeleri bu ülkenin kültür, dil ve sosyal yaşamını benimsemelerini güçleştirmektedir. Ancak her şeye rağmen araştırmalar göstermektedir ki mülteciler, Türkiye’de kendilerini güvende hissettikleri, Türk toplumuna karşı minnettar oldukları, zor zamanlarda Türk toplumunun kendilerine ev sahipliği yaptığını vurgulamışlardır (Erdoğan, 2014). Mülteciler çocuklarının geleceği için tedirgin ve mutsuz oldukları, bu durumu kayıp nesil olarak değerlendirdikleri, iş bulma, kiraların yüksekliği, ekonomik koşulların zorluğu ve zor yaşam koşullarından şikayet etmektedirler (Erdoğan, 2014, s.68). Çalışmalardan da anlaşılacağı üzere mültecilerin algılarının oluşmasında ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik faktörlerin etkili olduğu ancak algının sadece olumlu veya olumsuz olmadığı, mültecilerin Türkiye ve Türk toplumu ile ilgili algılarında hem olumlu hem de olumsuz yönlerin olduğu görülmüştür.

Birçok araştırmacıya göre yaş ilerledikçe mültecilere karşı tutumun da arttığı görülmüştür (Topal, M., H., Özer, ve Dokuzlu, E., 2017). Bu tutum karşısında sığınmacılarda da topluma karşı olumsuz bir algı gelişebilmektedir. Mülteciler, birçok topluluk ve insanın gösterdiği eğilim gibi kendi kültür ve alışkanlıklarını göç ettiği ülkelerde yaşatma isteğine sahiptirler. Diker ve Karan’a göre (2021) mültecilerin sahip oldukları değer ve pratiklerini Türkiye’de de yaşamaya devam ettirme çabası yerel halk tarafından olumsuz karşılanabilmektedir. Bu durum mülteciler ve yerel halk arasında gerginliğe sebep olmaktadır. Mültecilerin toplu olarak yaşadıkları yerlerde dükkân ve mağaza tabelalarını Arapça diline çevirmeleri, evlerde kalabalık olarak yaşamaları gibi nedenler yerel halk tarafından memleketlerinin ele geçirilmek istendiği fikrini oluşturmaktadır. Bu fikirlerin beslediği algılarla yerli halkın mültecilere bakış açısı olumsuz olmakta ve bu durum da mültecilerin olumsuz tepki göstermesine neden olmaktadır. Sosyolojik anlamda mülteciler, “yerleştikleri yerde kendilerine bir alan yaratmak amacıyla karşılaştıkları problemler, sosyal dışlanma ve ötekileştirme pratiklerine yani hâkim stratejiye karşı çeşitli taktikler geliştirmeye çalışmaktadırlar” (Diker ve Karan, 2021, s.286). Aynı çalışmada Suriyeli mültecilerden elde edilen mülakat sonuçlarına göre:

1-Mültecilerin sigortasız, düşük maaş ve zor koşullarda çalıştırıldığı ve bazılarının kötü muameleye maruz kaldığı,

2- Suriyeli oldukları için ev sahiplerinin mültecilere güvenmediği, mültecilerin ev sahibi ve emlakçılar tarafından istismar edildiği,

3- Suriyeli mülteciler barınma konusunda; gündelik hayatlarını devam ettirebilmelerini sağlayacak olan eşya ve malzeme eksiklikleri ve bu ihtiyaçlarını satın almak için yeterli ekonomik koşullara sahip olmamaları nedeniyle yaşadıkları zorluklara karşı “ikinci el eşya” satın almayı bir taktik olarak kullandıkları,

4-Suriyeli mültecilerin düşük maddi imkânları onların kendi istedikleri evlerde yaşama İmkânını kısıtladığı, bunun bir sonucu olarak bazı Suriyeli mültecilerin akrabalarının yanına sığındığı ve birkaç aile bir arada yaşayarak yaşam dengesini kurmaya ve barınma ihtiyacını karşılamaya yönelik masraflarını azaltmaya çalıştığı, eski evlere yerleştiğini ve kentsel dönüşüm nedeniyle bazı mültecilerin birkaç ev değiştirmek zorunda kaldığı,

5-Yerel halk ile çok fazla iletişim ve etkileşim içinde bulunmadıkları, özellikle kadın katılımcıların Türkçe bilmemelerinden dolayı yerel halk ile iletişim kurmakta zorlandıkları ve gündelik yaşamda karşılaştıkları en büyük problemlerin dil bilmemekten kaynaklı olduğu,

6-Sosyalleşme sorunu yaşadıkları, kadınlarının büyük bir kısmının bir günlerinin çoğunun evde, ev işi yaparak ya da çocuklarla ilgilenerek geçirdikleri, zorunlu ihtiyaçlar olmadığı sürece dışarı çıkmadıkları ve bu nedenle yerel halkla çok fazla iletişim kurmadıkları,

7- Suriyeli kimliğinin tamamına genelleştirilen olumsuz etiketlere (hırsız, suçlu, dilenci vb.) vurgu yaparak, bu tür olumsuz etiketlemelerin özellikle de sosyal medyada çok yaygın olduğu,

8-Suriyeli mültecilere yönelik dışlayıcı tutum ve davranışların temelinde yerel halkın, onların savaşmamış olmalarını bir kusur olarak nitelendirdikleri,

9-Yerel halk tarafından maruz kaldıkları dışlanmanın daha çok iki toplum arasındaki kültürel farklılıklardan kaynaklandığı,

10-Yerel halkın kendilerini, Suriyeli mültecilerden üstün gördüğünü; onları ve onların kültürel değer ve pratiklerini beğenmedikleri,

11-İki toplum arasındaki kültürel farklılıkların dışlanmaya neden olduğunu ifade etmelerine rağmen bunun yanında birçoğunun ifadelerinde iki toplumun birbirine benzeyen yönleri olduğunu ve birbirinden çok da farklı olmadığını vurguladıkları,

12-Dâhil oldukları yeni ilişkiler, değerler ve kuralları içeren toplumsal alanda kendilerine bir alan yaratmak ve hayatlarına devam edebilmek adına kültürel boyutta yaşadıkları dışlanma mekanizmalarına karşı geliştirdikleri direniş biçimini genel bir

ifadeyle “sessiz kalmak,” “görmezden veya duymazdan gelmek” ve “karışmamak” biçiminde olduğu,

12-Savaş nedeniyle çocuklarının eğitimini yarıda bırakmak zorunda kaldıkları, çocuklarını okula yazdırma sürecinde Suriyeli oldukları gerekçesiyle bazı okul müdürlerinin kayıt yapmak istemediği,

13-Suriye’de 6. Sınıftan sonra kız ve erkek çocukların ayrı sınıflarda eğitim gördüğü, bu nedenle bazı mültecilerin, Türkiye’deki sınıflarda erkek ve kız çocuklarının birlikte eğitim alması nedeniyle kız çocuklarını, okula göndermediği,

14-Türkiye’de sunulan eğitim hizmetlerinden memnun olduklarını, özellikle de çocuklarının Türkçe öğrenmeleri bakımından çok faydalı olduğu,

14-Mültecilerin çocuklarının okulda yaşadıkları en önemli sorunlardan birinin dil bilmemek yani iletişim sorunu olduğu,

15-Türkiye’de onlara sağlanan sağlık hizmetlerinden faydalandıkları ve ücretsiz olarak tedavi olabildikleri ve ilaçları ücretsiz almaktan dolayı memnun oldukları,

16-Suriyeli mültecilerin eğitim, sağlık, ulaşım ve devletin sunduğu sosyal yardım hizmetlerinden genel anlamda memnun oldukları görülmüştür (Diker ve Karan, 2021).

Kültürel ve geleneksel olarak Türkiye-Suriye halklarının birbirine yakın olması, her ne kadar entegrasyon sürecinde mültecilere yardımcı olan önemli bir faktör olarak görünse de bu durum her zaman olumlu sonuçlar doğurmamaktadır. Castro’nun elde ettiği araştırmaya göre (2016) Suriyeliler kültürel benzerliğe karşın Türkiye’de kırgınlık, umutsuzluk ve hayal kırıklığı duygularını yaşamaktadırlar (Castro,2016, s.76). Milyonlarca mültecilerin ekonomik, sosyal, psikolojik, sağlık vs. sorunlarının çözülmemesi, bu sonucun yaşanmasına neden olmuştur. Karataştan’ın araştırmasına göre (2017) mültecilerin %58,2’sinin herhangi bir sağlık kurumuna başvurmadığı, %54,5’inin ise sağlık hizmetlerine ulaşmada yaşadıkları en büyük sıkıntının maddi olanakların kısıtlılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Karataştan, 2017, s.1). Sosyal ve ekonomik olguların birbiri ile ilişkili olduğu düşünüldüğünde ekonomik bir sorunun eğitim soruna da dönüşebildiği bilinmektedir. Kultas’ın araştırmasına göre (2017), Suriyeli ailelerin genel olarak barınma, beslenme, dil sorunu ve uyum sorunu yaşadıkları, bu sorunların çocuklarının eğitimini olumsuz yönde etkilediği, Van ilinde bulunan Suriyeli çocukların büyük bir bölümünün bu ve benzeri nedenlerle eğitimlerine devam etmediği ve bu yönde çeşitli talep ve beklentilerinin olduğu görülmüştür (Kultas, 2017). Suriyeli ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda da karamsar oldukları yapılan

araştırmalardan anlaşılmaktadır. Ancak Suriyeli öğrencilerin eğitim kurumlarında mültecilikten kaynaklanan bir yabancı düşmanlığı ile karşılaşmadıkları söylenebilir. Suriyeli çocukların eğitim ortamındaki durumları ve özellikle entegrasyon süreci ile ilgili durumları konusunda Aydın, Gündoğdu ve Akgul'ün çalışması (2019) önemli bilgiler vermektedir. Araştırma sonucuna göre her ne kadar öğretmenlerin mülteci çocukların eğitimi konusunda herhangi bir olumsuz tutumları olmasa da, Türkiye'deki mülteci çocukların gerekli eğitimi alamadığı, hükümetin mülteci çocukları ulusal eğitim sistemine entegre edemediği belirtilmiştir. Eğitim sorunu dışında mültecilerin çevreye uyumu konusunda problem yaşaması büyük bir olasıdır. İnsanlar kendi ülkelerinde başka bir şehre göç ederse bile yeni çevreye uyum belirli bir zaman almakta ve bazen uyum sorunu yaşayabilmektedir. Bu nedenle mülteciler konusunda yapılan araştırmalarda onların uyum problemi ve entegrasyon süreci temel bir analiz alanı olarak değerlendirilmektedir. Mültecilerin entegrasyonu ile ilgili İnce ve Shiko'nun araştırma sonucuna göre (2021) Türkiye'deki Suriyeli mültecilerinin büyük çoğunluğunun uyum/iletişim problemi yaşadığı tespit edilmiştir. Bu problemin sebepleri şu şekilde sıralanmıştır:

- 1-Türkçe bilmemek
- 2-Türk vatandaşı olmamak
- 3-Milliyetçi yaklaşımlar
- 4-Çalışma konusundaki güçlükler
- 5- Farklı gelenek-görenekler
- 6- Bazı kanuni düzenlemelerin yapılmamış olması (İnce ve Shiko, 2021, s.46).

Dünyayı ciddi bir şekilde etkileyen Covid-19 pandemi sürecinde Suriyeli mültecilerin Türkiye vatandaşlarına oranla daha fazla sorun yaşadıkları, yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır. Örneğin Deniz, Mardin vd. (2020) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre mültecilerin Covid-19 konusunda gerekli bilgilendirmeye erişemedikleri, hangi hastaneye başvurabilecekleri konusunda bilgiye sahip olmadıkları, kayıtsız göçmenlerin kayıt süreçlerinde sorun yaşadıkları, filyasyon sürecinde dil bariyeri ile karşılaşıldığı belirtilmektedir (s.112). Bu durum göstermektedir ki mültecilerin sayısal olarak fazla oluşu, pandeminin yarattığı tedirginlik ve birçok ülkenin pandemiye hazırlıksız oluşu tüm vatandaşlar üzerinde bir etki yarattığı gibi mülteciler üzerinde de etki yaratmış ancak bu etkinin nispeten daha fazla olduğu, yapılan araştırmalar ortaya koymaktadır. Mültecilerin dil sorununun olması ve sosyo-

ekonomik durumları da göz önüne alındığında, mültecilerin pandemi sürecinde Türk vatandaşlarından daha fazla sorun yaşadıkları gerçeği görülmektedir. Genel olarak mültecilerin iş piyasasındaki durumları pandemi süreci dışında da sorun teşkil etmekteydi. Mültecilerin iş hayatında memnuniyet düzeyleri ile ilgili bir araştırmada (İşçan ve Çakır, 2019) ankete katılan sığınmacı ve mültecilerin çoğunluğunun (%82,7'sinin) düzenli ve devamlı bir işte çalışmadıkları ve dolayısıyla emek piyasasında bir arz fazlalığı oluşturdukları, %84,9'unun 18-45 yaş aralığında olduğu yani katılımcılar arasında çalışma çağındaki nüfusun oldukça yoğun olduğu, emek piyasasında buldukları konumdan ve ortamdan memnun olmadıkları, Kendi ülkelerindeki emek piyasasındaki tecrübelerinin, Türkiye'de çoğunlukla tam olarak değerlendirebilecekleri iş alanlarında çalışmadıkları, katılımcıların yüksek oranda ücret memnuniyetsizliğine sahip oldukları gözlenmiştir (s.227).

Mültecilerin Türkiye'yi tercih etmelerinin birçok nedeni vardır. Ülkeler arasındaki fiziksel yakınlık ilk başta sayılan nedenler arasındadır. Ancak yapılan araştırmalar göstermektedir ki Suriye'den kaçan insanların Türkiye'yi tercih etmelerinin sebebi, geçmişten gelen kültürel bağlar olduğu görülmektedir (Ergun, 2018, s.107). Ergun'a göre (2018) Mültecilerin kente uyum aşamasında yaşadıkları sorunların çözüme kavuşması için bazı önerilerin hayata geçmesi gerekmektedir. Bu öneriler aşağıda listelenmiştir:

- 1- Mültecilerin sıklıkla gittikleri kamu kurum ve kuruluşlarında veya yerel yönetim birimlerinde tam zamanlı dil bilen personel istihdam edilmelidir.
- 2- Eğitim çağındaki çocukların okula gönderilmesi için aileler bilinçlendirilmeli, bunun yasal bir zorunluluk olduğu anlatılmalıdır.
- 3- Mültecilerin genç nüfus potansiyeli bulunduğu görülmektedir. Emek piyasasında uyum için devlet etkin rol oynamalı, kayıt dışı istihdam ile mücadele etmelidir. Çalışma izinlerinin önündeki engeller kaldırılmalı, kırtasiyecilik azaltılmalıdır.
- 4- Mültecilerin kendi kültürlerini, değerlerini koruyup geliştirmelerini aynı zamanda Türk kültür ve değerlerinden dışlanmalarını engellemek için hem yerel halk hem de mülteciler bilinçlendirilmeli, aktif politikalar ve programlar geliştirilmelidir.
- 5- Sosyal yardımlar konusunda ortak bir veri tabanı oluşturulmalıdır.

6- Sosyal yardımlar konusunda saha çalışması yapılmalı, çocuk ve yaşlılardan başlanarak her bireye yardım ulaştırılmalıdır.

7- Mültecilerin çocukları ve yetişkin bireylerin Türkçe dil eğitimi alma konusunda bilinçlendirilmesi için, farklı yaş guruplarına göre dil eğitim kursları açılmalıdır.

8- Kimlik (statü) alma süreci hızlandırılmalıdır. Sadece Suriyeli değil bütün mültecilerin sosyal uyumu hedeflenmelidir.

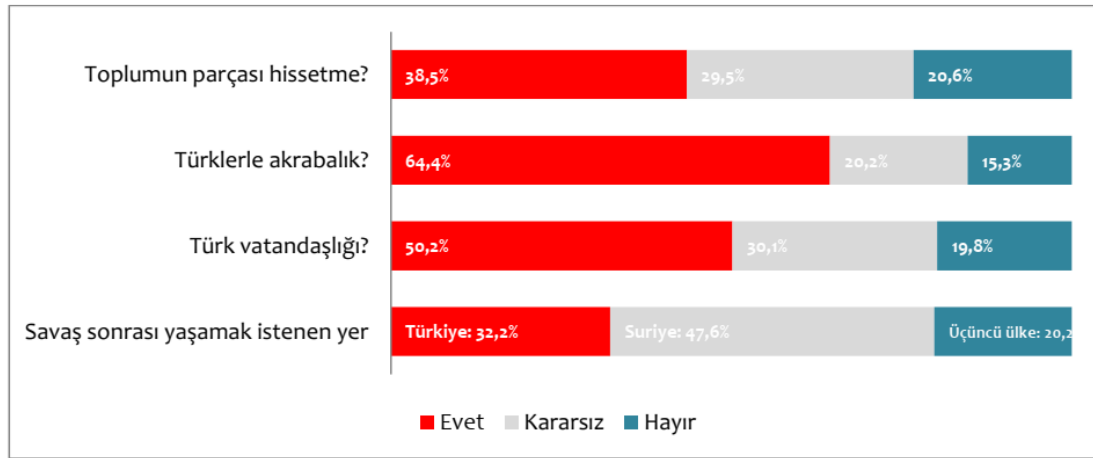
10- Yasal olarak tek ilde imza zorunluluğu uygun şartlarda esnetilmelidir.

11- Mültecilerde en çok karşılaşılan sağlık hizmeti alma konusunda sorunlarını dil yetersizliği ve kadın hastaların erkek hekimlere başvurmak istememesi sorununun çözümü konusunda hassasiyetler dikkate alınarak çözüm yolları üretilmelidir.

12- Türkiye Cumhuriyeti Devletinin siyasi, sosyal, kültürel ve yapısal çözümler üretmek için tek çatı altında topladığı iltica meselesini, daha kurumsal çözümler üretebilmek amacı ile Göç Bakanlığı'nın kurulması düşünülebilir.

13- Mülteci meselesinin küresel bir sorun olduğu, sorumluluğun paylaşılması gerekliliği uluslararası alanda dile getirilmeli ve etkin çaba gösterilmesi gerekliliği AB'nin mülteci meselesini kendi sınırları dışında tutmaya çalışmasının üstünü örtmemeli ve şeffaflık sağlanmalıdır (s.110).

Mültecilerin Türkiye ile ilgili düşüncelerini ortaya koymak amacıyla yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında önemli bilgiler mevcuttur. Şentürk'e göre "Türk kamuoyunda Suriyeli göçmenlerin büyük bölümünün uzun vadeli olarak Türkiye'de kalacağı yönünde yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Bu kanaati destekleyici emareler mevcuttur" (Şentürk, 2020, s.25). Bu sonucu ortaya çıkaran en büyük neden Suriyelilerin döndükten sonra ikamet edecekleri evlerinin yıkılması, şehirlerinin yağmalanması ve ülke içindeki nüfus değişiminden kaynaklı herhangi bir mekâna sahip olmayışlarıdır. Kültürel yakınlık ve fiziksel yakınlık gibi faktörlerin de etkisi ile Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı bir şekilde yaşama ve T.C. vatandaşı olma yönünde eğilimlerinin olduğu yapılan araştırmalar ortaya koymaktadır.

Grafik 2: Suriyelilerin Türkiye'ye Bağlılıklarına İlişkin Anketlerin Sonuçları (Afad, 2017; Şentürk, 2020).

2.4. Medyada Suriyeli Mülteciler

Suriye iç savaşının başlamasıyla beraber ulusal ve uluslararası tüm medya kuruluşlarının gündeminde Suriye halkı ve göçü haber olarak yansıtılmıştır. Birçok uluslararası yayın kuruluşları Suriye gündemi ve göç konulu dosyalar hazırlamış ve televizyon ekranlarında paylaşmıştır. Ayrıca ilgili haber, yorum ve görseller sosyal medya ve kitle iletişim araçları tarafından kullanılarak Suriyeli mültecilerle ilgili bir kamuoyu oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak medya organlarında çıkan haberlerin ve yazıların mültecilere yönelik olumlu bir bakış açısı içerdiği gibi olumsuz içerikler de olabilmektedir. Örneğin yapılan bir araştırma sonuçlarına bakıldığında, Türk gazetelerinde Suriyeli sığınmacılarla ilgili haber ve görsellerin içerikleri çoğunlukla olumlu ya da yansız özelliklere sahip olduğu görülmüştür. Temsil özelliklerine odaklanıldığında ise temsillerde bir ikilem olduğu görülmektedir. Temsiller Suriyeli sığınmacıyı zorlu koşullar içinde “yoksul” ve “yardıma muhtaç” olarak gösterirken, aynı sıklıkta toplum güvenliği için bir “tehdit” olarak da göstermektedir (Pandır, Efe, ve Paksoy, (2016). Bu ikilem yorum ve görsellerde de kendini doğrulamaktadır. Türkiye basınında mültecilikle ilgili haber ve köşe yazarlarının bir şekilde milliyetçilik temelli olduğu görülmektedir. Çağlar ve Özkır'a göre (2014):

Mültecilere bakışta insan onuruna, yaşam hakkına ve adalete dayanan kapsayıcı bir tutumdan ziyade milliyetçi ve mülteci düşmanı tutum ağırlık kazanmıştır. Mülteci dostu söylemlerin en olumlu örneklerinde bile söylemin mültecilerin içerisinde bulunduğu kötü şartlara referansla kurulduğu gözükmektedir. Bu açıdan köşe yazılarında sık sık geçen “zorunlu misafir” veya “ülkelerine geri dönmeyecekler” gibi vurgular dikkat çekicidir (Çağlar ve Özkır, 2014).

Genel olarak yerli halkın mültecilere yönelik bakışını etkileyen temel faktörlerden milliyetçiliğin ne kadar önemli olduğu bilinen bir gerçektir. Burada medya büyük bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyanın toplumsal algıyı oluşturma gücü her zaman olduğu gibi mülteci konusunda da kendini göstermiştir. Elmas’a göre (2022) gerek geleneksel medya gerekse de sosyal medyada başta tüm sığınmacılar ve ardından Suriyeli kadınlar hakkında yazılan haberlerde bazı söylemlerin etkili olduğu bilinmektedir (örneğin kaçak göçmen, sığınmacı krizi, yasadışı mülteci). Aynı şekilde sığınmacıların bedavacı, dilenci, korkak, vatan haini, uyumsuz, olarak algılanmaları ötekileştirme sürecini desteklemektedir (Kardeş ve diğerleri, 2017, s.193; akt. Elmas, S., C, 2022, s.21). Medya organlarının ve sosyal medyanın da etkisi ile Türkiye kamuoyunda Suriyeli mültecilere yönelik yanlış bilgidan kaynaklanan olumsuz bir algının oluştuğu söylenebilir. Bunun önüne geçmek amacıyla çeşitli bilimsel araştırmalar, göç araştırmaları, sosyolojik, politik ve psikoloji temelli araştırmaların yapıldığı elde edilen sonuçlara göre söylenebilir. Bu araştırmalara sivil toplum kuruluşların çabaları ve ilgili araştırmaları da eklenebilir. Mülteciler Derneği’nin (2020) yaptığı araştırma sonucunda Türkiye kamuoyunda mültecilere yönelik doğru olarak bilinen birçok yanlış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mültecilere yönelik doğru olmayan ancak kamuoyunda doğru olarak bilinen faktörler şunlardır:

- 1- Suriyeliler devletten maaş aldığı
- 2- Suriyeliler çalışma izni alıp istedikleri yerde çalışabildiği
- 3- Suriyeli esnafın vergi vermediği
- 4- Suriyelilerin istediği üniversiteye sınavsız girebildiği
- 5- Devletin üniversiteye giden her Suriyeliye burs verdiği
- 6- Suriyelilerin çocuklarını istedikleri okula kayıt yaptırabildiği

- 7- Suriyelilerin hastanede sıra beklemediği
- 8- Suriyelilerin arabaları için vergi ödemediği
- 9- Suriyelilerin su, elektrik ve doğalgaz faturası ödemediği
- 10- Suriyelilerin telefon faturasını devletin ödediği
- 11- Suriyelilerin 5 Yıl Sonra Türk Vatandaşı Olacağı
- 12- Suriyelilerin seçimlerde oy kullanacağı
- 13- Suriyelilerle evlenenlere teşvik (yardım yapılacağı)
- 14- 100 bin Suriyelinin Memur Olarak işe alınacağı
- 15- Suriyelilere özel devlet hastanesi kurulacağı
- 16- TOKİ evlerinin Suriyelilere ücretsiz verileceği
- 17- Okullara Suriyeli Öğretmenlerin atandığı veya atanacağı (Mülteciler Derneği, 2020).

Algıların gerçek bilgilerden oluşmaması yanlış tutum ve davranışlara neden olmakta ve bunun sonucunda da yabancı düşmanlığı tetiklenmektedir. Yerli halk, kendi haklarının sığınmacılar tarafından gasp edildiği fikrine kapılmaktadır. Suriyeli mültecilerle ilgili olan algılar ve gerçeklikler konusunu irdeleyen bir çalışmanı sonucu oldukça önemli bilgiler içermektedir:

Ankete katılanların çok büyük çoğunluğu (%87) “Suriyeliler geldikten sonra işsizlikte artış oldu” ifadesine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak, yapılan veri analizleri ve regresyon testi, 2011 yılından itibaren ülkemize gelen Suriyeli sayısındaki artış oranı ile bu dönem zarfındaki Türkiye’deki ve anketin yapıldığı Ankara ilindeki işsizlik oranlarındaki artış arasında herhangi bir ilişkinin olmadığını göstermiştir. Ayrıca işsizlik verileri, Suriyeli göçmen nüfusun yoğun olarak yaşadığı Gaziantep-Adıyaman-Kilis illeri ile Hatay-Kahramanmaraş-Osmaniye illerine ait 2010-2016 yılları arasındaki işsizlik oranlarında büyük değişikliklerin yaşanmadığını ortaya koymuştur. Bütün bu veriler; “Türkiye’deki işsizlik oranları Suriyeliler nedeniyle arttı” şeklindeki algının gerçeği yansıtmadığını açıkça göstermektedir (Taştan, Haklı ve Osmanoğlu, 2017, s.5).

Algıların gerçekleri yansıtmadığını gösteren çalışmanın (Taştan, Haklı ve Osmanoğlu, 2017) bir diğer sonucu da hem eğitim hem de sağlıkta sığınmacılar

nedeniyle kalitenin düşmesi konusudur. Sanılanın aksine eğitim ve sağlıkta hizmet kalitesinin düşmediği verilerle ortaya konmuştur. Bu durumda algıların yanlış olmasına rağmen kamuoyunda ciddi sonuçlar doğurabildiği söylenebilir. Yanlış bilgiye dayalı algıların düzeltilmesi her ne kadar zaman alsa da toplumsal sonucu olumlu olması bakımından arzı edilen bir şeydir.

Mültecilerin Sosyal medyaya ulaşırken bazı sorunlar yaşadığı yapılan araştırmalardan anlaşılmıştır. Türkay'ın araştırmasına göre Suriyeli mültecilerin, sosyal medya ve bilgi ve iletişim teknolojileri kullanırken bazı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumun sebepleri arasında kendilerine gelen bilgilere olan güven eksikliği, bazen dil bilmemekten dolayı yaşanan sorunlar ve kendi güvenlikleri hakkındaki tedirginleri vardır (Türkay, 2016, s.90). Bu durum mültecilerin sosyal medyada da kendilerini ifade etmelerinin önünde büyük bir engel olarak görülebilir.

Türkiye'de muhalefet ve iktidarın mülteciler konusunda farklı fikirlere sahip olduğu bilinmektedir. Genel olarak iktidarın mültecilere yönelik savunmacı bir politika yürüttüğü ve mültecilerin mağduriyeti üzerinden bir savunma pozisyonu aldığı söylenebilir. Muhalefetin bir kısmı da böyle düşünmekle beraber mülteciler konusunda iktidarı suçlayıcı bir tutumu sürdürdüğü söylenebilir. Ancak mültecileri Türk milleti ve ekonomisi için büyük bir tehdit olarak gören bir kesim muhalefetin mülteciler üzerinden temel bir politika izlediği yapılan açıklamalardan anlaşılmıştır. Zafer partisi mültecilere karşı sert tutumuyla öne çıkmaktadır. Partinin lideri Ümit Özdağ birçok yaygın organında "Zafer Partisi gelecek, tüm sığınmacılar gidecek" (t24.com.tr. 2022) fikrini savunarak mültecilik temelli bir politika izlemektedir. İktidar ve muhalefetin mültecilere yönelik tutumundaki farklar medyada da kendini göstermektedir. "Ana akım medyanın genel olarak göç süreci ve yoksulluk-mağduriyet gibi temalara odaklanarak mültecilerin edilgen ve muhtaç konumunu pekiştirdiği görülmektedir" (Şen, 2017, s.35). İnternet medyasında, "Bianet ve Sendika.org'da mülteciler toplumsal sorunların kaynağı olarak görülmek yerine, temel insan hakları ihlal edilmiş olan mağdurlar olarak uluslararası hukuk ilkeleri çerçevesinde ele alınmıştır" (Şen, 2017, s.36). Medya-siyaset ilişkisi göz önüne alındığında bazı gazetelerin politik duruşları paralelinde yayınlar yaptığı söylenebilir. Yaylacı ve Karakuş'a göre (2015) gazetelerin politik duruşları ve hükümete karşı tutumlarının onların Suriyeli mültecilerle ilgili haberleri biçimlendirmektedir. Ayrıca gazetelerde mültecilere yönelik kurban, mağdur, yük,

tehdit, misafir gibi kavramların da kullanıldığı görülmüştür (Yaylacı ve Karakuş, 2015, s.247).

Mülteci düşmanlığı yapan veya mülteciler konusunda sert tavır sergileyen düşünceler ve (özellikle mülteci sayının büyük bir tehdit olduğunu, sayının yükseldikçe tehdit seviyesinin de yükseldiğini belirten) açıklamalara karşın mülteci sayısının yükselişinin aslında bazı faktörlerle doğru orantılı olmadığını gösteren bazı çalışmalar mevcuttur. Doğan ve Gökburun'un araştırmasına göre (2021) Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilerin sayısının artmasına rağmen toplumsal olay sayısının düştüğü tespit edilmiştir. Ancak araştırma sonuçlarına rağmen mültecilere yönelik olumsuz haberler ve yayınlar sosyal medya üzerinden yayılmaya devam etmektedir. "Sosyal medya kullanıcının "öteki"ne karşı olumsuz duygu ve düşüncelerini aktarmasına elverişli bir ortam olarak, kötülüğün kanıksandığı ve giderek doğal bir olgu olarak yaklaşım sergilendiği bir mecra olarak değerlendirilebilir" (Aldemir, 2020, s.216). Sosyal medya üzerinden düşmanlık ve yabancılara karşı gösterilen huzursuzluk tavırları devam etmektedir. "Twitter'ın "retweet, like, hashtag" gibi özellikleri, kötülüğün yayılımını kolaylaştırmaktadır (Aldemir, 2020, s.215). Bu konu ile ilgili olarak Özdemir ve Öner-Özkan'ın (2016) araştırmasına göre Suriyeli mültecilerin sözde savaş mağduru, dilenci, terörist, başıboş, yağmacı, korkak vatan haini vs. olarak sosyal medyada gösterilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Doğan, medya konusunda yaptığı araştırma sonucunda, "medyada mültecilerin haklarına zarar vermek pahasına gerçekleştirilen bir mevzi savaşı, mültecilere karşı sağduyulu yaklaşımların körelmesine yol açtığını" vurgulamıştır (Doğan, 2018, s. 1).

Türk basınında Suriyeli mülteciler ile ilgili haberler konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, gazetelerin politik duruşlarının konuyu haberleştirme biçimi ile doğrudan bir ilişkisinin mevcut olduğu görülmektedir. Efe'nin araştırma sonuçlarına göre (2015) gazetelerin Suriyeli sığınmacılarla ilgili görüşleri hakkında şunlar söylenebilir:

1- BirGün ve Evrensel gazetelerinde sığınmacı sorunlarının aktarıldığı haberler yoğunluktadır ve bu haberlerde sığınmacı sorunları, sığınmacıların kendi ağızlarından da aktarılmaktadır.

2- Yeni Şafak gazetesinde sığınmacı sorunları insani ve İslami bakış açılarından aktarılmaktadır.

3- Cumhuriyet gazetesi sığınmacı sorununun siyasi alanda ele alındığı, daha çok eleştirel haberleri ön plana çıkarmaktadır.

4- Hürriyet'te ise hem siyasi temalı hem de sığınmacı sorunlarının ele alındığı haberler yoğunlukta, ilgili haberlerde hem eleştirel hem de olumlu bakış açlarına yer verilmektedir.

5- Sığınmacıların sorunlarını konu eden BirGün, Evrensel ve Hürriyet gazetelerinin haberlerinde sığınmacı sorunları hükümet eleştirisi için araçsallaştırılmaktadır.

6- Sabah sığınmacılarla ilgili siyasi temalı haberlerde genel olarak yetkililerin konuyla ilgili politikalarını, projelerini ve görüşlerini okuyucuya aktarmaktadır. Bu tür haberlerde hükümetin Suriye ve sığınmacı politikalarını onaylayan bir bakış açısı aktarılmaya çalışılmaktadır.

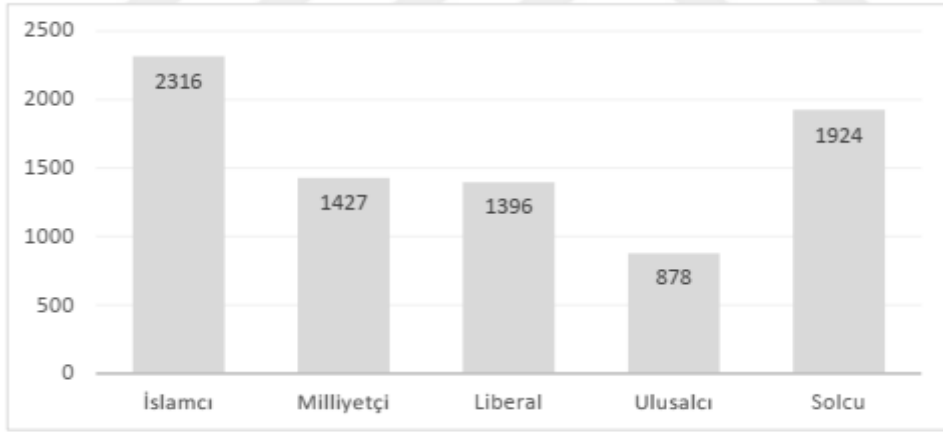
7- Suriyeli sığınmacılar ve Türkiye'nin Suriye politikası ile ilgili en eleştirel haber ve köşe yazıları, siyasi temalı haberlerin yoğunlukta olduğu Ortadoğu gazetesinde yer almaktadır.

8- Tüm gazetelerde sınır güvenliği ve özellikle insan kaçakçılığı konularının ele alındığı haberler aşağı yukarı eşit oranlarda yer bulmaktadır. Ayrıca sığınmacıların neden olduğu güvenlik ve ekonomik sorunlar da haber kaynaklarında değişik oranlarda yer almaktadır. (Efe, 2015, s.42).

Türkiye'de basın ve politika arasındaki ilişkinin diğer ülkelerde de olduğu gibi var olduğu söylenebilir. Politik düşüncelerin taraftarlığını yapan bazı gazetelerin siyasi partilerin organı gibi hareket etmelerine neden olmuştur. Yaylacı'ya göre (2017) "Gazetelerin Suriyelilere ilişkin haberlerde daha olumsuz bir bakışa sahip oldukları, şartlı mülteciler ve özellikle Suriyelilerle ilgili haberlerin makro düzeydeki siyasi tartışmaları güçlü bir biçimde yansıttığı görülmüştür" (s.2). Alp'e göre (2018) Toplumsal anlamda herkese eşit mesafede olması gereken medyanın, sığınmacıları potansiyel suçlu olarak gösterdiği açıkça görülmüştür. Ayrıca "Önyargıların ve ayrımcı söylemin oluşumu ve nefret suçuna dönüşmesinde yerel medya kanallarının ne denli etkili olduğu, çeşitli illerde Suriyeli sığınmacılara yönelen linç girişimlerinde de açıkça ortaya çıkmıştır" (s.22).

Basının en önemli rolünün bilgi ve haberleri ulaştırarak kamuoyu oluşturma olarak tanımlanabilir. Toplum, basın yoluyla haberlere ulaşır ancak haberlerin veriliş biçimi de algı yaratmayı gündeme getirmektedir. Siyasi partiler ve örgütler de basın

yoluyla algı yaratmaya çalışmaktadır. Yazılı medya “görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarına göre daha kolay ve daha ucuz üretim ve dağıtım imkânı sunduğu için” (Bural, 2019, s.73) daha büyük önem arz etmektedir. Türkiye’deki yazılı basına bakıldığında, gazetelerin siyasi duruşlarına göre Suriyeli mültecilerle ilgili haber sayısı bile değişmektedir.

Grafik 3: Türkiye’deki Gazetelerin Siyasi Duruşlarına Göre Suriyeli Mültecilerle İlgili Haber Sayısı (Artar, 2019, s.119).

Artar, mültecilerle ilgili çıkan haberleri bazı temalara göre sınıflandırılmıştır (2019). Bu temalar: Mültecilerin Türkiye piyasasına entegrasyonu, Avrupa sorumluluk paylaşımı, Avrupa ile ilişkiler, sorumluluk paylaşımı, insani yardım, sosyal sorumluluk, hizmet, yoksulluk ve geçim, çalışma yaşamı vs. Araştırmanın sonucuna göre “Mültecilerin içerilmesi ve dışlanması hem iç siyasal pozisyon alışlara göre hem de farklı toplumsal ayrışma, kapanma ve bütünleşme türlerine dayanıyordu (vatandaşlığa, kültüre, coğrafyaya, din ve medeniyete, evrensel özgürlüklere ve fırsat eşitliğine, toplumsal sınıflara) (Artar, 2019, s.411).

Tablo 3: Suriyeli Mültecilerin Türkiye ve Türk Toplumuna karşı Algısını Gösteren

Tablo

Olumlu	Olumsuz
Türkiye'nin koşulsuz ve şartsız Suriyeli insanlar için sınır kapılarını açması	Milliyetçi yaklaşımlar
Mülteci çocukların eğitimi için de gerekli önlemleri almaya çalışmak	Araplara karşı yerleşik önyargı
Türkiye'nin gelişmiş bir ülke olması	Çalışma konusundaki güçlükler
Türkiye halkının iyi insan ilişkilerine sahip olması	Farklı gelenek-görenekler ve yaşam tarzı (hoşgörüsüzlük)
Eğitim fırsatları açısından ülkenin elverişli olması	Bazı kanuni düzenlemelerin yapılmamış olması
Kültürel yakınlık	Sosyal medyada ve internet medyasında yer alan olumsuz paylaşımlar/haberler
Türkiye'de sunulan eğitim hizmetlerinden memnuniyet duyulması	Ülkedeki ekonomik sorunların sebebi olarak Suriyelilerin görülmesi
Sağlık, ulaşım ve devletin sunduğu sosyal yardım hizmetlerinden genel anlamda memnun olmaları	Suriyeliler hakkında toplumda yayılan olumsuz ve yanlış kanaat -bilgi kirliliği
Toplumun yardımsever olması	Etkili iletişim kuramamak
Hükümetin Suriyelilere olumlu bakması	Bazı yaşam tercihlerine Türklerin tepkiler göstermesi
	Resmi işlemler sırasında yaşanan bürokratik engeller
	Bazı Türklerin Suriyelileri -burada- kabul etmek istememeleri
	Geçim masrafının yüksek olması
	Yaşam tarzı farklılıkları
	Resmi işlemlerin sıkıntılı oluşu
	Düşük maaş ve zor koşullarda çalışma
	Eski evlere yerleşme ve kentsel dönüşüm nedeniyle birkaç ev değiştirmek zorunda kalma
	Kültürel farklılıklar dolayısıyla dışlanma
	Mültecilerin sahip oldukları değer ve pratiklerini Türkiye'de de yaşamaya devam ettirme çabası
	Ev sahiplerinin mültecilere güvenmemesi, mültecilerin ev sahibi ve emlakçılar tarafından istismar edilmesi
	Yerel halk ile çok fazla iletişim ve etkileşim içinde bulunmama
	Suriyeli kimliğinin tamamına genelleştirilen olumsuz etiketler (hızsız, suçlu, dilenci vb.)
	Yerel halkın, Suriyelilerin savaşmamış

olmalarını bir kusur olarak nitelendirmesi
 Yerel halkın kendilerini, Suriyeli
 mültecilerden üstün görmesi; onları ve
 onların kültürel değer ve pratiklerini
 beğenmemesi
 Covid-19 salgın sürecinde dil ve benzeri
 sorunlardan dolayı yaşanan problemler
 Türk vatandaşı olmamak

2.5. Türkiye'nin Mültecilere karşı Algısı

Suriye savaşı ile beraber başlayan göç konusunda Türkiye, Suriye halkına sınırları açarak uluslararası toplumda koşulsuz şartsız hümanist bir politika izlemiştir. Milyonlarca Suriyeliye kucak açan devlet politikası dünyada takdirle karşılanmıştır. AB ile sığınmacılar konusundaki görüşmeler ve Suriye'de istikrarın geri gelmesi konusundaki iyimserlik nedeniyle Suriyelilere misafir gözüyle bakılmıştır. İmkânlar çerçevesinde onların ihtiyaçları karşılanmıştır. Hükümet sığınmacılara karşı Müslüman kardeşliği ilkesine göre davranmıştır. İslam tarihinde vuku bulan Ensar-Muhacir ilişkini örnek veren hükümet, Suriye'den savaştan dolayı kaçan insanlara Muhacir, onları karşılayan ev sahibi Türk halkına da Ensar demiştir.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki “Türkiye'deki Suriyelilerin ciddi bir bölümünün ülkelerine yakın veya uzak gelecekte geri dönmeme ve sürekli olarak Türkiye'de yaşamayı tercih etme olasılıkları her geçen gün daha da artmaktadır” (Tunç, 2015, s.58). Tüm bu gelişmelere rağmen Türkiye'nin mağdur konumunda olan Suriyeli mültecilere karşı olumlu düşünmesi, risk ve toplumsal huzursuzluk potansiyeline karşın Suriyelilere insan hakları sözleşmesi ve ilgili yasalar çerçevesinde yaklaşması konusunda Erdoğan'ın düşüncesi önemlidir:

Bu yoğunlukta bir kitlesel akının, dünyanın neresinde yaşanırsa yaşansın, kolay yönetilmesi doğası gereği mümkün değildir. Türkiye'deki kamu kurumları ile yerel yönetimler ve hiç kuşku yok ki olağanüstü seviyedeki toplumsal destek ve kabul, bu sürecin yönetilmesinde mucize sayılacak bir başarıyı ortaya koymuştur (Erdoğan, 2017, s.20).

Suriyeli mültecilerin Türkiye geneline yayılarak yerleştiği yapılan istatistiksel verilerden anlaşılmaktadır. Ancak sınır bölgeleri ve büyük şehirlerde mültecilerin sayısının daha çok olduğu bilinmektedir. “İstanbul, Bursa, Mersin, İzmir, Konya ve Ankara’da yaşayan GK kapsamındaki Suriyeli sayısı yaklaşık 1 milyon civarındadır” (Erdoğan, 2017, s.10). Mültecilerin yaşadığı ya da yaşama ihtimali olan sorunların çözümü için birçok araştırma yapılmıştır. Akpınar’a göre (2017) Suriyeli öğrencilerin olduğu okullar olmak üzere tüm eğitim kurumlarında ve toplumda farkındalık eğitimleri verilmesi, ön yargı, hoşgörüsüzlük ve çatışmaların önlenmesi, Türkiye toplumunun da bu yeni sürece adapte olmasını hızlandıracaktır. Bostan’a göre (2018) Suriyeli göçmenlerin kısmen başlamış olan vatandaşlıklarının ileride artarak devam edeceği düşünüldüğünde, iskân edilmeleri durumu da göz önüne alındığında iyi bir planlama yapılması gerekmektedir. Bu maksatla, Göç ve Uyum Bakanlığı oluşturulmalıdır (Bostan, 2018, s.74).

Türk vatandaşlarının mültecilere yönelik algıları konusunda yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde birbirinden farklı sonuçlar çıkabilmektedir. Çiftçi’ye göre (2018) genel olarak katılımcıların Suriyelilere karşı olumsuz tutum/algıya sahip olmadığı, yaptığı araştırmada “katılımcıların Suriyelilerle kaynaşma, Suriyelilere karşı önyargılı olmama ve Suriyelilere çalışma hakkı verilmesi/suçta meyilli olmamaları konularında daha olumlu tutum/algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Öte yandan, Suriyelilere vatandaşlık hakkı verilmesi/birlikte yaşama ve empati kurma konularında ise daha olumsuz tutum/algıya sahip oldukları saptanmıştır” Çiftçi, 2018, s.2251). Türkiye’nin farklı şehirlerinde yapılan çalışmalarda mültecilere karşı önyargı ve olumsuz davranışların belirli yerlerde nispeten fazla olduğu görülmektedir. Özellikle mültecilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde bu durum ortaya çıkmaktadır. Ayrıca küçük şehirlerde de yapılan araştırmalarda mültecilere karşı olumsuz davranışların fazla olduğu söylenebilir. Ersoy ve Ala’nın Osmaniye şehrinde yaptığı araştırmaya göre (2019):

- 1- Halkın sığınmacı ve göçmenleri bir güvenlik tehdidi olarak gördüğü,
- 2- Bazı sosyal sorunların artış nedeninin sığınmacı ve göçmenler olduğu,
- 3- Katılımcıların, sığınmacı ve mülteci çocukları ile birlikte kendi çocuklarının eğitim görmelerini istemediği,
- 4-Farklı kültürün insanı olduklarından dolayı çocukların olumsuz davranışlarının kendi çocuklarına rol model olabileceği ve sosyal gelişimlerine zarar verebileceği sonucu ile karşılaşmıştır (Ersoy ve Ala, 2019).

Suriyeli mültecilerin etnik, dini, mezhepsel ve kültürel açıdan birbirinden farklı olmalarından dolayı yaşanacak çatışma ve anlaşmazlıkların Türkiye'ye de sıçrayacağını öngören çalışmalara rastlanmaktadır. Canyurt'a göre (2015) mültecilerin barındıkları merkezlerin sınıra çok yakın olması nedeniyle o bölgenin ve buralarda bulunan mültecilerin ve Türk halkının güvenliği açısından tehlikeli olacaktır. Ayrıca toplumsal olarak yabancı insanların yöre halkını tedirgin ettiği, Hatay'dan patlak verecek bir mezhepsel çatışmaya yol açabileceği ve Suriyeli mültecilerin yine özellikle Hatay başta olmak üzere ekonomik dengeleri bozduğu yönünde eleştiriler de bulunmaktadır (Canyurt, 2015, 241).

Suriyeli mültecilerin Türkiye ekonomisi, iş gücü, sosyal ve kültürel yapısı, nüfus ve demografik yapısı, suç ve yasalar çerçevesindeki durumu vs. üzerindeki etkisi üzerine birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezinin mültecilerin ekonomi üzerindeki etkisi üzerine yaptığı araştırmada oldukça önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu sonuçların paylaşılması, Türkiye toplumunun mülteciler ile ilgili algısının oluşmasına etki etmektedir. Bu sonuçların bazıları şu şekilde sıralanabilir:

1-Mersin dışındaki tüm şehirler, Suriyeli mültecilerin olmaması durumunda çekeceklerinden daha az iç göç çekmektedirler.

2-Mültecilerin dış ticaret üzerine etkileri, sanayi düzeyindeki gelişmişlik ve mülteci akımı öncesi dış ticaret düzeyine bağlı olarak şehirden şehre farklılaşmaktadır.

3- Suriyelilerin gelmesinden sonra analize tabi tutulan şehirlerde sınıf büyüklüğünün (ortalama 1-5 öğrenci) arttığı gözlemlenmektedir.

4-Mültecilerin yoğun olduğu şehirlerde ve özellikle enformel sektörlerde yerel halkın belirli ölçülerde işlerini kayb ettikleri gözlemlenmektedir.

5-Mültecilerin işgücü arzını artırdıkları ve enformel olarak çalıştıkları göz önüne alındığında, özellikle formel olmayan sektörlerde belirgin bir ücret azalmasının ortaya çıkmış olduğu görülmektedir.

6-Suriyeli mültecilerin belki de en önemli ekonomik etkilerinden birisi gıda fiyatları ve kira enflasyonunda gözlemlenen artıştır.

7-Yerel halk hem sağlık hizmetlerinin kötüleştiğinden hem de sağlık hizmeti almanın zorlaştığından şikâyet etmektedir (Öztürkler ve Göksel, 2015, s.33).

Mültecilik konusunun birçok alanla (psikoloji, sosyoloji, ekonomi, politika, uluslararası ilişkiler) ilişkili olmasından dolayı farklı alanlarda uzmanların bu konu

üzerinde çalışma yaptığı görülmektedir. Dursun'a göre (2017) göç kavramı sosyolojik anlamda sosyal ve politik bir dönüşümle ilişkilidir ve göç yoluyla yeni ekonomik, sosyal, politik ve kültürel ilişkiler şekillenmektedir (s.146). Ancak göç ve sonucunda oluşan mülteciliğin toplumdaki etkileri konusunda din etkisini ele almak gerekmektedir. Kökel'in araştırmasına göre (2017) dinin, hayatın her alanına nüfuz ettiği gibi göçmen ve mültecilere bakışımızda da rol oynadığı görülmüştür. Suriyelilere İslam tarihinde yer alan Ensar-Muhacir ilişkisinde olduğu gibi muhacir kavramı ile yaklaşmıştır. Araştırma sonucuna göre "dinin birleştirici ve bütünleştirici boyutuyla etki boyutunun toplumumuzun Suriyelilere bakışında bir etmen olarak ele alınabileceği varsayımı doğrulanmıştır (139).

Türk halkının mültecilere karşı algısı konusunda yapılan araştırmaların bir kısmı, bu algının oluşmasının nedenlerini açıkça ortaya koymuştur. Kızıllan'a göre (2019) yerli halkın mültecilere karşı dışlayıcı algısı ve olumsuz tutumunun ardında özellikle sığınmacılarla aynı mahalle/mekanda yaşaması nedeniyle, o bölgedeki bazı sorunların (uyuşturucu, hırsızlık, çevre kirliliği, gürültü, alt yapı hizmetlerine dair yetersizlikler, park-bahçe gibi kamusal eğlenme ve dinlenme alanlarına ilişkin eksiklikler) arttığı, bunun sonucunda da mültecilerin yerleşme süreci ile mahallenin çözümlenemeyen ve önlenemeyen sorunlarına eklenerek katmanlaştığı ve mevcut sorunları yeni yapısal sorunlarla daha da arttıran bir duruma neden olduğu belirtilmiştir. Yerli halkın çevrelerinde, alışverişlerde, mahallede her yerde görünür olduğu bu nedenle "kendi mahallelerinin yabancıları" haline geldikleri ve bu durumun güvenlik, kiraların artması, ürünlerin pahalalanması, bölgenin değerinin azalması gibi sonuçları olduğu açıklanmıştır. Yerli halkın yaşadığı ekonomik sorunlar nedeniyle aldıkları sosyal yardımlar, ayrıca kamu hizmetlerine erişim ve emek piyasasına dâhil olma konusunda Suriyelilerle rakip olması da dışlanmanın bir başka sebebi olarak değerlendirilmiştir. (Kızıllan, 2019).

Toplumdaki farklı yaş gruplarının mültecilere bakış açısını inceleyen spesifik çalışmalar bulunmaktadır. Karkar'a göre (2020) Türk gençliğinin Suriyeli mültecileri genel olarak olumsuz algılamaktadır. Araştırmaya göre Türk gençliği, mültecileri Türkiye için ekstra bir masraf olarak gördüğü, mültecilerin Türk toplumunu yeni fikirler getirerek geliştirmediği, mültecilerin iyi bir eğitim geçmişlerinin olmadığı kanaatini taşıdıkları görülmüştür (s.32). Bu araştırma sonucu göstermektedir ki mültecilerin niteliğinin iyi olmasının (iyi bir eğitim, vizyon sahibi, kültürel birikimi yüksek, özgüven sahibi vs.) onların yerli halk tarafından ve toplumun diğer kesimleri tarafından olumlu

algılanmalarını desteklemektedir. Yerel halkın Suriyeli mültecilere karşı takındığı olumsuz tavır da mevcut çalışmalarda sık sık geçen bir diğer problemdir. Suriyelilerin ülkeye gelmesiyle yerel halkta, artan kira ve konut fiyatlarından, sağlık ve eğitim kurumlarından mültecilerden dolayı yeterince yararlanamamaktan, işlerini kaybetme korkusundan kaynaklanan endişeler başlamıştır (Türkay, 2016, s.87). Üniversite öğrencilerinin mültecilere karşı algısı üzerine yapılan başka bir araştırmaya göre (2017) öğrencilerin yaklaşık yarısının Suriyeli mültecileri zulümden kaçan insan olarak tanımladıkları, öğrencilerin %65'inin Suriyeliler ile komşuluk yapmanın rahatsızlık vermeyeceğini düşündüğünü ve büyük çoğunluğunun mültecilere çalışma izni verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin Suriyeli mülteci algısının özellikle ekonomik ve toplumsal kaygı nedeniyle tepkiye dönüştüğü görülmüştür. (Şengün ve Kapusizoğlu, 2017).

Suriyeli mülteciler konusunda yapılan bazı araştırmalar göstermektedir ki mültecilere yönelik kalıcı bir kamu politikasına ihtiyaç duyulmaktadır. Coştan ve Yaylı'ya göre (2020) Türkiye'deki Suriyeli sayısının çokluğu, onların kalış süresinin uzunluğu, Türkiye'de doğan Suriyeli çocuklar, Türkiye'deki hayat tarzını ve kültürünü benimseme gibi sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, Suriye'de istikrar gelmeye başlasa dahi birçok Suriyelinin ülkelerine geri dönmeyeceği muhtemel görünmektedir. Bu bağlamda Suriyelilere yönelik kalıcı bir kamu politikası gereklidir (s.2092). Aynı çalışmaya göre güvenlik politikaları bağlamında da Suriyelilere yönelik sıkı güvenlik politikaları uygulaması, kayıt altına alınmamış bütün Suriyelilerin kayıt altına alınması, ulusal güvenliği tehdit riski olanların sıkı takip ve kontrolünün yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Kocak, Arifoglu, ve Younis'e göre (2021) Türk hükümeti ve halkının, Suriyeliler için 40 milyar dolardan fazla para harcaması nedeniyle bazı Türklerin mültecilere karşı olumsuz bir dil kullanmasına neden olmuştur ve bu durum mülteci sorunun sadece ekonomik değil aynı zamanda politik bir mesele olmasından dolayıdır. Aynı araştırma sonucuna göre Suriye gençliğinin ve özellikle kadınların dil ve davranış nedeniyle dışlanmaya maruz kaldıkları görülmüştür. Dolayısıyla birçok faktörün bir araya gelerek Suriyeli mülteciler üzerinde bir algı meydana gelmiştir. Kuşkusuz bu algının hem olumlu hem de olumsuz yönleri vardır.

İstanbul, Türkiye'nin en büyük şehri olduğu gibi mülteci sayısı bakımından da ülkede en fazla mültecinin yaşadığı şehir olarak da kayıtlara geçmiştir. " İstanbul en büyük yabancı nüfusun yaşadığı şehrimizdir (Morgül, Savaşkan ve Mutlu, 2021, s.12).

Yapılan araştırmaya göre 963.356 Suriyeli mülteci bu şehirde yaşamaktadır. Morgül, Savaşkan ve Mutlu'nun İstanbul'daki Suriyeliler raporuna göre (2021):

1- "Suriyeli sığınmacılar ekonomik olarak bize yük olan insanlardır" önermesine katılım oranı yüzde 64.48'dir.

2-"Suriyeli sığınmacılar Türk vatandaşlarına kıyasla ayrıcalıklı muamele gören insanlardır" önermesi de yüzde 66.14 oranında kabul görmüştür.

3-Farklı partilerin seçmenlerim Suriyelilerin topluma ekonomik bir yük olduğu konusunda ortaklaşmış görünmektedir. Buna karşın, mazlum ve din kardeşi tanımlamaları söz konusu olduğunda önemli ayrışmalar ortaya çıkmaktadır.

4-Suriyeli sığınmacılarla Türkiye vatandaşları arasında ortak bir kimlik kuran din kardeşliği söylemine katılanların çoğunluğu (yüzde 58.53) aynı zamanda Suriyelileri ekonomik bir yük olarak tanımlamaktadır.

5-Din kardeşliği üzerinden Suriyelilerle ortaklık kuran muhafazakâr görüşmecilerin aynı zamanda ekonomik faktörler üzerinden onları ötekileştiren söylemleri sahiplenebilmesi, kültürel kimlik ve maddi çıkarlar arasında yaşanan bir gerilime işaret etmektedir.

6-Görüşülen kişilerin yüzde 49.27'si, "Suriyeli sığınmacılar kültürel olarak bize benzeyen insanlardır" önermesine katılmadığını ifade etmiştir. Önermeye katılanların oranı yüzde 32.10'da kalmıştır.

7-Suriyelileri din kardeşi olarak görenlerin yüzde 60.07'si kültürel benzerlik önermesine destek verirken, bu oran Suriyelileri din kardeşi olarak görmeyenlerde yüzde 5.08'e kadar gerilemektedir.

8-Bazı milliyetçi muhafazakâr katılımcıların, Suriyelilerle olan etnik ve ulusal farklılıkları din temelindeki ortaklaşmadan daha önemli gördükleri gözlemlenmiştir.

9-Görüşmelerde din kardeşliği söylemini tamamen reddeden muhafazakâr katılımcılar da olmuştur.

10-AK Parti ve HDP seçmenlerinin Suriyelilere yönelik tehdit algılamaları genel olarak diğer seçmen gruplarına kıyasla düşüktür. Buna karşın, CHP ve İYİ Parti seçmenleri hemen her konuda ortalamanın üzerinde bir tehdit algısına sahiptir. MHP seçmenleri çoğunlukla bu iki konunun arasında bir yerde bulunmaktadır.

11-Suriyelilerle ilgili ekonomik şikâyetler sık sık katılımcıların kendi çocukları ya da genel olarak ülkedeki gençler adına duydukları gelecek kaygıları üzerinden ifade edilmiştir.

12-Bazı katılımcılar ise Suriyeli gençlerin eğitimle entegre edildiği sürece ülke için avantaja dönüşebileceğini belirtmişlerdir.

13-Farklı kesimlerden katılımcılarla gerçekleştirdiğimiz odak grup görüşmelerinde de Suriyeliler sıklıkla kontrolsüzce çoğalan bir grup olarak tarif edilmiştir.

14-Suriyeli sığınmacıları Türkiye'deki modern yaşam tarzına yönelik bir tehdit olarak gören yaklaşımlar odak grup görüşmelerinde özellikle seküler katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

15-Odak grup görüşmelerinde sıklıkla dile getirilen şikâyetlerden biri de Suriyelilerin yerel halkın park, bahçe, oyun alanı ve sahiller gibi kamuya açık alanlardan faydalanmasını zorlaştırdıkları olmuştur.

16-Odak grup görüşmelerinde öne çıkan şikâyetlerden biri de sığınmacılar nedeniyle eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinde yaşandığı söylenen düşüş olmuştur.

17-Katılımcıların cinsel taciz ve saldırı hikâyelerini genellikle etraftan veya sosyal medyadan edindikleri duyumlara dayandırdıkları gözlemlenmiştir.

18-Suriyeli kadınların gerek Türk erkeklerine çekici gelebilmeleri gerekse de maddi açıdan güçsüz olmaları sebebiyle bir cinsel tehdit olarak algılanması, özellikle muhafazakâr kadın katılımcılarla yapılan görüşmelerde karşımıza çıkmıştır.

19-Suriyelileri ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olarak gören yaklaşımlar odak grup görüşmelerinde de dile getirilmiştir.

20-Suriyelilerin oy kullanarak siyasi dengeleri değiştirebileceği endişesi bilhassa seküler katılımcılarla yapılan odak grup görüşmelerinde öne çıkmıştır. Muhafazakâr kesimden görüşmeciler ise bu tür iddialara katılmadıklarını ifade etmiş, tersine sığınmacı politikasının hükümete oy kaybettirdiğini savunmuştur.

21-Muhafazakâr katılımcıların da Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak buldukları bölgelerde bir siyasi güç ve güvenlik tehdidi oluşturabileceklerine dair kaygıları bulunmaktadır.

22-Mahallelerine Suriyeli ailelerin taşınmasından rahatsız olmayacağını belirtenlerin oranı sadece yüzde 27.10'dur

23-Açık kapı politikasını onaylayanlar AK Parti taraftarları arasında bile azınlıkta kalmaktadır.

24-Açık kapı politikasına getirilen eleştirilerde genellikle sürecin iyi yönetilemediğine vurgu yapılmıştır.

25-En çok seçilen yanıtlar, yüzde 25.54 ile “Suriye’de oluşturulacak güvenli bölgelere yerleştirilsinler” ve yüzde 22.88 ile “Türkiye içinde kurulacak mülteci kamplarına yerleştirilsinler” olmuştur.

26-Suriyeli sığınmacıların hareket özgürlüğünü destekleyenlerin açık kapı politikasını onaylayanlar arasında bile azınlıkta kalmasıdır.

27-Odak grup görüşmecilerimizin, güvenli bölge oluşturulsun ya da oluşturulmasın ülkede kalan sığınmacılar için desteklediği diğer bir seçenek de büyükşehirlerin dışında bir yaşamdır.

28- İstanbulluların Suriyelilere yönelik sosyal hizmet ve yardımlar konusunda nispeten toleranslı olduğuna işaret etmektedir.

29-Birçok katılımcı özellikle sığınmacı çocukların eğitimine vurgu yapmış, bu konuda atılacak adımların Türkiye’nin huzurlu ve müreffeh bir geleceğe kavuşabilmesi için şart olduğunu ileri sürmüştür.

30-Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Ofisi tarafından hazırlanan Şubat 2020 tarihli bir raporda, 2017’de Türkiye’de yaklaşık 941 bin Suriyelinin istihdam edildiği ve bunların yüzde 91.6’sının kayıt dışı olarak çalıştığı hesaplanmıştır.

31-Aylık hane geliri 7,500 TL’nin üzerinde olanlar arasında şartlı vatandaşlığa destek oranının yüzde 41.64’ü bulması dikkat çekicidir. Bu oran, aylık hane geliri 2,500 TL’nin altında olanlar arasında yüzde 18.28’e kadar düşmektedir.

32-Sığınmacılara yönelik algı ve tutumlar üzerine Türkiye’de yapılan çalışmalarda da genel olarak azınlıklar ihmal edilmiş, çoğu nicel çalışmada Alevilerin ve Kürtlerin tutumları ayrıca ele alınmamıştır.

33- İktidar çevreleri tarafından Suriyelileri tarif etmek için yakın zamana kadar sıklıkla kullanılan “din kardeşi,” “misafir” ve “mazlum” tanımlamalarına katılım ile sığınmacılara yönelik hisle arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir.

34-Sonuçlar, modelimizdeki diğer değişkenler sabit tutulduğunda dahi din kardeşliği ile Suriyelilere yönelik his arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir

35-Din kardeşliği ile şartlı vatandaşlığa destek arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Fakat bu ilişki, ekonomik yük söylemine katılım arttığı ölçüde gücünü yitirmektedir.

36- Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz tepkilerin sadece onlarla ilgili olmadığını, aynı zamanda genel bir yabancı düşmanlığı içerdiğini göstermektedir.

37-Kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayan Sünnilerin yüzde 40'a yakın bir bölümü şartlı vatandaşlığa destek verirken, bu oran diğer Sünni katılımcılar arasında yüzde 15.78'e kadar düşmektedir.

38-Türkiye'nin ait olduğu yerin modern Batı dünyası olduğunu düşünenler (ortalama his: 1.41) bu görüşü reddedenlere (ortalama his: 2.65) oranla Suriyeli sığınmacılara daha soğuk yaklaşmaktadır.

39-Veriler katılımcıların yüzde 65.33'ünün ülkenin ekonomik gidişatından yüksek düzeyde kaygı duyduğunu, kaygı derecesi düşük olanların ise yüzde 22.25'te kaldığını ortaya koymaktadır. Ülkenin ekonomik gidişatı hakkındaki kaygılar arttıkça Suriyelilere yönelik ortalama his azalmaktadır.

40-Yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz tepkileri saf bir kişisel çıkar motivasyonundan ziyade "bizden olmayan" bir grubun "bize ait" ekonomik kaynakları sömürdükleri algısından beslenmektedir.

41-Kişisel finansal kaygılarla Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlar arasındaki ilişkinin AK Parti seçmenleri arasında daha güçlü olduğuna işaret etmektedir.

42-Ülke güvenliğiyle ilgili kaygıların kişisel güvenlikle ilgili kaygılardan çok daha yüksek olduğuna işaret etmektedir.

43-Genel resme bakıldığında İstanbulluların gündelik hayatlarında Suriyeli sığınmacılarla oldukça sık karşılaştıkları söylenebilir.

44-Gündelik karşılaşmaların Suriyeli sığınmacılara yönelik his ve tutumlar üzerinde olumlu etki yaptığına dair herhangi bir işaret bulunmamaktadır.

45- Suriyeli sığınmacıların eğitim olanaklarından ve Türkçe dil kurslarından azami ölçüde faydalanabilmesi için atılacak adımların sosyal uyuma katkıda bulunacağına işaret etmektedir.

46-Din kardeşliği söylemine katılanlar arasında bile çoğunluk Suriyelileri ekonomik bir yük olarak tanımlamakta ve sığınmacıların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına kıyasla ayrıcalıklı muamele gördüklerini düşünmektedir.

47-Bu bulgular, sık sık bir "dünya kenti" ya da "kültürler başkenti" olarak tanımlanan İstanbul'da çok güçlü bir yabancı karşıtlığı olduğunu ortaya koymaktadır.

48-Genel olarak muhafazakâr toplumsal kesimlerin Suriyeli sığınmacılara daha ılımlı yaklaştığı görülmektedir.

49- Bu çalışma, İstanbul'da yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının şehirlerindeki yoğun göçmen varlığına rağmen Suriyeli sığınmacılarla çok sınırlı

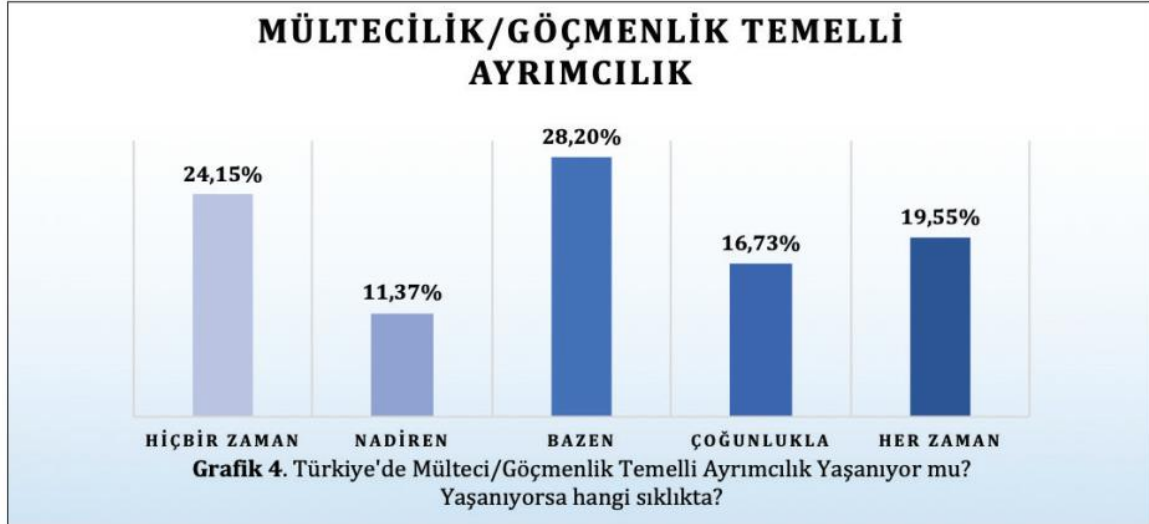
düzyeyde sosyal temas kurduklarını göstermiştir. Bu sebeple vatandaşların Suriyelilere dair düşünce ve izlenimleri çoğunlukla kulaktan dolma bilgilere ya da sosyal medyada yayılan tevatürlere dayanmaktadır.

Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteci sayısının çokluğu, mültecilere karşı algıyı büyük oranda etkilemiştir. Türk vatandaşlarının yaşadığı ekonomik krizler ve özellikle artan kira masrafları, mültecilere karşı olumsuz tutum sergilenmesine neden olmuştur. Bu durumu ortaya koyan birçok araştırma ve rapor mevcuttur. “Mülteci sayısının çokluğu, (yüksek işsizlik oranları dahil) artan ekonomik zorluklar ve mülteci sorununun kampanya malzemesi yapıldığı yerel ve ulusal seçimlerin daha sık olması, Türkiye'deki mülteci krizinin daha da siyasallaşmasına yol açtı” (Meral, Tong vd., 2021, s.38). Bununla birlikte daha başka birçok nedenden dolayı Türkiye’de mülteci savunuculuğun zorluklarını konu alan çalışmalara rastlanmaktadır. Örneğin “Türkiye’de mülteci savunuculuğu Yerelden küresele doğru” adlı rapordaki açıklamalar önemlidir:

“Türkiye’deki gibi bir ortamda koruma savunuculuğu konusundaki sorunlardan bağımsız düşünölemeyecek çok sayıda temel soruna değinmektedir. Örneğin mülteci yerinden edilme olayının kamp dışında geçen ve uzun süren doğası, uluslararası insani aktörleri mülteci hakları konusunda nasıl savunuculuk yaptıklarını en başından tekrar düşünmeye zorluyor. Türkiye’nin jeopolitik konumu, güçlü devlet yapısı ve stratejik operasyonel kabiliyetlerine ek olarak güçlü sivil toplumu da önemli faktörlerdir. Bu operasyonel gerçekler, mülteci hakları konusunda uluslararası insani yardım aktörlerinin hangi rolü üstlenmesi gerektiğine dair önemli soruları ortaya çıkarıyor. Bu çalıştırmada, söz konusu sorulardan bazılarına yanıt aranmıştır. Ortaya çıkan sorunların pek çoğu yeni olmasa da yardım gündeminin yerelleştirilmesi uygulamasındaki eksiklikleri yansıtmaktadır (Meral, Tong vd., 2021).

Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türk toplumunda da bazı grupların ayrımcılığa maruz kaldığı bilinmektedir. Özatalay ve Doğuç’un yaptığı saha çalıştırmadan çıkan sonuca göre (2018) “Mültecilere/Göçmenlere yönelik ayrımcılığın hiç yaşanmadığını ya da nadiren yaşandığını söyleyenlerin oranı yüzde 35,52’de kalıyor. Çoğunlukla ve her zaman yaşanır diyenlerin oranı ise yüzde 36,28’e, bazen yaşanır diyenlerin oranı ise yüzde 28,20’ye yükseliyor” (s.21). Aynı çalıştırmada

çıkan sonuca göre “Suriyelilerin vatanlarını satıp geldikleri, Türkiye Devleti’nin Suriyelilere büyük İmtiyazlar verdiği, Suriyelilere ev verilirse zararlı çıkılacağı, Suriyelilerle komşu olmanın asla istenmeyeceği vs. görüşler sıklıkla dile getirilmiştir” (s.20).

Grafik 4: Mültecilere/Göçmenlere Yönelik Ayrımcı Grafiği (Özatalay ve Doğuç, 2018, s.20).

Tablo 4: Türkiye’nin Mültecilere Karşı Algısını Gösteren Tablo

Olumlu	olumsuz
İyilik yapma	Güvenlik tehdidi
Hoşgörülü davranma	Sorunların artış nedeni
Yardım edilmesi gereken gruplar	Farklı kültür
Dinin birleştirici boyutu	İşsizliğin nedeni
Dinin bütünleştirici boyutu	Kira artışlarının nedeni
	Sınıftaki öğrenci sayısının artış nedeni
	Bazı sorunların (uyuşturucu, hırsızlık, çevre kirliliği, gürültü, alt yapı hizmetlerine dair yetersizlikler, park-bahçe gibi kamusal eğlenme ve dinlenme alanlarına ilişkin eksiklikler) arttığı
	Mültecilerin her yerde görünür olması dolayısıyla yerli halkın kendi mahallelerinin yabancıları sanması
	Ürünlerin pahalalanması,
	Bölgenin değerinin azalması
	Suriyelilerin ülkesini sattıkları fikri
	Suriyelilerin okul ortamını bozdukları.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SURIYE SAVAŞI, SİĞİNMACILAR VE AB

3.1. AB ve Suriye Savaşı

2011 tarihinden sonra Suriye savaşının somut bir şekilde uluslararası bir boyut kazandığı bilinmektedir. Bu durumun en önemli sebebi Suriye halkının diğer ülkeler sığınması ve sığınmacılarla ilgili devletlerin politika oluşturmasıdır. Suriye topraklarında birden fazla ülkenin ve birden fazla farklı grupların savaşması zaten kötü olan durumu daha da karmaşık hale getirmiştir. IŞİD örgütünün başta AB ülkeleri olmak üzere birçok ülkede kanlı terör eylemlerini gerçekleştirmesi, örgüte katılımların AB ve diğer ülkelere gerçekleşmesi, Soğuk savaş dönemi aktörlerinin de Suriye topraklarında tekrar mücadele içine girmesi gibi nedenler de Suriye'nin topraklarına barışın gelmesini zorlaştırmıştır. Ancak kısa sürede gerçekleşen zorunlu göçler nedeniyle AB ve Türkiye, mülteci sorunu en fazla yaşayan ülkeler arasına girmiştir. Zira hem AB ye hem de Suriye'ye komşu olan Türkiye, sorunun odağında yer almıştır. Bu bölümde AB'nin Suriye savaşına bakış açısı ve mülteciler ile ilgili politikası ayrıntılı olarak incelenmiştir.

3.2. AB'nin Suriye Savaşı Politikasına Genel Bir Bakış

2011 yılında Suriye'de başlayan silahlı çatışmalardan sonra birçok ülkenin Suriye hükümeti ile ilişkilerinin gerildiği bilinmektedir. Savaşın en büyük sorumlusunun Suriye hükümeti olduğu, demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün Suriye hükümeti tarafından darbelendiği fikri uluslararası arenada beyan edilmiştir. AB ülkeleri de bu savaşta Suriye hükümetinin sorumlu tutmuştur. “Avrupa Komisyonu, Suriye hükümeti ile tüm diplomatik ilişkilerini savaştan başladığı Mart 2011 tarihinde durdurmuştur” (Fatima, 2017, s.85). Savaşın başladığı tarihte Hollis'in AB'nin Ortadoğu politikası ile ilgili incelemeleri (2011) sonucunda şu bilgiyi vermektedir: AB'nin biçimleme gücü ve ABD'yi Ortadoğu'da dengeleyebilecek potansiyeli olmasına rağmen bunları gerçekleştirebilmekten uzaktadır (Hollis, 2011, s.33). Savaş konusunda AB'ye büyük eleştiriler olmuştur. Bu eleştirilerden birisi de AB'nin Suriye savaşında yapılan saldırı ve imhalarla karşı diplomasiyi kullanmasıdır. “Avrupa Birliği'nin genel anlamda Suriye'deki iç savaş ve özelden de Suriyeli göçmeler konusundaki girişimleri diplomatik çabalardan öteye geçmemektedir” (Kanat ve Zenginoğlu, 2017, s.25). Genel olarak diplomatik çabaları ön plana çıkaran AB, savaşın durması için bazı amaçlar belirlemiştir. Goran'a göre (2012) AB, Suriye karşısında 3 amaca öncelik vermiştir.

Bunlar Esad rejimini muhalefetle diyalog yapmaya ikna ederek demokratik ve barışçıl bir geçişi sağlamak, hükümeti sivillere şiddet konusunda baskı yapmak ve bu amaçlar için uluslararası ve bölgesel destek sağlamayı sürdürmektir. Ancak Suriye'deki savaşın çok boyutlu olması ve AB'yi tehdit eden terör eylemleri AB'nin farklı tedbirlerin almasına neden olmuştur. "AB'de gerçekleşen IŞİD bağlantılı terör saldırıları temel bir güvenlik sorunu yaratmış ve birçok Üye devleti Schengen alanında sınır kontrollerini tekrar başlatmaya itmiştir" (Nas, 2019, s.63). AB, daha çok ekonomik yaptırımlarla Suriye rejimini etkilemeye ve savaşın seyrini değiştirmeye çalışmıştır. Bugün Rusya devletinin Ukrayna'ya savaş açmasını durdurmak amacıyla AB ve üye ülkelerin Rusya'ya ekonomik yaptırım kararları kadar yüksek derecede olmasa da " Savaşın başladığı 2011 tarihinde Suriye ile ticareti etkileyen önlemler almıştır- ham petrol ithalatını ve petrol ürünlerini yasaklama, mal ihraç etmeyi yasaklama, endüstri ve gaz endüstrisi için gerekli olan ekipmanları, bazı iletişim teknolojilerini yasaklamıştır" (Stankov, 2019, s.1033). Ancak tüm bu ekonomik yaptırımlar, Suriye'deki savaşın bitmesine engel olamamıştır. İç savaş daha da karmaşık hale gelmiş ve Suriye Toprakları birçok ülkenin mücadele alanı olmuştur. Dagdeverenis'e göre (2013) Esad'a karşı olan yaptırımlar, hükümet ve muhalifler arasında umulduğu gibi barışçıl müzakereler başarılı olamamıştır (Dagdeverenis 2013; akt. Järvinen, 2015, s.29). Bu durumda AB'nin tüm güçlü yönlerine karşın savaşı durdurma konusunda beklenen etkiye sahip olamamıştır. Järvinen'e göre (2015) AB Suriye savaşında öncü bir rol almayı başaramamıştır ve bunu nedeni ise savaşa çözüm olması için yapılması gerekenler konusunda bir duruş sergileyememiştir (s.30). Bu eleştiri birçok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Pierini'ye göre (2016) de "AB, Suriye konusunda uluslararası diplomatik tartışmalardan gözle görünür bir şekilde çekilmiştir ve 2011 yılından beri anlamlı bir diplomatik girişimde bulunmamıştır (s.11).

AB'nin Suriye savaşı üzerindeki beklentileri önemlidir. Aslında AB, Suriye'de savaşın bir süre sonra biteceğini ve kaosu sonlanacağını öngörmüştür. Stankov'a göre (2019) AB, Suriye'nin kısa zamanda güçlü bir şekilde yeniden eski gücüne kavuşacağını ve bunun Rusya ve İran desteği ile olacağını tahmin edememiştir (s.1033). Bu nedenle Esad rejiminin son bulması gerektiğini her fırsatta dile getirmiştir. Esad'ın olacağı bir hükümeti desteklemenin aslında baskıcı rejimin devamlılığını sağlamaktan başka bir şey olamayacağı düşüncesi her zaman ağır basmıştır (Asseburg, 2020, s.23). Bu nedenle AB, Suriye ile ilgili politikasının temelinde Esad'sız bir Suriye için doğru

bir karar olacağını savunmuştur. 2017 yılında hazırlanan AB'nin Suriye Stratejisine bakıldığında aşağıdaki amaçlar takip edilmiştir:

- 1- Savaşın son bulması ve politik geçişin sağlanması.
- 2-İnsani ihtiyaçlar üzerinde çalışmak özellikle savunmasız gruplara yardımcı olmak.
- 3-Demokrasi ve insan hakları ve özgürlüğü desteklemek.
- 4-Suriye nüfusunun tekrar eski haline getirebilmek.
- 5-Savaş suçları konusunda hesap verilebilirliği teşvik etmek (Asseburg, 2020, s.22).

3.3. Suriyeli Sığınmacılar ve AB

Savaş mağduru Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye geldikten sonra Avrupa ülkelerine göç etme eğiliminde oldukları yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında AB'nin mültecilere yönelik bir dizi önlem aldığı görülmüştür. "Avrupa ülkeleri Suriyeli mültecileri istememektedir dolayısıyla onları engellemek için çalışmaktadırlar. Avrupa sınırlarını korumak amacıyla sınırda birçok insan hakkı ihlali yaşanmıştır (Sadık ve Zorba, 2017, s.33). Suriyeli, sığınmacıların AB ülkelerine girişi önlemek amacıyla alternatif yollar aranmıştır. Mültecilerin Türkiye'de kalmaları için Türkiye ile birçok görüşme yapılmış ve Suriyeli mülteciler için para yardımları gündeme gelmiştir. AB, mülteciler ve göçmenler konusunda birçok çalışma ve rapor yayınlamaya sorunu ayrıntılarıyla ortaya koymaya çalışmıştır. Örneğin Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan ekonomi perspektifli bir rapora göre (2016) Avrupa'nın daha önce görülmemiş bir sayıda göçmen ve sığınmacı akınına uğradığı belirtilmiştir. Gelenlerin görece genç olduğu, çoğunluğunun çalışacak yaşta olduğu ve daha fazla insanın güvenli olmayan ülkelere geldiği belirtilmiştir. Suriye de güvenli olmayan ülke olarak nitelendirilmiştir. Rapora göre AB ülkeleri sığınmacı akınlarından farklı şekilde etkilenmiştir. Örneğin İtalya ve Yunanistan mültecilerin giriş hattı olarak etkilenirken Almanya ve İsveç ise ana destinasyon olarak görülmüş ve bu iki ülkede en fazla mülteci kayıt altına alınmıştır. Raporun dikkat çeken bir noktası ise entegrasyondur. Eğer entegrasyon iyi bir şekilde gerçekleşirse iş piyasasına bir katkı sağlanacağı ve mali sürdürülebilirliğin gerçekleşeceği vurgulanmıştır. Ancak entegrasyon sürecinden önce AB ülkelerine yönelik olan sığınmacı akınları karşısında

AB'nin sınır ülkeleri olan İtalya ve Yunanistan'da vuku bulan olaylar, sığınmacılara karşı güvenlik güçlerinin uyguladığı orantısız güç, sınırda çocukların ve kadınların yaşadığı sıkıntılar, temel insan hakları konusunda duyarlı olan AB ülkelerine yakışmamıştır. AB ülkeleri ve AB'nin mevcut göçmen yasalarına bağlı kalarak sorunu çözmeye çalışması ve sınırlarını kapatması krizin büyümesine neden olmuştur. “Yaşanan kriz göstermiştir ki AB'nin iltica ile ilgili yasal çerçevesi düzensiz göç akınları karşısında çaresiz kalmıştır. Sistemin karmaşık yapısı kitlesel ve düzensiz göç karşısında cevap üretememiştir (Yücel, 2017, s.16). Aslında bu durum AB'nin imkân olmasına rağmen mülteci krizini yönetmek istemeyişinden kaynaklandığı söylenebilir. Crețu'ya göre (2015) AB'nin Suriye'nin komşu ülkelerine göre mültecilere daha fazla kaynağı ve imkânı mevcut olmasına rağmen bekleneni yapmamıştır (Crețu, 2015, s.259). Mülteciler konusundaki tavrının ardında birçok beklenti ve faktörün yer aldığı söylenebilir. Ancak bu duruşun temel insan haklarının ihlali olduğu, AB sınırındaki mültecilerin durumuna bakıldığında anlaşılabilir.

AB, Suriyeli sığınmacıların Yunanistan ve İtalya ülke sınırından girişleri önlemek amacıyla bir dizi önlem almıştır. Bun önlemlerden en somut olan Türkiye ile yapılan antlaşmadır. Antlaşma kapsamında Türkiye'deki mültecilere mali yardım kararı alınmıştır hem de Türkiye'den Suriyeli mültecilerin geçişleri engellenmiştir. Bu antlaşma hem insan hakları bakımından hem de devlet çıkarları bakımından eleştiriye tabi tutulmuştur.

AB, Sığınmacı Mali İmkânı kapsamında, Türkiye'deki Suriyeliler için önce üç milyar, 2018 sonuna kadar ise toplamda altı milyar Avro'luk bir yardımda bulunmayı kabul etmiştir. Düzensiz göçün kontrol altına alınması durumunda devreye girecek Gönüllü İnsani Kabul Planı ile “1'e 1” formülü uyarınca Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilecek her bir Suriyeli yerine, Türkiye'den bir Suriyelinin yeniden yerleştirme için değiş tokuş yapılması böylece Türkiye'deki göçmen sayısının mevcut durumun çok üstüne çıkmaması hedeflenmiştir (Çakmak ve Kılıç, 2018, s.430).

AB ülkeleri arasında göç politikası açısından farklı uygulamalar mevcuttur. Yabancı ve göçmenlerin sayısının kontrol altına alınması ve toplumsal yapıyı korumayı amaçlayan uygulamaların özellikle Suriye'den göçlerin yoğun olduğu bir

dönemde uygulanmaya çalışılması, insan hakları bakımından olumsuz sonuçları olmuştur. Mağdur olan Suriyeli mültecilerin insana yakışmayan koşullarda bekletilerek hayatlarının tehlikeye atıldığı görülmüştür. Katı göç koşulları ile ilgili Almanya'nın politikasının sert olduğu söylenebilir. Örneğin Almanya'nın göç politikası ile ilgili Güllüpınar'ın araştırmasına göre:

Genel olarak Avrupa'da özel olarak da Almanya'da II. dünya savaşından bu yana uygulamaya konulan göç politikaları kapsamında göçmenlere sağlanan haklar oldukça farklılaştırılmış ve eşitsizdir. Bu durum ayrıcalıklı olmayan üçüncü dünya vatandaşlarına karşı yasal olarak korunan ayrıcalıklı yurttaşlar-Alman, etnik Alman, AB vatandaşı, AB vatandaşı olmayanlar ayrıcalıklı AB vatandaşı olmayanlar ayrımı yaratmaktadır. Bu tabakalı yurttaşlık sisteminde, hakların uygulanması milliyet, oturma süresi, statüler ve gelir seviyesine göre işlemektedir (Güllüpınar, 2014, s.12).

AB ülkeleri içinde en fazla mülteci almasına rağmen, Almanya sonraki uygulamalarında bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. “Almanya 2015-2016 yıllarında “açık kapı politikası” uygulayacağını ve Dublin Düzenlemelerini askıya aldığını açıklayarak 1 milyondan fazla mülteciyi kabul etmiştir” (Erdoğan, 2021). Ancak daha sonra çoğu sığınmacıya mülteci statüsü vermediği ortaya çıkmıştır.

İtalya AB ülkeleri içerisinde göç kapısı pozisyonunda olmuştur. AB, Suriye politikasında olduğu gibi göç politikasında da başarısız olduğunu savunan birçok araştırma sonucu bulunmaktadır. Akdoğan ve Sağıroğlu'na göre (2017) AB, kriz öncesi önleyici ve etkili bir politika geliştirememiştir. İtalya bu başarısız politikanın sonuçlarına katlanmak zorunda kalmaktadır (s.159).

Türkiye ile 2016 Martında varılan mutabakat sonrası Türkiye'nin de kriz sürecine yaptığı olumlu ve özverili katkı ile Yunanistan'a Ege rotası üzerinden gelen mülteci akını neredeyse durma noktasına gelmiş olabilir ancak bu sefer Ege'den Akdeniz'e kayan ve İtalya'nın sınırlarına yığılan yeni bir durum ortaya çıkmıştır. Mülteci sayısında değil rotasında bir değişiklik veya yoğunluk yaşanmaya başlamıştır. Bu yeni durumdan en çok zarar gören ve bu yığılmanın üstesinden gelmekte zorlanan İtalya olmuştur. Bu noktada İtalya'nın mülteci krizine çözüm arayışı ve sesini Avrupa devletlerine ve AB'ye ulaştırma

çabalarında da pek olumlu sonuçlar aldığı söylenemez (Akdoğan ve Sağıroğlu, 2017, s. 158).

Suriyeli sığınmacılara karşı AB ülkeleri arasında farklı politikalar yürütülse de Yunanistan'ın özellikle sınırdaki sığınmacılara karşı uyguladığı zorluk ve baskı Uluslararası Af Örgütü'nün dikkatini çekmiştir. 2013 raporunda AF Örgütünün Raporunda sığınmacılara karşı Yunanistan tarafından uygulanan baskı ve zor kullanma aşağıda belirtilmiştir:

Kara sınırını kullanan kişiler, Uluslararası Af Örgütü'ne, Meriç Nehri'ni geçerek Yunanistan'a girdikten bazen saatler bazen ise günler sonra Yunanistan sınır görevlileri tarafından yakalandıklarını belirttiler. Vakaların çoğunda, yakalanan göçmen ve mülteciler geç saatlere kadar polis merkezlerinde tutulduktan sonra, tekne ile nehrin Türkiye tarafındaki kıyılarına ya da nehirdeki adalara bırakıldıklarını ifade ettiler. Ege Denizi'ndeki bir Yunan adası üzerinden AB'ye geçmeye çalışan bazı kişiler ise, şişme botlarının Yunanistan sahil güvenlik görevlileri tarafından Türkiye sularına doğru çekildiğini, bazıları ise sahil güvenlik görevlilerinin onları sahil güvenlik teknelerine aldıktan sonra Türkiye karasularına girdiklerinde, zorla kendi şişme botlarına geri bindirdiklerini söylediler (Uluslararası Af Örgütü, 2013).

3.4. AB'nin Mülteci Politikası

AB ekonomik, sosyal, kültürel, demokratik ve hukuki yönden dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında yer aldığı bilinmektedir. Birliğin üye olduğu ülkeler hem milli gelir seviyesi, hem de topluma sağladığı standart bir yaşam kalitesi ile mültecilerin ve dünyanın diğer ülkelerinde yaşayan insanların büyük bir ilgisini çekmiştir. Dünyanın göç yollarının önemli bir son duraklarından biri olan AB ülkelerinde belirli bir miktarda göçmen yaşamaktadır. Başta Almanya ve Fransa gibi nüfusu diğer AB ülkelerine oranla fazla olan ülkelerin iç siyasetinde, ülkede bulunan yabancılar ve göçmenler her zaman büyük bir gündem olmuştur. Suriye savaşından sonra başlayan Suriyeli insanların göç rotasında AB ülkeleri de olmuştur. Yücel'e göre (2017) "Mülteci kaynağı olan savaş, iç savaş, sosyal ve siyasi istikrarsızlık yaşayan başlıca ülkelerin Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Sahra Altı bölgesinde olduğu göz önüne alındığında Avrupa'nın düzensiz göçün son

durağı haline gelmesi kaçınılmazdır” (s.11). Unicef’e göre (2022) sadece Ocak 2021-Ağustos 2021 tarihleri arasında tahminen 97000 mülteci ve göçmen Avrupa’ya ulaşmıştır ve bu oran 2020 yılına göre karşılaştırıldığında %95 artış göstermiştir. Bu eğilim 2022 yılında da devam edecektir (Unicef, 2022).

AB genel anlamda göç ve sığınma ile ilgili birçok rapor ve araştırmayı yürütmesine rağmen konu ile ilgili son yıllara kadar belirli bir politikaya sahip olmamıştır. Çakran ve Eren (2017) de bu durumu şöyle ifa etmiştir:

“Avrupa Birliğinde göç, iltica ve sığınma konusunda tüm üye ülkelerin uygulaması gereken genel bir politika bulunmamaktadır. Ancak, Avrupa Birliği 1999 yılından bu yana ulusal sığınma prosedürlerinin bazı yönlerini tamamlamak amacıyla ve üye ülkelerin izlediği politikaların birbiriyle uyum içinde olması amacıyla ortak bir yasal çerçeve üzerinde çalışmaktadır (s.13)

AB ülkelerinin ve AB’nin mülteciler konusunda ve göç ile ilgili bazı antlaşmaları olduğu bilinmektedir. AB Kurucu Antlaşmaları ve AB Mülteci Politikasının Gelişimi ile ilgili yasa ve düzenlemelere bakıldığında:

1-Avrupa Birliği (AB) 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ya da Avrupa Birliği Antlaşması (ABA) sonucunda kurulmuştur. Bu antlaşmada göç politikası açısından, özellikle kişilerin serbest dolaşımı ile ilgili gelişmeler olmuştur.

2-1997 yılında Amsterdam Antlaşması imzalandı ve bununla birlikte, Maastricht Antlaşmasında sadece tanımlanmış olan ‘ortak meseleler’ uygulamada gerçekleştirilmesi için üye ülkelerin ulusal hükümeti, vize, sığınma, göç ve kişilerin serbest dolaşımı ile ilgili diğer politikaların Belirlenmesi ve Yeni Mekanizmaların geliştirilmesini AB düzeyinde ele alınabilmesi için bazı yetkilerini Avrupa Konseyine devretmiştir.

3-Lizbon Antlaşması iltica ve göç politikasını daha yüksek bir standarda getirmiştir.

4-Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi’nin (*Charter of Fundamental Rights of the European Union*) 2016 yılında son metni kabul edilmiştir. Bu bildirge sığınma hakkını tanımaktadır: “Sığınma hakkı, 28 Temmuz 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve sığınmacıların statüsüne ilişkin 31 Ocak 1967 tarihli Protokol kuralları dikkate alınarak ve Avrupa Topluluğunu kuran anlaşmaya uygun olarak teminat altına alınmalıdır

5-Avrupa Birliği'nin iltica ve göç politikasının yasal dayanakları Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Anlaşma'nın 'V' Başlıklı "Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanı" isimli kısımda belirlenmiştir. 1. Bölümün 67. Maddesinin 2. fıkrası Avrupa Birliğinin "iç [sınırlarında] kişilere yönelik kontrollerin kaldırılmasını sağlar ve iltica, göç ve dış sınırların kontrolüne ilişkin olarak, üye devletlerarasında dayanışmayı esas alan ve üçüncü ülke uyruklarına karşı adil bir ortak politika geliştirir." Aynı başlığın altında bulunan 2. Bölümün 77-80 maddelerinde, Birliğin sınır kontrolleri, iltica ve göç konusundaki politikaları ele alınmaktadır (Çakran ve Eren, 2017).

AB'nin mültecilerle ilgili politikasına yapılan büyük eleştirilerden birisi de benmerkezci bakış açısıdır. Zorunlu hallerden dolayı akınlar halinde göç eden Suriyeli sığınmacılara hızlı ve etkin çözüm bulunması gerekirken AB, kendi geleceği ve güvenliğini bahane ederek sığınmacıları zor şartlar altında tutmuş ve sınır konusunda sert tavır sergilemiştir. "AB'nin önceliği, mültecilerin güvenliğinin sağlanmasından ziyade Avrupa sınırlarının güvenliğinin sağlanması ve mümkün olduğunca az mültecinin Avrupa'ya ulaşmasını temin etmektir" (Bayraklı ve Kesin, 2015, s.13). Bu durum gerçeklerle örtüşmemektedir. Çünkü zorunlu bir nedenden dolayı göç eden insanları güvenlik kaygısı nedeniyle ötelemek ve ülkeye girişlerine izin vermemek, sığınmacıların yasa dışı yollarla ve tehlikeli yolculuklarla baş başa kalmasına neden olmaktadır. Bulut'a göre (2016) insanlara ölüm riski yaşatmadan geçici mültecilik statüsünün verilmesi gerektiği, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve nüfus sayılarına orantılı olacak şekilde mültecilerin kabulünü sağlayan anlaşmaların yapılması gerekmektedir (Bulut, 2016, s.3036).

Suriyeli sığınmacılar ve dünyadaki diğer göçmenler sadece bir ülkenin ya da birliğin değil tüm dünya ülkelerinin sorunudur. Temel insan hakları temelinde sığınmacı ve mültecilerin sorunlarının çözümü, demokrasi ve hukukun bir gereğidir. Türkiye ve AB ülkeleri arasında bir problem oluşturan Suriyeli sığınmacıların sorunlarının çözümü için ülkelerin diyalog içinde olması ve işbirliği çerçevesinde sorunları ortak bir fikir birliği içerisinde çözümü gereklidir. Türkiye ile AB arasında sorunun çözümü için daha büyük bir irade gerekmektedir. "Türkiye ise bu meselenin çözüm noktasında kilit ülkelerdendir. Avrupa'ya giden yüz binlerce mültecinin ana güzergahı Türkiye üzerinden geçmektedir" (Akkaya, 2016, s.43).

Avrupa'nın göçmenler ve mülteciler konusunda uyguladığı hukuki düzenlemeler ve AB'nin göçmen politikası ile ilgili araştırmalara bakıldığında AB'ye bazı önerilerin sunulduğu görülmektedir. Attina'ya göre (2018) Avrupa hükümetlerinin göç konusunda uyguladığı politika ve modelin zayıf yönleri bulunmaktadır. Göçmenlerin sınırda girişlerini engellemek bir işe yaramamakta, mültecilerin girişlerinin yasaklanması veya sınırlandırılması Avrupa'nın ekonomi sektörünün işçi ihtiyacına bir etkisini olmadığı, mültecilerin gelişinin yasaklanması veya kısıtlanmasının Avrupa'nın ilkeleri olan açık toplum ve kapsayıcı demokrasiye zarar verdiği ayrıca vatandaşlarının sivil değerlerine negatif etkide bulunduğunu ifade etmiştir (Attina, 2018, s.69).

3.5. AB'nin Mülteci Algısı

Suriyeli sığınmacılara karşı AB'nin tavrı ile AB ülkeleri arasında farklılık arz etmektedir. Türkiye toplumun Suriyeli sığınmacılara karşı algısı sınır şehirlerinde farklı, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde farklı ve sığınmacıların az olduğu yerleşim yerlerinde farklı olduğu gibi AB içerisinde yer alan ve sığınmacılarla ilk temasın sağlandığı İtalya ve Yunanistan'da sığınmacılara karşı algı ile diğer AB ülkelerindeki algı farklılaşabilmektedir. Glorius'un araştırmasına göre (2018) Bulgaristan, Yunanistan, İtalya ve Macaristan göçmenlik durumu ile ilgili düşünceleri daha çok ülke içi durumla ilgilidir (Ekonomik gelişme, işsizlik, fiyatların artması vs.). bu nedenle göçmenlerle ilgili negatif düşünmektedirler. Almanya ve Finlandiyalı katılımcılar ise daha pozitif düşünmekte ve mültecilere yardım etmeyi düşünmektedirler. İspanya da mültecilere karşı pozitif düşünen ülkeler arasına girmiştir (s.8). Bu algının oluşumunda ülke içi siyaset, AB politikaları ve medyanın şüphesiz bir rolü vardır. Özellikle medyanın mülteciler ve sığınmacılarla ilgili haberleri veriliş biçimi bir kamuoyu oluşturmaktadır.

Avrupa İlerleme Araştırmaları Kurumu (FEPS) tarafından Avrupa kamuoyunun mülteci krizi ile ilgili görüşleri konusunda yapılan araştırmada (2015) Avrupa'da yaşayan insanların (7 ülke: Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda, Danimarka, İngiltere) mültecileri kabul etme konusunda bazı kaygıları olduğu görülmüştür. Araştırmada katılımcıların en az 70%' i büyük miktarda mülteci kabulüne karşı çıkmıştır. Bu durumun nedeni olarak da eğer büyük miktarda mülteci alımı gerçekleşirse, bir çekim etkisi yaratacak, dolayısıyla Afrika, Suriyeli Irak ve Afganistan'da yaşayan birçok

insanın Avrupa'ya göç etmesine neden olacaktır. Katılımcıların çoğu (64% ve 85% arası), Avrupa'ya ulaşan çok sayıda mültecinin arasında potansiyel teröristlerin olduğunu belirtmiştir. Bu durumun önemli bir sebebi de IŞİD'in mülteciler arasına kaçak olarak kendi savaşçılarını yerleştirdiği duyurusunu yapmasıdır. Ancak bu tehdit ve risklere rağmen Avrupalıların büyük çoğunluğu mültecilere karşı açık kapı politikası uygulamasını etik açıdan doğru bulmuştur. Araştırma sonucuna göre Avrupalıların çoğu mültecilerin ekstra ekonomik ve sosyal bir yük getirdiğini düşünmektedir. Bazı ülkelerin katılımcılarının % 60'ı (Fransa, İtalya, Hollanda, İngiltere) kendi ülkelerinde yeterli miktarda yabancı olduğu ve bu nedenle başka mülteci kabul etmenin mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, mültecilerin uzun süre kendi ülkelerinde yaşayacağı ve kendi ülkelerinde bir hayat kuracağı öngörüsünde bulunmuştur (FEPS, 2015).

Suriyeli sığınmacıların AB ülkelerine girmek için en fazla kullandıkları yollardan biri de deniz yoluyla ve kara yoluyla ulaştıkları Yunanistan olmuştur. AB'nin sınırı olan Yunanistan, sığınmacılara karşı verdiği sert tepkilerle gündemde olmuştur. Yunanistan bu durumdan dolayı birçok eleştiri almıştır. Bu eleştirilere örnek olarak AB içişleri komiserinin açıklamasıdır. Avrupa Birliği (AB) İçişleri Komiseri Ylva Johansson, "Yunanistan'ın sığınmacıları denizden Türkiye'ye doğru yasa dışı geri ittiğini belirterek, bunun "temel Avrupa değerlerinin ihlali" olduğunu bildirdi" (Euronews, 2021). İnsan Hakları İzleme Örgütü, yayınladığı raporla ilgili şu bilgiler yer almaktadır:

29 sayfalık rapor, Yunan polisinin Meriç Nehri civarındaki Yunanistan-Türkiye kara sınırında sığınmacıları alıkoyduğunu, birçok kez giysilerinin çoğunu çıkarttığını, para, telefon ve diğer eşyalarını çaldığını tespit etti. Raporla polisin göçmenleri daha sonra küçük teknelere zorla bindirerek maskeli kişilere teslim ettikleri, göçmenlerin bu kişilerce Meriç Nehri'nin ortasına götürüldükleri ve soğuk sudan geçerek Türk tarafına ilerlemeye zorlandıkları belirtiliyor: "Anlaşıldığı kadarıyla göçmenlerin hiçbirinin usulüne uygun şekilde Yunanistan'da kayıt altına alınmalarına, sığınma başvurusu yapmalarına izin verilmiyor" (Bianet.org, 2022)

Yunanistan'ın sığınmacılara kötü davrandığı ve insan haklarının ihlal ettiğine dair birçok haber bulunmaktadır. Vasilaki'ye göre (2020) Yunanlı yetkililer en az 1072

göçmeni denizin ortasına iterek sağlam olmayan sallarla ve lastik botlarda nasıl kendi kaderine terk ettiğini gösterdi. Bu ölüm saçan politika, uluslararası hukukun büyük bir ihlalidir. Buna rağmen, sertleşen bir göçmen-karşıtı atmosferle karşı karşıya olan diğer Avrupa hükümetleri sessiz kalmaya devam ediyor (Vasilaki, 2020). Başka bir haberde Yunanistan'ın yaptığı insan hakkı ihlali Türkiye İçişleri Bakanı Süleyman Soylu tarafından duyurulmuştur. Açıklamada Soylunun ifadesi şu şekilde olmuştur: "Yer: İpsala Yunanistan sınırı. Ayakkabıları çıkarılmış, elbiseleri soyulmuş, Yunan sınır birlikleri tarafından geri itilmiş 22 göçmenden 12'si dondu" dedi (ntv.com, 2022). Basın kuruluşu olan Deutsche Welle (DW) haberine göre: "Yeni bulgular, Yunanistan'ın mültecileri hukuka aykırı şekilde Türkiye'ye sınır dışı ettiğini ortaya koyuyor. DW yaptığı araştırmada, sınır dışı edilen mağdurları tespit etti ve kimileriyle İstanbul'da görüşmüştür "(dw.com, 2020). Independent medya kuruluşunun haberine göre de "Yunanistan, Türkiye sınırından "yasadışı" geçerek ülkesine giren Suriyeli mülteciye 52 yıl hapis cezası verdi" (Da Silva, 2021).

Sığınmacılara karşı Yunanistanlı yetkililerin tavrının sert olması karşısında ve Yunan kamuoyunun sığınmacıların mültecilere karşı bakışı konusunda "More in Comon" kuruluşunun yaptığı araştırma (Dixon, T., Hawkins, S., Juan-Tores, M. vd., 2019) sonucuna bakıldığında Yunanlıların sığınmacılara karşı bakışı konusunda önemli bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgilere göre:

1- Yunanlıların çoğu mültecilerin etkisinin negatif olduğuna inanmaktadır (özellikle ülkenin sınırlı kaynakları bağlamında).

2- Yunanlıların çoğunluğu mültecileri iyi karşılamayı, kendi geleneklerini sürdürmeyi onaylarken, son mülteci akınlarının gerçek mülteci olup olmadıklarını sorgulamaktadır.

3- Yunanlıların çoğu İslam ve Müslümanlar konusunda endişelidirler ayrıca Yunan toplumu ve İslam'ın uyumsuz olduğuna inanmaktadırlar.

4-Yunanlıların çoğunluğu diğer AB ülkelerinin aksine kimlik ve mültecilik konusunda açık bir şekilde konuşabildiklerini ifade etmiştir.

5- Yunanlıların çoğunluğu bölgesel ortakların sığınmacı ve mülteci krizindeki davranışlarının kendilerini hayal kırıklığına uğrattığını ifade etmiştir. Onlara göre Avrupalı partnerlerinin bu krizde kendilerini suistimal ettiklerine inanmaktadır ve Türkiye'ye bir partner olarak güvenmemektedir.

6-Kuşkuya ve ölçüsüz önlemlere rağmen Yunanlılar mültecilere karşı pozitif bir tutuma sahiptir (mültecilere yönelik dayanışma kültürünün yerleşmesi ve merhamet duyulması bağlamında). (Dixon, T., Hawkins, S., Juan-Tores, M. vd. 2019).

Sığınmacıların gittiği ülkelerde sosyal, ekonomik, politik vs. değişimlerin olduğu bilinmektedir. Birçok ülkenin özellikle yüksek sayıda sığınmacı kabul etmemesinin ardında bu değişimler ve zorluklar yatmaktadır. Bu nedenle sığınmacılar için tedbirler alınarak uygulamaya konulması gerekmektedir. Avrupa'da bu konu ile ilgili yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Schilling, Rauscher, Menzel vd. yaptığı araştırmaya göre sadece 2015 yılında Avrupa'ya gelen mülteci sayısı bir milyondan fazladır (2017). Bu araştırmaya göre:

1- Devam eden göç dalgası ev sahibi ülkeye ekonomik, sosyal ve sağlıkla ilişkili zorluklar getirmektedir.

2- Yerlerinden edilmiş yüksek sayıda insan akınına ev sahipliği yapma yükü, gelişmiş bir koordinasyona ve AB ülkeleri arasında iş birliğini işaret etmektedir.

3-Mülteci krizi için uzun dönemli çözüm sosyo ekonomik ve sağlık alanındaki eşitsizlikleri bertaraf etmektir ki bu durum dünya çapında nüfusları mülteci olmaya itmektedir.

4-Hastalık konusunda önlemler alınmalıdır.

5-Mülteci kamplarındaki erken müdahaleler, sadece mültecilere bireysel seviyede yardımcı olmayacak bir de mültecilerin ev sahibi ülkeye entegrasyonuna destek verecektir.

6- Erken müdahale stratejileri kamu sağlığını koruyacaktır.

7- Sığınmacı ve mültecilere yeterli miktarda tıbbi bakım için doktorlar, sağlık çalışanları ve kamu yetkilileri arasındaki işbirliği zorunludur. Bu görev aynı zamanda Avrupadaki sağlık sistemine mülteci ve sığınmacıların entegrasyonu için bir girişimdir Schilling, Rauscher, Menzel vd. (2017).

Sağ ve sol partilerin sığınmacı krizi ile ilgili düşünceleri Türkiye de birbirinden farklı olduğu gibi farklı olduğu Avrupa'da da farklılaşmaktadır. Bu konu ile ilgili yapılan bir araştırmaya göre (2018) politik sağ partilerin, sol partilere sığınmacı krizine karşı daha fazla endişeli olduğu ve dışlayıcı olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan aşırı solcuların tüm sığınmacılara izin verilmesi gerektiği görüşünü bildirirken aşırı sağcı katılımcıların tüm sığınmacıların reddedilmesi gerektiği fikrini vurguladığı görülmüştür (Prooijen, Krouwel ve Emmer, 2018). Politik düşüncelerin farkı olması ve

derin tartışma içine girmesi nedeniyle AB ülkeleri sığınmacılara karşı farklı tutumlar sergilemiştir. Bu durum sığınmacıların yaşamlarının kötü olmasına ve geri gönderilen sığınmacıların bir kısmının geri dönüş yolunda hayatlarını kaybetmesine neden olmuştur. Bu tartışmalar ve politik farklılıklar devam ederken AB, Türkiye'ye sığınmacılara karşı yardımı bir koşula bağlamıştır. Bu koşul, sığınmacıların Türkiye'de kalmasını sağlamak ve sığınmacıların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir miktar para yardımı yapmaktır. Ancak para yardımının gecikmesi ve sığınmacılara karşı yapılan muamelelerin kamuoyu tarafından görülmesi neticesinde Türkiye-AB arasında sığınmacı konusu ayrı bir krize neden olmuş ve Türkiye, sığınmacıların AB ülkelerine gitmeleri durumunda engel olmayacağını açıklamıştır. Ancak sonraki görüşmeler neticesinde sınırdaki mülteci akını tekrar durmuştur.

Avrupa'ya sığınmak isteyen mülteciler ile ilgili birçok uluslararası kuruluşun raporu bulunmaktadır. Bu raporların sonuçları sığınmacıların durumlarını ve atılması gereken adımları içermektedir. Dünya Bankasının 2018 yılında Avrupa'ya mülteci olarak gidenlerle ilgili raporunda önemli bilgiler mevcuttur. Rapora göre (Worldbank, 2018) sığınmacıların tek bir ülkeden gelmedikleri, örneğin Yunanistan'a gelen sığınmacıların %90'ı Suriye, Irak ve Afganistan'dan gelmekte ve çoğunluğu aile ile gelmektedir. Rapora göre genelde AB'ye göç eden mültecilerin zorlu ve tehlikeli bir yolculuktan geçtiği ve sığınmacıların yaklaşık %70'inin endişe ve depresyon seviyelerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (Worldbank, 2018).

Suriyeli sığınmacıların Avrupa sınırlarında karşılaştıkları baskı ve engellemelerin aslında bu konuda herhangi bir yasal düzenlemenin olmayışı ile ilgili olduğu söylenebilir. Başka bir ifade ile AB'nin insan hakları sözleşmesinde sığınmacılarla ilgili bir ifadenin açıkça yer almaması, mülteci krizini daha da derinleştirmiştir. Bacaian'a göre Avrupa'nın temel insan hakları sözleşmesinde, sığınmacıların insan haklarını ihşaret eden herhangi bir referans bulunmamaktadır. Ancak üçüncü maddenin farklı yorumlarına bakıldığında Avrupa'da sığınma arayışında olanların korunması konusunda yasal bir dayanak olarak görülmektedir (Bacaian, 2011, s.54). Yasal düzenlemeler dışında mülteci krizinin baş göstermesinin ardında Avrupa'nın sığınmacı politikasının bir etkisi olduğu söylenebilir. Houlding'e göre (2017) mülteci krizi birliğin eksikliklerini göstermiştir ki sonradan alınan önlemler de çare olamamıştır. Bu kriz mülteci krizi değildir ancak Avrupa mülteci politikası krizidir (Houlding, 2017, s. 2).

AB'nin göçmen krizi karşısındaki tavrı konusunda yapılan bazı araştırmalarda AB'nin yapması gerekenler açıkça belirtilmiştir. Duhaâ'ya göre (2017) AB ülkeleri, mülteciler konusunda kendi arasında anlaşmazlıklar yaşamaktadır. Ayrıca bu anlaşmazlık AB enstitüleri arasında mevcuttur. Mülteci konusunda acil önlemler alınmalı, AB liderleri, kriz konusunda liderliklerini göstermeli, daha fazla kaynak ayırmalıdır (s.68). Ülkeler arasında farklı politik duruşlardan dolayı bir anlaşmanın olmaması, sığınmacıların illegal yollarla AB ülkelerine gelmelerine devam etmesi, üçüncü ülkelerle mülteci krizi konusundaki anlaşmalara rağmen (örneğin Türkiye) çeşitli sorunların baş göstermesi, politikacıların seçim endişeleri nedeni ile arzu edilen tedbirleri ve girişimleri ertelemesi gibi nedenler AB'nin mülteci krizinde hala çıkamamasına neden olmuştur.

3.6. AB Medyasında Mülteci Algısı

Mülteci konusu bir krize dönüşmesi ile beraber hemen hemen her gün medya ve sosyal medyada gündem olmuştur. Medya genel olarak haberleri mültecilere karşı olumlu bir tavır ya da olumsuz bir tavırla aktarmaktadır. Bu durum sosyal medya için geçerlidir. AB ülkelerinde twitter kullanıcılarının mülteciler hakkındaki paylaşımları konusunda Ataman'ın yaptığı araştırmaya göre (2020) ülkeler arasında mültecilere karşı negatif tweet sayısının önemli bir fark olduğu görülmüştür. Örneğin negatif tweetinen az olduğu ülkelerin Portekiz ve Slovenya olduğu en fazla pozitif tweetin İspanya ve İtalya'da olduğu görülmüştür.

Tablo 5: Avrupa'nın Mülteciler Konusundaki Pozitif ve Negatif Tweet Sonuçları (Ataman, 2020, s.113)

Ülke	Pozitif Tweet	Negatif Tweet
Almanya	29541	360
Avusturya	1574	1592
Belçika	1980	2107
Birleşik Krallık	21176	4150
Danimarka	1373	1234
Diğer Güney	6865	10
Diğer Kuzey	6300	330
Diğer Batı	2074	989
Diğer Doğu	20925	10
Estonya	413	52
Fransa	19831	876
Hırvatistan	1001	300
Hollanda	5547	323
Letonya	374	323
Norveç	2013	85
Portekiz	3621	2
Sırbistan	2763	427
Slovenya	780	4
Yunanistan	3013	467
İrlanda	1324	514
İspanya	8392	6844
İsviçre	4418	82
İtalya	13449	1688
İtalya	13444	4914

Batı dünyasında mültecilerin basına verilmiş biçimi, batı dünyasının sığınmacı ve mülteci konusunda kamuoyu oluşturmada büyük bir etkiye sahiptir. AB ülkelerinin mültecilere yönelik bakışı ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği gibi AB medyasında mültecilerin haberlerde verilmiş biçimi de ülkeler arasında farklılaşmaktadır. Bu konu ile ilgili yapılan bir araştırmaya göre (Amores, Calderón, ve Stanek, 2019) Alman medyası diğer ülkelerin medyalarına oranla yerlerinden edilmiş mültecileri yük ve tehdit olarak gösterme eğilimi göstermiştir. Medyada mültecilerin olumsuz yansıtılmasının nedeni olarak Avrupa'da sağ partilerin korumacı politik hareketlerin yükselmesi ve mültecilerin batı ekonomisini tehdit etmesi gösterilebilir (Amores, Calderón, ve Stanek, 2019, s.157). Avrupa medyasında mültecilerin ve sığınmacıların görselleri ile ilgili olarak aşağıdaki sonuç önemlidir:

Çağrışımsal analiz ile ilgili gözlemlerimize göre Avrupa medyasında mülteci ve sığınmacı resimlerinde bireyler % 80.6% mağdur olarak temsil edilmiştir ve

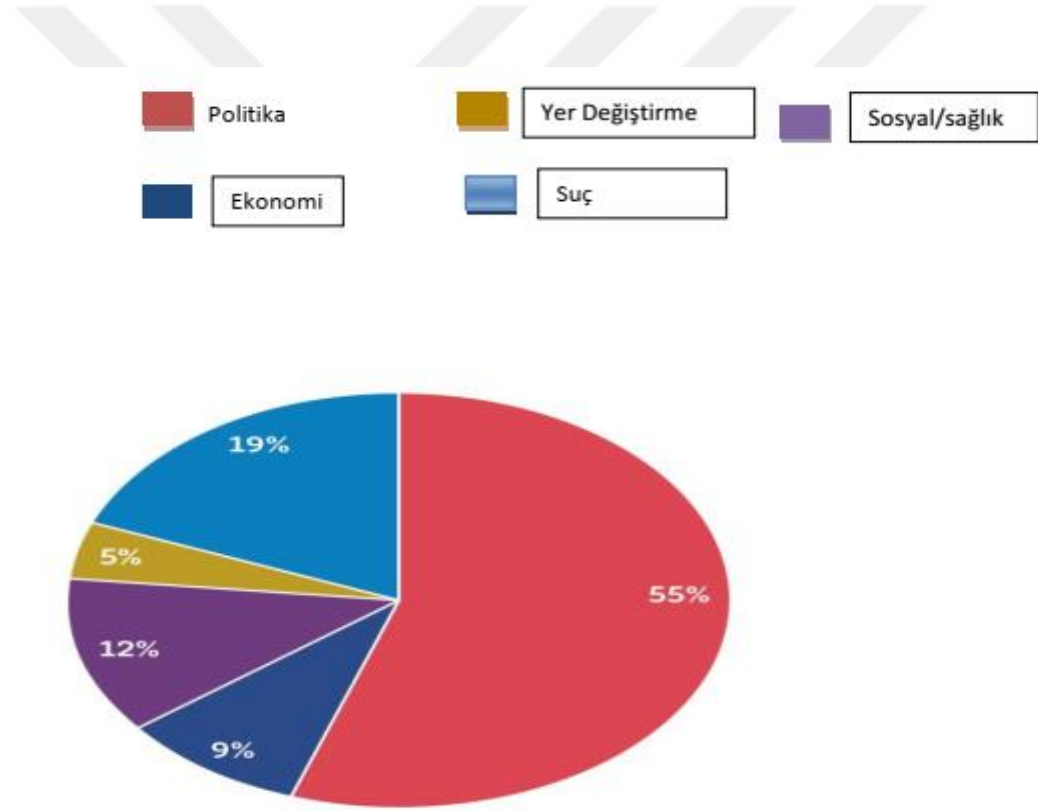
% 51% pozitif biçimde temsil edilmiştir. % 46.4% yük olarak ve %32.6% tehdit olarak gösterilmiştir. Sonuç olarak kullanılan fotoğrafları % 81.2% i, negatif biçimde gösterilmiştir. Kullanılan fotoğraflardan sadece 86'sı (% 17.2%) pozitif biçimde verilmiştir ki bu durumda mülteciler positif biçimde verilmesine karşın içerikteki çağrışımlar nedeniyle genel duygu negatif olmuştur (Amores, Calderón, ve Stanek, 2019, 154).

Avrupa'nın mülteciler konusunda önceden deneyimi olmasına rağmen Suriye mülteci krizi aşamamasında politika ve ekonominin etkisi olmakla beraber AB ülkeleri kamuoyunun mültecileri kabul etme konusunda daha iyimser olduğu anlaşılmaktadır. "Almanların % 86'sı ve İtalyanların % 69%' u kendi ülkelerinin diğer üye ülkelerden daha fazla mülteci kabul ettiğini düşünmektedir" (Fourquet, 2022, s.1)

Avrupa'nın mültecilere bakışı konusunda politikacıların ve medyanın söylemleri ve kullandıkları metaforlarla ilgili araştırmalar mevcuttur. Gill ve Good'a göre Avrupalı politikacı ve medyanın mültecilerle ilgili olarak kullandıkları metaforların yiyecek, akıntı, sel ya da dalgaya benzetilerek mültecileri kabul eden toplumları batıracağı ima edilmiş ya da mültecileri izdiham ve yığına benzettikleri görülmüştür. Her iki durumda da mültecilerin göç ettikleri ülkelere ve toplumları istila edecekleri anlamı vardır (Gill ve Good, 2019, s.3). Bu benzetmeler dikkate alındığında Avrupa medyasının mülteci konusundaki tavrı ortaya çıkmaktadır. Sığınmacıların Suriyeli olması dolayısıyla ortaya çıkan bu tavır, 2022 Şubat ayında ortaya çıkan Rusya ve Ukrayna savaşı nedeniyle Avrupa'ya göç eden Ukraynalı sığınmacılara gösterilmemiştir. Reliefweb'e göre (2022) Ukraynalı mülteciler konusunda Avrupalı liderler sıcak bir hoş geldiniz karşılamaları yapmış, Ukrayna'nın komşuları mültecilere karşı kamusal ve politik destek duruşu sergilemiş, tüm Avrupa'da Ukraynalı mültecilere toplu taşıma ve iletişim hizmetleri sunulmuş ve Avrupa, sınır kontrolleri ve giriş koşullarını Ukraynalı sığınmacılar için kolaylaştırmayı önermiştir (Reliefweb, 2022). Bu durum AB'nin mültecilere karşı çifte standart uyguladığını göstermektedir. Bu standardın altında yatan sebeplerin olduğu muhakkaktır. Ancak Temel insan hakları ve hukuk bağlamında değerlendirildiğinde bu çifte standardın etik olmadığı ve içeriğinde hak ihlali olduğu görülmektedir. Ukraynalı sığınmacıların Avrupa kamuoyu tarafından da hoş karşılandığı bilinmektedir. Enríquez' göre (2022) Avrupa toplumu, yabancı düşmanlığı yapan partiler de dâhil olmak üzere Ukraynalı sığınmacıları tamamen kabul şeklinde yanıtlamıştır (Enríquez, 2022).

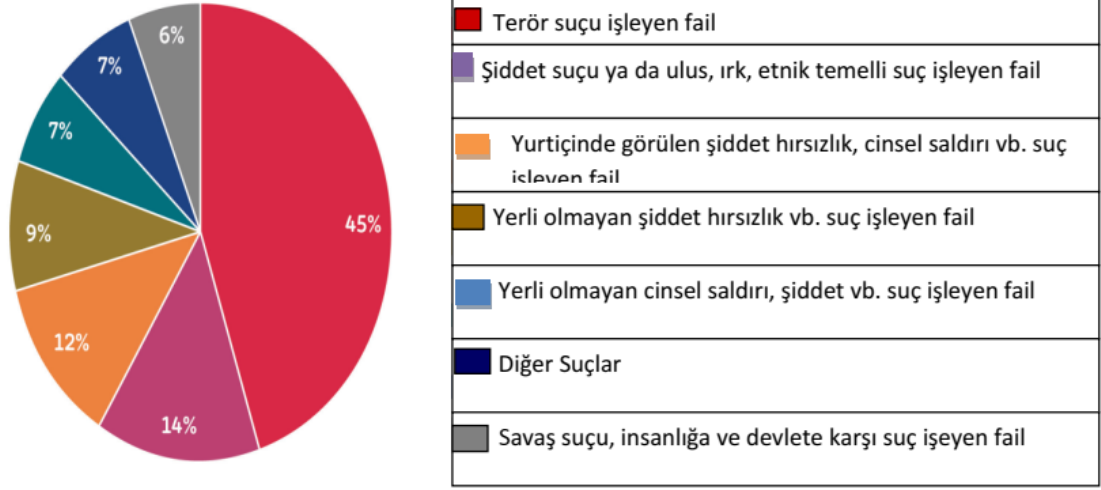
Avrupa merkezli bazı sivil toplum kuruluşları ve dini kuruluşların Avrupa’da yayın yapan basın organlarının sığınmacı ve mültecilere ilişkin yayınları konusunda çeşitli araştırma ve raporları mevcuttur. Örneğin Dünya Hıristiyanları İletişim Derneği ve Avrupa Bölgesi Kiliseler Komisyonunun (CCME and WACC Europe) mültecilerin ve sığınmacıların basında nasıl yayınlandığı ile ilgili yaptığı araştırmada, sığınmacı ve mültecilerin aleyhine birçok haberin yer aldığı görülmüştür. Kategorik olarak incelendiğinde haberlerin %55’i politika kategorisinde ve %19’suç kategorisinde olduğu görülmüştür (refugeesreporting, 2017).

Tablo 6: Avrupa Basınında Sığınmacı ve Mülteci Haberlerinin Kategorileri (refugeesreporting,2017).

Aynı araştırmada Avrupa’da yayın yapan medya organlarının sığınmacı ve mültecilerle ilgili haber ve anlatılarının %33’ü sığınmacı ve mültecileri suçlu ve suç işleyen kimseler olarak tanımlamışlardır (refugeesreporting, 2017).

Tablo 7: Avrupa Basınında Sığınmacı ve Mülteci Haberlerinde Sığınmacı ve Mültecileri Suçlu Olarak Gösterilmesine Yönelik Grafik (refugeesreporting, 2017).

Tablo 11' e bakıldığında Avrupa basınına Suriyeli sığınmacı ya da mülteci haberlerinde suç türleri içerisinde en fazla terör suçu faili (%45) haberleri yer almıştır. Bu haberlerin kamuoyu ile paylaşıldığı düşünüldüğünde Avrupa toplumunun Suriyeli algısı olumsuz bir şekilde etkileneceği görülmektedir.

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ, BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1. Araştırma Alanı

Bu araştırmanın alanı Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacılardır. Sığınmacıların Türkiye’nin birçok şehir ve ilçesine yayılmış olmasından dolayı örnekleme yoluna gidilmiştir. Araştırmanın evreni, Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacılardır. Araştırmanın örnekleme ise Batman’da yaşayan 50 Suriyeli sığınmacıdır. Elde edilen 2022 Nisan verilerine göre Batman’da yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı 16.029’dur (www. multeciler.org.tr, 2022).

4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların AB hakkındaki algılarını ortaya çıkarmaktır. Türkiye ve özellikle Avrupa’da sığınmacılara yönelik hem birçok resmi ve sivil toplum kuruluşunun mültecilere yönelik araştırması bulunmaktadır. Bu araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, sığınmacıların sağlık, barınma, statü, suça karışma, vatanlarına geri dönme, siyasi tercihleri, bundukları ülkedeki mesleki şartları vs. ile ilgilidir. 2011 yılında başlayan Suriye’deki savaşın sonunda 2022 yılı itibariyle hala belirsizliğini koruması ve siyasi istikrarın oluşmaması nedeniyle sığınmacıların gelecekteki durumları daha da önem arz etmektedir. Suriye’deki istikrarsızlık nedeniyle belirsiz bir tarihe kadar sığınmacıların sığındıkları ülkelerde kalması durumu Avrupa ve Türkiye’de siyasi partilerin ve AB parlamentosunun gündeminde bulunmaktadır. Sığınmacılarla ilgili gelişmelerin temelinde algı yer almaktadır. Yapılan literatür taramasına göre Türkiye ve AB ülkelerinde yaşayan sığınmacılara yönelik algı ile ilgili tatmin edici sayıda çalışmalar yer almaktadır. Sığınmacıların Türkiye vatandaşları ve ülke ile ilgili algıları ve görüşleri konusunda da birçok akademik araştırmaya rastlanmıştır. Ancak sığınmacılar için önemli bir rota olan Avrupa ülkeleri için ne düşündükleri ve algılarının nasıl olduğu konusunda araştırmanın yok denecek kadar az olması nedeniyle araştırmacı bu konuyu

incelemeye karar vermiştir. Dolayısıyla sığınmacıların AB ile ilgili algılarının ortaya çıkarılması, alana ciddi bir katkı sağlayacağı beklenmektedir. Türkiye ve AB arasında da gerginliğe neden olan sığınmacıların AB ile ilgili algısı, gelecekteki muhtemel göç hareketlerine bir ışık tutacaktır. Sığınmacıların AB ve AB ülkeleri konusundaki algı ve düşüncelerini oluşturan dini, siyasi, ekonomik ve toplumsal faktörlerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi sonucunda hangi faktörün olumlu ya da olumsuz algıya neden olduğunun ortaya çıkarılması, sığınmacılarla konusunda literatüre farklı bir perspektiften katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4.3. Araştırma Modeli ve Örneklemi

Bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. “Nitel araştırmalar psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili nicel araştırma yöntemlerine göre daha derinlemesine bilgi sağlarlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün vd., 2019, s.248). Nitel araştırma yöntemlerinin sosyal bilimlerde kullanılmasının araştırmaların objektifliği ve nesnellliğini arttırdığı söylenebilir. Nitel araştırma “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008; akt. Karataş, 2015, s.63). Bu araştırmada sığınmacıların AB ile ilgili algılarını doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya çıkarma amacı olduğu için nitel araştırma uygun bir araştırma alanıdır. Nitel araştırma kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmaktadır. Buradaki temel ilke katılımcının doğal ortamında doğru ve güvenilir bilgilerin elde edilmesidir. Ritchi ve Lewis’e göre araştırmaya katılanların sosyal dünyalarını anlamak amacıyla onların sosyal ve maddi durumlarını, tecrübelerini, bakış açılarını ve tarihlerini öğrenmek önemli noktalardır (2003, s.3). Nitel araştırmalar da bilimsel yöntemlere ve bilimin doğasına göre şekillenmiştir. “19. asrın sonları ve 20. asır boyunca nitel araştırma yöntemleri gelişmiş ve büyük ölçüde benimsenmiştir. Araştırmacıların araştırma sürecinde çok yönlü oluşları ve farkındalıkları ile nitel araştırmalar evrimleşmiştir” (Ritchi ve Lewis, 20003, s.8). Dolayısıyla bu araştırma türünün nicel araştırma yöntemine göre daha geç geliştiği ve araştırma sürecinde elde edilen bilgi ve deneyimlerle şekillendiği söylenebilir. “Nitel araştırmaların, yirminci yüzyılın başlarında, insan yaşamının karmaşık doğası, insana dair pozitivist yaklaşımın

kabul etmediği olgu ve gizemleri belirleme çalışmaları olarak antropoloji, psikoloji ve sosyoloji bilimlerinde başladığı görülmektedir” (Baltacı, 2019, s.369).

Araştırmaların belirli bir sonuca ulaşması elde edilen verilere bağlıdır. Veri “ Araştırma sürecinde sonuca varmak veya anlam çıkarmak için kullanılan nicelikler, olaylar, kayıtlar veya sayı kümeleridir” (Karakuş, 2018, s.10). Bu araştırmada Görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Herhangi bir konu ile ilgili müzakere veya genel bir bilgi alma amacıyla iki kişi arasında yapılan yüz yüze buluşma görüşme olarak tanımlanmaktadır. Kaynaklarda birçok tanımı olmakla birlikte genel olarak “amaçlı konuşma, söyleşi” (Lune and Berg, 2017, s.65) olarak tanımlanmıştır. Bir olgu veya konu hakkında katılımcıların ne düşündüğü hakkında genel bir bilgi edinmek için gerçekleşir. Özellikle katılımcıların bir olgu veya olaylara nasıl anlamlar yüklediğini öğrenmek ve konu hakkında algılarını anlamak amacıyla yapıldığında görüşme tekniği önemli bir erişim yolu olarak değerlendirilmektedir (Lune and Berg, 2017, s.70). Genel olarak iki tür görüşme tekniği vardır. Derinlemesine görüşme ve yarı yapılandırılmış görüşme. Ancak farklı kaynaklarda görüşmenin yapılanmış, yarı yapılanmış ve yapılanmamış görüşme olarak üçe ayrılabilirdiği belirtilmiştir (Karasar, 2019, s.167). Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Dolayısıyla konu ile ilgili daha detaylı bilgilerin alınması, konunun dışına çıkılmaması ve konunun geniş çerçeveden incelenmesi sağlanmıştır. Yapılandırılmamış görüşme tekniği ile araştırmacının kullandığı kelime ve kavramlar, katılımcı tarafından farklı şekilde anlaşılabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile araştırmacı, kullanılan kelime ve kavramları kendi konusu bağlamında anlaşılmasını sağlar. “ Standart görüşmede katılımcı kullanılan kelimeleri farklı şekillerde anlayabilir. Araştırmacılar yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile kelimeleri kendi konusu bağlamında anlamasını sağlar” Berg, 2001, s.70).

Araştırmanın örneklemini Batman’da yaşayan 50 Suriyeli mülteci oluşturmuştur. Örnekleme seçimi de kartopu örnekleme olmuştur. Nitel araştırmalarda kullanılan bir örnekleme çeşidi olan kartoplu örnekleminin sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılmaktadır. “genellikle nitel araştırmalarda uygulanan tıp bilimler ve çeşitli sosyal bilimlerde kullanılan sosyoloji, siyasal bilimler, antropoloji ve beşeri coğrafyada da kullanılan bir örneklemedir” (Kirchherr ve Charles, 2018, s.1). Dragan ve Isaic-Maniu’ye göre bu örnekleme “ Daha çok sosyoloji, psikoloji, yönetim araştırmalarında

kullanılan ve evrenin katı bir şekilde sınırlandırıldığı veya evrenin geniş alanlara yayıldığı durumlarda kullanılan veri kaydetmeye dayalı bir araştırma tekniğidir (2013). Bu örneklemede evren içerisine giren bir kimse ile görüşülür. Bu kimsenin güveni bazı referanslarla kazanılır. Daha sonra bu kimsenin yardımıyla bir başkasına ulaşılır. Böylece örneklem süreci tamamlanır.

Bu tekniğin uygulanması sürecinde gerekli olan kural ve sorumluluklara dikkat edilmiştir. Araştırmada sorulan sorular sistematik bir şekilde temalaştırılmış ve bu temalar başlığı çerçevesinde bilgilerin elde edilmesi ve sınıflandırılması sağlanmıştır. Görüşmelerde katılımcıların yaşı, mesleği, eğitim durumları, dil durumları, hangi şehirden geldikleri, yaşları gibi konularda bilgiler toplanmıştır. Bu bilgilerin katılımcıların AB hakkındaki görüşlerine etkisinin olup olmadığı ayrıca analiz edilmiştir. Görüşme öncesinde katılımcılara ön bilgi verilmiş ve görüşmenin araştırma amaçlı yapıldığı, dolayısıyla görüşmede verilen bilgilerin doğruluğunun araştırma sonucunu etkileyeceği bilgisi paylaşılmıştır. Görüşme öncesinde tanışma gerçekleşmiş ve mümkün olduğunca sığınmacılara bir referans ile gidilmiştir. Bu durum sığınmacıların görüşlerini serbestçe ifade etmesi için bir güven ortamı sağlamıştır.

4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma Batman'da yaşayan Suriyeli sığınmacılarla sınırlı tutulmuştur.
- Araştırmaya katılan katılımcıların Arapça ve Kürtçe dili ile kendilerini ifade daha iyi ifade edecekleri varsayımı ile görüşmelerde tercüman bulundurulmuştur.
- Katılımcı adaylarının bir kısmı, vereceği bilgilerin kendi geleceklerine zarar vereceği kaygısıyla görüşmeye katılmamıştır.

4.5. Araştırma Soruları

Araştırma Sorusu 1: Suriyeli sığınmacıların ab ile ilgili genel algıları nelerdir?

Araştırma Sorusu 2: AB ile ilgili algının dini faktörleri nelerdir?

Araştırma Sorusu 3: AB ile ilgili algının duygusal faktörleri nelerdir?

Araştırma Sorusu 4: AB ile ilgili algının ekonomik faktörleri nelerdir?

Araştırma Sorusu 5: ab ile ilgili algının toplumsal faktörleri nelerdir?

Araştırma Sorusu 6: AB ile ilgili algının göçmen politikası ile ilgili faktörleri nelerdir?

Araştırma Sorusu 7: AB ile ilgili algının medya ile ilgili faktörleri nelerdir?

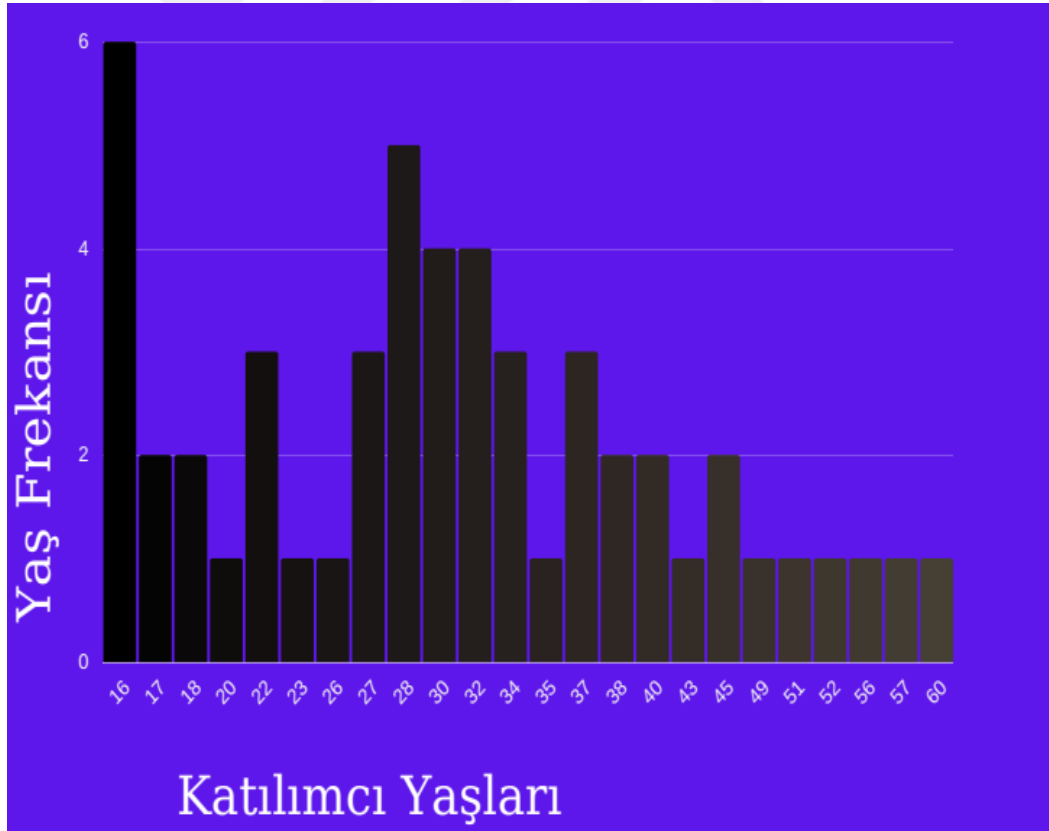
Araştırma Sorusu 8: AB ile ilgili algının oluşuma etki eden ab ülkeleri faktörleri nelerdir?

4.6. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Çalışmanın bu bölümünde araştırma kapsamına alınan sığınmacılara yöneltilen sorulara alınan yanıtlar değerlendirilip, bulgular yorumlanacaktır.

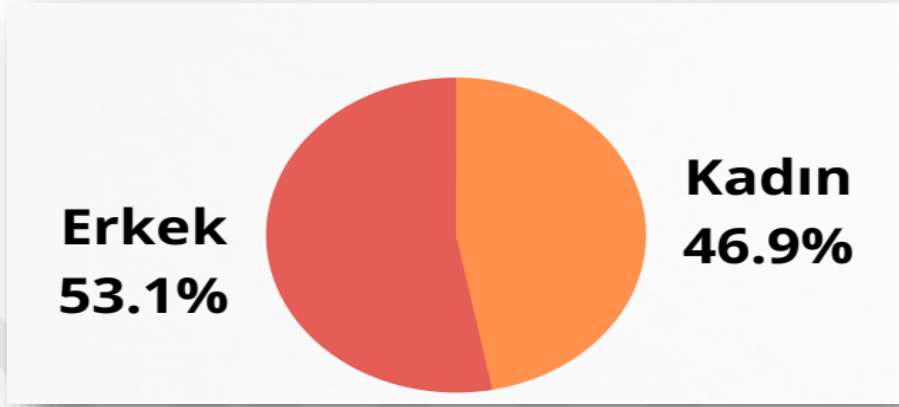
4.6.1. Demografik Bilgiler

Bu bölümünde sığınmacıların demografik özelliklerine ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, doğum yerleri, meslek, sığınmacı olarak kaldıkları süre, dil durumları gibi değişkenler incelenmiştir.

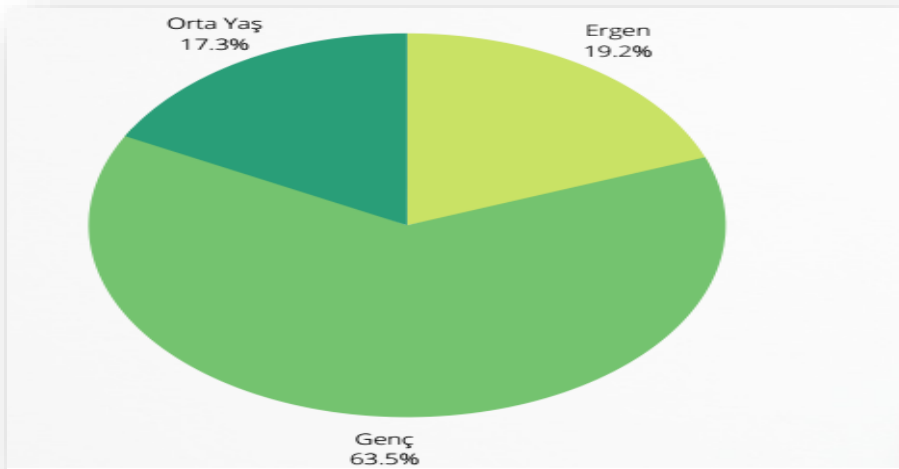
Grafik 5: Katılımcıların Yaş Grafiği

Araştırmaya katılanların yaş durumlarına bakıldığında 16-60 yaş aralığına ulaşıldığı görülmektedir. Grafik 5'te görüldüğü gibi ergenlerin de araştırmaya katılması sağlanmıştır. Böylece onların AB ile ilgili algılarının yetişkinlerle karşılaştırılması mümkün olmuştur.

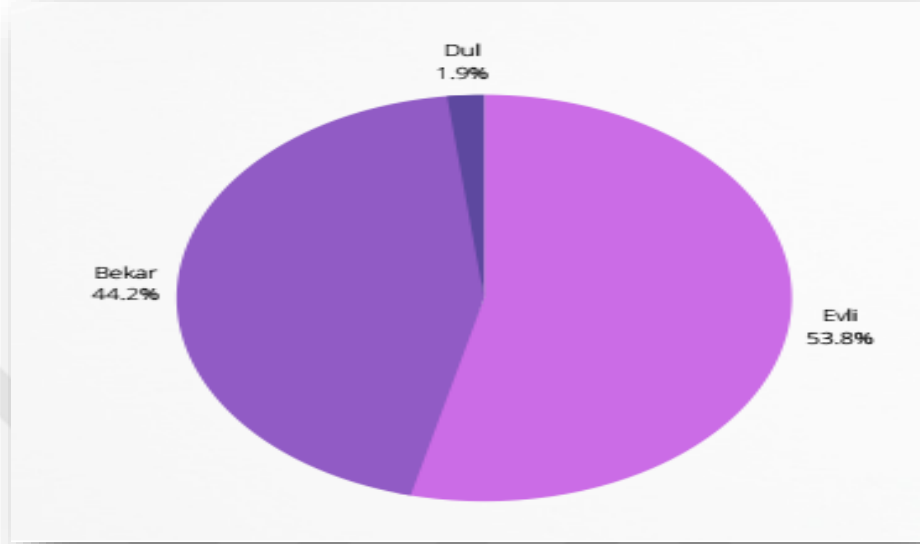
Grafik 6: Katılımcıların Cinsiyete Göre Katılım Oranı

Araştırmaya katılan erkek katılımcı sayısı 29 (%53.1) iken kadın katılımcı sayısı 23 (%46.9) olmuştur. Kadın katılımcı sayısının eşit orana gelmesi için çaba harcanmıştır. Kadınların erkeklere oranla mülakat yapmak istememeleri ayrıca onların ailelerin izin vermemesi nedeniyle birçok kadının görüşmek istemediği görülmüştür. Bu durum erkeklerde de görülmüştür ancak kadınların bu duruma daha fazla eğilimli olduğu tespit edilmiştir.

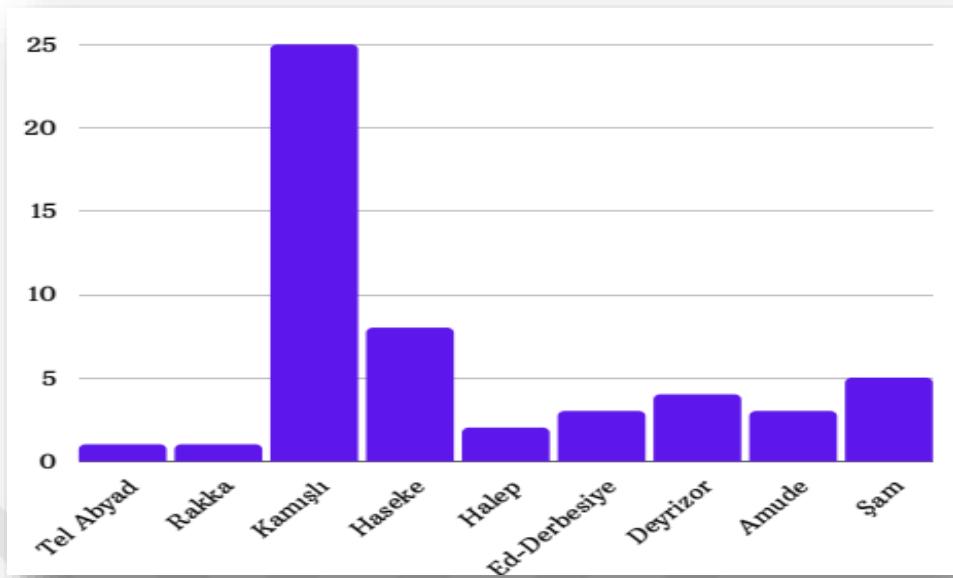
Grafik 7: Ergen, Genç ve Orta Yaşlı Katılımcıların Oranı

Grafik 7' ye göre ergenlerin araştırmaya katılım oranı 10 (%19,2), gençlerin katılım oranı 33 (%63,5) ve orta yaştakilerin katılım oranı 9 (%17,3) olmuştur.

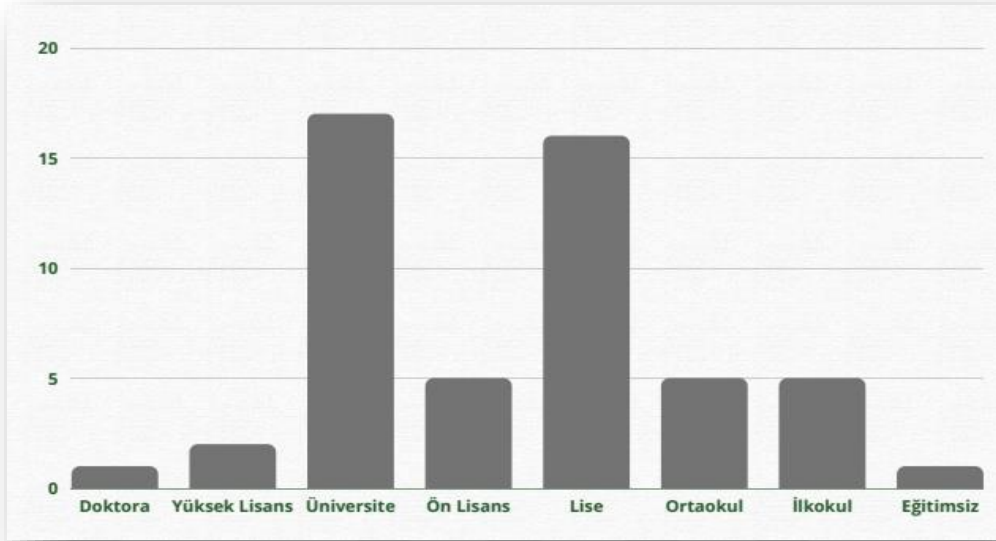
Grafik 8: Katılımcıların Medeni Durumları Grafiği

Grafik 8'e bakıldığında araştırmaya katılanların 28'i (%53,8) evli, 23'ü (%44,2) bekâr ve 1 katılımcının (%1,9) dul olduğu görülmüştür.

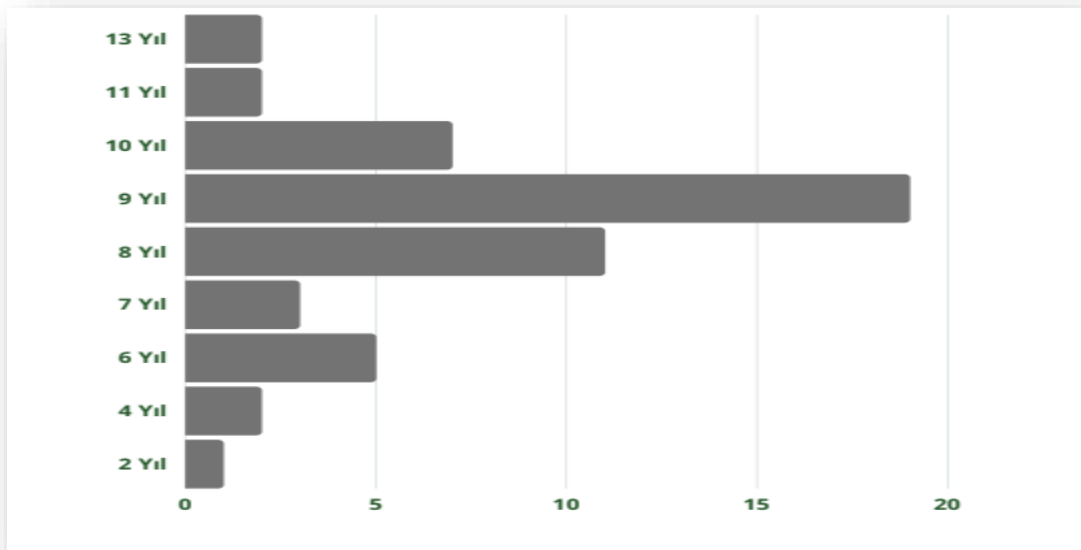
Grafik 9: Doğum Yerlerine Göre Katılımcıların Durumu

Grafik 9'a bakıldığında katılımcıların çoğunluğu Suriye'nin Kamışlı şehrinden olduğu 25 (%48,1) görülmektedir. Daha sonra sırasıyla Hasekeli olanlar 8 (% 15,4), Şamlı olanlar 5 (%9,6), Rakkalı olanlar 5 (%9,6), Deyrizor 4 (%7,7), Ed-Derbesiye ve Amudeli olanlar 3 (%5,8), Halepli olanlar 2 (%3,8), Tel Abyadlı olanlar 1 (%1,9) ve Rakkalı olanlar 1 (%1,9) olmuştur.

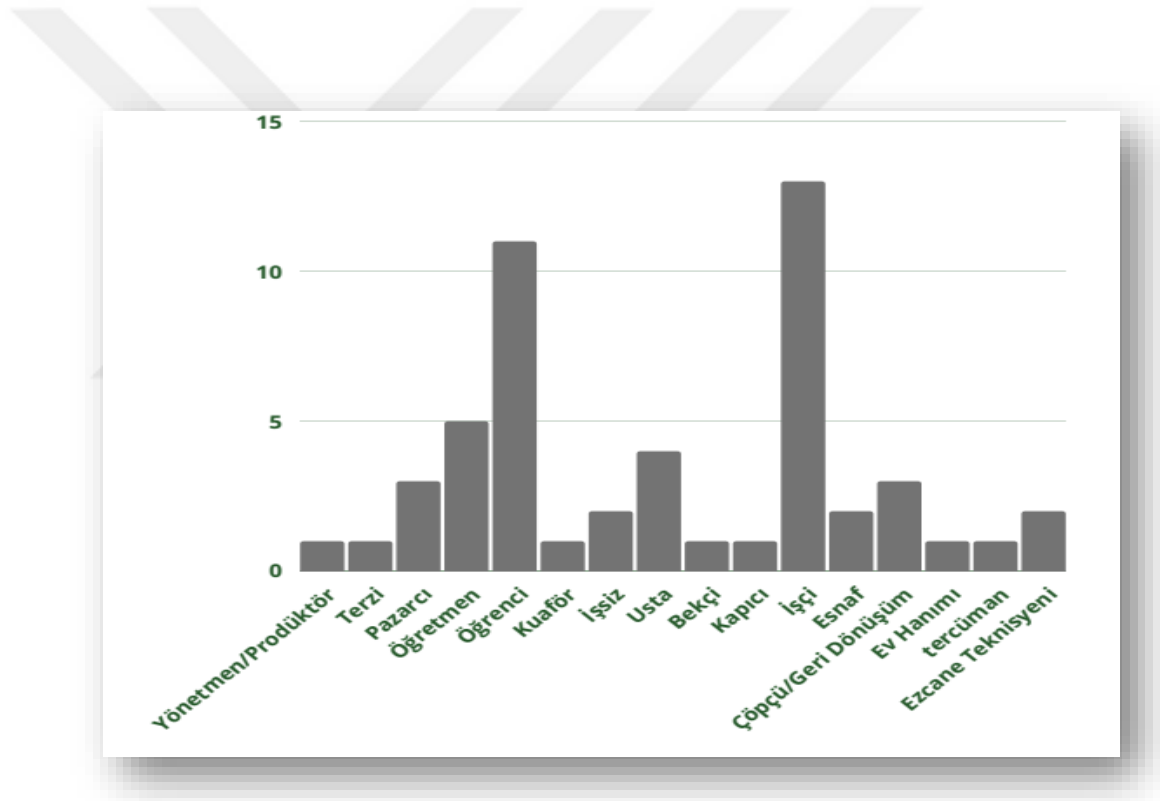
Grafik 10: Katılımcıların Eğitim Durumları

Grafik 10' a göre katılımcılardan doktoralı olan 1 (%1,9), yüksek lisanslı 2 (%3,8), üniversite mezunu 17 (%32,7), ön lisans mezunu 5 (%9,6), lise mezunu 16 (%30,8), ortaokul mezunu 5 (%9,6), ilkokul mezunu 5 (%9,6) ve eğitimi olmayan katılımcı 1 (1,9)'dir.

Grafik 11: Katılımcıların Batman'da Kaldıkları Zaman

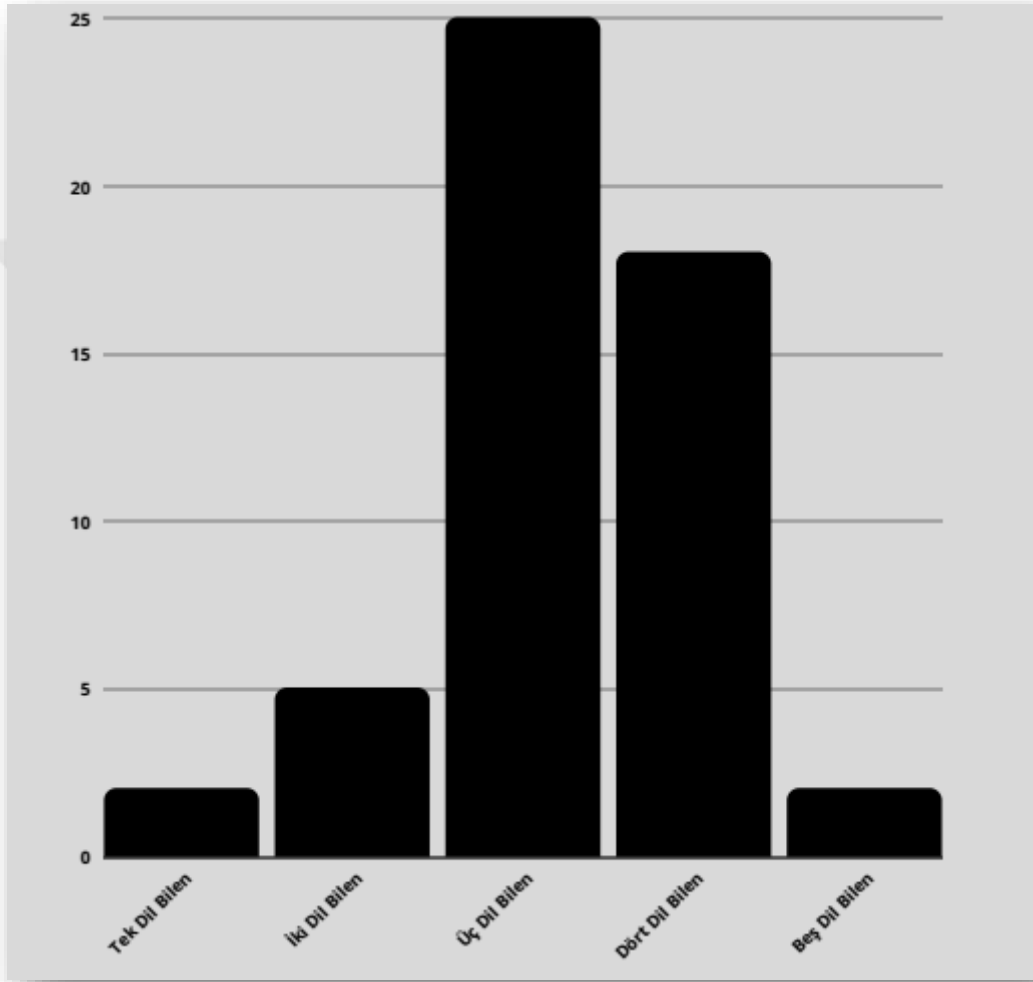
Katılımcılardan 2 kişi (%3,8) Suriye'deki savaş başlamadan önce Batman'a yerleştiği görülmektedir. Savaş başlamadan önce (2011 öncesi) Suriye'de istikrarın kaybolacağını düşünen 2 katılımcı (K. 25 ve K.41) Batman'a yerleşmiştir. Batman'a gelmelerinin sebebi sorulduğunda da akrabalarının burada olması ve kendi ailelerinin on yıllar önce Batman ve Mardin'den Suriye'ye göç etmeleri cevabını vermişlerdir. 2011 yılı ve sonraki 3 yıl içerisinde katılımcıların 39' u (%75) Batman'a yerleşmiştir. Daha sonraki yıllarda ise Suriye'den Batman'a göçün azaldığı görülmektedir. Son 4 yılda sadece bir katılımcı (K.1) Irak'tan Batman'a gelmiştir.

Grafik 12: Katılımcıların Batman'daki Mesleki/İş Durumları

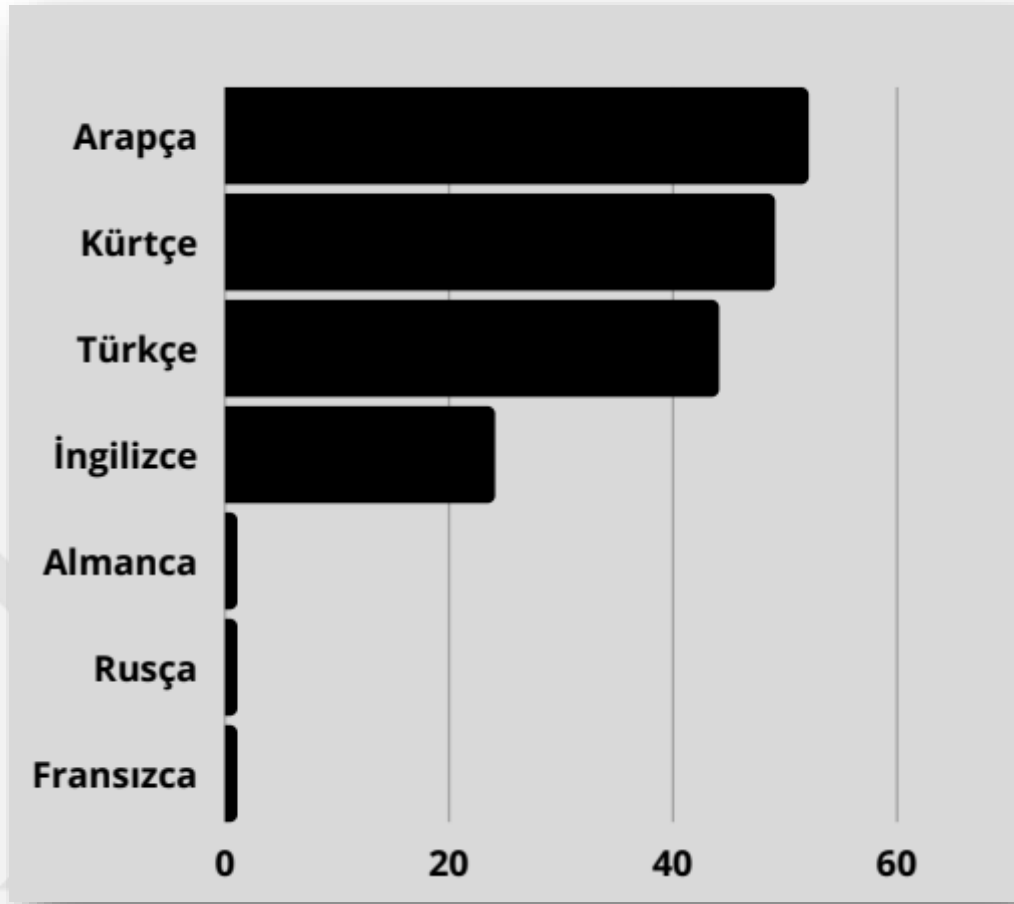
Katılımcıların Batman'da hangi işte çalıştıkları ve hangi mesleği icra ettikleri sorulduğunda toplamda 16 farklı meslek cevabı elde edilmiştir. Katılımcıların en fazla işçilik yaparak 13 (%25) geçindiği görülmüştür. Daha sonra sırasıyla öğrenci 11 (%21,2), öğretmen 5 (%9,6), usta 4 (%7,7), pazarıcı 3 (%5,8), geri dönüşüm işçisi/çöpçü 3 (%5,8), esnaf 2 (% 3,8), eczane teknisyeni 2 (% 3,8), işsiz 2 (% 3,8),

Yönetmen 1(%1,9), terzi 1(%1,9), kuaför 1(%1,9), bekçi 1(%1,9), kapıcı 1(%1,9), ev hanımı 1(%1,9), tercüman 1(%1,9). Katılımcılardan sadece 2'si (K.28 ve K.29) Suriye'de iken öğretmen oldukları ve burada da aynı mesleği icra ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla katılımcıların sadece 2'si (% 3,8) mesleklerini kaybetmemişlerdir

Grafik 13: Katılımcıların Dil Durumları

Katılımcıların çok dilli oldukları grafik 13' e bakıldığında anlaşılmaktadır. Grafiğe göre sadece bir dil bilen 2 (% 3,8), iki dil bilen 5 (%9,6), üç dil bilen 25 (48,1), dört dil bilen 18 (% 34,6), beş dil bilen ise 2 (% 3,8)'dir. İki dil bilen katılımcıların her ikisi de (K.38 ve K.8) ortaokul mezunu olduğu görülmüştür. Beş dil bilen iki katılımcı (K.14 ve K.43) üniversite mezunu olduklarını belirtmiştir.

Grafik 14: Katılımcıların Hangi Dili Bildikleri İle İlgili Grafik

Tablo 14' e göre katılımcıların hepsi Arapçayı bilmektedir. 52 (%100). Katılımcıların 49'u (%93,1) Kürtçe'yi, 44' (%83,6) Türkçe'yi, 24'ü (%45,6) İngilizce'yi, 1'i (%1,9) Almanca'yı, 1'i (%1,9) Rusça'yı ve 1'i (%1,9) Fransızca'yı bilmektedir.

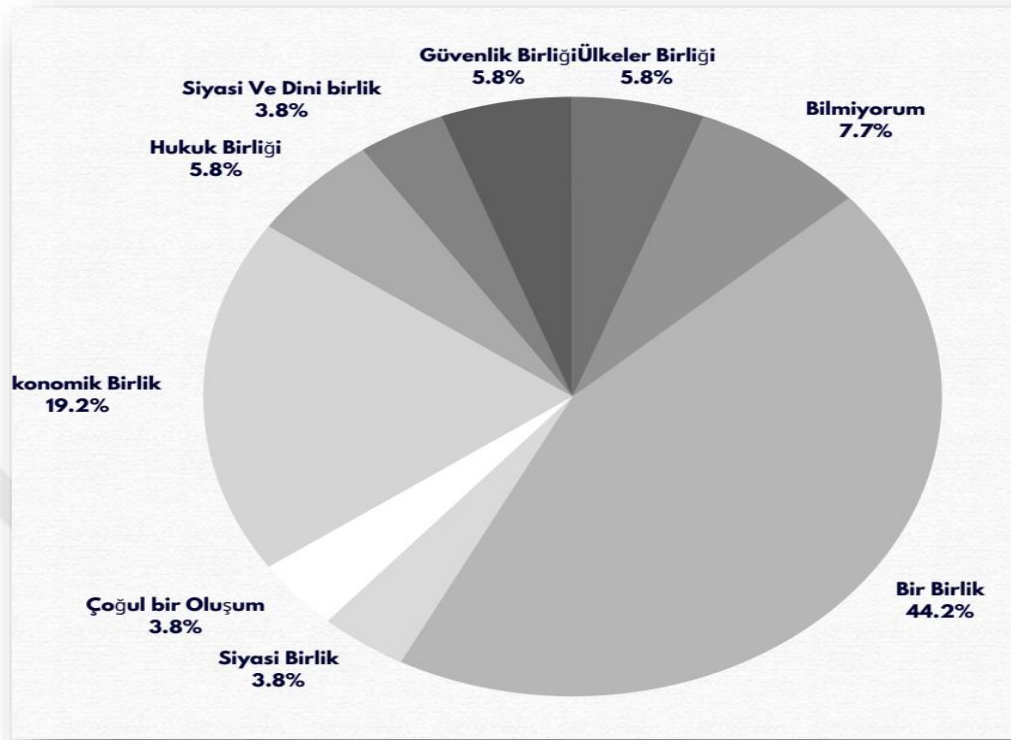
4.6.2. Suriyeli Sığınmacıların AB İle İlgili Genel Algıları

Bilindiği üzere “Avrupa Birliği, II. Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa’nın yeniden güçlenmesi için 1952 Paris Antlaşması ve 1957 Roma Antlaşmaları ile ortaya çıkmıştır” (Akçay, Argun ve Aman, 2011: s.117). Daha sonra zaman içerisinde çeşitli işbirliği adımları atıldı. “Günümüze kadar geçen süre içinde, Avrupa devletleri, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alandaki iş birliklerini güçlendirdiler. Kuruluş yıllarında

sadece 6 üyeden oluşan Avrupa Toplulukları, değişik tarihlerde yeni üyelerin katılımı sonucu 27 üyeden oluşan bir Birlik halini aldı” (www.ab.gov.tr, 2022). Bugün Avrupa Birliği bir çok disiplinde ders olarak okutulmaktadır. Birliğe dahil olan 27 devletin siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal vb. alanda birlikte hareket ettiği bilinmektedir. AB'nin işleyişı antlaşma sağlanarak yürürlüğe girmiştir. Antlaşmanın en önemli maddelerinden olan iki madde aşağıdaki gibidir:

1. Birliğin amacı; barışı, kendi değerlerini ve halklarının refahını ileriye götürmektir.

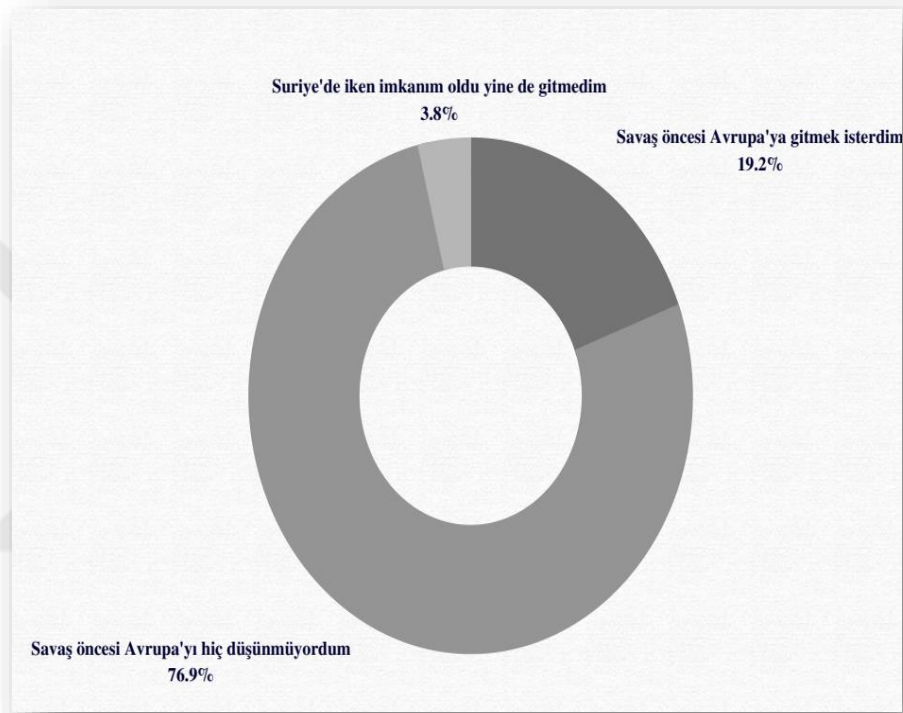
2. Birlik, vatandaşlarına, dış sınırların kontrolü, iltica, göç, suçun önlenmesi ve suçla mücadele konularında uygun tedbirler vasıtasıyla kişilerin serbest dolaşımının sağlandığı, iç sınırların olmadığı bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı sunar (www.ab.gov.tr, 2022).

Grafik 15: Katılımcıların AB 'yi Tanımlaması İle İlgili Grafik

Katılımcıların AB'yi nasıl tanımlarsınız? Soruna verdiği cevaplar genelde kısa olmuştur. Grafik 15'e göre katılımcıların önemli bir kısmı 23 (%44.2) bir birlik cevabı vermiştir. Ancak bu birliğin siyasi mi, ekonomik mi, güvenlik mi, demokratik mi ya da AB'nin herhangi bir değer faktörü altındaki bir birleşim olduğu belirtilmemiştir. 'Bir birlik' cevabı veren 23 katılımcının tamamı Avrupa Birliği tanımı ile ilgilenmediğini, Avrupa'yı tanıma konusunda herhangi bir yayın takip etmediğini ve AB ile ilgili gelişmelerden habersiz olduğunu belirtmiştir. Genel olarak katılımcıların AB'yi basından ve çevrelerinden öğrendikleri bilgilerle tanımlamaya çalışmıştır. Ancak bu tanımlamanın çok dar anlamda gerçekleşmesi AB'nin oluşum gerekçelerinden katılımcıların çoğunun habersiz olduğu ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların hepsi toplamda 27 AB ülkesinin varlığından habersizdir. Katılımcıların 14'ü (%26) AB tanımlaması sorusunda Kanada'dan bahsetmiştir. Bu durumda katılımcıların 14'ü (%26) AB'nin Avrupa kıtası bağlamındaki bir oluşumdan habersiz olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıdan ikisi (K.30 ve K.1) diğerlerinden daha farklı cevap vermiştir. AB tanımı

için K.30 şu cevabı vermiştir: Ona uygun bir tanım bulamıyorum. Ama özgür bir ülkedir. Bir diğer katılımcı da AB tanımı sorusuna şu cevabı vermiştir: K.1: Birbirine yakın ülkelerin birbiriyle birleşmesi sonucu oluşan ve bir adım önde olan birlik. Ortaya çıkan görüşme sonucuna göre hiçbir katılımcı AB'yi sözlük anlamı ile tam olarak tanımlayamamıştır. Ancak katılımcıların tüm cevapları AB'nin sözlük tanımını ortaya çıkarabilecek bir niteliktedir.

Grafik 16: Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etmeden Önce AB İle İlgili Düşünceleri

Grafik 16'ya göre katılımcıların 40'ı (%76,9) Savaş öncesi Suriye'de iken Avrupa'ya gitmeyi hiç düşünmediğini ve bu konu ile ilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Katılımcılardan 2'si (%3,8) daha Suriye'de iken de kendilerinin Avrupa'ya gitme imkânlarının oluştuğunu ancak gitmek istemediklerini belirtmiştir. Savaş öncesinde de Suriye iken Avrupa'ya gitmek isteyen katılımcı 10 (19,2) olmuştur. Bu durumda katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%76,9) savaş öncesi Avrupa'ya gitmek istemediği yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Bu durumun nedeni olarak böyle bir ihtiyaçlarının olmadığını belirtmişlerdir.

Grafik 17: Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etikten Sonra AB İle İlgili Düşünceleri

Grafik 17'ye göre katılımcıların 21'i (%40) savaş öncesi Suriye'de iken de Avrupa'ya gitmek istemediklerini ve Türkiye'ye geldikten sonra da gitmek istemediklerini belirtmiştir. Katılımcıların cevaplarına göre Avrupa'ya gitmeme nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- *Avrupa'nın kültürlerine uzak oluşu
- *Türkiye'ye uyum sağlamaları ve yeni bir ülkeye alışmanın zorluğu
- *Dil sorunu
- *Avrupa'nın kendi çocuklarını asimile etme kaygısı, çocuk haklarından dolayı herhangi bir kendi çocuklarına veya ailelerine uyguladıkları şiddet veya yüksek sesle konuşma karşısında çocuklarının devlet tarafından alınıp kendilerine bir daha verilmeyeceği haberleri
- *Türkiye'yi/Batman'ı sevmeleri
- *Türkiyeli/Batmanlı kimselerle evlenmeleri ve artık bir aile olmaları
- *Türkiye vatandaşlığı almaları

- *Avrupa'nın ırkçı politikaları
- *Avrupa'nın İslam/Müslüman karşıtı olması
- *Müslümanlığı Avrupa'da yaşayamama kaygısı, kendi dinlerini ve ahlaklarını kaybetme korkusu
- *Ekonomik olarak burada geçinebilecekleri bir işlerinin olması
- *Türkiye'de Aile kurmaları
- *Çocuklarını götürmek istememeleri

Avrupa'ya gitmeme nedenlerini açıklayan bazı katılımcıların açıklamaları şu şekildedir:

K.37: Avrupa'yı istemem. Burayı sevdim. Gitmek istemem

K.41: Avrupa'yı düşünmüyorum. Ekonomim kötüleşmesine rağmen düşünmüyorum. Çünkü çocuklarım büyüdü yeni bir hayat kurmak zor artık yeni bir hayat. Orda hem ailem bozulur çocuklarım asimile olur. Ben sanatçiyım sanatımı orda icra edemem.

K.44. hayır değişmedi. Burası rahat Türkiye'den memnunum Türkiye İslam devleti

K.45. önce de şimdi de Avrupa'yı hiç düşünmedim. Ailem burada. İşler burada iyi. Orta bir halde yaşıyoruz.

K.46. hayır hiç istemiyorum. Türkiye daha iyi Müslüman devlet olduğu için.

k.47. Hayır değişmedi. Şimdi de değişmedi. Gitmek istemem buraya alıştım.

K.48. Değişmedi. Düşünmüyorum. Babam diyor orası bize uygun değil. Burada okumak daha iyidir. Buraya alıştık. Bize yakın aynı kültür.

K.49. Değişmedi. Hiç düşünmedim. Burada rahatım burası Müslüman toplum bizim gibi.

Araştırmaya katılanların 12'si (23,1) Avrupa'yı savaş öncesi istememesine rağmen savaş sonrası Avrupa'ya gitme isteklerinin oluştuğunu belirtmişlerdir. Genel olarak kaygılı görünen sığınmacıların büyük bir stres altında kaldıkları tespit edilmiştir. Kendilerinin ve geleceklerinin belirsiz olmasının en büyük stres kaynağı olduğunu

belirten katılımcıların ekonomik sorun yaşadıkları ve bu durumun kendilerini üzdüğünü belirtmişlerdir. Türkiye'ye geldikten sonra kendilerinin Avrupa'ya gitme isteklerinin üst seviyeye çıktığı görülmüştür. Bu durumun nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- *Şiddetli olmamakla beraber burada ayrımcılığa maruz kalmak
- *Ekonomik olarak büyük sıkıntıların yaşanması, elde ettikleri maaşla zaruri ihtiyaçlarını bile karşılayamamaları
- *Suriye topraklarına barış ve istikrarın artık gelemeyeceği inancı.
- *Avrupa'yı tanıma fırsatı bulmaları, Avrupa'ya giden akraba ve arkadaşların verdiği haberler.
- *Gitmek isteyenlerin büyük çoğunluğunun Avrupa'da akraba veya tanıdıklarının olması
- *Daha iyi bir gelecek kurmak için
- *Ailelerine daha iyi bakmak amacıyla
- *Avrupa'da adaletli ve özgür bir yaşamın olduğu inancı
- *Çocuklarının eğitimi ve iyi bir yaşamı için
- *Meslek sahibi olmak için
- *Türkiye'nin kendilerine vatandaşlık vermeyeceği kaygısı
- *Eşlerden birinin gitme isteği
- *Kimlik ve vatandaşlık elde etme isteği

Türkiye'ye geldikten sonra Avrupa'ya gitme nedenlerini açıklayan bazı katılımcıların açıklamaları şu şekildedir:

K.11. Ekonomi iyi. Orada farklı yaşayacağım. İlmim artacak her türlü durumum iyi olacak. Şimdi seviyorum çünkü mecburum.

K.18. Önce ailem oldu istemedim. Ama şimdi ailemle de isterim gitmeyi.

K.30. Evet değişti. Yeni araştırdım. Türkiye ile karıştırdım ve fark var iki ülke arası. Avrupa çok daha iyidir.

K.33. Fikrim değişti. Burada görünüyor ki bana vatandaşlık vermeyecekler. Çocuklarım zorlanacak. Eşim de kapıcıdır. O nedenle gitmek istiyoruz Avrupa'ya.

K.36. Avrupa'ya gitmek istemedim. İlgilenmezdim. Aklımda yoktu. Muhafazakârlıktan istemedim. Çocuklarımız asimile olacak. Oranın kültürüne alışacak.

Ama şimdi isterim. Şimdi burada vatandaşlık vermediler ve ben Batman'dan Diyarbakır'a bile gidemem.

K.38. Şimdi isterim gitmeyi ekonomik şartlar kötü.

K.39. Şimdi gitmek isterim. Avrupa imkân var. Burada ekonomim yok.
Çocuklarım okuyor. Geçinemiyorum

K.40. Fikrim değişti. İlk önce istemedim. Dönmek zor artık Suriye'ye. Avrupa'ya gitmek isterim.

K.43. . Avrupa'ya gitmek isterim artık, ailem orda.

K.52. Şimdi Avrupa hakkında bilgim var. Meslek olmak için ve okumak için gitme isterim

K.50. Fikrim oluştu sonra. Şimdi gitmek isterim, hayallerim var. Finans alanında önemli işler yapmak isterim. Büyük işler yapmak isterim oraya önemli bir insan olmak için gitmek isterim. Ancak ailem istemiyor, diyorlar ki orada çocuklara özgür davranıyorlar. Böylece çocuklar baştan çıkar.

K.13. İlgim yok. Ancak eşim istiyor ve ben onu kırmak istemiyorum. Bu nedenle gitmek isterim

K.26. Değişti. Çocuklarımın istikbali için. Avrupa'da Kimlik ve vatandaşlık veriyor bir de.

Katılımcıların 18'i (%34,6) önceden de şimdi de Avrupa'ya gitmek istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların tüm cevapları incelendiğinde Avrupa'ya hem önce hem de şimdi gitme isteğinin temelinde ekonomik ferahlama vardır. Avrupa'da hukuk ve demokrasinin uygulandığı belirten katılımcılar Avrupa'nın istikrarlı olduğunu ve kendilerinin Avrupa'da mutlu olacaklarına inandıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

K.14. fikrim değişmedi. İyidir. Türkiye'ye göçten önce AB ile ilgiliyim. AB iyidir. İnsana saygılıdır. Sistemlidir.

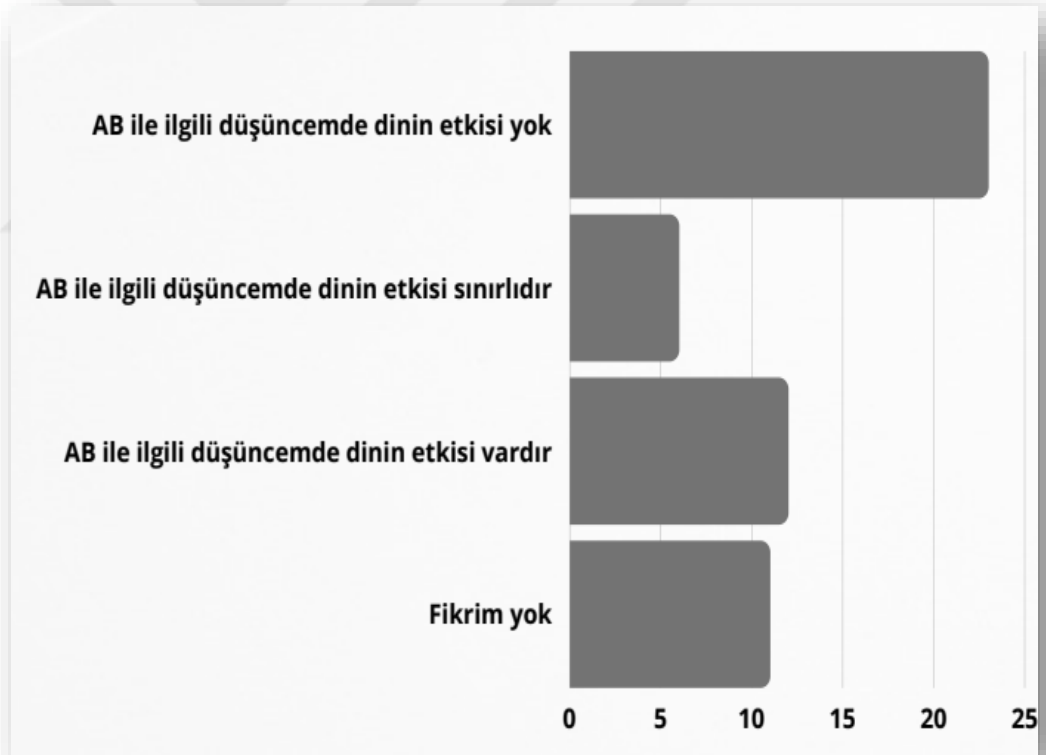
K.17. Evet: şimdi gitmek isterim. Üniversiteme devam etmek isterim. Burada çalışmak zorundayım. Eğer çalışmazsam açlıktan ölürüm. Bu nedenle burada eğitimime devam edemem. Ayrıca iş bulmak burada problem

K.23. 2017 ye kadar Suriye'ye dönmek istedim. AB ye başvurduğum reddedildim. Şimdi ise Suriye'ye gitmek istemiyorum. Avrupa'ya hala gitmek isterim. Türkiye'ye alıştım uyumum oldu. Şimdi AB'ye gitmek istiyorum.

K.35: Avrupa'ya gitmek istedim. Ama fikrim yoktu. Okumak vardı. Avrupa'yı isterim okumak inceliğim. Artık Suriye'ye gitmeyeceğim. Dönüş imkânsız gibi.

Tüm katılımcıların verdiği cevaplar dikkate alındığında katılımcıların 30'u (% 57,7) Avrupa'ya gitmek istediklerini beyan etmişlerdir. Bu durumda katılımcıların çoğunluğu Avrupa'yı tercih ettikleri söylenebilir.

4.6.3. AB İle İlgili Algının Dini Faktörleri

Grafik 18: Katılımcıların AB ile İlgili Düşüncelerinde Dinin Etkisi

Grafik 18'e göre katılımcıların 11'i (%20) AB ile ilgili düşüncelerinde dinle ilgili bir etkinin olup olmadığı konusunda bir cevap veremeyeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların 6'sı (%11,4) din etkisinin sınırlı olduğunu belirterek hem kendilerinde

hem de AB’de dini anlayışın var olduğu ancak bu durumun sorun yaratmadığı görüşünü ifade etmişlerdir. Örneğin:

K.12. Din siyasetle ilişkilidir. Dinin etkisi var ama onlar hissettirmiyorlar.

K.17. Biz Müslüman’ız Kuranla amel etmiyoruz. Onlar Gayri Müslim ama Kuranla muamele eder. Dinin rolü olsa da onlar bunu bize sorun yapmıyorlar. Bize de sorun değil din olgusu.

K.43. AB dini misyon olarak başta Kurulmuş olabilir ama şimdi asla yok, dini amaç değil. Çoğu ateist deist olmuş

Grafik 18’e göre katılımcıların 12’si (%22,8) AB ile ilgili düşüncelerinde dinin etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu katılımcılara göre AB’nin Hristiyanlık değerleriyle şekillendiğini ve AB ülkelerinin bu değerleri yaşattığını ifade etmişlerdir. Örneğin:

K.10. AB Hristiyan birliğidir. Mesela Ukraynalılara bakabiliyor tolerans tanıyor bize ise bakmıyor.

K.11. Din etkisi var çünkü hepsi Hristiyan. Ben de Müslüman olduğum için aslında gitmek istemedim bu nedenle şimdi çok da istekli değilim. Mecburum.

K.30. Dine yeterince saygı duymuyorlar diye düşünüyorum.

K.50: Din etkisi var. Avrupa’da çoğunluğu Müslüman olan Bosna Hersek ve Arnavutluk var. Onlar dinlerinden dolayı dışlanmaktadır. Ayrıca Fransa da kamusal alanda türban yasağı gündem de var bu İslam’a karşı bir tutumdur. Le Pen dedi ki eğer ben başkan olsam türbanı yasaklayacağım. Dini siyasete alet ederler.

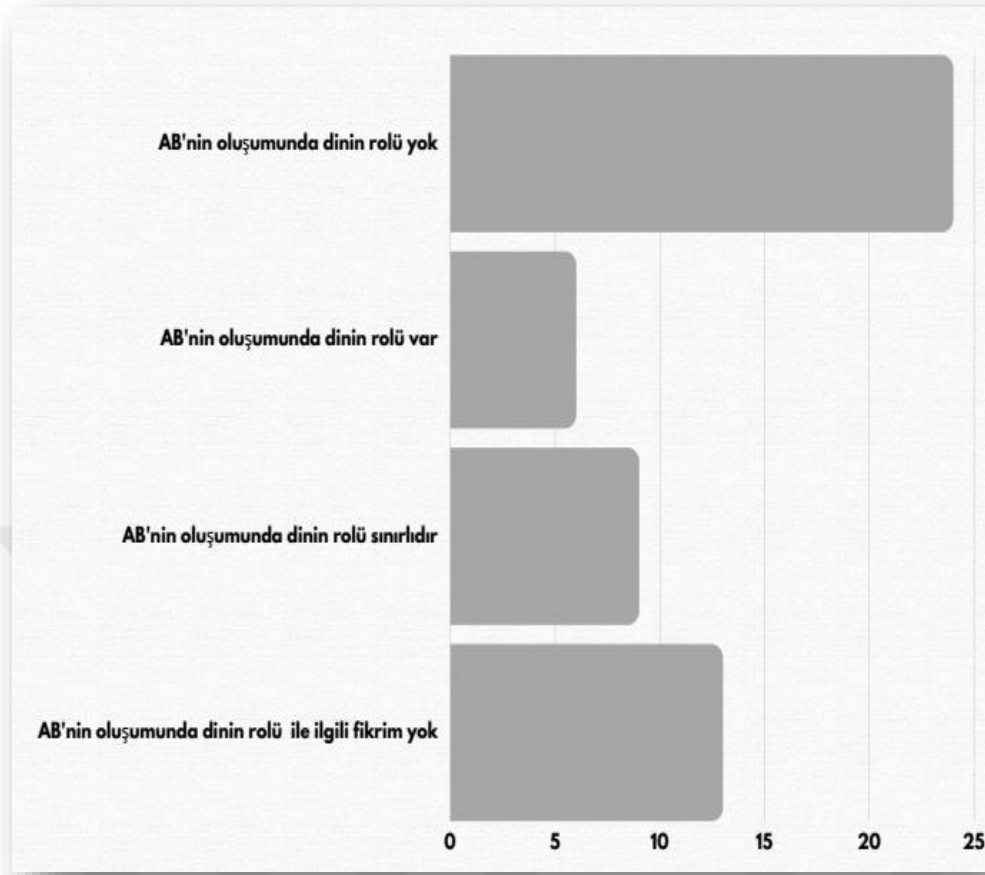
Grafik 14’e göre katılımcıların 23’ü (%43,7) AB ile ilgili düşüncelerinde dinin etkili olmadığını ifade etmiştir. Bu katılımcılara göre AB ile ilgili olarak kendi fikirlerinin oluşumunda ve AB konusundaki algılarında dinin hiçbir rolünün olmadığı belirtilmiştir. Örneğin:

K.20. Dinin etkisi yok. Din bireyseldir.

K.36. din roü yok. İnsanlık var.

K.41. 115 yıl önce din ve siyaset birbirinden ayrıldı. Dinin rolü yok

K.24. Dinin rolü yok. Orda Ortodoks ve diğer mezhepler var. Onlar eskiden din sebebiyle çok savaştı artık ders aldılar.

Grafik 19: Katılımcıların 'AB'nin Oluşumunda Dinin Rolü' İle İlgili Fikirleri

Grafik 19'a göre AB'nin oluşumunda dinin rolü ile ilgili olarak katılımcıların 24'u (%45,6) dinin herhangi bir rolünün olmadığını belirtmiştir. Her ne kadar Müslümanlık dininden olmasalar da AB ülkelerinin insanlara dini açıdan bakmadıklarını ve AB'nin dini bir oluşum olmadığını belirtmiştir. Bu katılımcılar genel olarak AB'nin Hristiyanlığı savunan veya yaymaya çalışan bir oluşum olduğunu gösteren herhangi bir belirti göstermediğini ifade etmiştir. Katılımcıların 6'sı (%11,4) AB'nin oluşumunda dinin rolünün olduğunu belirtmiştir. Bazı katılımcıların ifadeleri şöyledir:

K.9. Avrupa Arap Birliği'nin oluşumunu istemedi. Çünkü Müslümanlıktan korkuyorlar. Onlar hristiyan birliği ve dinin çok büyük bir etkisi var.

K.10: Dinin rolü var. Birbirini destekliyorlar.

K.50: Dinin rolü var. Hristiyanlığa göre şekillenmiştir.

Grafik 19'a göre AB'nin oluşumunda dinin rolünün sınırlı olduğunu ifade eden katılımcı 9'dur (%17,1).

K.12. Dinin rolü var. Ama o kadar etkili değil. Selahaddin Eyyubi zamanındaki gibi Avrupalılarda şimdi din Etkili değil o kadar.

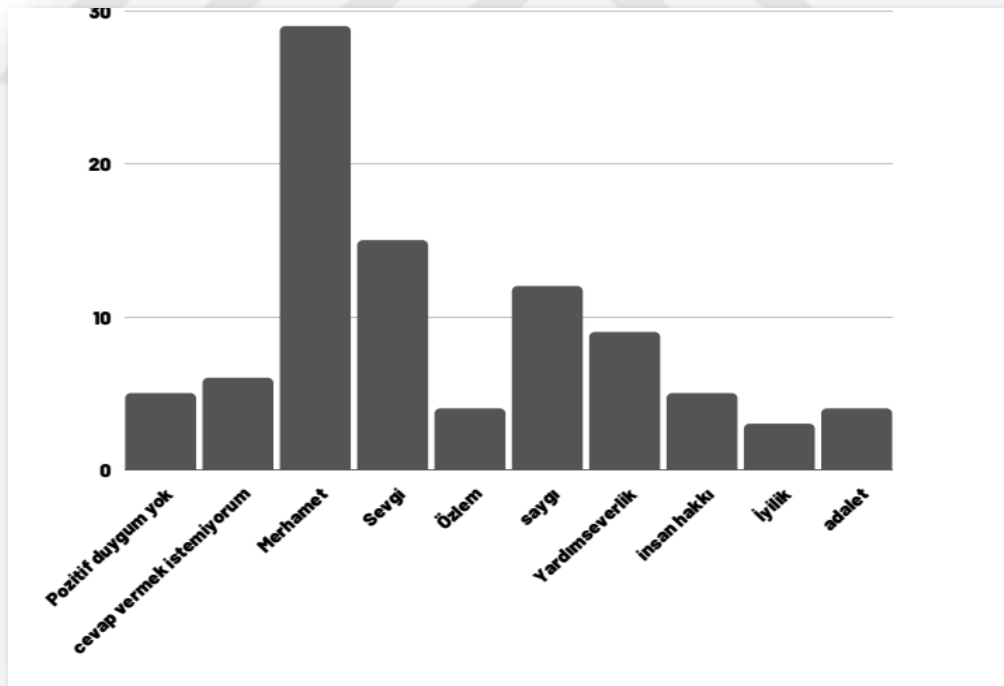
K.1. Çok az bir rolü var bence. Uzak bir hedef olarak görülebilir. Din, birliğin temel bir oluşum nedeni değildir bana göre.

K.43. Dinin rolü eskiden vardı. Şimdi yok. Avrupalılar dini baskı altındaydı Katolik mezhebi özellikle. Ancak özgürlük hareketi çıktı. Avrupa'da. Böylece AB dini baskıdan kurtuldu.

Grafik 19'a göre AB'nin oluşumunda dinin rolü ile ilgili fikrinin olmadığını belirten katılımcı 13'tür (24,7).

4.6.4. AB İle İlgili Algının Duygusal Faktörleri

Suriyeli sığınmacıların AB ile ilgili algılarını ortaya çıkarmak amacıyla araştırma sorularından birisi de AB konusunda katılımcıların duygusal tepkileridir. Katılımcılara AB ile ilgili pozitif duygularının neler olduğu sorulmuştur.

Grafik 20: Katılımcıların AB İle İlgili Pozitif Duyguları

Grafik 20'ye göre katılımcıların 5'i (%9,5) AB ile ilgili herhangi bir duygusunun olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların 6'sı (%11,4) bu soruya cevap vermek istememiştir. Katılımcıların yüz ifadelerinden anlaşıldığı kadarıyla ve açıklamalarından çıkan anlam itibariyle AB ile ilgili pozitif duygu beslemedikleri söylenebilir. Katılımcıların %55,6 AB ile ilgili pozitif duygu merhamet olmuştur. Bu durumu bazı katılımcılar şöyle açıklamıştır:

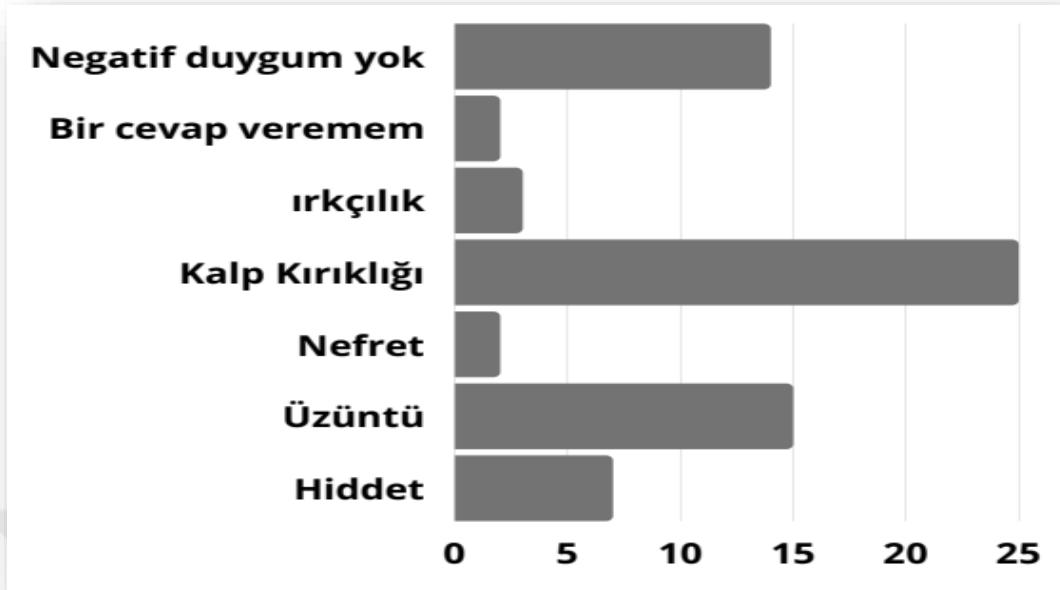
K.52. Sevgi merhamet var ama çıkarları olduğu için bunları yaparlar.

K.49. Merhamet yardımseverlik. Her ülke Suriyelilere iyilik yapıyor hemen hemen. Bu durumun AB ile ilgisi yok. Nerede savaş olursa o ülkenin insanlarına merhametle yaklaşılır.

K.31. Mültecileri bırakmadı (ev, iş vb.. Temin etti). Onları çaresiz bırakmadı. Avrupa burası gibi değildir, burada birçok konuda perişan olduk yani en basit örneği ev bulmak işkence, kimliksiz olmamız. Örneğin 11 sene burada yaşamamıza rağmen hala kimlik alma hakkımız yok.

K.50. AB'li ülkelerin, milletlerin bir kısmı merhametli ve yardımsever (Ancak ben biliyorum ki Suriye'yi Avrupa dağıttı uluslararası güçler dağıttı).

Grafik 20'ye göre katılımcıların %28,5'i, AB'ye karşı sevgi duygusuna sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu duygunun temelinde AB'nin Suriyeli sığınmacılara yardım etmesi ve onları kendi ülkelerinde yerleştirme çabası vardır. Her ne kadar istenilen düzeyde sığınmacı almasa da AB'nin bir program dâhilinde Suriyelilere yardım ettiği, sığınmacı yaşlı ve çocuklara özel bir ilgi gösterdiği belirtilmiştir. Diğer duygularda şöyledir: Saygı %22,8, yardımseverlik %17,1, insan hakkı %9,5, özlem %7,6, adalet 4 %7,6, iyilik 3%5'tir.

Grafik 21: Katılımcıların AB İle İlgili Negatif Duyguları

Grafik 21'e göre AB ile ilgili negatif duyguları nelerdir sorusuna herhangi bir negatif duygu belirtmeyenlerin sayısı %26,7'dir. Bu katılımcıların hepsinin AB ile ilgili pozitif duygu besledikleri tespit edilmiştir. Bir cevap veremem diyenlerin sayısı %3,8'dir. Katılımcıların AB karşısındaki duyguları içerisinde kalp kırıklığı en fazla beslenen duygu olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların %48'i AB'ye karşı kalp kırıklığı duygusunu yaşadığı tespit edilmiştir. Bu duyguyu üzüntü takip etmektedir. Katılımcıların %28,8'i üzüntü duygusunu yaşamaktadır. AB'ye karşı hiddetli olduğunu söyleyenler %13,4, ırkçılık duygusunu yaşayanlar %5,7 ve nefret duygusunu yaşayanların %3,8 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %3,8'i AB'nin Müslüman karşıtı olduğu belirtirken diğer katılımcıların tümü kendilerinde oluşan negatif duygunun sebebinin sınır olayları ve AB'nin sığınmacılara karşı uyguladığı katı kurallar olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların verdiği cevapların bir kısmı Grafik 21'deki kategoriye girmediğinden dolayı bu cevaplar aşağıda verilmiştir:

K.3.AB sert kanunlara sahiptir. Korkutuyor.

K.5. AB aşırı düzenlidir.

K.2. Avrupalıların ve Türkiyelilerin bana Suriyeli demeleri beni aşırı sinirlendiriyor.

K.10. AB gösterişlidir. Göstermelik merhamet

K.17. Kalp kırıklığı, ayrıca oraya giden mülteciler kendi çocuklarını dövmüş bunun üzerine Avrupa çocukları almış ve ailelere geri vermemiş.

K.27. AB, kendi dışındaki devletlerin yıkılmasını istiyor.

K.33. Eşim sınıra gitti AB'ye gitmek için. Geri gönderdiler inanılmaz üzuldüm.

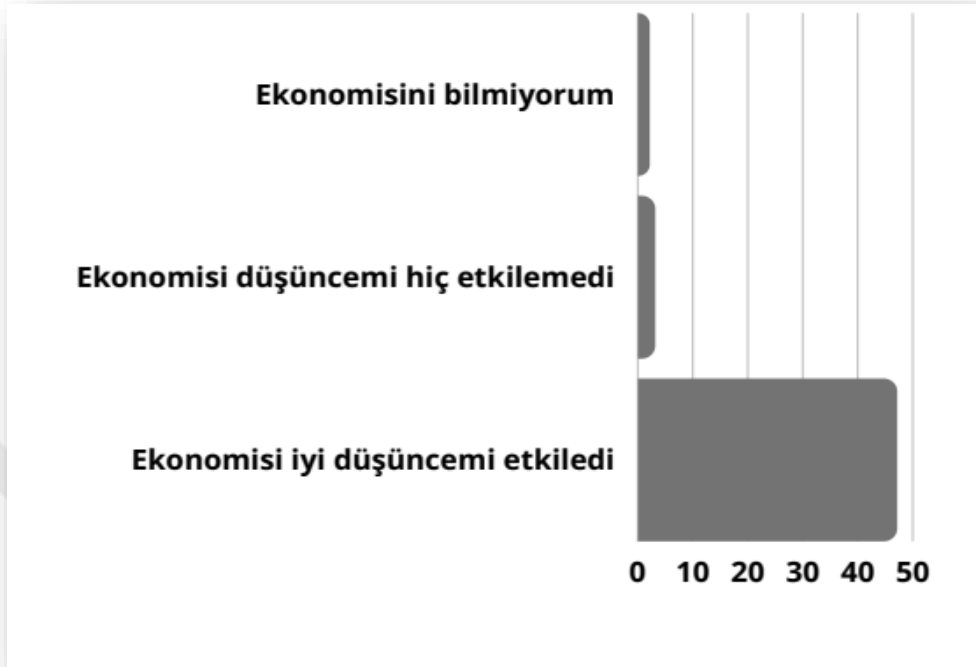
K.35. Kalp kırıklığı ve üzüntüm var AB karşısında. Ancak bizim Suriyelilerin büyük kabahati de var. Kapalı yola gitmemek lazım. Suriyelilerde sorun var. Yolda kuyu var desem, tehlike var desem, gitme desem gider misin o yola? Hayır gitmezsın, gitmemelisin. Suriyelilerin de suçu var. İstiyorum gitmeyi ama tehlikeli, yol kapalı bu nedenle gitmek istemiyorum. Onlar bir şey biliyor ki Suriyelilere yolu kapattılar. Türkiye ve AB işi biliyor akıllıdırlar. Yol kapalı ise gitme şimdi alamayız deseler gitmeyin. Onların aklı ermiyor. Büyüğün sözü dinlenir. Ailede büyüğün sözü dinlediği için aile devam eder. Bizde millet olarak büyüklerin sözünü dinlememiz lazım. Kendimizi tehlikeye atmamamız lazım.

K.36. Kalp kırıklığı var ama onlar da haklı. Yüz çeşit insan var. Bir IŞİD'li çıkar mahveder ortalığı. Bir domates bir kasa domatesi bozar.

K.42. Kalp kırıklığı, üzüntü, hiddet duygularını yaşıyorum. Nasıl yaşamayayım ki. Oğlum Suriye'de kayboldu. On bir sene oğlum Esad askeri oldu. Sağ mı ölü mü bilmiyorum. Gelinim ve torunum nerde bilmiyorum, bir Şam'da bir Halep'tedirler. Telefonları yok görüşemiyorum. Kalbim çok acıyor. Gecem gündüzüm yok. Oğlumun akıbeti belli değil, hiçbir bilgim yok. Oğlumun haberini beklemekteyim. Bir telefon gelişinde oğlumdur beklentisi içindeyim. Rüyalarıma geliyor. Bana küsmüştü bir defasında rüyamda, hapisteydi. Benim durumumu soruyordu nasılsın diyordu, ben de diyordum ki nasıl olabilirim sensiz ve birden uyandım ve bu bir rüyaydı keşke biraz daha rüya devam etseydi. Rüyamda da yeterli kadar göremedim.

K.49. Sınır olayları nedeniyle kalp kırıklığı ve üzüntü duygularını yaşıyorum. Onların durumu iyi olduğunda kapıyı açar kötü olduğunda kapıyı kapatıyorlar. Bu sınır açma işi onların hakkıdır.

4.6.5. AB İle İlgili Algının Ekonomik Faktörleri

Grafik 22. Katılımcıların AB İle İlgili Düşüncelerinde AB'nin Ekonomik Durumunun Etkisi

Grafik 22'ye göre katılımcıların 2'si (%3,8) AB ekonomisinden habersiz olduklarını ifade etmiştir. Her iki katılımcı da AB'ye gitmek istemediğini beyan etmiştir. Katılımcıların 3'ü (%5,7) AB ile ilgili düşüncelerinde AB ekonomisinin bir etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların 47'si (%90,2) ise AB ile ilgili düşüncelerinde ekonominin büyük bir etkisinin olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

K.3. Para var huzur var

K.6. Ekonomi için düşünmüyorum ama oğlum kalp hastası onun için kesinlikle Avrupa'ya gitmek isterim.

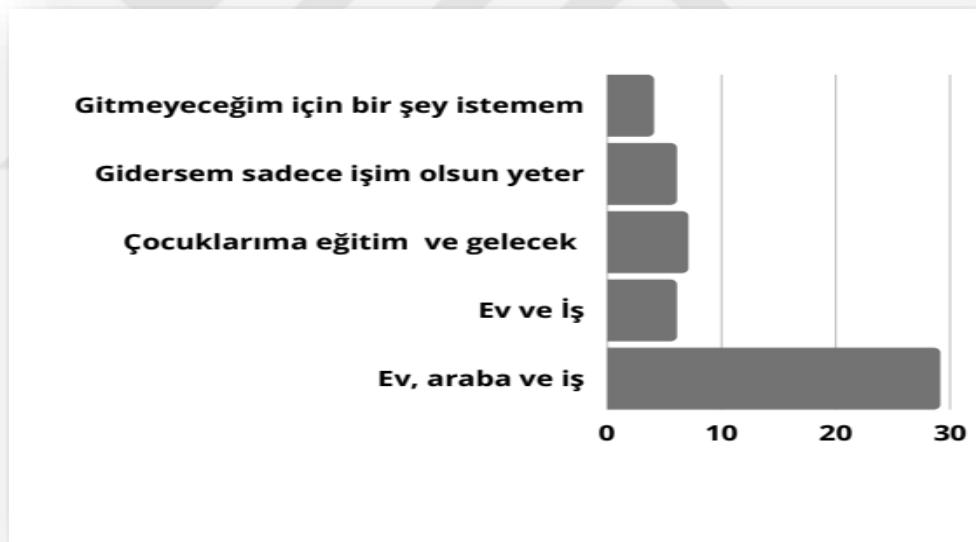
K. 5. On yıldır buradayım çalışıyorum ama param yok

K.8. Ekonomi iyi. Ancak ben çocuğum hasta olduğu için Avrupa'ya gitmek istiyorum. Burada randevu alamıyorum hastane için. İlaç var yeterli değil, ilgi yok çocuğum için hastanede.

K.10. Evet. Rahat bir hayat var orda. Suriye'de savaş var. O nedenle gidiliyor. Eğer Suriyeliler gitmezse özellikle erkekler asker olup ölecekler

K.23. Ekonomi iyi. Diğer ülkeleri sömürüp zengin oldular. Güvenli bir yer Avrupa. Ayrıca akıl bilim açısından da zengin.

K.42. Ekonomi iyi dediklerine göre. Mesela bir arkadaşım Türkiye'de ekmek yoktu ama Avrupa gitti. Şimdi evi var eşyaları var. Merdivenli iki katlı evi var, herkesin bir odası var burada üç aile bir evde. Oraya keyif ediyorlar. Avrupa ekonomisi iyidir. Onlar (arkadaşlarım) İsveç'tedirler.

Grafik 23. Katılımcıların AB ile İlgili Düşüncelerinde Ekonomik Beklentilerin Etkisi

Grafik 23'e göre katılımcıların 4'ü (%7,8) AB'ye gitmeyeceği için cevap vermeye gerek kalmadığını, gitmeyeceklerinden dolayı bir şey istemediklerini beyan etmiştir. Katılımcıların 6'sı (%11,5) "AB'ye gidersem ekonomik beklentim sadece

geçinebileceğim bir iş isterim” açıklamasını yapmıştır. Katılımcıların 7’si (%13,4) kendileri için bir şey istemedini ancak çocuklarının eğitimi be geleceğini kurmalarının en büyük ekonomik beklentileri olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların 6’sı (%11,5) ekonomik beklentilerinin ev ve iş olduğunu belirtirken 29’u (%56,2) hem ev hem araba hem de iş istediklerini belirtmiştir. Katılımcıların bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

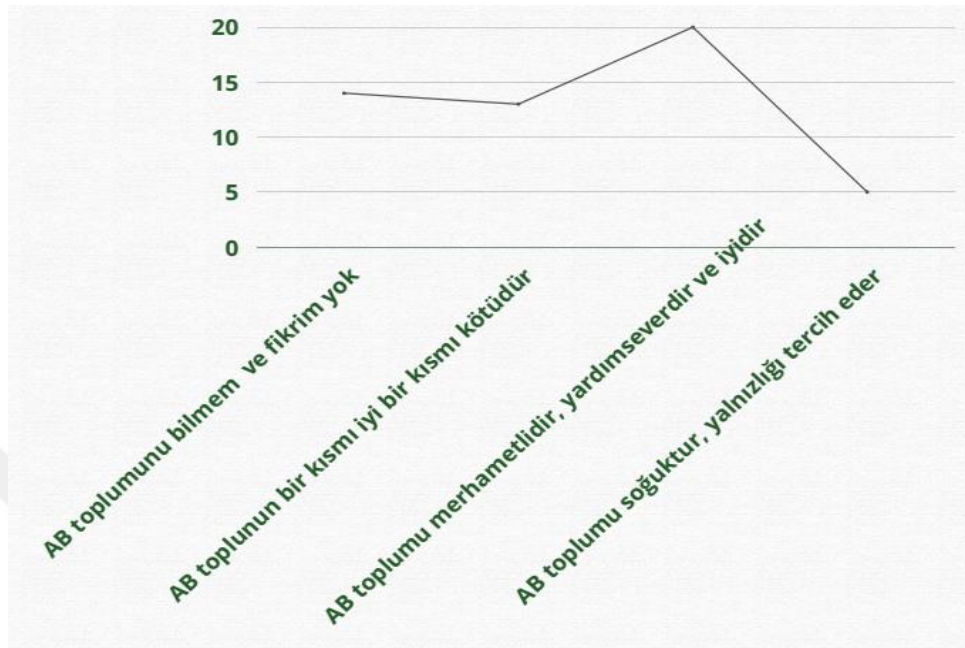
K.29. Bir şey istemem. Bana Avrupa geldi. Gitmedim. Giden pişman oluyor. Boşanma çok. Çocuklar bozuluyor.

K.41. Benim zaten evim arabam var, işim var burada. Ekonomik beklentim yok sadece çocuklarımın geleceği ve eğitimi önemlidir.

K.42. Ben gitmek istemem. Ben burada evlendim eşim bana bakıyor. Çocuklarım burada beni terk etmiyorlar. Çocuklarım da diyor ki ne zaman olursa olsun biz yine vatanımız döneceğiz. Avrupa’yı kesinlikle düşünmüyoruz.

K.43. Buradan AB’ye gidince birkaç kampta kalınır sonra dil ve eğitime yönlendirilir. Sonra meslek sahibi ya da doğru ifadeye iş sahibi olunur. Aslında Avrupa senin işsiz kalmana izin vermiyor. Tabi orda çalışmak eve arabaya daha kolay ulaşılır. Mesele kardeşim iki ay çalıştı ay boyunca araba aldı 5-6 bin Avroya. Ben ise 7 yıl çalıştım Türkiye’de bir araba almak için üstelik kardeşim arabasından daha düşük bir kalitede araba. Avrupa’da iki ay çalışıp Iphone alırsın burada bir yıl çalışamazsın.

4.6.6. AB İle İlgili Algının Toplumsal Faktörleri

Grafik 24. Katılımcıların AB İle İlgili Düşüncelerinde AB Toplumunun Etkisi

Katılımcıların AB toplumu ile ilgili düşünceleri, onların AB algısını ortaya çıkarılması açısından önemli bir etkisinin olduğu düşünülmüştür. Grafik 24'e göre katılımcıların 14'ü (%26,8) AB toplumu ile ilgili bir fikrinin olmadığı ve toplumu tanıyacak bir bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların 13'ü (%24,9) AB toplumunun hepsinin aynı olmadığını, bir kısmının iyi bir kısmının da kötü olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların AB toplumunun bir kısmının iyi olmasını onların hoşgörü, merhamet, saygı, insan haklarına saygı, eğitilmiş oluş, kanunlara saygı ve dürüstlük temeline bağlı olması ile gerekçelendirmiştir. Katılımcılar, AB toplumun bir kısmını kötü olmasını ise ilgisizlik, bireysellik, duyarsızlık, dinden uzak olma gibi nedenlere bağlamışlardır. AB toplumun yardımsever ve merhametli olarak açıklayan katılımcı 20 (%38,4)'tür. AB toplumunun soğuk olduğunu ve yalnızlığı tercih ettiğini ifade edenler 5 (%9,6)'dır. Bazı katılımcıların açıklamaları aşağıdaki gibidir:

K.2. Müslümanlardan daha iyidir Avrupa toplumu

K.5. Avrupalıları insanlığı var.

K.8. Ben sadece ekonomileri iyi diye bakıyorum.

K.10. AB halkı değişiyor. Hepsi aynı değil. Örneğin Fransızlar Alman gibi değil Almanlar iyidir.

K.17. İyi. İspanya ve İtalya mültecilere karşı iyidirler.

K.23. Onlar da bizim gibidir. Sosyal açıdan bizim gibi değildir yalnız kalmayı severler. İyi olmuşlar ve bunun sebebi aldıkları eğitim sayesinde.

K.35. Millet iyi dediklerine göre. Yüzde 70'i dürüsttüler merhametlidirler. Gelişmişler.

K.25. Sakin. İyi millet

K.41. Yirmi sekiz millet var. Hepsi birbirinden farklıdır.

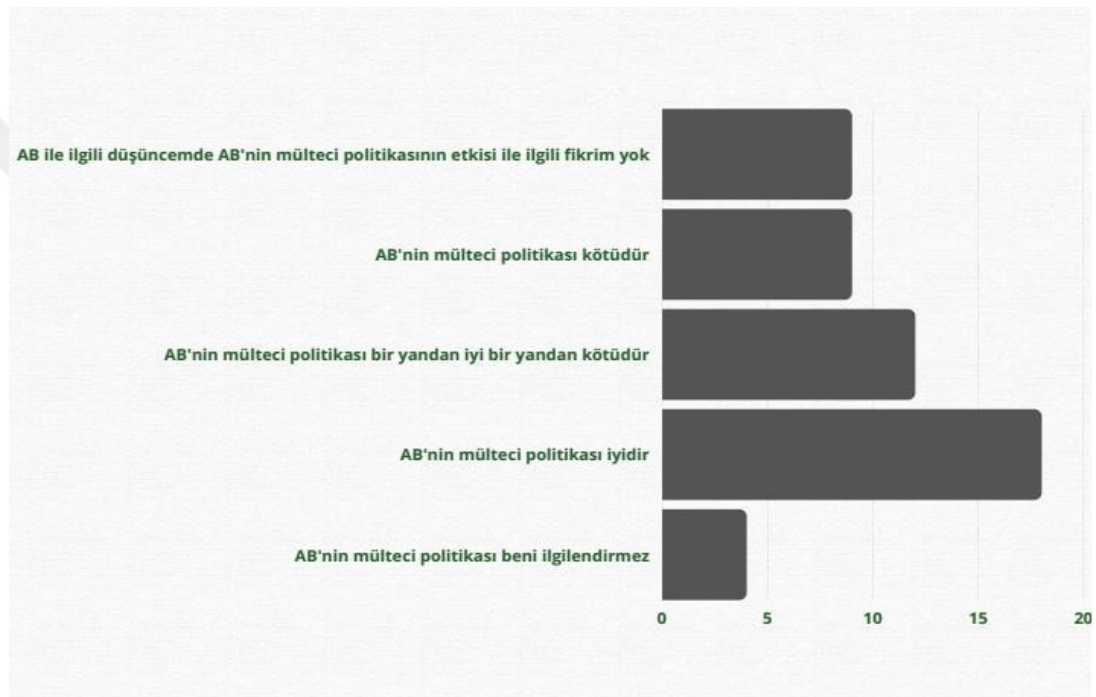

Grafik 25. Katılımcıların Toplumunun Mültecilere Nasıl Baktığı ile İlgili Sonuçlar

Grafik 25'e göre katılımcıların 10'u (%19,6) AB toplumunun mültecilere nasıl baktığını ve mültecilerle ilgili düşüncelerden habersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda basını takip etmediklerini ve ilgisiz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların 17'si (32,3) AB toplumunun Suriyeliler konusunda iki ayrı şekilde düşündüğünü, bir kısmının Suriyelileri sevdiğini bir kısmının ise sevmediğini açıklamışlardır. AB

toplumun Suriyelileri sevdiğini söyleyen katılımcı 24'tür (%46,8). AB toplumunun Suriyelileri sevmediğini söyleyen katılımcı sayısı ise 1'dir (%1,9). Genel olarak değerlendirildiğinde Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yarısının AB tarafından sevildiklerini ifade etmiştir.

4.6.7. AB İle İlgili Algının Göçmen Politikası İle İlgili Faktörleri

Grafik 26. AB ile İlgili Algının Göçmen Politikası ile İlgili Sonuçları

Grafik 26'ya göre katılımcıların AB ile ilgili düşüncelerinin oluşumunda AB'nin mülteci politikasının etkisi sorulmuştur. Katılımcıların 9'u (%17,6) AB ile ilgili düşüncelerinin oluşmasında AB'nin göçmen politikasının etkisinin olup olmadığı konusunda herhangi bir fikirlerinin olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların 9'u (%17,6) AB'nin mülteci politikasının kötü olduğunu ifade etmiştir. AB'nin mülteci politikasının kötü olmasını AB sınırında Suriyeli sığınmacılara karşı yapılan şiddet kullanma ve sert tepki gösterme, sığınmacıların boğulması, açlıktan ölmesi ve soğuktan donması, Avrupa'da mülteci işlerinin ağır işleme, ikamet işlemlerinin yavaş olması ve

vatandaşlık prosedürlerindeki sorunlar olarak gerekçelendirmişlerdir. Katılımcıların 12'si (%23,04). AB'nin mülteci politikasının hem iyi hem kötü olduğunu belirtmiştir. AB'nin mülteci az almasını kötü ancak AB'ye giden Suriyelileri muhafaza etmesi ve onlara iyi yaşam koşulları sağlamasını da iyi bir politika olarak değerlendirmiştir. Katılımcıların 18,i (%34,56) AB'nin mülteci politikasının iyi olduğunu ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak da AB'nin kendi imkânlarına göre mülteci alması, mültecileri aldıktan sonra yalnız bırakmaması, eğitim, iş ve sosyal hakları tanınması olarak gere ifade etmişlerdir. Katılımcıların 4'ü (%7,6) AB'nin mülteci politikasının kendilerini ilgilendirmediğini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların açıklamaları aşağıdaki gibidir:

K.9. AB, imkânları çerçevesinde mültecileri aldı. Örneğin Almanya. Mülteci gittiği ülkeye yük değil. Ülkeye katkıları var. Gittiği ülkede mülteci üretiyor, çalışıyor. Karşılıklı bir menfaat var.

K.10. Hem olumlu hem olumsuz. Bu bir siyasettir. Tam emin değilim. Bazı konular belirsiz. Sınır ülkeleri fakirdirler size ne ki. Bırakın mülteci Almanya'ya geçsin.

K.3. Politika uygun değil. Bizi istemiyorlar.

K.11. İyi değil. Çünkü millet perişan ve AB sınırdan mültecileri kovdu. Bazılarını aldılar ama fikirlerini çaldılar. Bizi dönüştürüyorlar. Asimilasyon

K.17. Bu politika iyi. Az alıyorlar. Çünkü mültecileri seçiyorlar. Suriyeliler içinde elbette kötü insanlar var. Onlar maalesef tüm Suriyelileri töhmet altında bırakıyorlar. Bu nedenle Suriyeliler kötüdür algısı ortaya çıkıyor. Bu insanlar nedeniyle AB seçiyor ve iyiler gidiyor. Bu durum iyi olur çünkü AB'de Suriyeliler algısı da böylece iyi olur. Bir yandan da bu durum kötü olur. Çünkü kaçak giden çocuk ve Suriyeli çok insan öldü açlık susuzluk ve boğulma kaynaklı.

K.18. İmkanlarna göre alım yapıyor. Bu politika iyi. Terör sorunu var. Suriyeli terörist var. Bu nedenle herkesi almıyor.

K.33. Avrupa ful göçmenlerle doludur. Bizi fazla alamadılar. Yine de yardım edip kapıyı açtılar bir kısmı için. Bazı arap ülkeler kapısını bile açmadı. Örneği Suudi Arabistan. Arabistan'a kıyasla AB iyidir.

K.41. Dünyada iki şey aynı değil. Parmaklarımız gibi. İyisi de kötüsü var. Her devlet kendi güvenliği için her şeyi yaparlar. Kanada 400 bin aile istedi Avrupa da iki yüz bin sonra da iki yüz bin aile istedi ara ara oldu bu talepler. Doğal olarak AB kendi güvenliğini düşündü. Ve imkânlarını düşündü. Suriye savaşı sonradan zayıflayınca olaylar azalınca bu defa teröristlerin girişini engellemek istedi Avrupa. Az alıyor kontrollü alıyor.

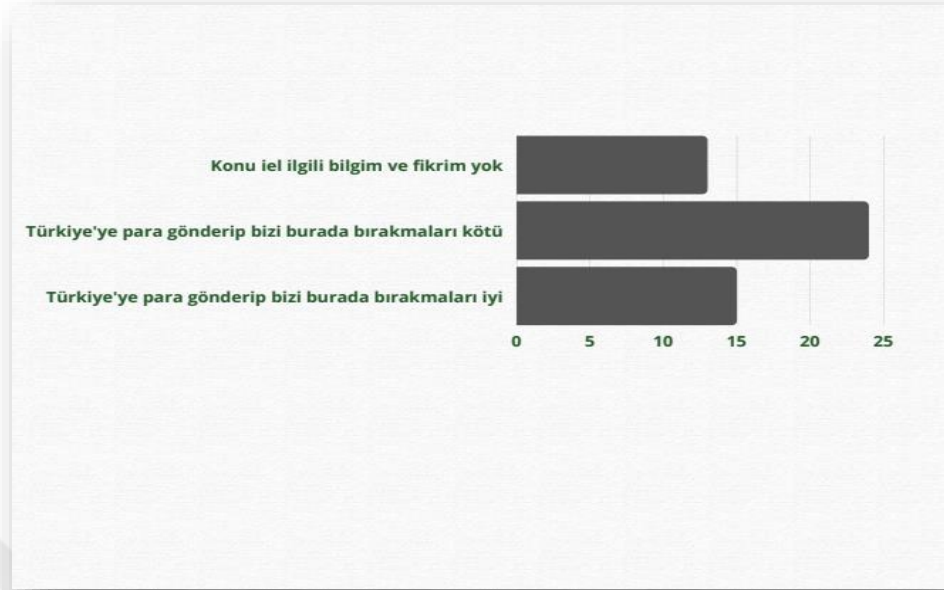
K.42. Az alıyorlar. Ancak kendi imkânlarına göre alıyorlar. Onlar da sorun yaşamaması için. Kendileri için bu durum iyi. Mülteciler için de iyi. Mesela burada çok aldılar ama millet burada birbirine giriyorlar. Kargaşa var. Fakirdirler burada çok aldınız ama doyamıyorlar karınlarını

K.43. Aslında ilk başta iyi idi. Çünkü ilk gidenler zenginler ve meslek sahibi insanlar doktorlar, mühendisler, öğretmenler. Ancak savaş uzadıkça ve yayıldıkça herkes gitmeye başladı kötü olan Suriyeliler muhakkak var bu nedenle şimdi eskiye kıyasla Suriyelileri daha az seviyorlar. Avrupa'ya giden Suriyeliler ilk yıl devlet tarafından takip ediliyorlar izleniyorlar neye gittikleri ve kiminle konuştukları falan. Burada güvenlik nedeniyle haklıdırlar. Kendilerine zarar gelmesin diye.

K.50. Az alması onların hakkı. İsteseler hiç almazlardı. AB'de doğurganlık az. Mülteciye ihtiyacı var. İhtiyacı kadar alıyor. Eğer bizim isteğimize göre alsa çok alsa ekonomisi çöker. Bu kolay bir durum değil. Sorunlar ağırlaşır. Tabi ki bu durum mülteci için kötü. Az mülteci alması konusun mültecilere negatif bir haber. Ancak Avrupa'nın mülteci politikasında ekonomi gibi bir arz talep ilişkisi var. Bu denge kaybolursa ve fazla mülteci alınırsa bu durum ekonomik küçülmeye neden olur.

K.51. Az alması iyi bir şey. Bu bir plandır. Eğer çok alsa o zaman Avrupalı millet bizi sevmeyecekti. Aşırı ve plansız alış büyük sorun yaratacaktı. Onlar da Türkiyeliler gibi Suriyelileri hakları bizimkinden çok diyeceklerdi. Oradaki durum da Türkiye gibi olacaktı.

K.52. Az almaları bazıları alıp bazılarını almamaları kötü bir şey. Bazılarının akrabaları var diğerlerin almaya ayı kalır akrabalarından.

Grafik 27. AB'nin Göçmenlerle İlgili Politikalarından Rahatsız Olma Nedenleri

Grafik 27'e göre katılımcıların 13', (%24,9) AB'nin göçmenlerle ilgili politikalarından habersiz olduğunu, bu konuyu takip etmediğini dolayısıyla AB ile ilgili düşüncelerimin oluşumunda bu politikaların etkisiz olduğunu vurgulamıştır. Katılımcıların 24'ü (%46) AB'nin göçmenlerle ilgili politikalarından rahatsız olduğunu, bu politikaların sığınmacılar için kötü sonuçları olduğunu belirtmiştir. Bu politikaların beğenmeme nedenleri olarak AB'nin Türkiye'ye gönderilen paraları görmediklerini, bu paranın kendileri için harcanmadığını, Türkiye hükümetinin AB yardımlarının sanki kendisi yapmış gibi gösterip toplumu yanlış yönlendirdiğini (dolayısıyla Türkiye'nin kendi toplumuna bu durumu ifade etmesi gerektiğini belirtmiştir) gönderilen paraların aslında AB'nin bizi istememesinin bir işareti olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların 15'i (28,8) AB'nin göçmenlerle ilgili politikalarını beğendiklerini ve bu durumun AB ile ilgili düşüncelerini pozitif olarak etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

K.5.Türkiye'ye para gönderip mültecilere ülkende bak diyorlar. Kötü bir durum. Ben sınıra gittim. Ama Yunanistan sınırında sert müdahale oldu. Ölenler ve yaralananlar oldu. Çocuklar da vardı.

K.9. Politikası iyi. Eğer ben gitmek istesem de, Türkiye'ye para verseler onlar da bana verseler ben mutlu olurum. Bu politika iyi. Çünkü sonuçta veriyor.

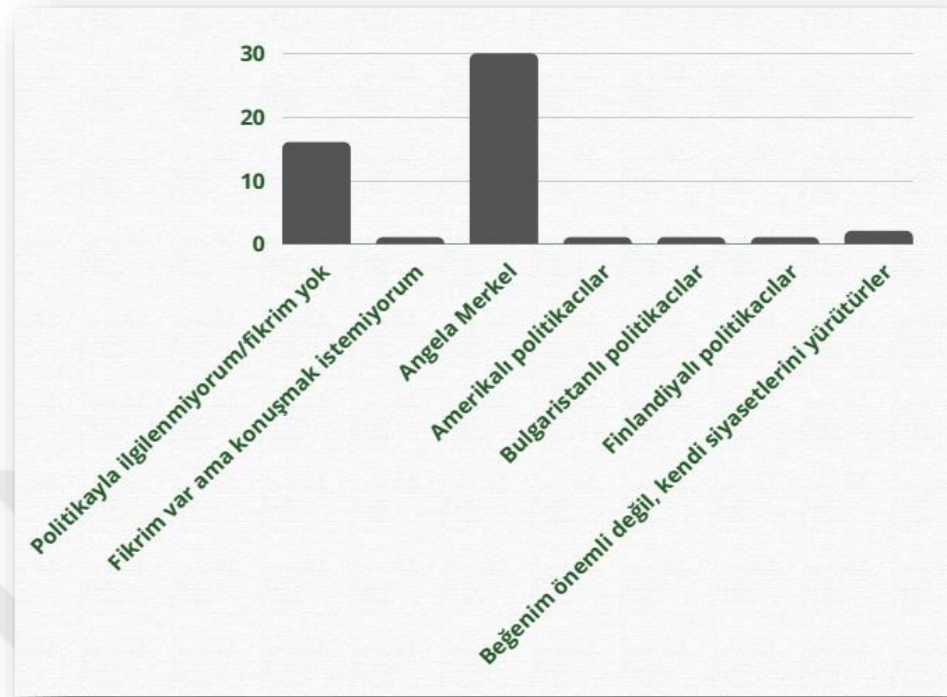
K.10. Türkiye'ye para gönderme politikası kötüdür. Türkiye'de sınır var. Bu paralar UNİCEF'ten geliyor. Zaten sınırdan Türkiye'ye Suriyeliler hep gelecek. Para yetmeyecek o yüzden bizi AB alsın.

K.17: Kötü: Ben Türkiye yerinde olsam kapıları açarım. Çünkü her şey para göndermekle olmuyor. İnsanlık lazım ve merhamet lazım.

K.23: Bu durum Türkiye için iyidir. Suriyeliler çalışıyor. Evlere kira ödüyor. 2011 yılından beri AB'deki sivil toplum dernekleri yardım ediyor. Benim çalıştığım projede Türkler de çalışıyor. Dolayısıyla bu Türkiye için iyidir. Ancak bu politika Türkiye için iyi olsa da mülteciler için kötüdür. Türkiye'ye para verip bizi Türkiye'de bırakmaları kötüdür. Avrupada mülteciler daha rahat olur.

K.29: Para verse iyidir. Yalan değilse iyidir. (bu durum AB-Türkiye arasındaki anlaşmazlığı hatırlatmaktadır).

K.31: Son yıllarda bir kaç sınırlarını kapattığı için soğukta, açlıktan çok insan öldü, bu davranış AB hakkında iyi birşey değildi.

Grafik 28. Hangi AB Politikacısının Beğenildiği ile İlgili Grafik

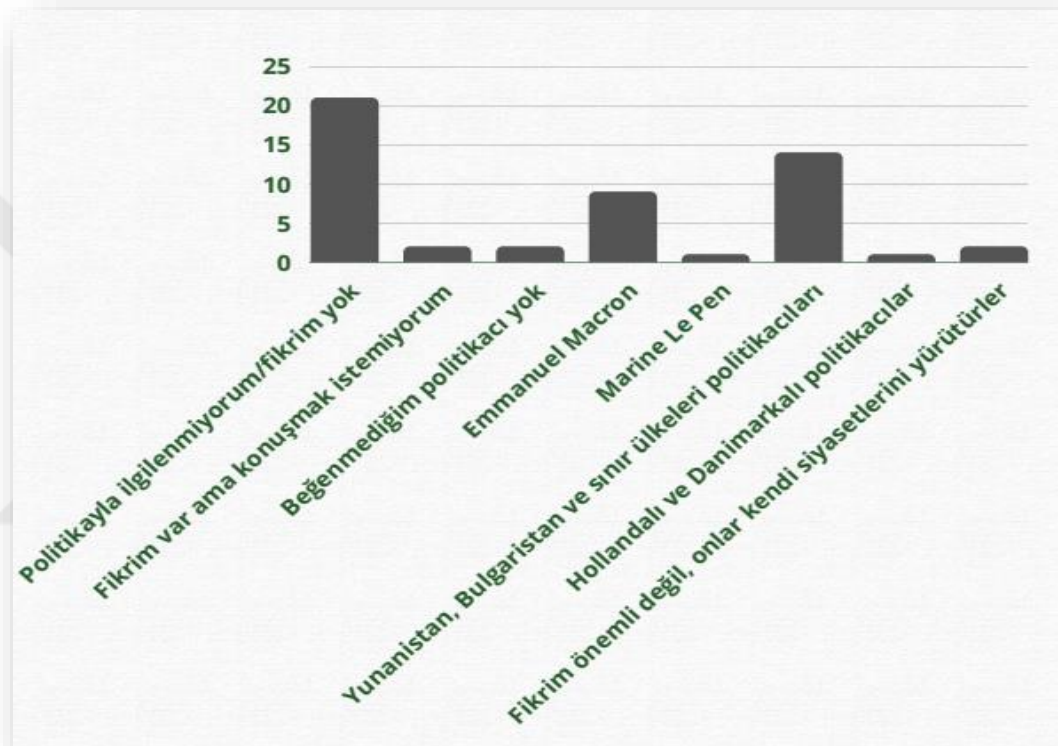
Grafik 28'e göre katılımcıların 16'sı (%30,72) politikacılar konusunda bir bilgisinin olmadığını, politikayı takip etmediklerini, politikacıları değerlendirecek kadar bilgi sahibi olmadıklarını ve Avrupalı poliitkacıları tanımadıklarını ifade etmiştir. Katılımcılardan 1'i (%1,9) konu ile ilgili bir fikri olmasına rağmen konuşmak istemediğini belirtmiştir. Katılımcılardan 1'i (%1,9) Amerikalı politikacıları, 1'i (%1,9) Bulgaristanlı politikacıları, 1'i (%1,9) Finlandiyalı politikacıları beğendiklerini ifade etmiştir. Katılımcılardan 1'i (%1,9) kendisinin beğenisinin önemli olmadığını Avrupalı politikacıların kendi siyasetlerini yürüttüğünü belirtmiştir. Gerekçe olarak da Suriyelilere değer vermelerini belirtmişlerdir. Katılımcıların 30'u (%57,6) Angela Merkel'i beğendiklerini vurgulamıştır. Bu durumun nedeni olarak da onun mültecilere değer verdiğini, Suriyelilerin bir kısmının ona Merkel Anne dediğini, iyi bir insan olduğunu hem mülteciye hem de kendi halkına iyi davrandığı, merhametli olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların çoğunluğunun Angela Merkel'i beğendiği söylenebilir. Aşağıda bazı katılımcıların görüşleri verilmiştir:

K.42: Bilmem. Merkel kendi güvenliği ve menfaati için mülteciye yardım ediyor. Ama insanlığı da var.

K.43: Merkel, hem kendi halkına hem mülteciye iyi idi.

K31: Merkel, çünkü oraya giden mültecilere çok yardımcı oldu. Bunun için mülteciler ona (Mültecilerin Annesi) gibi bir lakap vermiştiler

K.23: Merkel Suriyelilerin annesidir. Mama Merkel.

Grafik 29. Hangi AB Politikacısının Beğenilmediği ile İlgili Grafik

Grafik 29'a göre katılımcıların 21'i (%40,3) Avrupalı politikacıları olumsuz olarak değerlendirecek kadar bilgi sahibi olmadıklarını ve politika ile ilgilenmediklerini ifade etmiştir. Katılımcılardan 2'si (%3,8) konu ile ilgili bir fikri olmasına rağmen konuşmak istemediğini belirtmiştir. Katılımcılardan 2'si (%3,8) fikirlerinin önemli olmadığını, onların kendi siyasetlerini yürüttüğünü belirtmiştir. Katılımcılardan 2'si (%3,8) beğenmediği Avrupalı siyasetçinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 1'i (%1,9) Marine Le Pen'i beğenmediğini, 1'i (%1,9) Hollandalı ve Danimarkalı politikacıları beğenmediklerini ifade etmiştir. Katılımcıların 14'ü (%26,8) Yunanistan, Bulgaristan ve sınır ülkelerinin politikacılarını beğenmediğini açıklamıştır. Bu durumun

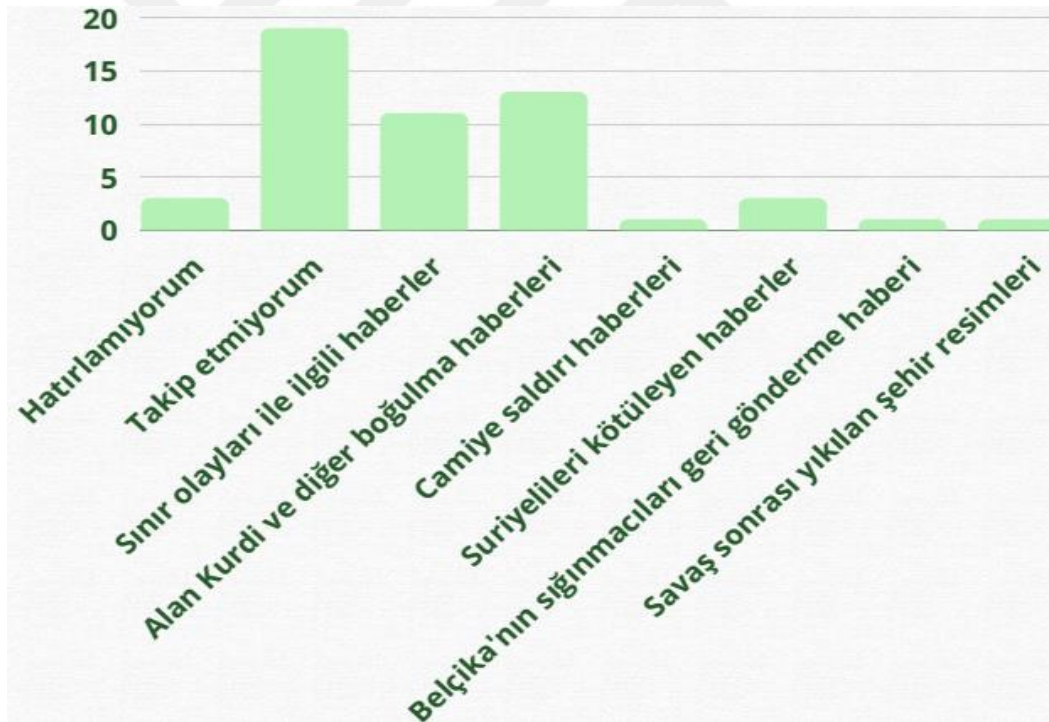
en önemli sebebi olarak da bu ülkelerin sınırlarında Suriyeli sığınmacılara karşı gösterilen tavrın sebebinin sınır ülkelerinin politikacılarının olduğudur. Katılımcılardan 9'u (%17,2) Emmanuel Macron'u beğenmediğini belirtmiştir. Bu durumun sebebi olarak da Macron'un ırkçı olduğunu, özellikle İslam ve Müslüman karşıtı olduğu belirtilmiştir. Elde edilen verilere göre AB sınır ülkeleri politikacıların ve Emmanuel Macron'un en fazla beğenilmeyen politikacılar olduğu söylenebilir. Aşağıda bazı katılımcıların açıklamaları verilmiştir:

K.5: Macron, Müslüman'a dolayısıyla bize karşıdır.

K.9: Macron. Çünkü Müslümanlığa hakaret ediyor ancak hala mültecilerle ilgili tutumundan emin değilim.

K.38: Kötü yok, hepsi iyidir.

4.6.8. AB İle İlgili Algının Medya İle İlgili Faktörleri

Grafik 30. AB ile İlgili Hangi Haber, Görsel veya Sosyal Medya İçeriğinden Etkilenildiği ile İlgili Grafik

Grafik 30'a göre katılımcıların 3'ü (%5,7) konu ile ilgili olarak bir şey hatırlamadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların 19'u (%36,4) AB ile ilgili herhangi

haber, görsel veya sosyal medya içeriğini takip etmediğini belirtmiştir. Katılımcıların 11'i ((%21,1) AB ile ilgili sığınmacıların yaşadığı sınır olaylarını konu alan haberlerden etkilendiklerini ifade etmiştir. Katılımcıların 13'ü (%24,9) Alan Kurdi görsellerinden ve diğer boğulma haberlerinden etkilendiklerini açıklamışlardır. Katılımcıların 1'i (%1,9) camiye saldırı haberinden, 1'i (%1,9) Suriyelileri kötüleyen haberlerden, 1'i (%1,9) Belçika'nın sığınmacıları geri gönderme haberinden, 1'i (%1,9) savaş sonrası yıkılan şehir resimlerinden, 3'ü (%5,7) Suriyelileri kötüleyen haberlerden etkilendiklerini bildirmiştir. Grafikten elde edilen verilere göre katılımcıların çoğunluğu Suriyeli sığınmacıları konu alan haber ve görsellerden etkilendikleri görülmektedir. Suriyeli sığınmacıların AB sınırında karşılaştıkları sorunları konu alan haberleri ve 2015 yılında Muğla'dan Yunanistan'a gitmek isteyen bir ailenin 3 yaşındaki çocuğunun kıyıya vuran ceset görüntüsünden etkilendikleri görülmüştür. Bu görsel dışında adını ve zamanını bilmedikleri onlarca boğulma vakasının da katılımcılar tarafından hatırlandığı görülmüştür. Aşağıda bazı katılımcıların açıklamaları verilmiştir:

K.9: Sınır kapama olayları. Yunanistan mültecilerin elbiselerini soyarak Türkiye'ye tekrar geri gönderdi. Oradakilerin bir kısmı açlık ve soğuktan öldü.

K.36: Alan Kurdi resimleri. Belli olan haberler var bir de habere yansımayan boğulmalar var. Gaziantep'te tekme atılan kadın görüntüleri de beni etkiledi. Bunlar görünen ve tespit edilenlerdir. Hangi millet olursa olsun bu olaylar kötüdür.

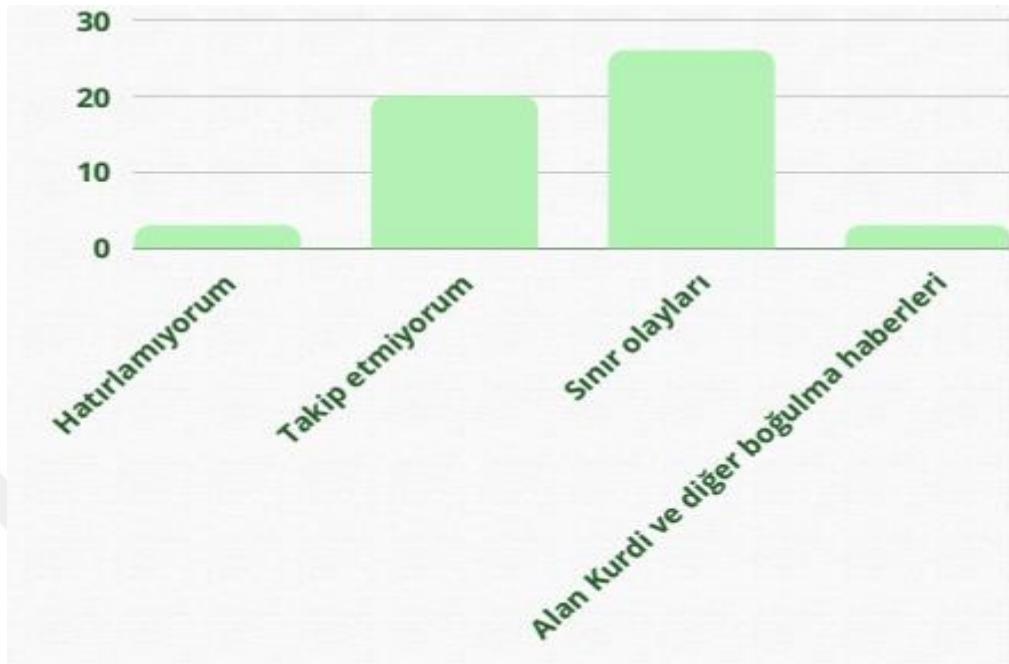
K.41: Alan Kurdi resmine üzüldüm. Binlercesi var boğulan, o sadece bilinen ve tespit edilen. Ayrıca Macar kameramanın elinde çocuk olan mülteciye tekme atmasını unutamıyorum. Çok acıydı. Ben de sinemacıyım ve kendimi o mültecinin yerine koydum, berbat bir durumdu.

Grafik 31. Alan Kurdi ve Macar Kameramanı Konu Edinen Karikatür (hungarianfreepress.com).

K.50: Alan Kürdi'nin resmi beni üzdü. Savaş sonrası yıkılan şehirler evler resimleri. Ayrıca bir resim vardı beni etkileyen. Resim ikiye ayrılmıştı, sağ tarafta Suriyeli bir çocuk banyo yapıyordu. Sol tarafta da Avrupalı bir çocuk banyo yapıyordu. Ama Suriyeli çocuğun evi ve banyosu yıkıldı. Ev berbat durumdaydı. Etkilenmişim bu resimden.

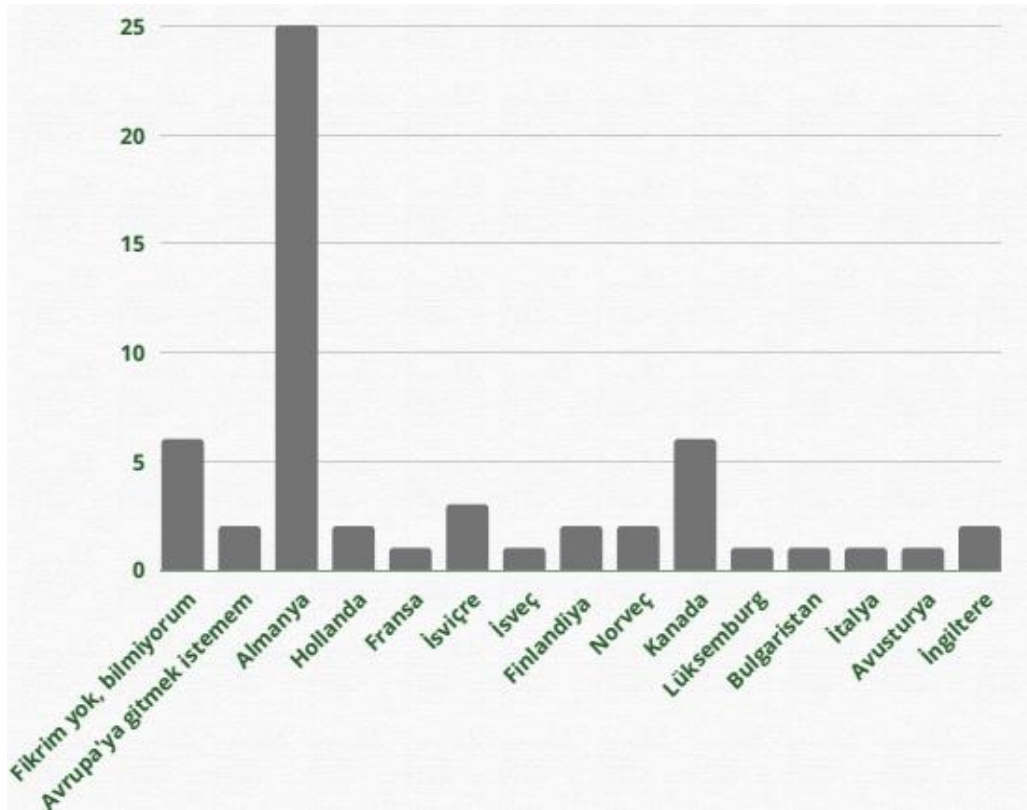
K.50: Alan Kurdi resmi beni üzdü. Ayrıca arkadaşım 2020 sınır olaylarında kayboldu Avrupa sınırında, hala kayıp. Bu haberler bizi üzdü.

Grafik 32. AB ile İlgili Düşüncede AB ile İlgili Hangi Gazete veya Yazılı Yayın İçeriğinden Etkilenildiği ile İlgili Grafik

Grafik 32'ye göre katılımcıların 3'ü (%5,7) konu ile ilgili olarak bir şey hatırlamadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların 20'si (%38,4) AB basınıni takip etmediklerini belirtmiştir. AB ile ilgili gazete ve yazılı basında, katılımcıların 26'sı (%49,9) sınır olaylarından etkilenmiştir. Katılımcıların 3'ü (%5,7) Alan Kurdi adlı çocuğun boğulma haberleri ve diğer sığınmacıların Avrupa yolunda denizlerde boğulma haberlerinden etkilenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların çoğu AB ile ilgili haber ve yazılı basında kendileri ile ilgili olan haberleri okumuş ve bu haberlerin etkisinde kalmışlardır.

4.6.9. AB İle İlgili Algının Oluşuma Etki Eden AB Ülkeleri Faktörleri

Grafik 33. Eğer AB'ye Göç Ederseniz Hangi Ülkeye Gitmek İstersiniz Grafiği

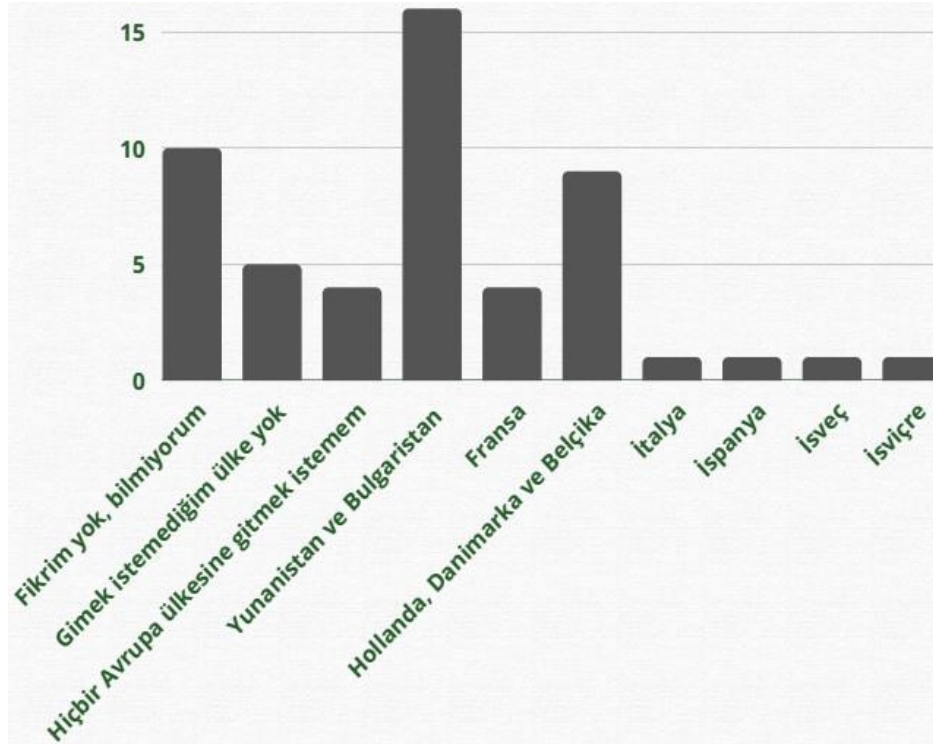
Grafik 33'te katılımcıların hangi Avrupa ülkesine gitmek istediği ile ilgili veriler yer almaktadır. Bazı katılımcıların birden fazla ülkeyi tercih etmesinden dolayı verilerin işlenmesinde frekans ölçüt alınmıştır. Grafik 28'e göre katılımcıların 6'sı (%11,5) hangi Avrupa ülkesine gitmek istersiniz sorusuna herhangi bir fikir beyan etmemiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) Avrupa'ya kesinlikle gitmek istemediğini belirtmiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) Hollanda'ya, 2'si (%3,8) Finlandiya'ya, 2'si (%3,8) İngiltere'ye, 2'si (%3,8) Norveç'e, 3'ü (%5,7) İsviçre'ye, 1'i (%1,9) Lüksemburg'a, 1'i

(%1,9) Bulgaristan'a, 1'i (%1,9) İtalya'ya, 1'i (%1,9) Avusturya'ya, 1'i (%1,9)Fransa'ya, 1'i (%1,9) İsveç'e gitmek istediğini belirtmiştir. Katılımcıların 25'i (%48) Almanya'ya gitmek istediğini belirtmiştir. Kıtada olmamasına rağmen katılımcıların 6'sı (%11,5) Kanada'ya gitmek istediğini açıklamıştır. Kanada ülkesini istemelerini geniş bir ülke olması, insanlık ve insan haklarının olması, İngilizce öğrenmek olarak gerekçelendirmişlerdir. Katılımcıların çoğu Avrupa ülkesine gitme tercihlerini iş bulma, insan hakkının daha fazla uygulanması, ülkelerde akrabalarını olması, çocuklarının geleceği için iyi olması gibi nedenlerle açıklamıştır. Aşağıda bazı katılımcıların açıklamaları verilmiştir:

K.7: Hollanda, arkadaşım orda. Ancak ben gitmek istemiyorum 5 ay sonra Suriye'ye gideceğim. Tel Abyad'a gideceğim.

K.11: Kanada'ya gitmek isterim. Onların insanlıkları var. İnsan hakkı var. İngilizce öğrenmek isterim. Türkiye'den memnunum ailemle. İnsanlıkları var buradakilerin. Burada mutluyum. Bir de Almanya. Ekonomik olarak iyi

K.14: Almanya: Akrabam var. Sanayisi gelişmiş. Bilgisayar işi oradadır. İşim çok olacak çünkü ben bilgisayar alanında geliştireceğim kendimi

Grafik 34. Eğer AB'ye Göç Ederseniz Hangi Ülkeye Gitmek İstemezsiniz Grafiği

Grafik 34'e göre katılımcıların 10'u (%19,2) Hangi Avrupa ülkesine gitmek istemezsin sorusuna fikrim yok veya bilmiyorum şeklinde cevap vermiştir. Katılımcıların 5'i (%9,6) gitmek istemediği AB ülkesinin olmadığını belirtirken 4'ü (%7,6) hiçbir Avrupa ülkesine gitmek istemediğini vurgulamıştır. Katılımcıların 4'ü (%7,6) Fransaya gitmek istemediğini bunun sebebinin de Fransa'nın din karşıtı olması ve Müslümanlara karşı oluşu olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 16'sı (%30,7) Yunanistan ve Bulgaristan'a gitmek istemediğini ve bunun sebebinin Suriyeli sığınmacılara karşı şiddet kullanmaları, sığınmacıları aç ve susuz bırakmaları ve sığınmacıları denizde ölüme terketmeleri olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların 9'u (%17,9) Hollanda, Danimarka ve Belçika'ya gitmek istemediğini çünkü bu ülkelerin sığınmacılara karşı acımasız olduğu, sığınmacılara karşı ırkçı bir politika izledikleri ve ara ara sığınmacıları geri gönderdiklerini belirtmiştir. Katılımcıların 1'i (%1,9) ekonomisi iyi olmadığı için İspanya'ya, 1'i (%1,9) kendi çocuklarına iyi davranmadığı taktirde çocuğunun kendisinden alınacağı korkusu nedeniyle İsveç'e, 1'i (%1,9) akrabası orada olmadığı için İsviçre'ye, 1'i (%1,9) işsizlik ve fakirlik nedeniyle İtalya'ya gitmek istemediğini belirtmiştir. Aşağıda bazı katılımcıların açıklamaları verilmiştir:

K.22: İsveç. Çocuklarımızı birden alıyor onlara iyi davranmazsak.

K.50: Belçika'ya gitmek istemem. Belçika'nın havası boğuktur. Ayrıca Belçika'da evlerin mimarisi hoşuma gitmiyor. Barok tarzı evler genelde koyu renktedir. Bu beni rahatsız ediyor.

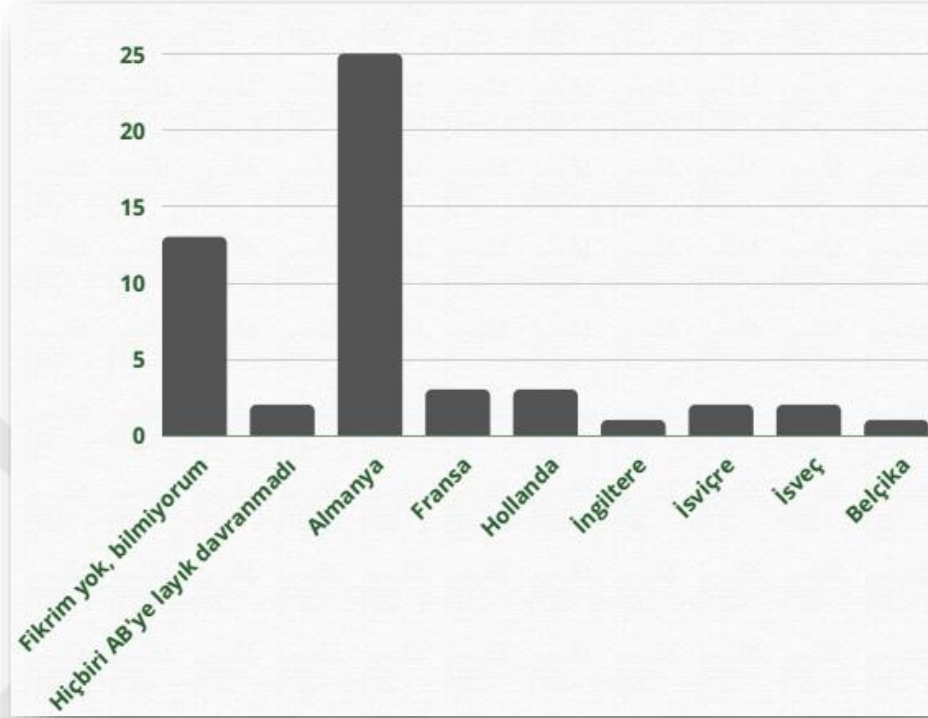
K.43: İtalya fakir orda bazıları işsiz. Teyzem oğlu ordaydı işsizdi.

K. 35: Sınır ülkelerinin imkânı bana pek yok. O ülkeler ve Türkiye aynıdır.

K.40: Bulgaristan fakir, Avrupalı değil gibi. Çingene gibidirler.

K.9: Hollanda. Arkadaşlarım var diyorlar ki Hollandalılar mültecilere iyi değil. Mültecilere hakaret ediyorlar ve haklarını vermiyorlar.

K.36: Danimarka. Mültecilere iyi değil ırkçılık var. Bu ülke İslam'a ve diyanete karşıdır.

Grafik 35. Hangi AB Ülkesinin AB'ye Layık Davrandığı ile İlgili Grafik

Grafik 35'e göre katılımcıların 13'ü (%24,9) sığınma ve mültecilik bağlamında hangi AB ülkesinin AB'ye layık davrandığı sorusuna fikrim yok ve konu ile ilgili bilgim yok cevabını vermiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) hiçbir AB ülkesinin AB'ye layık davranmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) İsveç'in, 2'si (%3,8) İsviçre'in, 3'ü (%5,7) Fransa'nın, 3'ü (%5,7) Hollanda'nın, 1'i (%1,9) Belçika'nın, 1'i (%1,9) İngiltere AB'den çıkmasına rağmen İngiltere cevabını vermiştir. Katılımcıların yaklaşık yarısı 25'i (% 48) Almanya'nın AB'ye layık davrandığını ifade etmiştir. Katılımcıların tümü layık olma durumunu, ülkelerin Suriyeli sığınmacılara karşı tavrı ile açıklamıştır. Genel olarak bu ülkelerin sığınmacılara kucak açtığını, insan haklarını uyguladıklarını, sığınmacılara yardım ettiğini ve sığınmacılara karşı her şeye rağmen

niyetlerinin iyi olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda bazı katılımcıların açıklamaları verilmiştir:

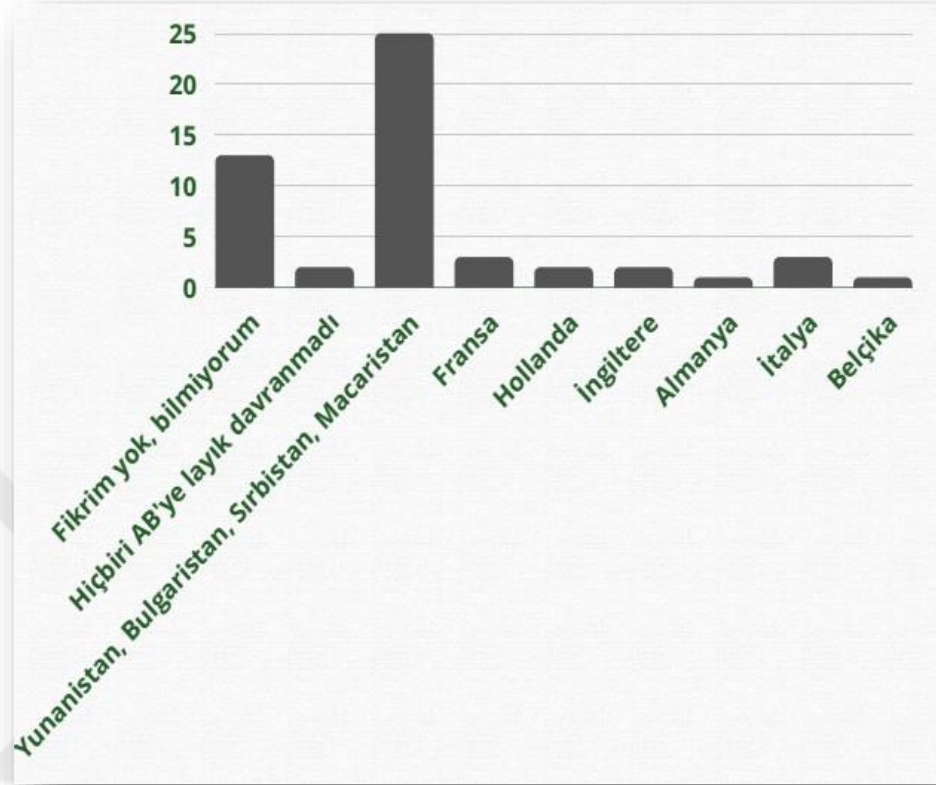
K.12: Almanya yol açtı mültecilere, kucak açtı. Layık davrandı yani.

K.17: Almanya layık insan hakkı var.

K.23: Bence hiçbiri layık davranmadı. Göçmen almak çözüm değil. Beşar Esad'a bir şey diyemediler. Karşılık vermediler. Onlar insiyatif alabilirlerdi. Savaşı durdurabilirlerdi. AB dolaylı olarak savaşı destek verir. Savaşın sonra zenginler ve eğitimliler AB'ye gider. Bu durum AB'yi olumlu etkiliyor. Gerçekten bu siyaseti anlamak gerekir.

K.29: Almanya layık ve Fransa da mülteci çok aldı. Bu durumda her ikisi de layıktır.

K.36: Avrupa'nın hepsinde hukuk var. Devletlerin hepsi birliktedir. Onlar tüm dinlere karşıdır. Ama İsveç en iyisidir.

Grafik 36. Hangi AB Ülkesinin AB'ye Layık Davranmadığı ile İlgili Grafik

Grafik 36'ya göre katılımcıların 13'ü (%24,9) sığınma ve mültecilik bağlamında hangi AB ülkesinin AB'ye layık davrandığı sorusuna fikrim yok ve konu ile ilgili bilgim yok cevabını vermiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) hiçbir AB ülkesinin AB'ye layık davranmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) Hollanda'nın, 2'si (%3,8) İngiltere AB'den çıkmasına rağmen İngiltere cevabını vermiştir. Katılımcıların 3'ü (%5,7) İtalya'nın, 3'ü (%5,7) Fransa'nın, 1'i (%1,9) Belçika'nın, 1'i (%1,9) Almanya'nın ve 25'i (%48) Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan, Macaristan ülkelerinin sığınmacılar ve mülteciler bağlamında AB'ye layık davranmadığını ifade etmiştir. Genel olarak katılımcıların bu devletlerde sığınmacılara iyi davranılmadığı, özellikle sınır ülkeleri Yunanistan ve Bulgaristanda sığınmacılara kötü muamelede bulunduğu,

bu ülkelerin fakir olduğu ve insan haklarının uygulanmadığı gerekçesi ile AB'ye layık olmadığı belirtilmiştir. Aşağıda bazı katılımcıların açıklamaları verilmiştir:

K.9: Sınırdaki olaylar nedeniyle Yunanistan Sırbistan, Macaristan ve Bulgaristan AB'ye layık değildir.

K.28: Belçika layık değildir, çünkü onlar Suriyeli sevmezler.

K.29: Hollanda AB'ye layık değildir. İyi değildir sığınmacılara. Hollanda Suriyelileri almadı am Ukrayna savaşı çıkınca bu defa Ukraynalıları almak istedi seve seve.

K.41: Bulgaristan layık değildir. Çingene asıllı mülteciler orada yerleşti.

K.35: Bulgaristan ve Yunanistan şiddet kullandılar. İnsanı öldüren ülkelerdir bunlar. Layık değiller kesinlikle. Bu kadar Suriyeli ölmek için kaçtılar. Ama onların sınırında öldüler.

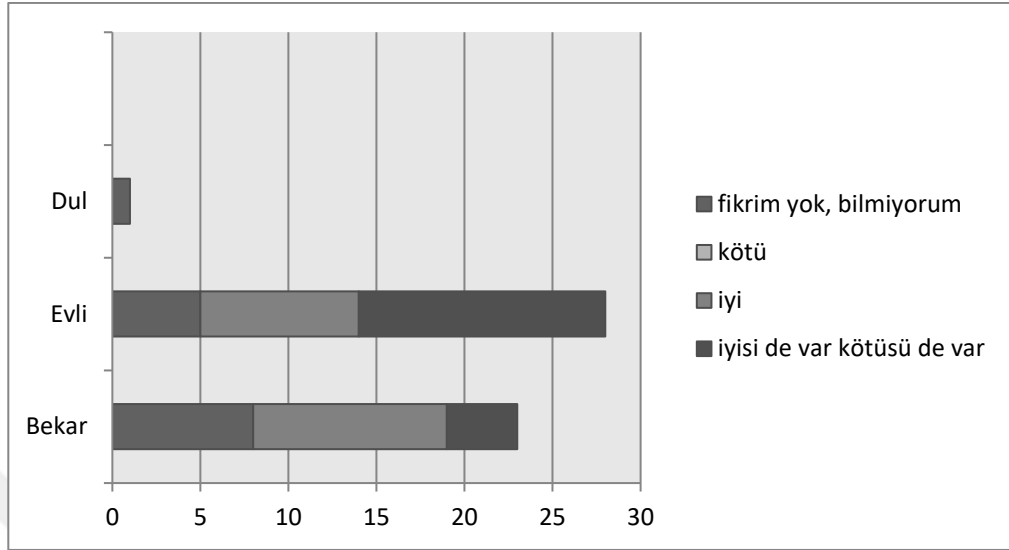
K.41: Avrupa beni çok sinirlendirdi. Ben Almanya'da tuvalete gittim. İçerde iki dilde Almanca ve Arapça tuvalet nasıl kullanılır tarifi yazıyordu. Derinlemesine düşündüm. Sana tuvalet nasıl kullanılır diye yazan zihniyet, seni taş devrinde mi sanıyor. Bugün elini yıkamayan ve tuvaleti kullanmasını bilmeyen mi var. Çocuklar da biliyor, herkes biliyor, tuvalete nasıl gideceğini. Sana nasıl baktığının göstergesidir bu.

K.42: Belçika layık değil. Müslüman sevmezler. Belçika Avrupa'ya layık değildir.

K.36: Bulgaristan fakirdir. Onlar da kendi ülkelerini bırakıp Avrupa'ya gidiyor Yunanistan ve Macaristan da aynı. Bu ülkelere Sırbistan da eklenebilir. Bunların hepsi fakirdir. Bu ülkeler Avrupa'ya layık değildir.

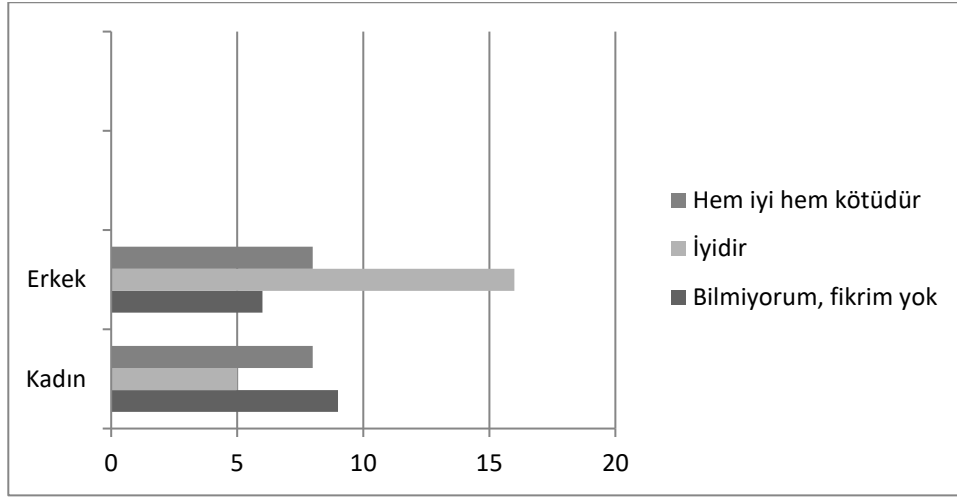
K.50: Fransa layık değildir ırkçıdır. Biz gitmek istemiyorduk bir yere. Kendi ülkemizde kalmak istiyorduk. Biz Türkiye'ye de mecburen geldik. Vatanımız yıkıldı, zorlandık gelirken. İstemedim buraya da gelmeyi.

4.6.10. Katılımcıların Medeni Durumu, Yaşı ve Cinsiyetlerine Göre Bazı Karşılaştırmalar

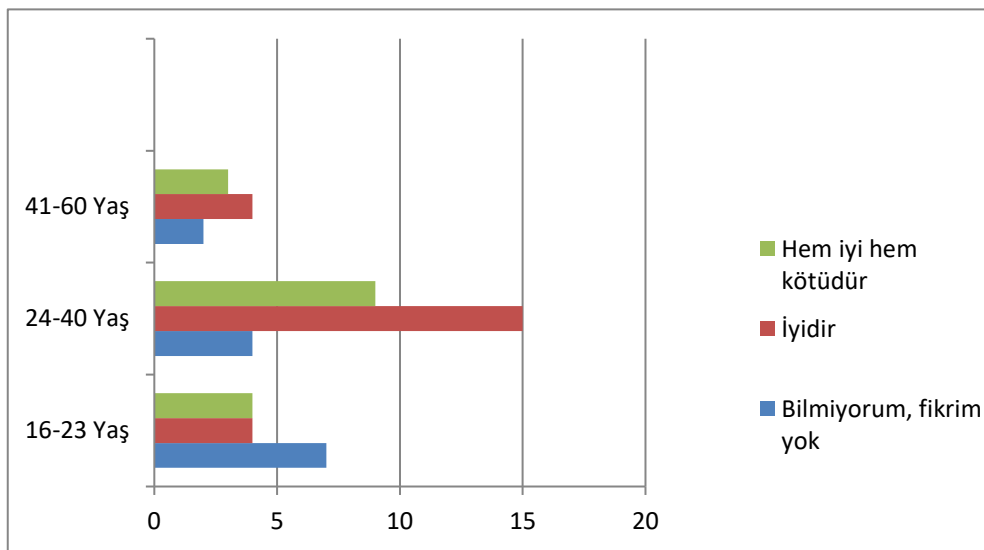
Grafik 37. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre AB Toplumuna Bakışı

Grafik 37'ye göre katılımcıların medeni durumu AB toplumuna bakış açıları bakımından farklılık göstermektedir. Bu farklılık AB toplumunda iyisi de var kötüsü de var fikrinde kendini göstermektedir. Bekâr katılımcıların 4'ü (%7,6) AB toplumunda iyi insan da var kötü insan da var açıklaması yaparken evli katılımcıların 16'sı (%26,8) AB toplumunda iyi insan da var kötü insan da var demiştir. Bu konu ile ilgili fikrim yok diyen bekar katılımcı 8 (%15,3) iken evli katılımcı 5 (%9,6) olmuştur. Evli katılımcıların konu ile ilgili duyarlı oldukları ve bekar katılımcılara göre konuya ilgili oldukları görülmektedir.

Grafik 38. Katılımcıların Cinsiyetine Göre AB Toplumuna Bakışı ile İlgili Grafik

Grafik 38'e göre katılımcıların AB toplumuna bakış açıları cinsiyet faktörü bakımından farklılık göstermektedir. Kadın katılımcıların 5'i (%9,6) AB toplumunu iyi görürken, erkek katılımcıların 16'sı (%30,7) AB toplumunu iyi görmektedir. Hem kadın hem de erkek katılımcıların 8'i (%15,3) AB toplumu konusunda iyi olan var kötü olan var açıklamasını yapmıştır. AB toplumu konusunda fikir beyan etmeyen kadın katılımcı oranı, erkek katılımcı oranından istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Kadın katılımcıların 9'u (%17,2) bu konu hakkında bir fikir beyan etmez iken erkeklerin 6'sı (%11,5) herhangi bir fikir beyanında bulunmamıştır.

Grafik 39. Katılımcıların Yaşına Göre AB Toplumuna Bakışı ile İlgili Grafik

16-23 Yaş arası olan katılımcı sayısı 15 (%28,8), 24-40 yaş arası 28 (%53,7),41-60 yaş arası katılımcı sayısı ise 9'dur (%17,2). Grafik 39'a göre 16-23 yaş arası katılımcıların yaklaşık yarısı 7 (%46,2) AB toplumu konusunda herhangi bir fikir sahibi olmadığı görülmektedir. 24-40 yaş arası katılımcıların çoğunluğu 15 (%52,5) AB toplumunun iyi olduğunu belirtmiştir.

5. BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de ve Avrupa’da sığınmacılarla ilgili birçok akademik araştırmanın olduğu bilinmektedir. Bu araştırmaların odağında sığınmacıların eğitim, sağlık, iş, sosyal yaşama adaptasyon sorunları, sığınmacılara karşı medya ve toplum tarafından gösterilen tavırlar vs. vardır. Yapılan literatür taramasında sığınmacıların AB’ye yönelik algısı ile ilgili araştırmaların sınırlı olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu araştırmanın literatüre bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma, sığınmacıların AB’ye yönelik algısını ortaya çıkarmaya yönelik yapılmıştır. Bu kapsamda 20 araştırma sorusu belirlenmiştir. Bu soruların algıyı ortaya çıkarması için araştırma soruları üzerinde durulmuştur. Bu sorular birçok faktörle ilgili bilgi edinmeye hizmet etmiş ve algının ortaya konulmasına yardımcı olmuştur. Sorular dini, toplumsal, duygusal, politik, medya ve AB ülkeleri faktörlerini içermiştir.

Araştırma verileri genel olarak incelendiğinde katılımcıların Suriye’nin birbirinden farklı 9 şehrinden olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların yaş durumlarına bakıldığında 16-60 yaş aralığına ulaşıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan erkek katılımcı sayısı 29 (%53,1) kadın katılımcı sayısı 23 (%46,9) olmuştur. Kadın katılımcı sayısının erkek katılımcı sayısına eşit olması için çaba harcanmıştır. Kadınların çocuk bakması ve ev işleri dolayısıyla sosyal ortamlarda olmayışı, kadınların erkeklere oranla mülakat yapmak istememeleri ayrıca onların ailelerin izin vermemesi nedeniyle birçok kadının araştırmaya katılmadığı görülmüştür. Bu araştırmada ergenlerin araştırmaya katılım oranı 10 (%19,2), gençlerin katılım oranı 33 (%63,5) ve orta yaştakilerin katılım oranı 9 (%17,3) olmuştur. Katılanların 28’i (%53,8) evli, 23’ü (%44,2) bekârdır. Ayrıca 1 katılımcının (%1,9) dul olduğu görülmüştür. Katılımcılardan doktoralı olan 1 (%1,9), yüksek lisanslı 2 (%3,8), üniversite mezunu 17 (%32,7), ön lisans mezunu 5 (%9,6), lise mezunu 16 (%30,8), ortaokul mezunu 5 (%9,6), ilkokul mezunu 5 (%9,6) ve eğitimi olmayan katılımcı 1 (1,9)’dir.

Katılımcıların Batman’ geliş tarihleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Katılımcılardan 2 kişi (%3,8) Suriye’deki savaş başlamadan önce Batman’a yerleştiği görülmektedir. Savaş başlamadan önce (2011 öncesi), Suriye’de istikrarın kaybolacağını düşünen 2 katılımcı Batman’a yerleşmiştir. 2011 yılı ve sonraki 3 yıl içerisinde katılımcıların 39’ u (%75) Batman’a yerleşmiştir. Daha sonraki yıllarda ise Suriye’den Batman’a göçün azaldığı görülmektedir. Son 4 yılda sadece bir katılımcı

Batman'a gelmiştir. Katılımcıların Batman'da hangi işte çalıştıkları ve hani mesleği icra ettikleri sorulduğunda toplamda 16 farklı meslek cevabı elde edilmiştir. Katılımcıların en fazla işçilik yaparak 13 (%25) geçindiği görülmüştür. Katılımcıların çok dilli oldukları tespit edilmiştir. Üç ve dört dilen bilen katılımcı sayısı 43'tür (%82,7).

Araştırma verilerine göre katılımcıların önemli bir kısmı (% 44.2) AB'yi tanımlarken "bir birlik" cevabı vermiştir. Ancak bu birliğin siyasi, ekonomik, güvenlik vb. yönünden bahsedilmemiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde sığınmacıların AB'yi birden fazla ülkenin oluşturduğu bir birlik olduğunu bildikleri görülmüştür. Sığınmacıların Suriye'yi terk etmeden önce AB konusunda herhangi bir düşüncelerinin olmadığı belirtilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%76,9) savaş öncesi Avrupa'ya gitmek istemediği yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Kendi ülkelerinde yerleşik bir düzene sahip olmaları, huzurlu ve mutlu bir şekilde yaşamaları da Avrupa'yı düşünmemelerinin nedenleri olarak açıklanmıştır.

Katılımcıların 21'i (%40) savaş öncesi Suriye'de iken de Avrupa'ya gitmek istemediklerini ve Türkiye'ye geldikten sonra da gitmek istemediklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılanların 12'si (23,1) Avrupa'yı savaş öncesi istememesine rağmen savaş sonrası Avrupa'ya gitme isteklerinin oluştuğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların 18'i (%34,6) önceden de şimdi de Avrupa'ya gitmek istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların tüm cevapları incelendiğinde Avrupa'ya hem önce hem de şimdi gitme isteğinin temelinde ülkelerinin siyasi, ekonomi, hukuk ve demokrasi durumu vardır.

Katılımcıların 11'i (%20) AB ile ilgili düşüncelerinde dinle ilgili bir etkinin olup olmadığı konusunda bir cevap veremeyeceklerini belirtmiştir. Katılımcıların 6'sı (%11,4) din etkisinin sınırlı olduğunu belirterek hem kendilerinde hem de AB'de dini anlayışın var olduğu ancak bu durumun sorun yaratmadığı görüşünü ifade etmişlerdir. Katılımcıların 12'si (%22,8) AB ile ilgili düşüncelerinde dinin etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu katılımcılara göre AB'nin Hristiyanlık değerleriyle şekillendiğini ve AB ülkelerinin bu değerleri yaşattığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların 23'ü (%43,7) AB ile ilgili düşüncelerinde dinin etkili olmadığını ifade etmiştir. Bu katılımcılara göre AB ile ilgili olarak kendi fikirlerinin oluşumunda ve AB konusundaki algılarında dinin hiçbir rolünün olmadığı belirtilmiştir.

Araştırma verilerine göre katılımcıların %9,5'i AB ile ilgili herhangi bir duygusunun olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %11,4'ü bu soruya cevap vermek istememiştir. Katılımcıların yüz ifadelerinden anlaşıldığı kadarıyla ve açıklamalarından

çıkan anlam itibariyle AB ile ilgili pozitif duygu beslemedikleri söylenebilir. Katılımcıların %55,6'sı AB ile ilgili pozitif duygu merhamet olmuştur. Katılımcıların %28,5'i, AB'ye karşı sevgi duygusuna sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu duygunun temelinde AB'nin Suriyeli sığınmacılara yardım etmesi ve onları kendi ülkelerinde yerleştirme çabası vardır. Her ne kadar istenilen düzeyde sığınmacı almasa da AB'nin bir program dâhilinde Suriyelilere yardım ettiği, sığınmacı yaşlı ve çocuklara özel bir ilgi gösterdiği belirtilmiştir. Diğer duygularda şöyledir: Saygı %22,8, yardımseverlik %17,1, insan hakkı %9,5, özlem %7,6, adalet %7,6, iyilik %5'tir.

AB ile ilgili negatif duyguları nelerdir sorusuna herhangi bir negatif duygu belirtmeyenlerin sayısı %26,7'dir. Bu katılımcıların hepsinin AB ile ilgili pozitif duygu besledikleri tespit edilmiştir. Bir cevap veremem diyenlerin sayısı %3,8'dir. Katılımcıların AB karşısındaki duyguları içerisinde kalp kırıklığı en fazla beslenen duygu olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların %48'i AB'ye karşı kalp kırıklığı duygusunu yaşadığı tespit edilmiştir. Bu duyguyu üzüntü takip etmektedir. Katılımcıların %28,8'i üzüntü duygusunu yaşamaktadır. AB'ye karşı hiddetli olduğunu söyleyenler %13,4, ırkçılık duygusunu yaşayanlar %5,7 ve nefret duygusunu yaşayanların %3,8 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %3,8'i AB'nin Müslüman karşıtı olduğu belirtirken diğer katılımcıların tümü kendilerinde oluşan negatif duygunun sebebinin sınır olayları ve AB'nin sığınmacılara karşı uyguladığı katı kurallar olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların 2'si (%3,8) AB ekonomisinden habersiz olduklarını ifade etmiştir. Her iki katılımcı da AB'ye gitmek istemediğini beyan etmiştir. Katılımcıların 3'ü (%5,7) AB ile ilgili düşüncelerinde AB ekonomisinin bir etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların 47'si (%90,2) ise AB ile ilgili düşüncelerinde ekonominin büyük bir etkisinin olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 4'ü (%7,8) AB'ye gitmeyeceği için cevap vermeye gerek kalmadığını, gitmeyeceklerinden dolayı ekonomik bir beklentilerinin olmadığını beyan etmiştir. Katılımcıların 6'sı (%11,5) "AB'ye gidersem ekonomik beklentim sadece geçinebileceğim bir iş isterim" açıklamasını yapmıştır. Katılımcıların 7'si (%13,4) kendileri için bir şey istemedini ancak çocuklarının eğitimi ve geleceğini kurmalarının en büyük ekonomik beklentileri olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların 6'sı (%11,5) ekonomik beklentilerinin ev ve iş olduğunu belirtirken 29'u (%56,2) hem ev hem araba hem de iş istediklerini belirtmiştir.

Katılımcıların AB toplumu ile ilgili düşünceleri, onların AB algısını ortaya çıkarılması açısından önemli bir etkisinin olduğu düşünülmüştür. Katılımcıların 14'ü (%26,8) AB toplumu ile ilgili bir fikrinin olmadığı ve toplumu tanıyacak bir bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların 13'ü (%24,9) AB toplumunun hepsinin aynı olmadığını, bir kısmının iyi bir kısmının da kötü olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların AB toplumunun bir kısmının iyi olmasını onların hoşgörü, merhamet, saygı, insan haklarına saygı, eğitilmiş oluş, kanunlara saygı ve dürüstlük temeline bağlı olması ile gerekçelendirmiştir. Katılımcılar, AB toplumun bir kısmını kötü olmasını ise ilgisizlik, bireysellik, duyarsızlık, dinden uzak olma gibi nedenlere bağlamışlardır. AB toplumun yardımsever ve merhametli olarak açıklayan katılımcı 20 (%38,4)'tür. AB toplumunun soğuk olduğunu ve yalnızlığı tercih ettiğini ifade edenler 5'tir (%9,6).

Katılımcıların 10' u (%19,6) AB toplumunun mültecilere nasıl baktığını ve mültecilerle ilgili düşüncelerden habersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda basını takip etmediklerini ve ilgisiz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların 17'si (32,3) AB toplumunun Suriyeliler konusunda iki ayrı şekilde düşündüğünü, bir kısmının Suriyelileri sevdiğini bir kısmının ise sevmediğini açıklamışlardır. AB toplumun Suriyelileri sevdiğini söyleyen katılımcı 24'tür (%46,8). AB toplumunun Suriyelileri sevmediğini söyleyen katılımcı sayısı ise 1'dir (%1,9). Genel olarak değerlendirildiğinde Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yarısının AB tarafından sevildiklerini ifade etmiştir.

Katılımcıların AB ile ilgili düşüncelerinin oluşumunda AB'nin mülteci politikasının etkisi sorulmuştur. Katılımcıların 9'u (%17,6) AB ile ilgili düşüncelerinin oluşmasında AB'nin göçmen politikasının etkisinin olup olmadığı konusunda herhangi bir fikirlerinin olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların 9'u (%17,6) AB'nin mülteci politikasının kötü olduğunu ifade etmiştir. AB'nin mülteci politikasının kötü olmasını AB sınırında Suriyeli sığınmacılara karşı yapılan şiddet kullanma ve sert tepki gösterme, sığınmacıların boğulması, açlıktan ölmesi ve soğuktan donması, Avrupa'da mülteci işlerinin ağır işlemesi, ikamet işlemlerinin yavaş olması ve vatandaşlık prosedürlerindeki sorunlar olarak gerekçelendirmişlerdir. Katılımcıların 12'si (%23,04). AB'nin mülteci politikasının hem iyi hem kötü olduğunu belirtmiştir. AB'nin mülteci az almasını kötü ancak AB'ye giden Suriyelileri muhafaza etmesi ve onlara iyi yaşam

koşulları sağlamasını da iyi bir politika olarak değerlendirmiştir. Katılımcıların 18,1 (%34,56) AB'nin mülteci politikasının iyi olduğunu ifade etmiştir

Grafik 23'e göre katılımcıların 13'ü (%24,9) AB'nin göçmenlerle ilgili politikalarından habersiz olduğunu, bu konuyu takip etmediğini dolayısıyla AB ile ilgili düşüncelerimin oluşumunda bu politikaların etkisiz olduğunu vurgulamıştır. Katılımcıların 24'ü (%46) AB'nin göçmenlerle ilgili politikalarından rahatsız olduğunu, bu politikaların sığınmacılar için kötü sonuçları olduğunu belirtmiştir. Bu politikaların beğenmeme nedenleri olarak AB'nin Türkiye'ye gönderilen paraları görmediklerini, bu paranın kendileri için harcanmadığını, Türkiye hükümetinin AB yardımlarının sanki kendisi yapmış gibi gösterip toplumu yanlış yönlendirdiğini (dolayısıyla Türkiye'nin kendi toplumuna bu durumu ifade etmesi gerektiğini belirtmiştir) gönderilen paraların aslında AB'nin sığınmacıları istememesinin bir işareti olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların 15'i (28,8) AB'nin göçmenlerle ilgili politikalarını beğendiklerini ve bu durumun AB ile ilgili düşüncelerini pozitif olarak etkilediğini belirtmişlerdir.

Katılımcıların 16'sı (%30,72) politikacılar konusunda bir bilgisinin olmadığını, politikayı takip etmediklerini, politikacıları değerlendirecek kadar bilgi sahibi olmadıklarını ve Avrupalı politikacıları tanımadıklarını ifade etmiştir. Katılımcılardan 1'i (%1,9) konu ile ilgili bir fikri olmasına rağmen konuşmak istemediğini belirtmiştir. Katılımcılardan 1'i (%1,9) Bulgaristanlı politikacıları, 1'i (%1,9) Finlandiyalı politikacıları beğendiklerini ifade etmiştir. Katılımcılardan 1'i (%1,9) kendisinin beğeninin önemli olmadığını Avrupalı politikacıların kendi siyasetlerini yürüttüğünü belirtmiştir. Gerekçe olarak da Suriyelilere değer vermelerini belirtmişlerdir. Katılımcıların 30'u (%57,6) Angela Merkel'i beğendiklerini vurgulamıştır.

Katılımcıların 21'i (%40,3) Avrupalı politikacıları olumsuz olarak değerlendirecek kadar bilgi sahibi olmadıklarını ve politika ile ilgilenmediklerini ifade etmiştir. Katılımcılardan 2'si (%3,8) konu ile ilgili bir fikri olmasına rağmen konuşmak istemediğini belirtmiştir. Katılımcılardan 2'si (%3,8) fikirlerinin önemli olmadığını, onların kendi siyasetlerini yürüttüğünü belirtmiştir. Katılımcılardan 2'si (%3,8) beğenmediği Avrupalı siyasetçinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 1'i (%1,9) Marine Le Pen'i beğenmediğini, 1'i (%1,9) Hollandalı ve Danimarkalı politikacıları beğenmediklerini ifade etmiştir. Katılımcıların 14'ü (%26,8) Yunanistan, Bulgaristan ve

sınır ülkelerinin politikacılarını beğenmediğini açıklamıştır. Bu durumun en önemli sebebi olarak da bu ülkelerin sınırlarında Suriyeli sığınmacılara karşı gösterilen tavrın sebebinin sınır ülkelerinin politikacılarının olduğudur. Katılımcılardan 9'u (%17,2) Emmanuel Macron'u beğenmediğini belirtmiştir. Bu durum da İslam'a karşıtı olmasıyla açıklanmıştır.

Katılımcıların 3'ü (%5,7) konu ile ilgili olarak bir şey hatırlamadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların 19'u (%36,4) AB ile ilgili herhangi haber, görsel veya sosyal medya içeriğini takip etmediğini belirtmiştir. Katılımcıların 11'i ((%21,1) AB ile ilgili sığınmacıların yaşadığı sınır olaylarını konu alan haberlerden etkilendiklerini ifade etmiştir. Katılımcıların 13'ü (%24,9) Alan Kurdi görsellerinden ve diğer boğulma haberlerinden etkilendiklerini açıklamışlardır. Katılımcıların 1'i (%1,9) camiye saldırı haberinden, 1'i (%1,9) Suriyelileri kötüleyen haberlerden, 1'i (%1,9) Belçika'nın sığınmacıları geri gönderme haberinden, 1'i (%1,9) savaş sonrası yıkılan şehir resimlerinden, 3'ü (%5,7) 3'ü (%5,7) Suriyelileri kötüleyen haberlerden etkilendiklerini bildirmiştir.

Katılımcıların 3'ü (%5,7) konu ile ilgili olarak bir şey hatırlamadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların 20'si (%38,4) AB basınına takip etmediklerini belirtmiştir. AB ile ilgili gazete ve yazılı basında, katılımcıların 26'sı (%49,9) sınır olaylarından etkilenmiştir. Katılımcıların 3'ü (%5,7) Alan Kurdi adlı çocuğun boğulma haberleri ve diğer sığınmacıların Avrupa yolunda denizlerde boğulma haberlerinden etkilenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların çoğu AB ile ilgili haber ve yazılı basında kendileri ile ilgili olan haberleri okumuş ve bu haberlerin etkisinde kalmışlardır.

Katılımcıların hangi Avrupa ülkesine gitmek istediği ile ilgili veriler değerlendirildiğinde bazı katılımcıların birden fazla ülkeyi tercih etmesinden dolayı verilerin işlenmesinde frekans ölçüt alınmıştır. Katılımcıların 6'sı (%11,5) hangi Avrupa ülkesine gitmek istersiniz sorusuna herhangi bir fikir beyan etmemiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) Avrupa'ya kesinlikle gitmek istemediğini belirtmiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) Hollanda'ya, 2'si (%3,8) Finlanda'ya, 2'si (%3,8) İngiltere'ye, 2'si (%3,8) Norveç'e, 3'ü (%5,7) İsviçre'ye, 1'i (%1,9) Lüksemburg'a, 1'i (%1,9) Bulgaristan'a, 1'i (%1,9) İtalya'ya, 1'i (%1,9) Avusturya'ya, 1'i (%1,9) Fransa'ya, 1'i (%1,9) İsveç'e gitmek istediğini belirtmiştir. Katılımcıların 25'i (%48) Almanya'ya gitmek istediğini

belirtmiştir. Kıtada olmamasına rağmen katılımcıların 6'sı (%11,5) Kanada'ya gitmek istediğini açıklamıştır.

Katılımcıların 10'u (%19,2) hangi Avrupa ülkesine gitmek istemezsin sorusuna fikrim yok veya bilmiyorum şeklinde cevap vermiştir. Katılımcıların 5'i (%9,6) gitmek istemediği AB ülkesinin olmadığını belirtirken 4'ü (%7,6) hiçbir Avrupa ülkesine gitmek istemediğini vurgulamıştır. Katılımcıların 4'ü (%7,6) Fransaya gitmek istemediğini bunun sebebinin de Fransa'nın din karşıtı olması ve Müslümanlara karşı oluşu olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 16'sı (%30,7) Yunanistan ve Bulgaristan'a gitmek istemediğini ve bunun sebebinin Suriyeli sığınmacılara karşı şiddet kullanmaları, sığınmacıları aç ve susuz bırakmaları ve sığınmacıları denizde ölüme terketmeleri olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların 9'u (%17,9) Hollanda, Danimarka ve Belçika'ya gitmek istemediğini çünkü bu ülkelerin sığınmacılara karşı acımasız olduğu, sığınmacılara karşı ırkçı bir politika izledikleri ve ara ara sığınmacıları geri gönderdiklerini belirtmiştir. Katılımcıların 1'i (%1,9) ekonomisi iyi olmadığı için İspanya'ya, 1'i (%1,9) kendi çocuklarına iyi davranmadığı takdirde çocuğunun kendisinden alınacağı korkusu nedeniyle İsveç'e, 1'i (%1,9) Akrabası orada olmadığı için İsviçre'ye, 1'i (%1,9) işsizlik ve fakirlik nedeniyle İtalya'ya gitmek istemediğini belirtmiştir.

Katılımcıların 13'ü (%24,9) sığınma ve mültecilik bağlamında hangi AB ülkesinin AB'ye layık davrandığı sorusuna fikrim yok ve konu ile ilgili bilgim yok cevabını vermiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) hiçbir AB ülkesinin AB'ye layık davranmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) İsveç'in, 2'si (%3,8) İsviçre'in, 3'ü (%5,7) Fransa'nın, 3'ü (%5,7) Hollanda'nın, 1'i (%1,9) Belçika'nın, 1'i (%1,9) İngiltere AB'den çıkmasına rağmen İngiltere cevabını vermiştir. Katılımcıların yaklaşık yarısı 25'i (% 48) Almanya'nın AB'ye layık davrandığını ifade etmiştir.

Katılımcıların 13'ü (%24,9) sığınma ve mültecilik bağlamında hangi AB ülkesinin AB'ye layık davrandığı sorusuna fikrim yok ve konu ile ilgili bilgim yok cevabını vermiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) hiçbir AB ülkesinin AB'ye layık davranmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 2'si (%3,8) Hollanda'nın, 2'si (%3,8) İngiltere AB'den çıkmasına rağmen İngiltere cevabını vermiştir. Katılımcıların 3'ü (%5,7) İtalya'nın, 3'ü (%5,7) Fransa'nın, 1'i (%1,9) Belçika'nın, 1'i (%1,9)

Almanya'nın ve 25'i (%48) Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan, Macaristan ülkelerinin sığınmacılar ve mülteciler bağlamında AB'ye layık davranmadığını ifade etmiştir. Genel olarak katılımcıların bu devletlerde sığınmacılara iyi davranılmadığı, özellikle sınır ülkeleri Yunanistan ve Bulgaristanda sığınmacılara kötü muamelede bulunduğu, bu ülkelerin fakir olduğu ve insan haklarının uygulanmadığı gerekçesi ile AB'ye layık olmadığı belirtilmiştir.

Katılımcıların medeni durumu AB toplumuna bakış açıları bakımından farklılık göstermektedir. Bu farklılık AB toplumunda iyisi de var kötüsü de var fikrinde kendini göstermektedir. Bekâr katılımcıların 4'ü (%7,6) AB toplumunda iyi insan da var kötü insan da var açıklaması yaparken evli katılımcıların 16'sı (%26,8) AB toplumunda iyi insan da var kötü insan da var demiştir. Bu konu ile ilgili fikrim yok diyen bekar katılımcı 8 (%15,3) iken evli katılımcı 5 (%9,6) olmuştur. Evli katılımcıların konu ile ilgili duyarlı oldukları ve bekar katılımcılara göre konuya ilgili oldukları görülmektedir.

Katılımcıların AB toplumuna bakış açıları cinsiyet faktörü bakımından farklılık göstermektedir. Kadın katılımcıların 5'i (%9,6) AB toplumunu iyi görürken, erkek katılımcıların 16'sı (%30,7) AB toplumunu iyi görmektedir. Hem kadın hem de erkek katılımcıların 8'i (%15,3) AB toplumu konusunda iyi olan var kötü olan var açıklamasını yapmıştır. Ab toplumu konusunda fikir beyan etmeyen kadın katılımcı oranı, erkek katılımcı oranından istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Kadın katılımcıların 9'u (%17,2) bu konu hakkında bir fikir beyan etmez iken erkeklerin 6'sı (%11,5) herhangi bir fikir beyanında bulunmamıştır

Araştırma verilerinin sonuçlarına göre 16-23 Yaş arası olan katılımcı sayısı 15 (%28,8), 24-40 yaş arası 28 (%53,7),41-60 yaş arası katılımcı sayısı ise 9'dur (%17,2). Grafik 34'e göre 16-23 yaş arası katılımcıların yaklaşık yarısı 7 (%46,2) AB toplumu konusunda herhangi bir fikir sahibi olmadığı görülmektedir. 24-40 yaş arası katılımcıların çoğunluğu 15 (%52,5) AB toplumunun iyi olduğunu belirtmiştir.

Bu araştırma, Suriyeli sığınmacıların AB ile ilgili algılarını ortaya çıkarma bakımından önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Göç olgusunun aktörleri olan sığınmacıların AB sınırında yaşadıkları problemler, AB'nin göçmen politikası ve medyada sığınmacıların durumunu temsil eden haber ve görüntüler başta olmak üzere başka birçok faktörle şekillenen sığınmacıların AB algısı, Türkiye ve AB tarafından

sıġınmacı politikalarının tekrar gözden geçirilmesine etki edebilecek kadar önemli veriler ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

- Abubaker, S., S. ve Ilgıt, A. (2019). İslam Devleti Örgütü'nün (İşid) Irak'ta Çıkış Ve Yayılmasının Sebepleri: 2003-2018, *Alternatif Politika*, 11 (3): 527-555
- Akçay, E., Y., Argun, Ç. Ve Akman, E. (2011). Ab'nin Tarihsel Gelişimi Ve Ortak Dış Ve Güvenlik Politikası, Süleyman Demirel Üniversitesi, Vizyoner Dergisi ,, C.3, S.4. S.117-131.
- Akdoğan, M. ve Sağıroğlu, C. (2017). İtalya Ve Suriyeli Mülteciler: Vrupa'nın Zorlu Sınavı, *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 2017, 2(2): 146-161.
- Akkaya, A. (2016). Almanya'nın Zorunlu Tercihi: Mülteci Krizi Ekseninde Türk-Alman İlişkilerini Yeniden Düşünmek, *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, Cilt, 1, Sayı, 1, s.23-49).
- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar, *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 03 (03), s.16-29.
- Aksu, B. (2011). Beşar Esad Döneminde Türkiye Suriye İlişkilerindeki Değişim, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi: İstanbul.
- Akyıldız, H. (1988). Sosyal Algı ve Belirleyicileri, *Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:3, No:2.
- Aldemir, A. (2020). Kötülüğün Sıradanlığı Ve Sosyal Medya: Twitter'da Suriyeli Mülteciler Örneği, Dumlupınar Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 200-219.
- Alp, H. (2018). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Ayrımcı Ve Ötekileştirici Söylemin Yerel Medyada Yeniden Üretilmesi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, sayı 15, s.22-37.
- Amores, J.J., Calderón, C.A., & Stanek, M. (2019). Visual frames of migrants and refugees in the main Western European media. *Economics and Sociology*, 12 (3), 147-161. doi:10.14254/2071-789X.2019/12-3/10
- Artar, F. (2019). Suriyeli Mültecilerin Türkiye Medyasındaki Sınıfsal Temsili, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi: Ankara.
- Asseburg, M. (2020). Reconstruction in Syria Challenges and Policy Options for the EU and its Member States, Stiftung Wissenschaft und Politik German Institute for International and Security Affairs, SWP Research Paper 11: Berlin.
- Ataman, F. (2020). Büyükveri Tabanlı Sistemlerde Duygu Analizine Yönelik Bir Uygulama: Avrupa' Daki Twitter Kullanıcılarının Mülteci Algısı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi: Van

- Attina, F. (2018). Tackling The Migrant Wave: Eu As A Source And A Manager Of Crisis, *Evista Española De Derecho Internacional Sección ESTUDIOS*, Vol. 70/2, Madrid, pp. 49-70.
- Aydın, H., Gündoğdu, M. ve Akgul, A. (2019). Integration of Syrian Refugees in Turkey: Understanding the Educators' Perception, *Journal of International Migration and Integration*, Erişim Bilgisi: <https://www.researchgate.net/publication/330143771> Erişim tarihi: (9 Nisan 2022).
- Bacaiian, L. E. (2011). The protection of refugees and their right to seek asylum in the European Union, Institut Européen De L'université De Genève, Master en études européennes: Genève.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). Ansiklopedik Eğitim Ve Psikoloji Sözlüğü, Ankara:Anı Yayıncılık.
- Balcı, Y. (2016). Tanpınar: Trajik Bir Şair ve Şiiri. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388
- Bayraklı, E. Ve Kesin, K.(2015). Türkiye, Almanya Ve Ab Üçgeninde Mülteci Krizi, Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş.,:İstanbul.
- Berg, B., L. (2001). *Qualitative Research Methods For The Social Sciences*, London: Allyn & Bacon.
- Biçer, N. (2017). The Views of Syrian Refugees Migrating to Turkey on the Turkish Language and Culture: Kilis Case, *Journal of Education and Training Studies*, Vol.5, no:3, ss.97-109.
- Bolat, M. (2020). Fransa' nın Manda İdaresi Altında Suriye' nin Bölünmesi Ve Aleviler Devleti, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı 93, ss.143-162.
- Bostan, H. (2018). Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Uyum, Vatandaşlık ve İskân, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Volume: 4, No: 2, pp. 38 – 88.
- Bulut, Y. (2016). Mülteci Sorununa Nasıl Bakıldığına İlişkin Bir İnceleme, Uluslararası Yönetim, Ekonomi Ve Politika Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt 1, Icomep, İstanbul, S.3015-3040.
- Bural, B.,E. (2019). Terör Örgütleri ve kült örgütlerde Örgüt İçi Algı Yönetimi, İmıl M. (Ed.). *Propaganda ve Algı Yönetimi*, (s.121-151), Ankara: Orion Kitabevi.
- Canyurt, D. (2015). Suriye Gelişmeleri Sonrası Suriyeli Mülteciler: Türkiye'de Riskler, *Akademik Barış Dergisi*, Sayı, 48, s.127-14. <http://www.akademikbakis.org> Erişim tarihi: (11 Nisan 2022).
- Castro, K., M. (2016). The Relationship Between The Current Experiences Of Syrian Refugees Living in Turkey And Political Radicalization, Sabancı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: İstanbul.
- Conder, C., R. (1889). *Syrian Stone-Lore*, London: Alexander P. Watt

- Crețu, B. (2015). How Syria's neighbours and the European Union are handling the refugee crisis, *RJHIS* 2 (2), pp. 244-262. <https://www.researchgate.net/publication/321938244> Erişim Tarihi: 17 Nisan 2022.
- Çağlar, İ.ve Özkır, Y. (2014). Suriyeli Mültecilerin Türkiye Basımında Temsili, *Orta Doğu Yıllığı*, s.485-501. Erişim Bilgisi: https://ormer.sakarya.edu.tr/uploads/files/suriyeli_multecilerin_turkiye_basininda_temsili1.pdf (Erişim Tarihi: 3 Nisan 2022).
- Çakmak, A., G. ve Kılıç, T., S. (2018). Devlet Çıkarları Mı? İnsan Hakları Mı? Türkiye Ve Yunanistan Asımında Düzensiz Göçle Mücadele Tartışmaları, *Alternatif Politika*, 10 (3): 427-456.
- Çakran, Ş. Ve Eren, V. (2017). Mülteci Politikası: Avrupa Birliği Ve Türkiye Karşılaştırması, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 39, s. 1-30.
- Çeviker, A. (2011). Fransız Mandası Döneminde Suriye'nin Ekonomik Yapısı Ve Türkiye İle Ticari İlişkileri, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 3, No 2, ss.1-14.
- Çiftçi, H. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum, Algı ve Empatik Eğilimlerinin Analizi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt:7, sayı:3, s, 2232-2256.
- Çomak, H., Sancaktar, C. Ve Yıldırım, Z. (2016). Uluslararası Politikada Suriye Krizi, İstanbul: Beta Basım Dağıtım.
- Çoştan, U. ve Yaylı, H. (2020). "Suriyeli Mülteciler Özelinde Türkiye'nin Güvenlik Politikaları", *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn:2630-631X) 6(37): 2081-2096.
- Da Silva, C. (2021). Greek court sentences Syrian refugee to 52 years in prison over 'illegal' crossing from Turkey, <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/syrian-refugee-greece-lesbos-court-b1838166.html> , Erişim Tarihi: 29 Nisan 2022.
- Dayı, E. (2002). Hatay Devleti Ve Hatay'ın Anavatan'a Katılması, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, Sayı, 9, S.331-340)
- Demir, S. ve Rijnoveanu, G. (2013). Suriye Krizinin Küresel ve Bölgesel Politik Dinamikler Üzerine Etkisi, *Türk Dünyası İncelemeleri*, XIII/1, s.55-77
- Demirel, A. (2019). Ortadoğu'da Fransız Emperyalizmi: Fransız Manda Yönetimi Döneminde Suriye (1920-1946), *BELLEK/Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Dergisi Uluslararası Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, Cilt/Volume:1 Sayı/Number:1 Ss: 69-89.

- Diker, N.P. ve Karan, O. (2021). Suriyeli Mültecilerin Karşılaştıkları Sosyal Dışlanma ve Geliştirdikleri Direniş Taktikleri: Ankara Örneği, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 281-321.
- Dixon, T., Hawkins, S., Juan-Tores, M. vd. (2019). Attitudes Towards National Identity, Immigration, and Refugees in Greece, More in Common Ltd., www.moreincommon.com, Erişim Tarihi: 19 Nisan 2022.
- Doğan, M. (2014). Doğan Büyük Türkçe Sözlük, Ankara: Yazar Yayınları.
- Doğan, T., N. (2018). War Of Position Over The Representations Of Syrian Refugees In Turkish Media, Istanbul Bilgi University Institute Of Social Sciences, Master's Degree Program: İstanbul.
- Dönmez, S. (1999). İkinci Yeni Hareketinde Dil Problemi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara.
- Dragan, I ve Isaic-Maniu, A. (2013). Snowball Sampling Completion, Journal of Studies in Social Sciences ISSN 2201-4624 Volume 5, Number 2, ss.160-177., <https://core.ac.uk/download/pdf/229607586.pdf> , Erişim Tarihi: 12 Nisan 2022).
- Duhaâ, M. (2017). Europe At A Crossroads The Eu Migration Crisis, A Governance Test For The Future Of The Union, University Of Hamburg, Institute For Peace Research And Security Policy, European Master's Degree in Human Rights And Democratisation: Hamburg
- Dursun, N. (2017). Gündelik Hayatta Suriyeli “Öteki”: Üsküdar’da Suriyeli Mülteciler Üzerine Perspektifler, Boğaziçi Üniversitesini, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi: İstanbul.
- Ed. Allen, R. (2000). The Penguin English Dictionary, England: Penguin Books.
- Ed. Esen, A. ve Duman, M. (2019). Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler, İstanbul: Aryan Basım Tanıtım ve Matbaa.
- Efe, İ. (2015). Türk Basımında Suriyeli Sığınmacılar, Seta Yayınları: İstanbul.
- Elmas, S. C. (2022). Söylemler Aracılığıyla Göçün Güvenlikleştirilmesi: Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacı Kadınlar, *Hitit Ekonomi ve Politika Dergisi*, Cilt:2/Sayı:1.
- Enríquez, (2022). The welcome given to Ukrainian refugees: some challenges and uncertainties, <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/the-welcome-given-to-ukrainian-refugees-some-challenges-and-uncertainties>, Erişim Tarihi: 18.04.2022
- Erdin, Ç. (2017). Radikal Selefi Örgütlerin Sosyal Medya Kullanımı: IŞİD Örneği, *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2): 124-130.
- Erdoğan, M. (2014). Perceptions of Syrians in Turkey Hacettepe University, *Insight Turkey*, Vol. 16 / No. 4, pp. 65-75.
- Erdoğan, M. (2017). “Kopuş”tan “Uyum”a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler Ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

- Erdoğan, M., M. (2020). Suriyeliler Barometresi 2019 Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi, Ankara: Orion Kitabevi.
- Erdoğan, Z. (2021). Alman Sığınma Sisteminde Açık Kapıdan Entegrasyon Siyasetine Geçiş ve Tolerans Politikası. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (Özel Sayı), 65-86.
- Ergun, G. (2018). Mültecilerin Kente Uyumunu Ölçmeye Yönelik Karaman İlinde Bir Araştırma, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Karaman.
- Erkmen, A. (2019). Fransız Manda Yönetimi Altındaki Suriye’de Yaşananlara Bir Bakış, *Middle East International Conference On Contemporary Scientific Studies-II*, Gaziantep.(https://www.researchgate.net/publication/344904060_fransiz_manda_yonetimi_altindaki_suriye'de_yasananlara_bir_bakis Erişim Tarihi: 19.05.2022.
- Ersoy, A., F. ve Ala, M. (2019). Suriyeli Sığınmacı ve Mültecilere İlişkin Görüşler: Osmaniye’de Nitel Bir Araştırma, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(3), s. 1343-1356.
- Fatima, Z. (2017). Syrian Refugees In Europe: Responses Of The Eu And The Member States, *Journal Of European Studies – 33/2*, s.77-90.
- Foundation for European Progressive Studies (<https://www.feps-europe.eu/Assets/Publications/PostFiles/348.pdf>), Erişim .tarihi: 22.04.2022
- Fourquet, J. (2022). European reactions to the migrant crisis, (<https://www.feps-europe.eu/Assets/Publications/PostFiles/348.pdf>), Erişim Tarihi: 03.11.2021
- Gill, N. ve Good, A. (2019). Asylum as a Moral Panic, Gill, N. ve Good, A. (Ed.). *Asylum Determination in Europe, Ethnographic Perspectives* (s. 81-27), Switzerland: Springer Nature Switzerland.
- Glorius, B. (2018) ‘Public opinion on immigration and refugees and patterns of politicisation: Evidence from the Eurobarometer’, *Ceaseval Research On The Common European Asylum System* (06). <http://ceaseval.eu/publications>, Erişim Tarihi: 19 Nisan 2022.
- Gowan, R. (2012), *The Eu And Syria: Everything But Force?* <https://www.iss.europa.eu/content/eu-and-syria-everything-force>, Erişim Tarihi: 13 Nisan 2022.
- Gray Meral, A., Tong, M., Whitaker-Yılmaz, J., Saliji, T., Topgül, C. ve Aslan, M. (2021). Türkiye’de mülteci savunuculuğu: yerelden küresele. HPG ön raporu. Londra: ODI, https://cdn.odi.org/media/documents/TURKISH_Protection_IP_Turkey_case_study_WEB.pdf Erişim Tarihi: 14.05.2022.
- Güllüpnar, F. (2014). Almanya’da Göçmen Politikaları ve Türkiyeli Göçmenlerin Trajedisi: Yurttaşlık, Haklar ve Eşitsizlikler Üzerine, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 14 - Sayı: 1, (1-16).

- Hesselgren, S. (1975). *Man's Perceptions of Man-Made Environment*, Sweden: Dowden Hutchinson & Ross, Inc.
- Hitti, P., K. (1959). *Syria: A Short History*. London: MC Millan and Company Limited.
- Hollis, R. (2011). "Europe and the Middle East: Has the EU Missed its Moment of Opportunity?", *Ortadoğu Etütleri*, Volume 2, No 2, , pp. 33-56
- Houlding, E., M. (2017). *The Common European Asylum System The (Un)Intended Consequences Of Earlier Decisions*, Aalborg University, Master of Arts in Culture, Communication and Globalisation Stream specialisation Migration and Ethnic Relations Study Board for Cross-Cultural Studies: Aalborg.
- Hourani, A., H. (1946) *Syria and Lebanon a Political Essay*, London: Oxford University Press.
- İnce, E. (2017). Suriye'de Baas Rejiminin Kuruluşu Ve Türkiye, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, I/1, ss. 261-280.
- İnce, M. ve Shiko, M. (2021). Suriyeli Mültecilerin, Türk Toplumuna İle Entegrasyon Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 7 (2), Kış, s.39-58
- İnce, M. ve Shiko, M. (2021). Suriyeli Mültecilerin, Türk Toplumuna İle Entegrasyon Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, *International Journal of Cultural and Social Studies*, Volume 7, (Issue 2) pp.39-58.
- İşcan, H.i İ. ve Çakır, M. (2019). Türkiye'deki Sığınmacı ve Mültecilerin Türk İşgücü Piyasasına Etkisi: Bir Saha Araştırması, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Yıl: 19 Sayı: 43, S177-236.
- Järvinen, S. (2015). *European Union As An Actor In Solving The Syrian Crisis – Reasons For Unsuccessful Interference*, Tallinn University Of Technology, School of Economics and Business Administration, Unpublished Bachelor's Thesis: Tallinn
- Kanat, S. ve Zenginoğlu, S. (2017). Avrupa Birliği'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Yaklaşım ve Politikaları, *Route Educational and Social Science Journal*, Volume 4(3), s. 20-32.
- Karakaş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, ss.62-80.
- Karakaya, İ. (2019). Küresel Terörizmin Dönüşümü: Irak Ve Şam İslam Devleti (İşid) Örneği, *B.U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt / Volume 38, Sayı / Issue 1, ss./pp. 149-198
- Karakuş, C. (2018). *Araştırma Yöntemleri*, Balbiti, İstanbul.
(<https://ckk.com.tr/ders/arastirmayon/00%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rma%20Y%C3%B6ntemleri.pdf>), Erişim Tarihi: 29 Nisan 2022.

- Karataştan, N. (2017). Suriyeli Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Ulaşmada Yaşadıkları Zorluklar, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi: İstanbul.
- Karkar, M., M. (2020). Turkish Youth Attitudes Towards Syrian Immigrants, Global Affairs Master's Programs, Unpublished Master Thesis: İstanbul.
- Kaya, İ. (2009). Matematiksel Müzik Teorisine Pythagoras Ve Archytas'ın Katkıları, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzikoloji Bölümü, Genel Müzikoloji Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: İstanbul.
- Kızıllı, Ö. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Eğitim Hizmetleri Ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bağlamında Bazı Sorunların Değerlendirilmesi, *IJETSAR (International Journal Of Education Technology and Scientific Researches)*, Sayı: 4, ss.207-239.
- Kızıllıhan, B., S. (2019). 'Yerli'lerin Gözüyle Suriyeli Mülteciler: Ankara Örnek Mahallesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara.
- Kirchherr J, Charles K (2018) Enhancing the sample diversity of snowball samples: Recommendations from a research project on antidam movements in Southeast Asia. *PLoS ONE* 13 (8): e0201710. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0201710>, Erişim Tarihi: 12 Nisan 2022).
- Klengel, H. (1992). Syria: 3000 to 300, a Handbook of Political History, Berlin: akademie Verlag.
- Kocak, O., Arifoglu, A. T. and Younis, M. Z. (2021). Determination of Social Exclusion Among Young Syrian Refugees Living in Turkey, *European Journal of Environment and Public Health*, 5 (2), em0076. <https://doi.org/10.21601/ejeph/10908>.
- Kodaz, Y. (2016). Bağımsız Suriye İçin Atılan İlk Adım: Fransa-Suriye Antlaşması ve Türk Kamuoyu (9 Eylül 1936), *TAD, C. 35/ S. 59*, ss.213-237, (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/781104>, Erişim Tarihi: 09 Nisan 2022).
- Kor, T. Z. (2009). Ortadoğu'nu Aynası Lübnan, İstanbul: Gümüş Ofset.
- Koyuncu, A., A. (2017). Hafız Esed Dönemi Suriyesinde Milliyetçilik Ve Ulus İnşa Çabaları, *İçtimaiyat*, Cilt 1, Sayı 1, ss.7-29).
- Kökçam, S. (2018). Ak Parti Dönemi Türkiye-Suriye İlişkileri, *Kesit Akademi Dergisi (The Journal of Kesit Academy)* Yıl: 4, Sayı:15, s. 291-309.
- Kökel, Z. (2017). Toplumumuzun Mülteci Algısında Dini Ve Sosyal Etmenler "Türkiye'de Bulunan Suriyeliler Bağlamında", Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: İstanbul.
- Krokowska, K. (2011). The Fall of Democracy in Syria, *Perceptions*, Volume XVI, Number 2, pp. 81-98.

- Kultas, E. (2017). Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitimi Sorunu (Van İli Örneği), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Van.
- Kurt, A., O. (2006). Babil sürgünü sonrası Ezra önderliğinde Yahudiliğin yeniden yapılandırılması, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi: Ankara.
- Lune, H. and Berg, B., L. (2017). Qualitative Research Methods for the Social Sciences, Harlow, Pearson Education Limited, (<http://law.gtu.ge/wp-content/uploads/2017/02/Berg-B.-Lune-H.-2012.-Qualitative-Research-Methods-for-the-Social-Sciences.pdf> Erişim Tarihi: 19.05.2022).
- Manaz, A. (2003). Dünden Bugüne Suriye. *Aylık Strateji ve Analiz Dergisi*, S.10. 1-8.
- Mardin, D., Özvarış, B. Ş. Vd. (2020). Covid-19 Sürecinde Türkiye’de Göçmen ve Mültecilerin Durumu, *Sağlık ve Toplum Özel Sayı*. s.112-118.
- Mchugo, J. (2015). Syria A recent history, The New Press, New York.
- Memiş, E. (2011). Eskiçağda Filistin Ve Filistinliler, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, Cilt: VII, Sayı: 2, ss.1-11.
- Morgül, K., Savaşkan, O. ve Mutlu, B. (2021). İstanbul’da Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algı Ve Tutumlar: Partizanlık, Yabancı Karşıtlığı, Tehdit Algıları Ve Sosyal Temas, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı: İstanbul.
- Mülteciler Derneği. (2020). Suriyelilerle İlgili Doğru Bilinen Yanlışlar, İstanbul <https://mülteciler.org.tr/suriyelilerle-ilgili-dogru-bilinen-yanlislar> , Erişim Tarihi: 12 Nisan 2022).
- Nas, Ç. (2019). “The EU’s Approach to the Syrian Crisis: Turkey as a Partner?”, *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 16, No. 62, pp. 45-64, DOI: 10.33458/uidergisi.588912.
- Nasirova, A. (2014). Şartlı Mültecilerin Yerel Halka Yönelik Görüşleri: Afyonkarahisar Örneği, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi: Ankara.
- Odabaşı, H., Y. (2018).Avrupa Emperyalizmi ve Suriye Direnişi (1919-1922): Türk Millî Mücadelesiyle Ortaklıklar ve Ayrılıklar, *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S:7, ss.173-209, <https://sosyalbilimlerdergisi.com/uploads/files/e1241521083a51badf32700ee1d30abd.pdf> , Erişim Tarihi: 15.05.2022).
- Ortaylı, İ. (1984). 19. Yüzyıl Sonunda Suriye Ve Lübnan Üzerinde Bazı Notlar. İnacık, H. ve Göyünç, N. (Ed.). *Osmanlı Araştırmaları IV*, (s.89-113). İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı. (2013). Osmanlı Belgelerinde Suriye, İstanbul: Seçil Ofset

- Öncül, R. (2000). Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özatalay, C. ve Doğuç, S. (2018). Türkiye’de Ayrımcılık Algısı, Ceylan Matbaası: İstanbul.
- Özdemir, Ç. (2016). Suriye’de İç Savaşın Nedenleri: Otokratik Yönetim mi, Bölgesel ve Küresel Güçler mi?, *Bilgi* (33), 81 - 102
- Samur, H. ve Cihangir, M. (2019). Suriye Krizi Hakkında Suriyelilerin Düşünceleri: Aktörler, Sorumlular ve Çözüm Yolları, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, s. 216 – 240.
- Özdemir, F. Ve Öner-Özkan, B. (2016).Türkiye’de Sosyal Medya Kullanıcılarının Suriyeli Mültecilere İlişkin Sosyal Temsilleri, *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, Cilt 4, Sayı 8, Volume 4, Issue 8, ss.227-244.
- Özenir, Z. (2020). 20. Yüzyıl Arap Milliyetçiliği: Suriye Baas Partisi Örneği, Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2020.
- Öztürkler, H. ve Göksel, T. 2015, S.33). Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Orsam Rapor No: 196, s.1-44.
- Pandır, M., Efe, İ. & Paksoy, A. F. (2016). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi, *Marmara İletişim Dergisi*, (24) , s. 1-26
- Paton B. L. (1901). The Early history of Syria and Palestine, New York: Chales Scribner’s Son.
- Pierini, M. (2016). in Search Of An Eu Role in The Syrian War, Carnegie Endowment for International Peace Publications: Washington.
- Prooijen, J.W. V., Krouwel, A.P. M. ve Emmer, J. (2018). Ideological Responses to the EU Refugee Crisis: The Left, the Right, and the Extremes, *Social Psychological and Personality Science*, Vol. 9(2) 143-15.
- Rajkowska, M., A. (2017). Cihatçı Örgütler Ve Kadın Katılımı: Işid Örneği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi (Siyaset Bilimi) Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi: Ankara.
- Raymond Hinnebusch (2011) The Ba'th Party in Post-Ba'thist Syria: President, Party and the Struggle for ‘Reform’, *Middle East Critique*, 20:2, 109-125.
- Ritchi, J.ve Lewis, J. (2003). Qualitative Research Practice, A Guide For Social Science Students And Researchers, London: Sage Publications.
- Sadık, G. ve Zorba, H. (2017). Humanitarian Diplomacy for Syrian Refugees and Turkey-EU Relations, *The Journal Of Migration Studies*, Cilt: 3, Sayı: 2, ss. 10-39.
- Salık, N. (2011). Beşar Esad Dönemi Suriye Dış Politikasında Pragmatizm ve Türkiye-Suriye İlişkilerinin Geleceği, Ortadoğu analiz, Cilt: 3 - Sayı: 35.

- Schilling, T., Rauscher, S., Menzel, C. Vd. (2017). Migrants and Refugees in Europe: Challenges, Experiences and Contributions, *Visc Med*,33:295–300.
- Sertel, s. Ve Mengirkaon, S. (2016). The Military Coup On 28 March 1962 In Syria And Propaganda Broadcasts On Damascus Radio About The Coup, *ZfWT*, Vol. 8 No. 1 (2016) 221-238.
- Sertkaya Dogan, O., ve Gokburun, I. (2021). Türkiye’de Suriyeli Mültecilere Yönelik Toplumsal Olayların Dağılımı. *Cografya Dergisi*, 43, 37-53.
- Simura, B. (2015). USA and Russia in Syria and Ukraine: The Irony of Geo-Political Interventions, *Alternatives Turkish Journal of International Relations*, 14(1). Ss. 86-98.
- Stankov, V. (2019). He Role Of The European Union For The Settlement Of The Conflict in Syria, *IJASOS- International E-Journal of Advances in Social Sciences*, Vol. V, Issue 14, pp.1032-1035.
- Şen, F. (2017). Bir ‘Öteki’ Olarak Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Anaakım Ve Alternatif Medyada Temsili, *Atatürk İletişim Dergisi*, Sayı 12, s.27-41.
- Şengün, H. ve Kapusizoğlu, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Mültecilere İlişkin Algıları: Bayburt Üniversitesi Örneği, *Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu*, Elazığ, 1480-1496.
- Şenocak, E. (2013). Göç Ve Ergenekon Destanlarında Mitostan Ütopyaya Yolculuk, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1*, ss..2525-2537.
- Şentürk, C. (2020). Türkiye Şehirlerinde Suriyeli Göçmenler. *ZfTI-PolicyPaper*, Nr. 8. Essen.
- Taştan, C., Hakkı, Z., S. Ve Osmanoğlu, E. (2017). Suriyeli Sığınmacılara Dair Tehdit Algısı: Önyargılar Ve Gerçekler, İstanbul: Polis Akademisi Yayınları.
- Tekdal Fildiş, A.(2018). France’ s Imperial Ambitions And The Establishment Of The French Mandate In Syria, *Journal of Emerging Economies And Policy*, Volume 3, Issue 1, ss. 1-9.
- Topal, H. M., Özer, U. ve Dokuzlu, E. (2017), Public perception of Syrian refugees in Turkey: an empirical explanation using extended integrative threat theory, *Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje*” nr 38(3), s. 35–58.
- Tunca, Ö., H. ve Karadağ, A. (2018). Suriye’den Türkiye’ye Göç: Tehditler Ve Fırsatlar, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, Cilt/Volume 28, Sayı/Issue 2, 47-68.
- Tunç, A., Ş. (2015). Mülteci Davranışı Ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme, *Tesam Akademi Dergisi - Turkish Journal Of Tesam*, 2 (2). 29 – 63
- Türkay, B. (2016). Suriyeli Mülteciler, Sosyal Medya Ve Sivil Toplum: Entegrasyon Süreci Ve Çözüm Arayışları, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara.

- Ulutaş, U. Kanat, K.B. vd. (2010). Sınırları aşan Kriz Suriye, İstanbul: Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş.
- Ünal, Y. (2020). I. Dünya Savaşı Sonrasında Suriye'nin Siyasi Ve Sosyal Vaziyetinin Refik Halit Karay'ın Kaleminden Değerlendirilmesi, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XX/40 (2020-Bahar), ss. 85-106.
- Vasilaki, R. (2020). Greece Is Dropping Migrants into the Sea — And Europe Is Turning a Blind Eye, <https://www.jacobinmag.com/2020/08/greece-migrants-turkey-border-non-refoulement-refugees> , Erişim Tarihi: 19 Nisan 2022.
- World Bank Group. (2018). Asylum Seekers in the European Union: Building Evidence to Inform Policy Making. World Bank, Washington, DC. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30157> License: CC BY 3.0 IGO.”, Erişim Tarihi: 18.04.2022
- Yamaç, M. (2018). Fransız Diplomatik Belgelerinde Türkiye-Suriye Sınır Sorunu (1918-1940) . Belleten, 82 (295) , 1153-1174 .
- Yaylacı, G., F. (2017). Eskişehir Yerel Basınında “Mülteciler” Ve “Suriyeliler”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* , Cilt / 20 Sayı / 1, s.1-40.
- Yaylacı, G., K. ve Karakuş, M. (2015). Newspaper Coverage Of Syrian Refugees, *Migration Letters*, Volume: 12, No: 3, pp. 238 – 250.
- Yenilmez, İ. M. (2017). The Impact of Forced Migration in the Middle East: Syrian and Palestinian Refugees, *PERCEPTIONS*, Volume XXII, Number 4, pp. 183-201.
- Yücel, Y., S. (2017). Avrupa'nın Mültecilerle İmtihanı, Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.: İstanbul.
- Anonim (2022). https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/ip033_en_2.pdf, Erişim Tarihi: 17 Nisan 2022.
- Anonim (2022). <https://hungarianfreepress.com/2015/09/10/fascism-and-inhumanity-in-hungary-illustrated-by-hasan-abadi> Erişim Tarihi: 03.06.2022
<https://m.bianet.org/bianet/insan-haklari/260142-yunanistan-dan-geri-itme-de-yeni-yontem>, Erişim Tarihi: 14 Nisan 2022.
- Anonim (2022). https://mmuraterdogan.files.wordpress.com/2016/06/oad_c2lgwsk.pdf, Erişim Tarihi: 11 Nisan 2022.
- Anonim (2022). <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> Erişim Tarihi: 29 Nisan 2022.
- Anonim (2022). <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/GDP%20Ukraine%20Crisis%2002.03.2022.pdf>, Erişim Tarihi: 28 Nisan 2022.
- Anonim (2022). <https://t24.com.tr/video/umit-ozdag-dan-erdogan-a-multeciler-yaniti-turk-vatani-babanin-ciftligi-mi,46228>, Erişim Tarihi: 13 Nisan 2022.

- Anonim (2022). <https://tr.euronews.com/2021/07/13/ab-den-yunanistan-a-geri-itme-uyar-s-atina-temel-avrupa-degerlerini-ihlal-ediyor> , Erişim Tarihi: 14 Nisan 2022.
- Anonim (2022). https://www.ab.gov.tr/files/rehber/02_rehber.pdf Erişim Tarihi: 08.05.2022
- Anonim (2022). https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160328_isid_sonrasi_palmira , Erişim Tarihi: 11.01.2022
- Anonim (2022). <https://www.dw.com/tr/yunanistandan-t%C3%BCrkiyeye-geri-itmelerde-yeni-kan%C4%B1tlar/a-53522489>, Erişim Tarihi: 23 Nisan 2022.
- Anonim (2022). https://www.ecoi.net/en/file/local/2070492/UNHCR_Provincial+Breakdown+Syrian+Refugees+in+Turkey+-+March+2022.png, Erişim Tarihi: 01.04.2022
- Anonim (2022). <https://www.google.com/search?q=amnesty+nedir&oq=amnesty+nedir&aqs=chrome..69i57.4663j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8&safe=active> , Erişim Tarihi: 17 Nisan 2022.
- Anonim (2022). https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/publication/wcms_734370.pdf, Erişim Tarihi: 7 Nisan 2022.
- Anonim (2022). <https://www.insamer.com/tr/uploads/pdf/rapor-turklerle-suriyeliler-arasindaki-gerilimin-nedenleri-etkileri-ve-cozumu.pdf>, Erişim Tarihi: 07.04.2022
- Anonim (2021). <https://www.nationsonline.org/oneworld/map/syria-map.htm>, Erişim Tarihi: 03.11.2021
- Anonim (2022). <https://www.ntv.com.tr/turkiye/yunanistanin-geri-ittigi-12-gocmen-donarak-oldu,C4iUEBJkWEy8KpbPKnI2bQ> , Erişim Tarihi: 26 Nisan 2022.
- Anonim (2022). https://www.refugeesreporting.eu/wpcontent/uploads/2017/10/Changing_the_Narrative_Media_Representation_of_Refugees_and_Migrants_in_Europe.pdf, Erişim Tarihi: 29 Nisan 2022.
- Anonim (2022). <https://www.unhcr.org/refugee-statistics> Erişim Tarihi: 11.04.2022
- Anonim (2022). <https://www.unicef.org/media/112256/file/2022-HAC-Refugee-and-migrant-crisis-Europe.pdf> , Erişim Tarihi: 16 Nisan 2022.

EKLER

EK-1 Mülakat Soruları

Adı, soyadı: (Not: Tezde katılımcının ismi yerine katılımcı “x” katılımcı “y” “katılımcı 1” gibi kodlar kullanılacaktır).
Doğum tarihi ve yeri:
Medeni Durumu:
Cinsiyeti:
Eğitim Durumu:
Mesleği:
Türkiye’ye Geldiği Tarih:
Kaç Dil Bildiği:

AB İLE İLGİLİ GENEL ALGI

1-AB’yi nasıl tanımlarsınız?
2-Türkiye’ye göç etmeden önce AB ile ilgili düşünceleriniz nasıldı?
3-Türkiye’ye göç ettikten sonra AB ile ilgili düşünceleriniz değişti mi? Eğer evet ise açıklayabilir misiniz?

AB İLE İLGİLİ ALGININ DİNİ FAKTÖRLERİ

4-AB ile ilgili düşüncelerinizde dinin etkisi nedir?
5-Sizce AB’nin oluşumunda dinin bir rolü var mıdır?

AB İLE İLGİLİ ALGININ DUYGUSAL FAKTÖRLERİ

6-AB ile ilgili pozitif duygularınız nelerdir?
7- AB ile ilgili negatif duygularınız nelerdir?

AB İLE İLGİLİ ALGININ EKONOMİK FAKTÖRLERİ

8-AB ile ilgili düşüncelerinizde AB’nin ekonomik durumunun etkisini açıklayınız
9-AB’de yaşarsanız ekonominizle ilgili beklentileriniz nelerdir?

AB İLE İLGİLİ ALGININ TOPLUMSAL FAKTÖRLERİ

10- AB ile ilgili düşüncelerinizde AB toplumunun etkisini açıklar mısınız?
11-Size göre AB toplumunun mültecilere bakış açısını açıklar mısınız?

AB İLE İLGİLİ ALGININ GÖÇMEN POLİTİKASI İLE İLGİLİ FAKTÖRLERİ

12- AB ile ilgili düşüncelerinizde AB'nin göçmenlerle ilgili politikalarının etkisini açıklayınız.
13- AB ile ilgili düşüncelerinizde AB'nin göçmenlerle ilgili politikalarından rahatsız olma nedenini açıklar mısınız?
14- AB ile ilgili düşüncelerinizde AB'nin hangi politikacısını beğeniyorsunuz ve bu beğenin nedenini açıklayınız.
15- AB ile ilgili düşüncelerinizde AB'nin hangi politikacısını beğenmiyorsunuz ve bu beğenmemenin nedenini açıklayınız

AB İLE İLGİLİ ALGININ MEDYA İLE İLGİLİ FAKTÖRLERİ

16- AB ile ilgili düşüncelerinizde AB ile ilgili hangi haber, görsel veya sosyal medya içeriğinden etkilendiğinizi açıklayınız.
17- AB ile ilgili düşüncelerinizde AB ile ilgili hangi gazete veya yazılı yayın içeriğinden etkilendiğinizi açıklayınız.

AB İLE İLGİLİ ALGININ OLUŞUMUNA ETKİ EDEN AB ÜLKELERİ FAKTÖRLERİ

18-Eğer AB'ye göç ederseniz hangi ülkeye gitmek istersiniz, nedeni ile açıklayınız.
19- Eğer AB'ye göç ederseniz hangi ülkeye gitmek istemezsiniz, nedeni ile açıklayınız.
20- Gelecekte AB'nin durumu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Hangi AB ülkesinin AB'ye layık davrandığı hangi ülkenin layık davranmadığını açıklayabilir misiniz.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Übeydullah Pilatin
Uyruğu : T.C.

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Üniversite	: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon	2003
Yüksek Lisans	: Fırat Üniversitesi, Elazığ	2011
Doktora	: Dicle Üniversitesi, Diyarbakır	2016

İŞ DENEYİMLERİ

2003-2004	İngilizce Öğretmeni, Batman Gazi Lisesi (Batman)
2005-2006	Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Mehmet Akif İnan Ortaokulu (Siirt)
2006-2008	Sosyal Bilgiler Öğretmeni, 20 Temmuz Ortaokulu (Batman)
2010-2011	İngilizce Öğretmeni, Açık Dersanesi Batman)
2011-2012	Coğrafya Öğretmeni, Açık Dersanesi (Batman)
2012-2014	Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Mehmet Akif İnan Ortaokulu (Batman)
2015-2016	Müdür yardımcısı, Mehmet Akif İnan Ortaokulu (Batman)
2016-2017	Müdür, Mehmet Akif İnan Ortaokulu (Batman)
2017-2018	Öğretim Görevlisi, Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi (Batman)
2018-	Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Bilim ve Sanat Merkezi, (Batman)

UZMANLIK ALANI: Eğitim programları, Sosyal bilgiler Öğretmenliği, Uluslararası İlişkiler

YABANCI DİLLER: İngilizce

YAYINLAR

- 1- “Şırnak ve Çevresinde Faaliyet Gösteren Geleneksel Eğitim Kurumları”, *Uluslararası Şırnak Sempozyumu, 2010, ŞIRNAK*
- 2- “Son Dönem Osmanlı Medrese Programlarıyla Bu Günün (Gayri Resmî) Doğu Medrese Programlarının Değerler Açısından Karşılaştırılması”, *Değerler Eğitimi Sempozyumu, 2011, ESKİŞEHİR*
- 3- “İbrahim Hakki Hazretleri'nin Osmanlı Medreselerinin Eğitim Programlarına Etkisi Ve Tertib-İ Ulûm”, Atatürk Üniversitesi, *At All Point İbrahim Hakki Symposium, 2011, ERZURUM*
- 4- “Osmanlı Medrese Sistemi ve Cizre Medreseleri”, Bilim düşünce ve sanatta Cizre (Uluslararası bilim düşünce ve sanatta Cizre sempozyumu, 2011, CİZRE)
- 5- “Batman ve Çevresinde Faaliyet Gösteren Geleneksel Eğitim Kurumları” Batman Üniversitesi, *Bilim ve Kültür Uluslararası Sempozyumu, 2012, BATMAN*
- 6- “Medreselerin Muhafazakarlık ve Modernizm Bağlamında Değerlendirilmesi”, *International Symposium on Islamic Sciences at the Crossroad of Madrasah and Theology, 2012, BİNGÖL*
- 7- Ortaokul Öğrencilerinin Sabır Değeri İle İlgili Algılarının Resim Yoluyla Değerlendirilmesi, Davut OKÇU, Übeydullah PİLATİN, *Batman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Hakemli Dergisi, Yıl 2018, Cilt 2, Sayı 1*
- 8- Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi 8. Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Değerlerin Göstergebilimsel Analizi, *Batman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Hakemli Dergisi*)
- 9-Pilatin, Ü ve Çelik, Z. (2020). Ferhenga Perweerdeyê (kürtçe-Türkçe-İngilizce), İstanbul: Çağaloğlu Akademi Yayınları,
- 10- Pilatin, Ü. (2021). Felsefeya Perwerdeyê, Ankara: Delal Yayınları